

DOCUMENT FINAL

PLA D'ACTUACIÓ
RESTAURACIÓ DE LA PLAÇA REIAL

MUNICIPI	Barcelona
EMPLAÇAMENT	Pl. Reial, Passatge Madoz, carrer Colom
PROMOTOR	Institut del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida
	Ajuntament de Barcelona
DATA	Juliol 2023
ARQUITECTES	Oriol Gili i Fort
	Clàudia Sanmartí i Martínez
	Gemma Serch i Andreu
	M A T T E R S Arquitectura SLP
HISTORIADORA	Montserrat Villaverde
RESTAURADOR	Francisco Vez

Direcció
M A T T E R S arquitectura SLP
Oriol Gili Fort
Clàudia Sanmartí Martínez
Gemma Serch Andreu

Treballs col·laboració
Montserrat Villaverde, historiadora de l'art
Francisco Vez, restaurador

Planimetria i geoinformació
Oriol Gili
Clàudia Sanmartí
Mar Amengual

Documentació planimètrica de base i fitxes de catalogació vigents
Departament de Serveis d'Arquitectura Urbana i Patrimoni

© del document, els seus autors
© de les fotografies, els seus autors
© dels documents d'arxiu, els arxius corresponents. Per a la publicació de qualsevol document gràfic que no pertanyi als Arxius Municipals, caldrà pagar els drets de reproducció i publicació.

Es permet la reproducció parcial del document, sempre citant els seus autors

M A T T E R S
C/Marià Cubí, 66 local 1
08006 Barcelona
+34 93 2405810 | info@matters.cat

Fotografia de portada:
Laurent, J.(11816-886). Plaza Real, entre 1863 i 1880. VN.18228
©Archivo Ruiz Vernacci

IN. ÍNDEX DE LA MEMÒRIA

0. INTRODUCCIÓ 5
0.1. OBJECTIU DEL PLA D'ACTUACIÓ 5
0.2. AGENTS 5
0.3. DADES BÀSIQUES DE L'ELEMENT 6
1. DESCRIPCIÓ GENERAL 7
1.1. BREU DESCRIPCIÓ DEL CONJUNT 7
1.2. SITUACIÓ I EMPLAÇAMENT 7
1.3. PROPIETAT 8
1.4. QUALIFICACIÓ URBANÍSTICA 9
1.5. GRAU DE PROTECCIÓ 9
1.6. DESCOMPOSICIÓ I NOMENCLATURA 11
2. ANÀLISI HISTÒRICA 12
2.1. ESTUDI HISTORICODOCUMENTAL 12
3. ANÀLISI MATERIAL 21
3.1. REVESTIMENTS CONTINUS 21
3.1.1. ESTUC LLISCAT AMB ESPECEJAMENT ENCOIXINAT AMB BISELL 22
3.1.2. ESTUC LLISCAT I ESPECEJAMENT FILETEJAT 24
3.1.3. ESTUC LLISCAT SENSE ESPECEJAMENT 25
3.1.4. PILASTRES 25
3.1.5. PLAFONS SOTABALCÓ 26
3.2. ELEMENTS TERRACOTA/CERÀMICS 28
3.2.1. CONJUNT ESCULTURAL DE CORONAMENT 28
3.2.2. CAPITELLS CORINTIS 29
3.2.3. MEDALLONS 29
3.2.4. MÈNSULES BALCONS 30
3.2.5. RESPIRALLS 30
3.2.6. CORONAMENTS AMPITS 30
3.2.7. BALUSTRES AMPITS 30
3.3. CORNISES I IMPOSTES 31
3.4. ELEMENTS PETRIS 32
3.4.1. LLOSANES DE BALCÓ 32
3.4.2. MÈNSULES DE BALCÓ 32
3.4.3. SÒCOLS 33
3.4.4. BASAMENT D'ARCS I PILARS 33
3.4.5. EMMARCAMENT DE BUITS 33
3.5. FUSTERIES 34
3.5.1. FINESTRES 34
3.5.2. BALCONERES BATENTS 34
3.5.3. BALCONERES CORREDISSES 34
3.5.4. PERSIANES DE LLIBRET 35
3.5.5. COLORS ORIGINALS FUSTERIES 36
3.6. ELEMENTS METÀL·LICS 37
3.6.1. BARANES DE FERRO COLAT 37
3.6.2. BIGUES PESCANTS 38
3.7. ALTRES 38
4. AVALUACIÓ I DIAGNOSI DE L'EDIFICI 39
4.1. Avaluació de l'estat de conservació 39
4.1.1. REPINTATS 39
4.1.2. ELEMENTS INESTABLES 40
4.1.3. PÈRDUA DE MATERIAL 40
4.1.4. PÈRDUA DE JUNTA 40
4.1.5. FISSURES I ESQUERDES 40
4.1.6. CROSTA NEGRA 41
4.1.7. BIOCOLONITZACIÓ 41
4.1.8. EFLORESCÈNCIES 41
4.1.9. OXIDACIONS 42
4.1.10. ALTERACIONS FUSTERIES 42
4.1.11. ELEMENTS AFEGITS 43
4.1.12. GRAFITTIS 44
4.2. VALORS PATRIMONIALS 45
4.2.1. VALORS HISTÒRICS I CULTURALS I DE MEMÒRIA 45
4.2.2. VALORS ARQUITECTÒNICS 46
4.2.3. VALORS SIGNIFICATIUS I D'ÚS 47
4.3. DIAGNOSI I CONCLUSIONS 48
5. PROPOSTA D'ACTUACIONS 50
5.1. ÀMBIT D'ACTUACIÓ 50
5.2. OBJECTIUS I CRITERIS 50
5.3. DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA 50
5.3.0. TREBALLS PREVIS 50
5.3.1. NETEJES 50
5.3.2. REVESTIMENTS CONTINUS 51
5.3.3. ELEMENTS TERRACOTA/CERÀMICS 52
5.3.4. CORNISES I IMPOSTES 52
5.3.5. ELEMENTS PETRIS 53
5.3.6. FUSTERIES 53
5.3.7. ELEMENTS METÀL·LICS 54
5.3.8. ALTRES 54
5.4. UNITATS D'ACTUACIÓ 55
6. VALORACIÓ ECONÒMICA 56
7. PLANIFICACIÓ TEMPORAL 58
8. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA 59
9. ANNEXES 60
9.1. ESTUDI HISTÒRIC 60
9.2. REFLEXIÓ ÚTILITZACIÓ ESPAIS, JUNY 2013 60
9.3. ESTUDI PAISATGE CRITERIS SOTAPORXOS, 2017 60
9.4. ESTUDI DE PAISATGE DE LA PLAÇA REIAL, OCTUBRE 2017 60
9.5. INFORME SOBRE IMPACTE PATRIMONI ARQUEOLÒGIC, 2022 60
9.6. ANÀLISI USOS EXISTENTS, 2014 60
9.7. ANÀLISI USOS EXISTENTS, 2022 60
9.8. ENLLUMENAT PÚBLIC PLAÇA REIAL 60

MATTERS
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

9.9. GUIA DE BONES PRÀCTIQUES DEL COMERÇ 60
9.10. ESTUDI CROMÀTIC DE LES FAÇANES DE LA PLAÇA REIAL 1 I C/COLOM 3-5..... 60
9.11. FONS DOCUMENTAL AHCOAC 60
9.12. PLA DE CALES, JULIOL 2023 60
9.13. BIBLIOGRAFIA 61

M A T T E R S
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

0. INTRODUCCIÓ

0.1. OBJECTIU DEL PLA D'ACTUACIÓ

L'objectiu d'aquest Pla Director és el d'establir uns criteris d'actuació que serveixin per a la redacció del/s projecte/s de restauració de les façanes de la plaça reial, el carrer Colom i el passatge Madoz.

Per a la redacció del present document s'ha realitzat tasques d'investigació, documentació i anàlisi de la Plaça Reial així com l'entorn més proper, format pels carrers que hi donen accés, com son el carrer Colom i el passatge Madoz.

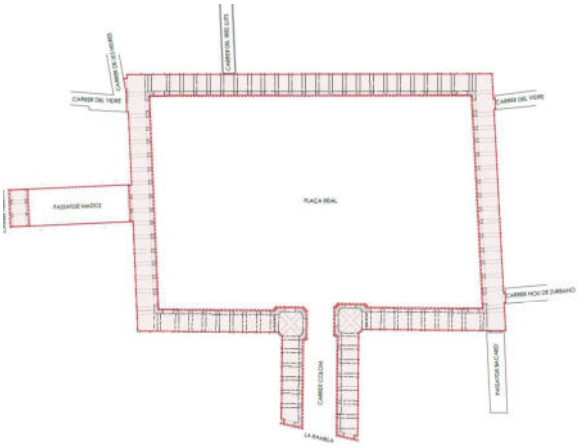
El document està estructurat en una primera part d'anàlisi que compren la descripció general, l'anàlisi històrica i material (punts 1, 2 i 3); una segona part que compren l'avaluació i diagnosi de l'edifici (punt 4), incloent la descripció dels valors de l'àmbit de projecte; i una última part de proposta d'actuacions (punt 5), que inclou els objectius i criteris generals d'actuació i descripció de les partides tipus que hauran de forma part del projecte d'actuació global de la Plaça reial.

Per tal de garantir la **unitat del conjunt** amb les actuacions contemplades en la totalitat de l'àmbit i posar-lo en valor, es recupera el **CROMATISME I TEXTURA ORIGINALS, restaurant l'envolupant** per recuperar els acabats històrics de les façanes d'estucs de calç marbrejades, eliminant els repintats, reparant les esquerdes que presenta actualment. S'actua a la **COTA CARRER**, amb **actuacions en planta baixa**, per recuperar els acabats històrics de les façanes de pedra de planta baixa eliminant els repintats, grafitis i elements aliens (elements d'il·luminació afegits, cablejat innecessari o obsolet, cartelleria/publicitat sobre paraments, elements de senyalització no homologats). Un altre dels punts importants és la intervenció en els **BUITS FAÇANA**, per aconseguir **millorar la imatge exterior** i funcionalitat interior, recuperant el material i la composició original de les fusteries i proteccions solars (persianes de llibret). Un element no menys important en la concepció de la plaça, és l'actuació en el **REMAT** superior, que inclouria l'eliminació de cossos annexes en zona de coberta/terrat que afecten el conjunt patrimonial, per recuperar la visió horitzontal de remat de la balaustrada de terracota en tot el perímetre (eliminació dels elements distorsionadors com baranes duplicades i elements de pèrgola pròxims a línia de façana).

L'estudi ha permès la realització d'unes cales puntuals (Passatge Madoz 5 i Plaça Reial 3), però els punts d'inspecció no s'han determinat segons idoneïtat (menor exposició i per tant millor conservació dels acabats originals) sinó segons disponibilitat d'accés. Donat que els resultats d'aquestes cales no són uniformes, es constata la necessitat de la realització de cales en punts més idonis, amb mitjans auxiliars, per tal de determinar amb certesa el cromatisme dels acabats que s'hauran d'aplicar de manera global.

0.2. AGENTS

Promotor:	Institut del Paisatge Urbà i Qualitat de Vida Ajuntament de Barcelona
Arquitectes :	Oriol Gili i Fort Nº col·legiat: 37.646-9 NIF: 44016380S Clàudia Sanmartí i Martínez Nº col·legiat: 33.096-5 NIF: 38143863L Gemma Serch i Andreu Nº col·legiat: 33.448-0 NIF: 43532559E MATTERS ARQUITECTURA, SLP CIF. B66409970 Adreça: Marià Cubí 66, local 1 Telèfon: 93.240.58.10 Adreça Correu E: info@matters.cat
Col·laboradors:	Mar Amengual Sans, arquitecta Montserat Villaverde, historiadora Francisco Vez, restaurador
Encàrrec	Pla d'Actuació Restauració de la Plaça Reial de Barcelona

Veure documentació gràfica: plànol 1

0.3. DADES BÀSIQUES DE L'ELEMENT

Denominació	Plaça Reial
Adreça	Plaça Reial, Passatge Madoz, carrer Colom
Municipi	Barcelona 08002
Comarca	Barcelonès
Coordenades UTM	41.38009085, 2.17501108222628
Referència cadastral	varies
Propietat	privat
Època	Mitjans segle XIX
Ús original	Residencial + comercial (planta baixa)
Ús actual	Residencial (habitatge + hoteler) + comercial (restauració)

Consideracions prèvies

El Departament de Política Territorial i Obres Públiques, Servei d'Edificació i Conservació de la Direcció General d'Arquitectura i habitatge va promoure l'última gran intervenció en aquestes façanes, d'una manera global, entre 1982-1984 (, segons projecte de Correa-Milà i dut a terme per l'empresa SAPIC).

Durant aquests quasi 40 anys les façanes han patit degradacions que fan necessària l'actuació global de tot l'entorn, aplicant el coneixement que s'ha obtingut, no només de la investigació històrica, sinó també en l'aplicació de noves tècniques, nous productes i nous criteris de restauració, més respectuosos amb la construcció històrica i/o patrimonial.

Per tal de planificar a llarg termini les intervencions que requerirà aquest entorn s'han encarregat al despatx d'arquitectura MATTERS la redacció del present Pla d'actuació, que ha de servir com a pauta d'intervenció futura.

1. DESCRIPCIÓ GENERAL

1.1. BREU DESCRIPCIÓ DEL CONJUNT

Inspirada en les urbanitzacions franceses d'època neoclàssica, la plaça Reial és l'única de les que es van projectar a Barcelona durant el segle XIX realitzada íntegrament segons el disseny inicial.
El 1841 l'Ajuntament convocà un concurs per construir un teatre al lloc de l'antic convent dels Caputxins, desamortitzat el 1835, que des de l'exclaustració complia aquesta funció.
El 1848 Francesc Daniel i Molina guanya un nou concurs, ara ja de projectes per convertir el solar en espai públic.
La plaça es començà a construir el mateix any, reduint les dimensions de la projectada i donant-li una lleugera irregularitat per tal de millorar l'enllaç amb els carrers preexistents, irregularitats quasi imperceptibles gràcies a petites variacions del mòdul del pòrtic i a la partició de la façana de major longitud mitjançant el carrer Colom, també porxat, que permet una millor connexió amb la Rambla.
Les obres foren enllestides el 1860 i quatre anys després ho foren també els acabats de les façanes.
La façana dels edificis és uniforme, de marcat caràcter academicista, amb un pòrtic amb pilars i arcs de mig punt a la planta baixa, que suporten un ordre gegantí de pilastres corínties de dos pisos d'alçada amb el seu entaulament, sobre el qual s'eleva un darrer pis amb finestres que actua a manera d'àtic lleugerament endarrerit.
La façana està decorada amb motius de terra cuita hel·lenitzants, bustos de navegants i d'exploradors americans i escuts aguantats per infants indis.
El tractament dels enllaços és de gran qualitat, destacant el passatge Bacardí, cobert amb claraboia i creuat per un pont de ferro i vidre, i el passatge Madoz, tractat com a pati descobert que connecta amb el carrer Ferran mitjançant un pòrtic de tres arcs. Un i altre estaven ja previstos al projecte original.
L'ornamentació i jardineria de la plaça ha tingut diversos aspectes.
A final del segle passat, per tal de donar-li una ordenació definitiva, Antoni Gaudí va fer dos projectes successius, un en què la font central estava envoltada de quatre fanals, i un altre en el qual només hi havia dos fanals. Aquest darrer és el que es va dur a terme, i actualment només en resten la Font de les Tres Gràcies i els dos fanals dissenyats per Gaudí.
Recentment, entre 1982 i 1984, la plaça ha estat restaurada i remodelada amb un projecte dels arquitectes Federico Correa i Alfons Milà. Es van substituir els parterres que subdividien l'àmbit central per un paviment continu de pedra, del qual surten les palmeres que de sempre han complementat la plaça. També es va eliminar la circulació rodada per buscar un tractament de plaça-saló.
Paral·lelament es van restaurar les façanes dels edificis que la tanquen i dels passatges.

@ ICGC Situació Plaça Reial

1.2. SITUACIÓ I EMPLAÇAMENT

La plaça reial està situada al nucli històric de Barcelona, a l'entorn de la Rambla. Limita a la façana nord-oest amb el carrer Ferran, que connecta a la plaça a través del passatge Madoz. La connexió amb la Rambla es produeix a la façana sud-oest a través del carrer Colom i el passatge Bacardí (tangent a la cantonada sud de la plaça). A la resta del voltant de la plaça, a través del porxo perimetral, hi arriben altres carrers com carrer del vidre, de les heures, dels tres llits i nou de Zurbano.

@ ICGC Emplaçament Plaça Reial

MATTERS
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

1.3. PROPIETAT

La plaça reial està formada per finques de propietat privada. En la taula següent es resumeixen les propietats que formen part de l'àmbit d'actuació, la localització (adreça) els m.lineals de façana, així com l'activitat que consta en cadastre (ús comercial, hoteler, residencial, oficina...).

ID	REF CADASTRAL	ADREÇA 1	ADREÇA 2	PROP	HOS	COM	OFI	HAB	ML F. 1	ML F. 2
1	1114451DF3811C	C/Colom 1	Rambla 46	H		1		8	13	5,65
2	1114450DF3811C	C/Colom 3-5	Pl. Reial 1	V	1				19	20,75
3	1114449DF3811C	Pl.Reial 2		V		1		1	10,75	
4	1114448DF3811C	Pl.Reial 3		V	1				12,35	
5	1114447DF3811C	Pl.Reial 4		V				1	24,6	
5	1114447DF3811C		Ptge.Madoz 6	V				1		20,57
6	1114404DF3811C	Ptge.Madoz 2-4	C/Ferran 8	V				7	12,12	
7	1114406DF3811C	Ptge.Madoz 1	C/Ferran 10	H			2	5	18,5	10,17
8	1114405DF3811C	Ptge.Madoz 3		V				1	5,7	
9	1114446DF3811C	Pl.Reial 5		V				1	14,45	
9	1114446DF3811C		Ptge.Madoz 5	V				1		15,4
10	1114445DF3811C	Pl.Reial 6		V				1	11	
11	1114444DF3811C	Pl.Reial 7		V				1	4,88	
12	1114443DF3811C	Pl.Reial 8	C/Tres Llits 1-5	H				11	20	
13	1114442DF3811C	Pl.Reial 9	C/Tres Llits 2A	V				1	11,5	
14	1114441DF3811C	Pl.Reial 10	C/Tres Llits 2	H		4		15	35,48	
15	1114440DF3811C	Pl.Reial 11		V				11	14,2	
16	1114463DF3811C	Pl.Reial 12		H		3		9	5,15	
17	1114438DF3811C	Pl.Reial 13		H	10	2	1	3	21,72	
18	1114437DF3811C	Pl.Reial 14		H		1			10,66	
19	1114436DF3811C	Pl.Reial 15		V				1	19,41	
20	1114460DF3811C	Pl.Reial 16	Rambla 40-42	H	1	13	9	15	5,12	
21	1114434DF3811C	Pl.Reial 17		V	1				14,11	
22	1114433DF3811C	Pl.Reial 18	C/Colom 4	V	1				20,11	19
23	1114432DF3811C	C/Colom 2	Rambla 44	V	1				14,85	5,51

1.4. QUALIFICACIÓ URBANÍSTICA

Planejament vigent	Pla General Metropolità / PGM-76 aprovat definitivament el 14/7/1976
	Ordenances metropolitanes d'edificació 15/6/1978
	PE de Protecció de Patrimoni Arquitectònic de Barcelona a l'àmbit del districte de Ciutat Vella
	PEU de protecció de la qualitat urbana: Catàleg de Protecció Arquitectònic, Històric i Paisatgístic dels Establiments Emblemàtics de la Ciutat de Barcelona
	Pla Director Urbanístic Municipal (PDUM) exp. 900511/19, aprovat inicialment 21/3/2023
	PE d'ordenació de la Rambla de Barcelona, Districte de Ciutat Vella / exp.14PL16275
	PE per a la regulació dels establiments de concurrència pública
Qualificació del sòl	Sòl urbà
	Clau 5b / sistema viari / Passatge Madoz i Carrer Colom
	Clau 6a / Parcs i jardins actuals de caràcter local
	Clau 12b / Zona de nucli antic/ subzona II: conservació del centre històric
Protecció	Be cultural d'interès local (nivell B) / identificador 3044 / Conjunt de la Plaça Reial

1.5. GRAU DE PROTECCIÓ

Les edificacions que formen part de l'àmbit objecte d'estudi estan regulades dins del catàleg de patrimoni arquitectònic de Barcelona, a més d'estar inclòs dins d'un àmbit d'especial protecció pel que fa als establiments de concurrència pública i de la protecció d'establiments emblemàtics de la ciutat de Barcelona.

La fitxa de catàleg de patrimoni que correspon al **conjunt de Plaça Reial** (FITXA 3044), remet les intervencions a cada una de les finques que en formen part.

Tenen protecció urbanística amb Nivell B, les finques i element següents:

- 183/1 Pl. Reial, 1 / Colom, 3-5
- 183/2 Pl. Reial, 2 / Rambla, 52
- 183/3 Pl. Reial, 3
- 183/4 Pl. Reial, 4 / Ptge. Madoz, 6
- 183/5 Pl. Reial, 5 / Ptge. Madoz, 5
- 183/6 Pl. Reial, 6 / Vidre s/n / Heures, s/n
- 183/7 Heures, 1 / Vidre, 1
- 183/8 Pl. Reial, 7 / Heures, 2
- 183/9 Pl. Reial, 8 / Dels Tres Llits, 1-5
- 183/10 Pl. Reial, 9 / Dels Tres Llits, 2A
- 183/11 Pl. Reial, 10 / Dels Tres Llits, 2
- 183/12 Pl. Reial, 11
- 183/13 Pl. Reial, 12 / Vidre, 3
- 183/14 Pl. Reial, 13 / Vidre, 6
- 183/15 Pl. Reial, 14
- 183/16 Pl. Reial, 15 / Nou de Zurbano, 1
- 174/26 Rambla, 38 i 40-42 / Pl. Reial, 16 / Nou de Zurbano, 2 / Ptge Bacardí
- 183/17 Pl. Reial, 17
- 183/18 Pl. Reial, 18 / Colom, 4
- 183/19 Colom, 1 / Rambla, 46
- 183/20 Colom, 2 / Rambla, 44
- 183/21 Ptge. Madoz, 1 / Ferran, 10
- 183/22 Ptge. Madoz, 2-4 / Ferran, 8
- 183/23 Ptge. Madoz, 3
- 183/24 Pl. Reial, s/n (Fanals)
- 183/25 Pl. Reial, s/n (Font)

Les actuacions a les finques ressenyades respondran als criteris establerts a cadascuna de les fitxes individuals.

Intervencions:

- Manteniment de la volumetria original, de la tipologia i dels elements comuns d'interès, així com del pòrtic que comprèn tota la franja de la planta baixa.

- Restauració de les façanes: eliminació d'elements superposats no originals (rètols que no s'ajusten a la normativa, instal·lacions, aparells l'aire condicionat...); manteniment, neteja i, si s'escau, recuperació de tots els elements originals (superfícies de pedra, revestiments, lloses dels balcons, baranes, elements ornamentals, fusteria de totes les obertures i persianes de llibret).

- El cromatisme que calgui adoptar per a les superfícies i els elements de les façanes s'haurà de remetre al Pla del Color de Barcelona i/o a l'estudi cromàtic pertinent.

- Manteniment dels tancaments existents originals de la planta baixa; s'admetrà una solució neutra i harmònica amb la resta de la façana sempre que ja no existeixi l'original i no en sigui possible la recuperació.

- Com a element de regulació lumínica de les obertures de les plantes pis, si s'escau, s'adoptarà una solució unitària, de color harmònic amb el cromatisme de la façana, amb persianes de llibret, col·locades a l'interior del forat arquitectònic i endarrerides respecte del pla de façana.

El catàleg de patrimoni fa esment també al tipus d'intervencions, per formar part d'un entorn B de protecció:

Els articles 32.2, 32.4 i 32.5 de la normativa dels Plans Especials de Protecció del Patrimoni Arquitectònic historicoartístic de la ciutat de Barcelona recullen les qüestions relatives al tractament dels edificis inclosos en un entorn B.

Article 32.2: 'En els expedients de sol·licitud de llicència, relatius a edificis o conjunts protegits, inclús si es tractés de llicència d'ús o d'instal·lacions comercials o industrials, és preceptiu l'informe dels serveis municipals que tinguin assignada la competència en matèria de protecció del patrimoni, dins dels que tinguin atribuïdes competències en el control de l'edificació.'

Article 32.4: 'En les sol·licituds de llicència que impliquin la modificació de l'aspecte exterior de les façanes o volumetries existents de les construccions de l'entorn dels edificis protegits amb nivells A i B, malgrat que no constitueixen conjunt, haurà d'acompanyar-se de la documentació fotogràfica del protegit i una perspectiva, muntatge o dibuix de les façanes del projectat, per tal de justificar que no s'esdevindrà, per la seva composició i caràcter, cap perjudici estètic per al primer. Serà preceptiu l'informe dels serveis competents a què es refereix l'apartat 2.'

Article 32. 5: '...s'entén per entorn dels edificis A i B les finques contigües, les que tinguin façana davant l'edifici protegit en el mateix carrer, les que donin davant de places on tingui façana l'edifici protegit i les que siguin incloses per conjunts delimitats per aquest pla especial, a més dels entorns dels béns culturals d'interès nacionals, la delimitació dels quals ha estat aprovada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.'

1.6. DESCOMPOSICIÓ I NOMENCLATURA

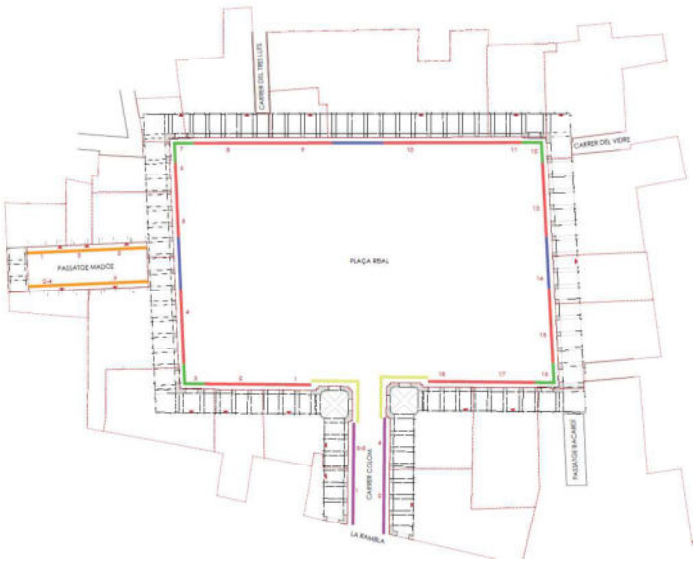
Per tal d'analitzar la plaça reial i el seu entorn, s'han establert 6 tipologies de façana, encara que a nivell pràctic, en el procés de restauració, ho podem reduir a tres:

El primer és el PM-01, que correspon al passatge Madoz. Consta de planta baixa, entresol i sòcol de la primera planta realitzats en pedra, marcant franges horitzontals encoixinades, i sobre aquesta un estuc que marca unes pilastres sense relleu. El que aparentment trobarem a la restauració és un estuc marbrejat, diferenciat per al parament general i les pilastres. Amb un especejament marcat suaument o amb una línia de llapis, i segurament sota les lloses dels balcons trobarem una simulació de plafó en *trampantojo*, amb les línies de llum i ombra pintades i dos tipus de marbres diferents, que poden ser els mateixos o no , que els del tram general i les pilastres. La franja d'estuc que es troba entre la cornisa i la línia d'imposta, segurament també és una imitació de marbre igual al de les pilastres.

El segon grup de façanes és el de les tipologies PR-01 i PR-02, corresponent a la quasi la totalitat de la plaça, excloses les cantonades. En aquestes façanes, sobre l'arcada i el sòcol de la planta principal, realitzada en pedra, tenim uns trams generals, d'estuc marbrejat de color ocre, amb un especejament marcat enfonsat lleugerament, unes pilastres plafonades, d'estuc imitació de marbre blanc, segurament especejades, rematades per capitells corintis de terracota, una gran cornisa d'estuc blanc entre la primera i segona planta, arrebossat, amb uns modillons de terracota, de nou el tram general de marbrejat especejat de color ocre i de nou una altra cornisa d'estuc blanc que inclou la franja on hi ha les ventilacions de la cambra de la coberta, també d'estuc imitació de marbre blanc. Com a remat una balustrada de terracota sobredimensionada. A més de tot això, sota els balcons de la primera planta tenim mènsules de terracota i plafons amb relleu estucats amb una imitació de marbre blanc vetejat de color gris.

El tercer grup el formen les tipologies PR-03, PR-04 i CC-01, i es correspon a les cantonades de la plaça i el carrer Colom. En aquest grup la diferència més notable són les pilastres acanalades d'imitació de marbre blanc a les del tipus PR-03 i PR-04 i els fons generals de franges horitzontals encoixinats dels tipus PR-04 i CC-01. Els estucs marbrejats de color ocre dels fons generals són iguals per a les tres, encara que els encoixinats presenten una canaleta horitzontal profunda, que té pintada la línia d'ombra per reforçar l'efecte de relleu. Les de tipus PR-03 i CC-01 presenten uns plafons marbrejats blancs amb veta grisa sota els balcons de la planta primera, mentre que a la tipus PR-04 és un plafó de terracota. Totes elles presenten mènsules de terracota sota els balcons de la planta 1ra. Especialment les façanes tipus PR-04 presenten, a més de les rematades escultòriques de terracota, uns plafons quadrats d'imitació de marbre blanc en què s'insereixen uns medallons de terracota, a la segona planta. Com a diferència sobre la plaça, aquests tres tipus de façana presenten un ampit cec, que en els de tipus PR-03 i PR-04 forma uns plafons en relleu l'interior dels quals també està estucat marbrejat del mateix color que els trams generals.

Veure documentació gràfica: plànols 4 i 5

2. ANÀLISI HISTÒRICA

2.1. ESTUDI HISTORICODOCUMENTAL

Reflexions. Elements de coneixement

Els fets històrics no es produeixen de manera aïllada, sinó que es relacionen entre sí per mitjà d'associacions de causalitat o simultaneïtat per a configurar processos complexos, en els quals el metacontext és decisiu. En el cas de la plaça Reial, hi ha un fet que afegeix dificultat en la seva comprensió, ja que com a conjunt patrimonial aparentment homogeni, el percebem com a una unitat regular i com a conseqüència, ens fa retrocedir a un moment cronològic molt delimitat. Aquesta característica, és certa parcialment i més enllà d'un paisatge urbà realitzat sota unes normes fixes de composició de façanes, hi rau una intrínseca complexitat en el procés.

Origen y cronologia

Tot i que des de 1822, l'Ajuntament tenia en propietat els edificis i terrenys del convent caputxí de santa Madrona, i que les pròpies Corts de l'Estat van emetre un Decret en data 5 de maig del mateix any, concedint el reconeixement per a projectar una plaça, no fou fins 1848 que es plantejà de forma efectiva convocar un concurs públic, dirigit a projectes presentats per arquitectes acadèmics, per a la realització de la plaça. Entre 1822 i 1848, la successió de diferents governs, el retorn de béns eclesiàstics a les seves congregacions i la negativa d'alguns propietaris de finques veïnes a ser expropiats, van impossibilitar el projecte durant alguns anys.

Tots els textos sorgits de l'Administració i de l'Acadèmia, argumentaven la necessitat higienista i també la voluntat de crear nous àmbits públics adequats a la mentalitat neoclàssica: *conveniència y necesidad, de una plaza cèntrica, que al paso que proporcionará esparcimiento y desahogo a los habitants de esta Capital, fuese un monumento de belleza digno de los adelantes del siglo*.

En el Concurs convocat el 1848 es van presentar i exposar 11 projectes, en un acte en el Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona. Dels tres finalistes, els dos primers van ser de l'arquitecte Francesc Daniel Molina i el tercer de Josep Oriol i Mestres. Sota el lema, "Ne che poc oio vi dia da imputar sono, che quanto io vi posso dar tutto vi dono", l'arquitecte Francesc Daniel Molina, va guanyar el Concurs. Va presentar 4 plànols i una memòria, que foren la base pel desenvolupament de tots projectes i posterior construcció de tots els edificis que conformen el conjunt.

En la memòria, l'arquitecte Molina, sintetitza el passat aparentment gloriós de la ciutat, exemplificant aquesta pretesa glòria en els noms de famílies enriquides a través del comerç marítim, les arts, les lleis, etc. I recula en el seu discurs fins l'època medieval.

> "*Si bien los instintos democráticos que siempre han distinguido á los catalanes han impedido que entre nosotros haya habido como en otros países, hombres tan dominantes como los Médicis, los Dorias, etc., sin embargo en nuestras crónicas encontramos numerosas listas de hombres eminentes por su saber, por su carácter emprendedor, y por sus vastos conocimientos en los diversos ramos de las artes. En la marina militar y en el comercio tan íntimamente enlazados en aquel entonces, por la facilidad con que á una pequeña invitación de nuestros monarcas se convertía en guerra nuestra marina mercante, descollaron varones de ánimo esforzado y de grande aptitud, entre los cuales ocupan un lugar señaladísimo los de las familias de Marquet, de Cabrera, de Sta. Pau, como también los Moncadas, Laurios, Requesens, etc. En una esfera mas esencialmente comercial, hallaremos los Marimons, Dalmases, etc. No nos faltan hombres de gran reputación en varias industrias, y hasta hojear nuestras crónicas, para vernos embarazados en escoger los nombres mas dignos entre los de tan esclarecidos varones, como los que en la edad media hicieron á Barcelona reina del Mediterráneo. = Infinitas son las grandes acciones que pudieran recordarnos aquellos hombres gloriosos, pero mas que á las personas, mas que a los hechos de armas considero conveniente dedicar la nueva plaza, á una de las grandes conquistas del saber de nuestros abuelos. A Barcelona le cabe la innaccesible gloria de haber dado al mundo el primer código marítimo en los modernos tiempos. El famoso Consulado de Mar, aceptado por todas las naciones marítimas, es el mas grandioso monumento de la ilustracion catalana, cuando todavía la Europa no habia salido de las tinieblas de la barbarie.=Llamarémos, pues, á la nueva plaza, del Consulado; y puesto que este nombre nos recuerda nuestro dominio en el Mediterráneo en aquella época en que nuestro comercio llevaba al levante los productos de nuestra industria para cambiarles con los ricos frutos del Oriente; llamaremos á las calles, del Comercio, de la Industria, de la Agricultura, de la Marina ó del Mediterráneo, á la que se dirige á Escudillers, que puede prolongarse hasta encontrar la muralla del mar.*
>
> *La plaza que tengo el honor de esponer á la consideracion de V. E. tiene el ancho de 290 palmos y de largo 507, sin contar los pórticos, cuya profundidad es de 25 palmos. Esta plaza se ve rodeada de un paseo con arbolados, sirviéndole de acera un jardin que formar parte con el que hay proyectado en el centro: se colocaran á la de recha é izquierda de la fuente monumental cuyo diseño se acompaña, y deberá ser alegórica al comercio, industria, agricultura, marina, y al hecho de dar al mundo su código marítimo, dos surtidores ó estanques. Las fachados y su decoración, le manifiestan los dibujos que se acompañan, constando de cuatro pisos á mas de las tiendas, á saber; entresuelo, primero, segundo y tercero que no mirará á la plaza, pero tendrá salida al terrado: su altura total es de cien palmos, pudiéndose colocar en el cuerpo saliente en direccion á la calle del Conde del Asalto, el monumento que debe dar nombre á la plaza (véase el proyecto número 1.º) y en caso contrario podrá adoptarse el marcado con el número 2.º Este cuerpo saliente se adornará con estátuas de los hombres mas eminentes y que mas hayan descollado en el comercio, industria, agricultura, artes y marina, en nuestro país; del mismo modo se decorarán los cuerpos salientes de las embocaduras de las calles, las que podrán ser ó no porticadas.*
>
> *Por último Excmo. Sr. los planos marcados con la letra A B son únicamente para demostrar á V. E. que in el caso de creer que la plaza arriba indicada es demasiado basta, podría reducirse á las dimensiones que en aquellas se ven marcadas insiguiendo el mismo método y decoración.*
>
> *El autor de este proyecto queda debidamente recompensado, si su trabajo sirve únicamente para acreditar los deseos de secundar las miras de V. E. dirigidos á perpetuar la memoria de este Cuerpo Municipal hasta la mas remota posteridad.*"

No és doncs d'estranyar, que la planta de la plaça sigui del tot neoclàssica i les façanes introdueixin l'historicisme, a través del seu caràcter isabelí. Una combinació molt allunyada del projecte que el propi Mas i Vila, havia fet uns anys abans per a la plaça sant Josep i que responia a cànons absolutament clàssics. És interessant recordar que la cerimònia de la col·locació de la primera pedra de la plaça sant Josep es va realitzar el 1840 i que va començar a construir-se el 1845, poc després de les primeres adjudicacions de parcel·les i del començament definitiu de les obres. El projecte de Mas i Vila va ser repetidament qüestionat per altres arquitectes i poc després van ser els propietaris de les parcel·les qui van aconseguir modificar els volums de les alçades de les finques, per tal de poder extreure rendiments econòmics mes alts. Un problema afegit, a un projecte neoclàssic i que pretenia mantenir unitat i homogeneïtat en les façanes de les finques, va ser la llibertat que els propietaris van defensar en els acabats dels paraments. La mentalitat acadèmica

i neoclàssica pugnava per imbuir de racionalitat i ordre les noves construccions a la ciutat, però els propietaris seguien defensant la individualització i singularitat de les seves finques.
Aquesta problemàtica ben segur que va tenir-la present, en Mas i Vila, en el Plec de Condicions que regí la compra de parcel·les i construcció de la plaça Reial. El 10 d'octubre es va celebrar l'acte de col·locació de la primera pedra i seguidament es va publicar el Plec de Condicions per a la subhasta dels solars. Un document explícit, senzill i dogmàtic, de 17 punts, que és el tret de sortida per a la venda dels lots (solars) i esdevingué el document clau per a la construcció de la plaça.

El *Manifest* de la plaça Reial: el Plec de Condicions
Parlar de *Manifest* en referència al "Pliego de condiciones para la subasta de solares de la plaza Real" , significa que considerem que és el document clau, recurrent, doctrinari i és també una declaració de propòsits. A més a més, i en aquest cas, el *Manifest* té naturalesa no sol administrativa, sinó també totalment jurídica. Constitueix un protocol d'actuació que recull i regula la subhasta dels lots, limita el tipus de compra, delimita el temps de construcció i estableix de forma directa i detallada els materials de construcció i els acabats de totes les façanes. Regula l'ús de l'espai públic (els porxos) i estableix com a base referencial els alçats del projecte guanyador, de l'arquitecte Francesc Daniel Molina.
Aquest document regulador va ser validat pels Serveis d'Arquitectura de l'Ajuntament de Barcelona, que fins 1855 el dirigia el mestre d'obres Josep Mas i Vila (Barcelona, 1780-1856), i era el responsable de la planificació i execució de les operacions de reforma urbana desenvolupades per iniciativa municipal. A Mas i Vila el va succeir en el càrrec l'arquitecte Francesc Daniel Molina.

El *Manifest*:

La persona que como más ventajoso postor entender quisiere en la compra de los solares que deben enagenarse en los tres lados de la plaza que debe construirse en el terreno que fue convento y huerto de Capuchinos de esta ciudad, se le admitirá la proposición que presente, en el caso de hallarse admisible a juicio del Excmo. Ayuntamiento, sujetándose de las bases y condiciones siguientes:
1. La subasta se verificará por solares y por cada un palmo superficial, satisfaciéndose en igual valor tanto él que ocupará de pórtico en él que lo tengan como en el terreno firme.
2. La total cantidad que resultarse de cada solar después de verificada la subasta y medición del local que ocupe se dividirá en tres partes iguales de las que satisfará dos el mismo día que se verifique la escritura y la otra tercera parte pagará anualmente el tres por ciento, y será el importe del censo anual pagadero por mitades, la primera al vencer seis meses siguientes al día de la otorgación del contrato o establecimiento, y la segunda al cumplir un año contadero desde el primer día y así sucesivamente en plazos singulares.
3. Se prohíbe la imposición de dominio, sea el que fuere, en la finca que se establezca.
4. Será obligación del adquisidor arreglarse al diseño que se le pondrá de manifiesto, tanto en las fachadas exteriores del edificio, como en las interiores del pórtico en los solares que lo tengan.
5. Los machones de los arcos que forman el pórtico deberán ser de piedra blanca y fina de las canteras de Montjuïc, y su labrado de primera calidad, así como lo serán los frentes que miran al interior del pórtico hasta el arranque de la bóveda, la que deberá ser de ladrillo, rebocada, enlucida y trabajada con toda perfección y solidez, debiendo haber las correspondientes fajas en los arcos, y guardado el método y forma que se indicará.
6. Correrá a cargo del adquisidor el embaldosar el pórtico que corresponda al solar que establezca, debiendo ser este de piedra de la vulgarmente conocida por pavimento.
7. Las fachadas que miran a la plaza deberán arreglarse a la forma que se ha dispuesto para su decoración, y a la galería, calle de Fernando 7º y nueva calle con dirección a la Rambla ir siguiendo el método que se halla de manifiesto, colocando piedra labrada con las condiciones arriba expresadas hasta el nivel del primer piso en los zócalos de este, bases áticos, jambas y dinteles de los balcones y ventanas, así como también en todas las fajas, guías de cornisas y en las molduras o cartelas de los arcos. Las que corresponden al primer piso y cornisa podrán ser de obra cocida, así como los capiteles siguiendo los modelos que el Excmo. Ayuntamiento mande construir.
8. La decoración de las tiendas y entre suelos por la parte exterior, se hará la que el Excmo. Cuerpo Municipal adopte, así como su color, lo mismo hará con los balcones y demás aberturas que miren a la plaza y calles indicadas.
9. En todas las aberturas que miran a la plaza y nueva calle que conduce a la Rambla, deberán colocarse persianas, su forma, colocación y color lo resolverá el Excmo. Ayuntamiento.
10. Los antepechos de los balcones de todos los pisos y rejas de las tiendas deberán ser de hierro fundido y según el diseño que hará el Cuerpo Municipal.
11. Queda también obligado el adquisidor a la colocación de las cañerías para el gas, correspondiendo una en el centro de cada arco del pórtico, debiendo tenerlo iluminado hasta las doce de la noche, no obstante, el Excmo. Ayuntamiento costeará los faroles.
12. Todas las fachadas de los nuevos edificios que se construyan deberán ser rebocadas y enlucidas con estuco imitando los mármoles que se pondrán de manifiesto, y no se estucarán hasta cuando el Excmo. Ayuntamiento lo disponga.
13. No podrán destinarse las tiendas que en la indicada plaza y calle se construyan a oficios que causen mucho ruido ni afecten el aspecto público, correspondiéndose entre ellos toda clase de tabernas y figones. El Excmo. Ayuntamiento se reserva la facultad de prohibir la entrada de carruajes en la plaza y calles luego de concluidas las obras.
14. El plan terreno o superficie que ocupe el pórtico quedará a favor del público, sin que por ningún concepto puedan los propietarios e inquilinos de las tiendas colocar los objetos de ninguna clase que impidan el libre tránsito.
15. El adquisidor deberá principiar las obras dentro del término de un mes después de firmada la escritura y concluirla dentro de un año.
16. Se reserva el Excmo. Ayuntamiento la facultad de innovar la distribución de los solares, así como hacer las variaciones que crea para mejora y comunicación de la misma.
17. Deberá también sujetarse para la decoración de todas las obras exteriores a los diseños que se pondrán de manifiesto, y a las molduras de las jambas, impostas, cornisas y capiteles que presente el Arquitecto director de la plaza y nuevas calles, corriendo a cuenta del adquisidor el satisfacer los honorarios correspondientes, así como también los gastos de subasta, escrituras e hipotecas.

CRONOLOGIA GRÀFICA

1835

Es delimita a través d'un plànol l'espai que ocupava l'hort i convent de santa Madrona, futur emplaçament de la Plaça Reial. Durant el Trienni Liberal (1820-23) el terreny va passar en mans de l'Ajuntament.

1835. Hort i convent del Caputxins. R08113 AHCB

1842-48

Es succeeixen una sèrie de projectes, de diferents arquitectes acadèmics, amb la finalitat de donar un nou ús al conjunt desamortitzat. Es planteja la construcció d'un teatre, projectat per l'arquitecte Josep Oriol Mestres Esplugas, entre altres projectes.

1842. Solar on s'havia de construir el Teatre Nou dels Caputxins. R05527 AHCB

1842. Perspectiva del Teatre Nou dels Caputxins, amb façana a la Rambla, que no es va arribar a construir. R24988 AHCB

1848

Publicació de les "Actas de la Junta Censora", convocada per l'Ajuntament de Barcelona, per tal d'examinar i avaluar els projectes presentats al Concurs per a la formació d'una plaça, en els terrenys de l'antic convent. Com a introducció a l'exposició dels projectes, el document exposa la seqüència cronològica i de fets, des de 1822 i la successió de governs que van anar modificant la voluntat de projectar una plaça.

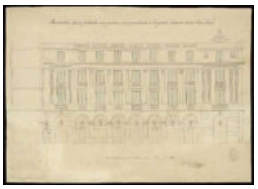
En data 10 de juliol van presentar-se tots els projectes, d'arquitectes acadèmics, i va reunir-se la comissió en sessió extraordinària al Saló de Cent de l'Ajuntament.

El projecte guanyador, de l'arquitecte acadèmic Francesc Daniel Molina i Casamajó (Vic, 1812-Barcelona, 1867), es presentà sota el lema: "Ne che poc oio vi dia da imputar sono, che quanto io vi posso dar tutto vi dono". La memòria presentada, al·ludeix a gestes catalanes en la mediterrània i incideix en la importància de les grans sagues familiars de Barcelona, així com en la seva vinculació amb el comerç. No és gens difícil preveure, que la majoria de parcel·les que després es subhastaran, acabessin precisament en mans de propietaris absentistes i comerciants.

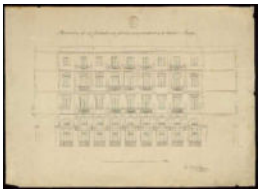
Els documents gràfics presentats al Concurs van ser la base per a la construcció de totes les finques que van configurar la plaça, amb algunes variacions introduïdes el 1850.

1848. Plànols de la situació de la plaça, aixecat per Francesc Daniel Molina Casamajó. R05633 AHCB

1848. Façanes del projecte guanyador, corresponents a la plaça. R25035 AHCB.

1848. Façanes del projecte guanyador, corresponents al passatge. R25037. AHCB

1848. Façanes del carrer Ferran. R25026 AHCB
Amb data de 10 d'octubre, es realitza l'acte de la col·locació de la primera pedra.

1849-1850

El 29 de gener, el Ministerio de la Gobernación sol·licita a l'Ajuntament un pressupost exhaustiu i nova planimetria per tal d'aprovar el projecte. L'Ajuntament (no signa l'arquitecte en cap) respon:

> *"Si este Cuerpo Municipal tratase de construir la nueva plaza para administración a sus costas, no sería difícil poder dar el presupuesto en los términos que se piden porque en dicho caso se haría la plaza en todo con la misma uniformidad no solo respecto a la fachada, o parte exterior de la misma, sino también respecto al interior o distribución de pisos, y fácil en este caso de calcular su total costo y bajo este mismo supuesto debería saber este arquitecto. Los arbitrios con que contaría para realizarla y dar de ello conociendo al Gobierno Superior para su resolución. Pero como la plaza de el que se trata al igual de otra que para mercado se construye en el terreno que fue convento de san José, la harán casi en su totalidad los particulares que adquieran los solares que tiene este Ayuntamiento. para vender debiendo estos edificar bajo ciertas condiciones y entre otras la de haber de construir la fachada conforme al plano aprobado por el Gobierno, dejando empero al arbitrio y gusto de los adquisidores las distribuciones y adornos de la parte interior de sus edificios (…/…) de aquí la imposibilidad de dar un presupuesto de costo de toda (…/…)*

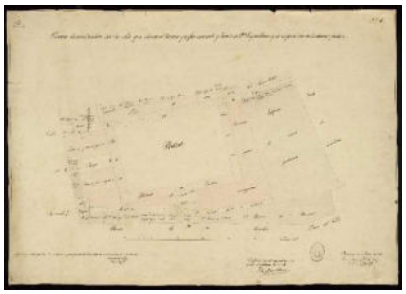
En el mateix any, en un gravat d'Antoni Roca Sallent (1813-1864) s'observa el conjunt del solar i les finques de cronologies anteriors.

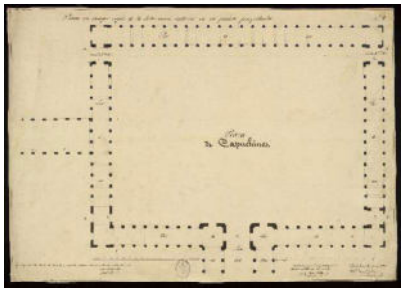

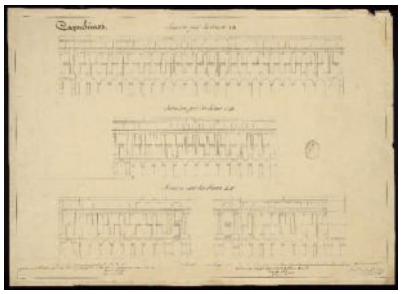
1849. Vista a vol d'ocell en la qual es veu el solar de la plaça Reial. R17787 AHCB.

En data 16 de gener de 1850, es presenten de nou quatre documents gràfics, de l'arquitecte Francesc Daniel Molina, amb vistiplau, de l'arquitecte en cap de l'Ajuntament de Barcelona, Josep Mas i Vila, dirigits a la Real Academia de Nobles Artes de San Fernando de Madrid. La Real Academia els aprova l'1 de març del mateix any, en junta general. Hi assisteix l'arquitecte per tal d'exposar el seu projecte. Amb anterioritat, la Real Academia, havia informat sobre el projecte sol·licitant alguns canvis en els carrers de sortida de la plaça, així como també en temes d'ornamentació. L'informe final de la Real Academia fa esment específic a:

> *"La comisión encargada de informar el Proyecto que para la Plaza porticada, en Barcelona, ha formado últimamente el Arquitecto D. Franco Daniel Molina, se ha enterado de los Planos y su Memoria descriptiva y temido ha la vista a la vista los informes que anteriormente dio la Sección de Arquitectura de nuestra Academia, sobre otros proyectos de la misma Plaza en cuyos informes no solo se hacían las necesarias advertencias para la corrección del Proyecto sino que se pedían el Presupuesto que se mandó examinar y algunas explicaciones sobre perjuicios que se ignoraban a los Propietarios colindantes.*
>
> *(…/…)*
>
> *Este nuevo proyecto tiene el inconveniente único de no hallarse cerrada en todo su Perímetro, como lo indicó la Academia en su último informe de 20 de Octubre de 1849 con el objeto de que corriese todo continuado el Pórtico, sino que por el contrario, este y la decoración general quedan interrumpidos en todas las boca-calles de la Plaza y por consiguiente la utilidad de aquel queda en gran parte disminuida para el Comercio y Habitantes por atravesar a la intemperie por dichas avenidas.*
>
> *Las demás advertencias de nuestra Academia se hayan devidamente satisfechas en los actuales Planos, habiéndose arreglado con toda conveniencia el lado de la Calle del Vidrio, haciéndola entrar directamente en la Plaza de un modo adecuado y entendido. También se ha corregido la gran entrada por la rambla y aquí advierte la Comisión que así como deverían cerrarse con la decoración general, toda las avenidas, deve conservarse en esta el pensamiento del Sr. Molina que deja abierta esta grande entrada para que desde el Paseo de la Rambla luzca y se disfrute toda la decoración interior de la Plaza. Igualmente se ha aumentado el espesor de los machones de los Pórticos y además se han remitido los detalles del ornato general que se pidieron; En vista de todo lo cual, la Comisión propone se aprueben los presentes Planos y que estos se remitan firmados por nuestro Señor general para que no se confundan con todos los demás que para esta Plaza a proyectado el mismo Sr. Molina.*
>
> *Madrid 1 de Marzo de 1850."*

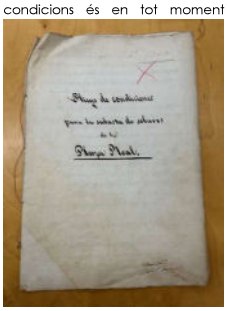

1850. Conjunt dels plànols presentats a la Real Academia de San Fernando. R25049, R25048, R25038 i R25039 AHCB

La publicació mesos després del "Pliego de condiciones para la subasta de solares de la plaza Real", aportà las bases per a tot el procés de configuració de la plaça Reial: condicions de la compra dels lots de les parcel·les, temps que calia esmerçar entre la compra i la construcció, delimitació de l'espai públic i privat, materials emprats en la construcció dels edificis i acabats . La base de referència vinculada a les condicions és en tot moment el projecte de l'arquitecte Francesc Daniel Molina Casamajó.

1849-50. Plec de condicions per a la subhasta dels solars, que incorpora també la normativa a seguir en tot el procés de construcció. AMCB

El document del plec de condicions, no incorpora data, però la seva ubicació en els expedients administratius i l'inici de la venda dels solars, ens permet datar-lo el 1849. Posteriorment i al llarg de tot el procés, el document es torna a incorporar i se'n fa referència constant com a únic marc legal de referència.

El Servei d'Arquitectura de l'Ajuntament de Barcelona, que fins 1855 el dirigia el mestre d'obres Josep Mas i Vila (Barcelona, 1780-1856) va ser els responsable de la planificació i execució de les operacions de reforma urbana, desenvolupades per iniciativa municipal. A Mas i Vila el va succeir el 1855, en el càrrec de

cap del Servei d'Arquitectura, l'arquitecte Francesc Daniel Molina. Un fet absolutament paradoxal, ja que encara no s'havia finalitzat la construcció de totes les parcel·les i el projecte inicial i el control de l'execució de l'obra, requeien en el mateix professional. Una conjuntura complicada.

Transcripció del document:

La persona que como más ventajoso postor entender quisiere en la compra de los solares que deben enagenarse en los tres lados de la plaza que debe construirse en el terreno que fue convento y huerto de Capuchinos de esta ciudad, se le admitirá la proposición que presente, en el caso de hallarse admisible a juicio del Excmo. Ayuntamiento, sujetándose de las bases y condiciones siguientes:

1. La subasta se verificará por solares y por cada un palmo superficial, satisfaciéndose en igual valor tanto él que ocupará de pórtico en él que lo tengan como en el terreno firme.

2. La total cantidad que resultarse de cada solar después de verificada la subasta y medición del local que ocupe se dividirá en tres partes iguales de las que satisfará dos el mismo día que se verifique la escritura y la otra tercera parte pagará anualmente el tres por ciento, y será el importe del censo anual pagadero por mitades, la primera al vencer seis meses siguientes al día de la otorgación del contrato o establecimiento, y la segunda al cumplir un año contadero desde el primer día y así sucesivamente en plazos singulares.

3. Se prohíbe la imposición de dominio, sea el que fuere, en la finca que se establezca.

4. Será obligación del adquisidor arreglarse al diseño que se le pondrá de manifiesto, tanto en las fachadas exteriores del edificio, como en las interiores del pórtico en los solares que lo tengan.

5. Los machones de los arcos que forman el pórtico deberán ser de piedra blanca y fina de las canteras de Montjuïc, y su labrado de primera calidad, así como lo serán los frentes que miran al interior del pórtico hasta el arranque de la bóveda, la que deberá ser de ladrillo, rebocada, enlucida y trabajada con toda perfección y solidez, debiendo haber las correspondientes fajas en los arcos, y guardado el método y forma que se indicará.

6. Correrá a cargo del adquisidor el embaldosar el pórtico que corresponda al solar que establezca, debiendo ser este de piedra de la vulgarmente conocida por pavimento.

7. Las fachadas que miran a la plaza deberán arreglarse a la forma que se ha dispuesto para su decoración, y a la galería, calle de Fernando 7º y nueva calle con dirección a la Rambla ir siguiendo el método que se halla de manifiesto, colocando piedra labrada con las condiciones arriba expresadas hasta el nivel del primer piso en los zócalos de este, bases áticos, jambas y dinteles de los balcones y ventanas, así como también en todas las fajas, guías de cornisas y en las molduras o cartelas de los arcos. Las que corresponden al primer piso y cornisa podrán ser de obra cocida, así como los capiteles siguiendo los modelos que el Excmo. Ayuntamiento mande construir.

8. La decoración de las tiendas y entre suelos por la parte exterior, se hará la que el Excmo. Cuerpo Municipal adopte, así como su color, lo mismo hará con los balcones y demás aberturas que miren a la plaza y calles indicadas.

9. En todas las aberturas que miran a la plaza y nueva calle que conduce a la Rambla, deberán colocarse persianas, su forma, colocación y color lo resolverá el Excmo. Ayuntamiento.

10. Los antepechos de los balcones de todos los pisos y rejas de las tiendas deberán ser de hierro fundido y según el diseño que hará el Cuerpo Municipal.

11. Queda también obligado el adquisidor a la colocación de las cañerías para el gas, correspondiendo una en el centro de cada arco del pórtico, debiendo tenerlo iluminado hasta las doce de la noche, no obstante, el Excmo. Ayuntamiento costeará los faroles.

12. Todas las fachadas de los nuevos edificios que se construyan deberán ser rebocadas y enlucidas con estuco imitando los mármoles que se pondrán de manifiesto, y no se estucarán hasta cuando el Excmo. Ayuntamiento lo disponga.

13. No podrán destinarse las tiendas que en la indicada plaza y calle se construyan a oficios que causen mucho ruido ni afecten el aspecto público, correspondiéndose entre ellos toda clase de tabernas y fígones. El Excmo. Ayuntamiento se reserva la facultad de prohibir la entrada de carruajes en la plaza y calles luego de concluidas las obras.

14. El plan terreno o superficie que ocupe el pórtico quedará a favor del público, sin que por ningún concepto puedan los propietarios e inquilinos de las tiendas colocar los objetos de ninguna clase que impidan el libre tránsito.

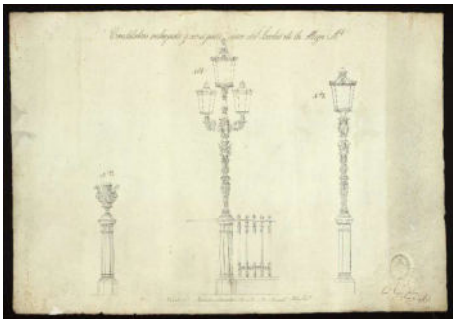
15. El adquisidor deberá principiar las obras dentro del término de un mes después de firmada la escritura y concluirla dentro de un año.

16. Se reserva el Excmo. Ayuntamiento la facultad de innovar la distribución de los solares, así como hacer las variaciones que crea para mejora y comunicación de la misma.

17. Deberá también sujetarse para la decoración de todas las obras exteriores a los diseños que se pondrán de manifiesto, y a las molduras de las jambas, impostas, cornisas y capiteles que presente el Arquitecto director de la plaza y nuevas calles, corriendo a cuenta del adquisidor el satisfacer los honorarios correspondientes, así como también los gastos de subasta, escrituras e hipotecas.

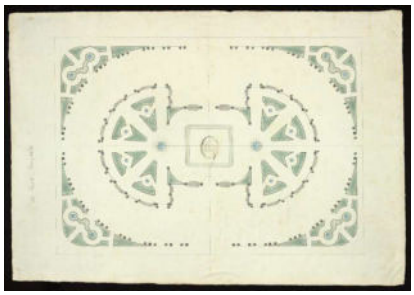
Durant el mateix any es convoca el Concurs dels grups escultòrics per a la plaça. AHCB i AMCB

L'arquitecte Francesc Daniel Molina presentà alçats de la tanca del jardí central i fanals de la plaça.

1850. Dibuixos de l'arquitecte Francesc Daniel Molina. R03956 AHCB

L'enjardiment de la plaça, es presenta en un projecte signat també per Francesc Daniel Molina i segellat per l'Ajuntament Constitucional de Barcelona. Tot i no estar datat, el podem atribuir en el mateix anys dels projectes escultòrics i dels elements de tanques dels jardins.

1850 circa. Projecte d'enjardinament de l'arquitecte Francesc Daniel Molina. R25046 AHCB

1851

Durant aquest any es duen a terme els tràmits d'expropiacions a diferents propietaris.

En data 22 de maig, es publica un avís de l'Alcaldia Constitucional de Barcelona, de l'inici de la venda del solars, tot i no generar expedients fins l'any següent.

Avís:

ALCALDIA CONSTITUCIONAL DE BARCELONA.

Núm. 553.

Se anuncia al público que seguidos los trámites legales, en virtud de los cuales y á tenor de lo dispuesto con Real órden de 22 de enero último puede procederse á la venta de los solares enagenables para la construccion de la plaza Real en el terreno que fué convento de Capuchinos y prévia autorizacion del Exmo. Sr. Gobernador de la provincia, la subasta de los mismos empezará á tener efecto el dia 11 del pròcsimo junio, y seguirá en los consecutivos, en las casas consistoriales á las doce del dia con arreglo á los planos y pliegos de condiciones que están de manifiesto en la Secretaria municipal aprobada por el gobierno de S. M. la deliberacion del Exmo. Ayuntamiento asociado de un número de mayores contribuyentes, la venta de los referidos solares, se verificará parte á metálico y parte à censo, fijándose aquella en dos terceras partes del precio de cada solar, consistiendo el capital del censo que deberá imponerse en el importe de la tercera parte restante, con reditos de un tres por ciento, y sirviendo de tipo el justiprecio hecho en forma legal de cada pié superficial de los que deben enagenarse. Barcelona 22 de mayo de 1851. --El Alcalde Constitucional.--Ramon de Paternó.

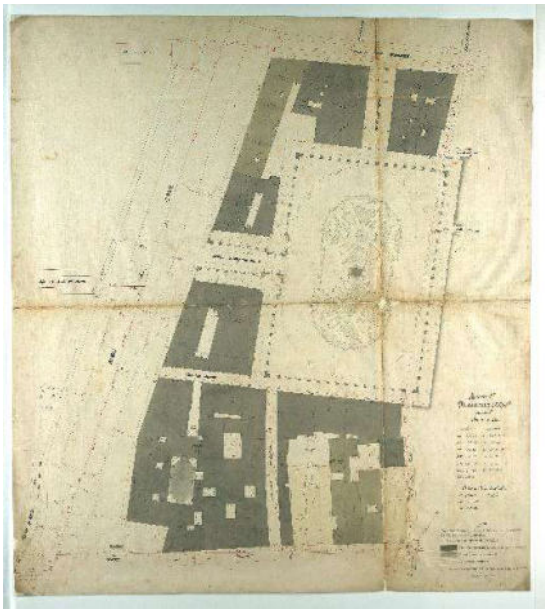
1852-53

Durant dos anys es realitzen les subhastes de tots els solars de la plaça. Les condicions de compra van comportar un tipus de propietari absentista i també comerciants i industrials. Entre altres, els solars van recaure en mans de: Joan Busquets, Melcior de Bruguera, Francesc Vallès, Ramon Tort, Josep Milà, Ramon de Bacardí, Pau de Barnola, Eulàlia Llansana i Magrans, Vicens Damians, Josep Plandolit, Jacint Forner, Joan Pla i Bruquetes, Josep de Lopetigui, Llorens Fradera i Valls, Antoni Salvadó, Josep Samà i Mota etc. Resulta interessant comprovar, que alguns solars són adquirits per un propietari i en pocs mesos traspassa la propietat. Les condicions de la subhasta, tot i delimitar el temps entre la compra i la finalització de l'obra, no estableix límits en el canvi de les propietats.

Cap compra de solar genera expedient de permís explicit d'obra, amb projecte adjunt, signat per un arquitecte aliè a Francesc Daniel Molina, fet de difícil comprensió, ja que el projecte guanyador es centre en les façanes del conjunt i no en els interiors. Alguns propietaris, com Jaume Roqué, sol·licita l'1 de gener de 1854, els serveis urgents de l'Ajuntament, per tal de solucionar problemes vinculats a la construcció.

1858

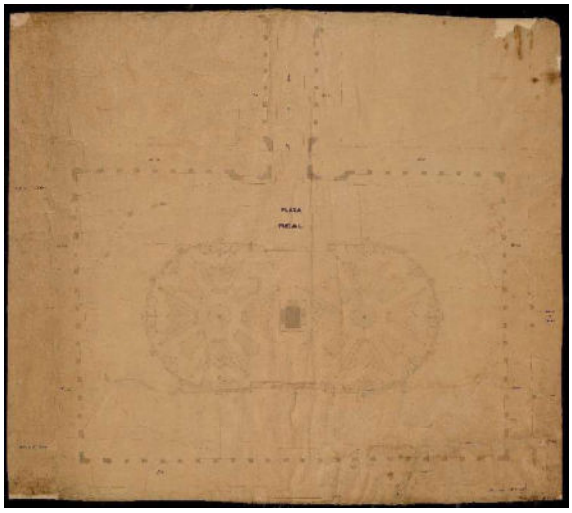
Els quarterons número 116 i 117 corresponen a la plaça Reial. Han passat 7 anys des de la venda del primer solar i queda una parcel.la per construir. El quarteró mostra la totalitat de la porxada construïda.

1858 circa. Quarteró número 116. R11458 AHCB

1859

El plànol es descriu com a "preparatiu" dels quarterons d'en Garriga i Roca. La data és posterior a l'aixecament. No aporta novetats respecte al quarteró definitiu. S'observa amb més precisió la irregularitat dels frontals de la plaça així com la seva geometria.

1859. Plànol preparatori del quarteró d'en Miquel Garriga i Roca. R05045 AHCB

Durant l'any i a través de documents administratius de control de l'execució de les obres del propi Ajuntament, alguns propietaris com els germans Antonietti i Eulàlia Busquetti, encara no han finalitzat les obres i se'ls remet un cop mes, al document marc: el "Pliego de Condiciones". Se'ls hi recorda el punt 12, en el qual s'especifica com han de ser els acabats i el control que d'ells en farà l'Ajuntament. Una conjuntura ben especial, ja que quan es va redactar el "Pliego de Condiciones" l'arquitecte en cap de l'Ajuntament era en Josep Mas i Vila i a partir de 1855, l'arquitecte en cap va ser en Francesc Daniel Molina. El mateix arquitecte havia guanyat el projecte per a la plaça i controlava des de l'Ajuntament la seva execució.

1865

En la publicació "Album sur l'Espagne" de 1865 la plaça està finalitzada.

1865. Làmina incorporada a "Album sur l'Espagne", editat a París per E.Dardoize.

1872

El fotògraf Jules Ainaud, fotografia la plaça. És el primer document gràfic de qualitat del que disposem per tal de valorar els acabats del conjunt. S'aporta reproducció in situ, de la foto impresa en paper, actualment exposada a Barcelona, a la galeria KBr. Fundación Mapfre, dins mostra "Jules Ainaud, un fotógrafo admirador de lo bello". La imatge té mes qualitat que la facilitada digitalment per la pròpia Biblioteca Nacional de España.

1872. *Barcelona. La plaça nacional, abans plaça Reial*. BNE

El segle XX

Es cursen diferents expedients administratius per tal de sol·licitar intervencions a les façanes: repintat en planta baixa i també en alguns edificis del conjunt. S'inicia un procés d'intervencions puntuals en l'acabat i el color de les façanes, que perdurà durant el segle XX. La successió de canvis d'usos en els edificis, tant a nivell de plantes baixes com en els habitatges, afegí complexitat a la convivència i modificarà sensiblement alguns interiors. Hostals, fondes, nous comerços, bars musicals, etc. configuraren poc a poc un nou àmbit urbà, força degradat en la dècada dels anys 70' del segle XX. La plaça Reial, espai emblemàtic de celebracions socials i polítiques durant la República, passa a ser, progressivament un àmbit marginal en el conjunt de la ciutat històrica.

Veure documentació gràfica plànols núm 2 i 3
Superposició de documentació històrica amb ortofoto actual

M A T T E R S
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

3. ANÀLISI MATERIAL

Veure documentació gràfica plànols núm 10, 11 i 12

3.1. REVESTIMENTS CONTINUS

Tot el conjunt de l'edifici estava revestit amb morters de calç, de diversos tipus.

Generalment, els revestiments de calç destinats a albergar decoracions pictòriques són aplicats segons una seqüència de capes de morter de calç amarada i àrids, que idealment consistiria en (des de l'interior a l'exterior):

Arrebossat previ esquerdejat: morter magre (amb alta proporció de sorra, de gra gruixut) destinat a regularitzar la superfície. Quan el mur presenta cavitats pronunciades aquestes s'emplenen amb un reble per a evitar gruixos excessius del morter d'esquerdejat.

Remolinat (arriccio): morter de calç i sorra de gra mitjà amb major proporció de calç que l'esquerdejat, acabat remolinat. Pot estar aplicat en una o més capes i el seu gruix no sol superar els 15mm.

Lliscat (intonaco): és un arrebossat gras (alta proporció de calç) a base de morter de calç i sorra fina i/o de marbre amb un acabat allisat a llana. El gruix pot oscil·lar entre els 3-5 mm, essent menor quant major sigui la proporció de calç de la mescla.

Lliscat fi (intonachino). Per a superfícies molt fines, aplicació d'una capa molt fina de calç sola lliscada. És aquesta capa que acollirà la decoració pictòrica.

I en alguns casos concrets, l'acabat final és un **marbrejat**. Aquest acabat és brillant, pintat en fresc amb pigments diluïts en aigua, a imitació de pedra, marbre o jaspi, de diferents colors segons el tipus de marbre o pedra que es vulgui imitar. Aquest acabat s'abrillanta un cop acabat de diferents maneres, amb una "llana", amb una escombra, al foc amb sabó de coco, o encerant-los.

El projecte de la plaça reial es realitza el 1848, i en aquest moment històric a tot Barcelona s'està utilitzant aquesta tècnica de marbrejat, i com hem vist a l'estudi històric, queda explicitat en el plec de condicions que serà l'acabat que tindran les façanes, de manera unitària.

> *12. Todas las fachadas de los nuevos edificios que se* ***construyan deberán ser rebocadas y enlucidas con estuco imitando los mármoles*** *que se pondrán de manifiesto, y no se estucarán hasta cuando el Excmo. Ayuntamiento lo disponga.*

@AFB c1885

Hi ha diversos configuracions dels estucs a les diferents façanes.

3.1.1. ESTUC LLISCAT AMB ESPECEJAMENT ENCOIXINAT AMB BISELL

En alguns trams aquest estuc té un especejament marcant franges horitzontals encoixinades amb bisell.

El color d'aquests estucs difereix segons la zona.

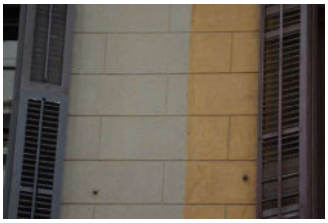
Carrer Colom 1

Carrer Colom 1-3

Carrer Colom 2

Carrer Colom 2-4

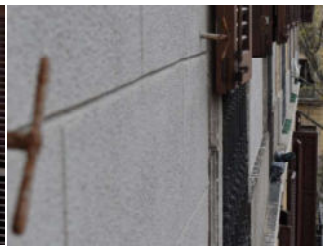
Carrer Colom 3

Carrer Colom 4 -Pça Reial 18

Carrer Colom 4 -Pça Reial 18

Carrer Colom 4 -Pça Reial 18

Actualment presenten una coloració pedra, però a les fotografies històriques sembla que era del mateix to que la resta de paraments.

@ AFB c1874

Estat actual

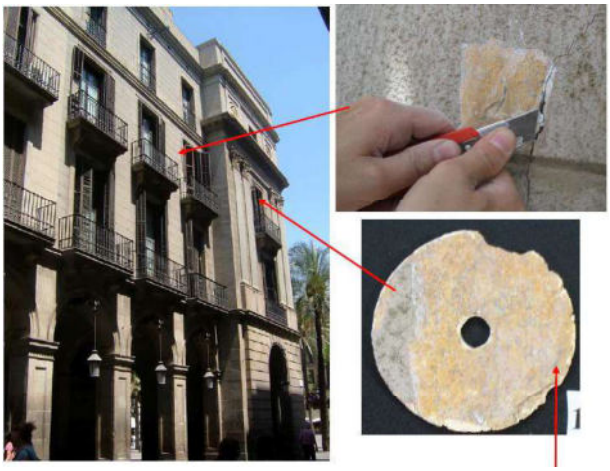
@ AHCOAC c1981

Totes les cantonades estan tractades amb el color pedra, però el color apareix en els punts on els repintats estan saltant.

Estat actual

L'estudi de color fet a la finca al carrer Colom 3-5 també va detectar a sota la pintura color pedra l'estuc lliscat ocre original. Però aquest mateix estudi apunta que en alguns punts no apareix l'estuc lliscat original que potser s'hauria repicat parcial o totalment durant la reforma dels anys 80.

@ Gabinet del color 06/2009

En les poques obres de restauració que s'han dut a terme en els últims 15 anys va aparèixer el color ocre original de l'estuc lliscat, però es va mantenir en el cos de cantonada el to pedra per mantenir la uniformitat de la plaça.

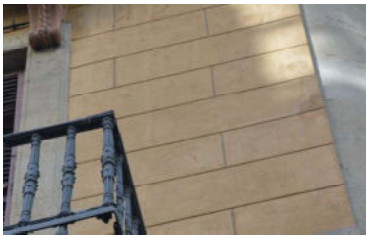

@ IMPU 13/10/2009

Estat actual

En canvi, l'estuc filetejat del carrer Colom 2 sí que es va recuperar color ocre, amb la junta remarcada en color fosc.

Estat actual carrer Colom 2

MATTERS
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

3.1.2. ESTUC LLISCAT I ESPECEJAMENT FILETEJAT

En d'altres trams l'estuc té un especejament marcat suaument amb incisió sobre morter fresc, i probablement amb una línia de color fosc per enfortir l'efecte visual del mateix.

Estat actual

Estat actual , amb l'estuc repintat als anys 80 @ IMPU 28/10/2009

@ AHCOAC

A les proves de decapat (veure annex 9.12) efectuades, el revestiment original té el color ocre original, però s'ha degradat el possible lliscat brunyit i les vetes de marbrejat que hagués pogut tenir. El morter original és blanc, cosa que indica que no va ser tenyit en massa i que el color original es va pintar sobre el morter arrebossat en fresc. A causa del desgast natural de la façana, la capa arrebossada i brillant que contenia el color s'ha perdut.

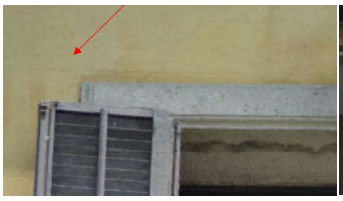
Cales de decapat

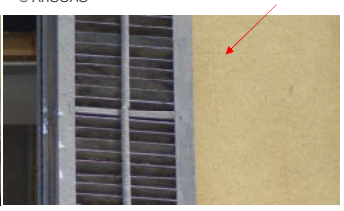
A la tercera planta, per sobre de la línia de cornisa principal, l'estuc és sembla continu sense cap tipus d'especejament ni línies de canvi de parcel·la, però es pot veure que sota la capa de pintura dels anys 80 s'entreveu igualment l'especejament

Estat actual @ AHCOAC

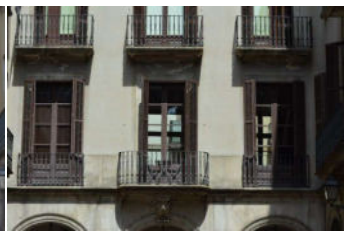

Estat actual Plaça Reial 10

MATTERS
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

3.1.3. ESTUC LLISCAT SENSE ESPECEJAMENT

Al passatge Madoz l'estuc és continu sense cap tipus d'especejament ni línies de canvi de parcel·la. Però també va tenir una operació de repintat global als anys 80, i posteriorment s'han fet intervencions amb diversos colors.

Estat actual Passatge Madoz

En les façanes d'aquest passatge, com veurem en els següents apartats, podria ser que tot el parament anés marbrejat amb plafons decoratius pintats.

A les proves de decapat (veure annex 9.12) efectuades, el revestiment original havia perdut el seu cromatisme original i no s'ha pogut comprovar.

Cales de decapat

3.1.4. PILASTRES

Les pilastres (també anomenades lesenes) que presenten les façanes són de dos tipus: acanalades o plafonades.

Acanalades Plafonades

Estat actual pilastres acanalades, repintades als anys 80 @ IMPU 13/10/2009

Estat actual pilastres plafonades, repintades als anys 80

3.1.5. PLAFONS SOTABALCÓ

A les llindes de les obertures de planta primera, sota balcó, trobem uns **plafonats decoratius**. Actualment estan revestits amb una pintura aplicada a la reforma dels anys 80, però en origen es tractava de simulacions de marbrejat tipus trompe-l'oeil, marcant les línies d'ombra de la motllura i vetejats diversos.

Estat actual Plaça Reial 12

Estat actual Plaça Reial 13

Estat actual Plaça Reial 14

Estat actual Plaça Reial 15

Estat actual Plaça Reial 17

Estat actual Plaça Reial 18

La finca número Plaça Reial 17, Plaça Reial 1 i Colom 2 els va recuperar quan es va restaurar la façana.

@ IMPU 13/10/2009 Plaça Reial 1

Estat actual Plaça Reial 1

Estat actual Plaça Reial 1

Estat actual Plaça Reial 17

Estat actual Plaça Reial 17

MATTERS
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

A la cantonada nord de la plaça hi ha una petita particularitat. La línia divisòria de propietat està just al vèrtex, dividint entre el número 7 i el 6. Els plafonats tenen més decoració en el cercle central motllurada, però el número 6 amb més profusió. I a la resta de sota balcons del número 6 ja no es repeteix.

Estat actual Plaça Reial 7

Estat actual Plaça Reial 6

En els cossos de cantonada amb el carrer Colom els plafonats marbrejats tenen un element de decoració central de terracota.

Estat actual Plaça Reial 1 Estat actual Plaça Reial 1

Estat actual Plaça Reial 18 Estat actual Plaça Reial 18

Al carrer colom, els plafons no tenen decoració en relleu, però sí marbrejat. Només es poden veure en els que s'han restaurat.

Estat actual carrer Colom 2 Estat actual carrer Colom 4

Estat actual carrer Colom 3 Estat actual carrer Colom 3

MATTERS
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

Al passatge Madoz no hi ha plafons motllurats sota balcó, i les façanes que estan repintades no presenten signes de cap tipus de decoració.

Estat actual Passatge Madoz

Estat actual Passatge Madoz

Però en els punts on la pintura dels anys 80 està saltant es poden apreciar decoracions marbrejades,

Estat actual Passatge Madoz

Estat actual Passatge Madoz

Estat actual Passatge Madoz

3.2. ELEMENTS TERRACOTA/CERÀMICS

Hi ha diversos tipus d'elements ceràmics en les façanes del conjunt de la Plaça Reial: per una banda hi ha elements de terracota de gran qualitat amb decoracions molt riques (conjunts escultòrics, capitells, medallons i mènsules), després hi ha elements decoratius seriats també de terracota com balustres i per últim hi ha elements de ceràmica comuna en coronaments d'ampits i cornises.

La terracota és un material ceràmic composat bàsicament per argiles i algun afegit com la calç, el quars, el feldespat i alguns components fèrrics. Si el pastat ha sigut bo amb matèries primes de gra fi i la cocció òptima, presenta un grau de porositat molt baix, que afavoreix la seva durabilitat. En un període concret, entre 1847 i 1864 (segons tesi doctoral de Salvador García Fortes), els elements de terracota es recobrien amb una fina capa de lliscat de calç, que encara en fresc rebia el color per harmonitzar les terracotes amb la resta dels elements de la façana. En aquest cas no s'ha pogut determinar si es van arribar a aplicar, i es podrien fer analítiques per comprovar-ho.
La resta d'elements ceràmics, també compostos d'argila possiblement lítica i pobre en calci produïts amb motlles manuals, no presenten un acabat tan fi i són molt més poroses, de manera que s'afavoreix la presència de biocolonització. La cocció d'aquesta ceràmica, entre 850 i 900º en forns alimentants amb llenya fa que la cocció no sigui uniforme i la tonalitat varia entre el marró, taronja i beix.

3.2.1. CONJUNT ESCULTURAL DE CORONAMENT

Les dues cantonades d'accés a la plaça des del carrer Colom presenten dos conjunts escultòrics de terracota.

Estat actual

@ IMPU 20/09/2010

@EPSEB Plaza Real. Trabajo final de carrera 1989-90

3.2.2. CAPITELLS CORINTIS

Totes les pilastres de les façanes presenten uns capitells de terracota d'estil corinti.

Estat actual @ IMPU 20/09/2010

3.2.3. MEDALLONS

També en les façanes de cantonada d'accés des del carrer Colom, trobem medallons decoratius de terracota. Actualment tenen el fons pintat de color pedra, però a les fotografies històriques sembla que fos blanc marbrejat.

Plaça Reial 1

Carrer Colom 3

Plaça Reial 18

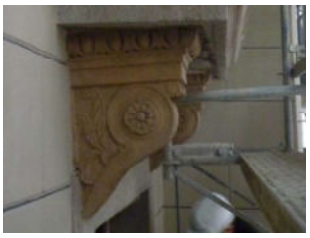

Carrer Colom 4

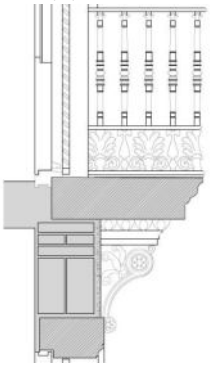
3.2.4. MÈNSULES BALCONS

Tots els balcons de la planta segona tenen mènsules a banda i banda de terracota, amb el mateix repertori ornamental

@ IMPU 20/09/2010

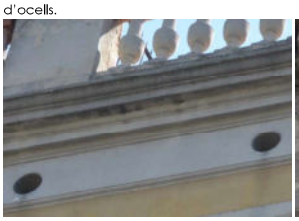

@ IMPU 13/10/2009

3.2.5. RESPIRALLS

Els respiralls són tubs ceràmics embeguts a l'obra, aparentment sense cap tipus de protecció d'intrusió d'ocells.

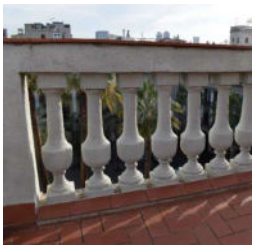

3.2.6. CORONAMENTS AMPITS

Els coronaments dels ampits són de rajola ceràmica.

3.2.7. BALUSTRES AMPITS

Les balustres dels ampits són de terracota, i es van repintar de color pedra a la intervenció dels anys 80.

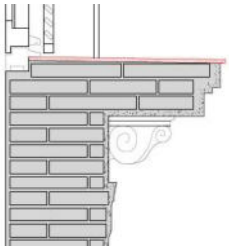

M A T T E R S
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

3.3. CORNISES I IMPOSTES

Hi ha dues cornises que remata la façana a la seva part superior, tota acabada amb un revestiment continu, però probablement està formada per elements ceràmics amb aquest revestiment continu que dona la forma motllurada. És un element molt exposat a la intempèrie i l'extradós està acabat amb rajola ceràmica sense trencaaigües.

Estat actual

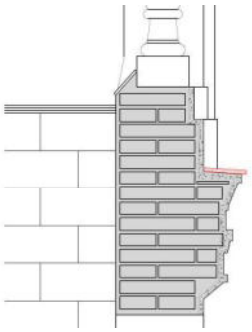

Detall cornisa intermitja.

Probablement el tema evacuació d'aigua de pluja ja no funcionava gaire bé d'inici, perquè les fotografies de pocs anys després de la construcció ja s'aprecien embrutiments generalitzats en aquests punts. I abans de la intervenció dels anys 80 estaven molt degradades.

@ AFB

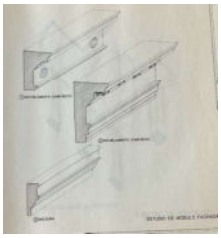
Detall cornisa superior

@ IPCE Archivo Ruiz Vernacci, J. Laurent 1863-1880

@ AHCOAC c1981

@EPSEB Plaza Real. Trabajo final de carrera 1989-90

3.4. ELEMENTS PETRIS

Trobem diversos elements de pedra vista a les façanes a partir de planta primera, encara que de manera puntual en llosanes de balcó i emmarcaments, ja que no és el material principal present en el conjunt de façanes. En canvi la planta baixa porticada està tota resolta amb pedra.

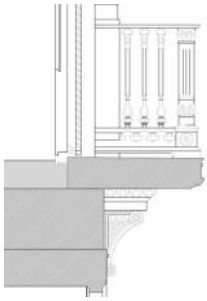
Encara que no es disposa d'analitiques, es tracta de pedra de Montjuïc treballada. La pedra de Montjuïc és un gres de naturalesa silícica procedent de la muntanya de Montjuïc, de grans de feldespat i quars units per un aglomerant silici amb contingut variable d'argiles. Aquesta quantitat d'argiles de la matriu condiciona la seva durabilitat, ja que a més quantitat més fàcil és la seva degradació donada la capacitat d'absorció d'aigua d'aquest material. En algunes vetes de la pedrera hi ha presència d'òxids de ferro, que poden alterar el seu color en presència d'aigua.

3.4.1. LLOSANES DE BALCÓ

Els balcons de la part original de la façana estan formats per llosanes de pedra natural. Aquestes estan constituïdes per tres peces, les dues extremes estan encastades sota els brancals de les obertures i la del centre es recolza sobre les altres dues amb uns galzes. El perímetre dels balcons presenta una motllura. L'intradós disposa d'un reclau perimetral que fa de trencaaigües. La part superior del balcó és simplement la superfície de la pedra natural.

Estat actual

Hi ha algunes de les llosanes que presenten motllures decoratives amb un motiu similar al dels plafons marbrejats, i d'altres són llises.

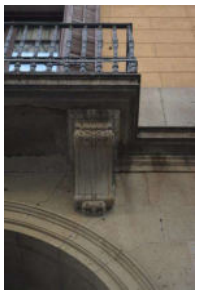
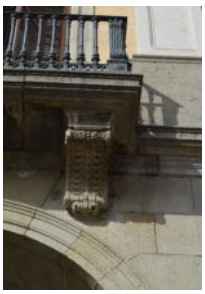

Estat actual

3.4.2. MÈNSULES DE BALCÓ

A sota dels balcons de pedra de la planta primera hi ha diversos tipus de mènsules decorades.

Estat actual

3.4.3. SÒCOLS

A nivell de planta primera hi ha un sòcol de pedra de Montjuïc que enllaça amb el basament d'arcs i pilars.

Estat actual

3.4.4. BASAMENT D'ARCS I PILARS

Els emmarcaments (brancals i llindes) dels buits de façana en planta primera i segona són de pedra treballada amb un plafonat refós i motllurat. En planta segona l'emmarcament també és de pedra però amb menys decoració motllurada.

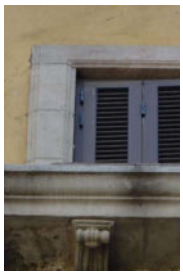

@EPSEB Plaza Real. Trabajo final de carrera 1989-90

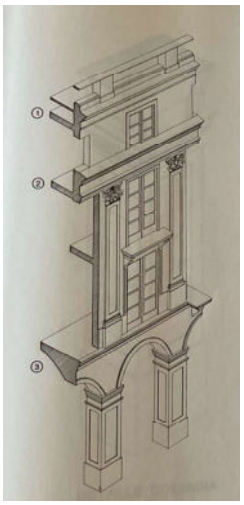
Estat actual

3.4.5. EMMARCAMENT DE BUITS

Els emmarcaments (brancals i llindes) dels buits de façana en planta primera i segona són de pedra treballada amb un plafonat refós i motllurat. En planta segona l'emmarcament també és de pedra però amb menys decoració motllurada.

Estat actual

@EPSEB Plaza Real. Trabajo final de carrera 1989-90

3.5. FUSTERIES

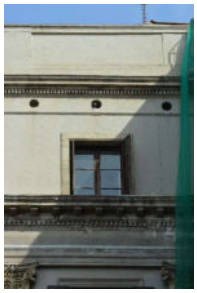
Les obertures estan tancades amb balconeres/finestres de fusta de 2 batents. L'estat de conservació d'aquestes fusteries és bastant heterogeni. Es conserven les fusteries originals de fusta, encara que amb estats de conservació diferent segons els usuaris que han tingut. També es conserven les proteccions solars de persianes de llibrets tipus mallorquines.
A la major part de les fusteries es manté el vidre senzill original, però en alguns casos s'han millorat col·locant un vidre doble amb càmera.

En la façana de la Plaça Reial, els límits de parcel·la (les mitgeres) coincideixen en gran majoria amb trams massissos o opacs de façana. En alguns casos puntuals el límit de parcel·la coincideix amb els buits. Aquesta causística fa que aquestes fusteries estiguin modificades d'origen, amb trams opacs d'obra o recoberts amb persianes de llibret fixes.

3.5.1. FINESTRES

La planta tercera de la plaça reial està composada amb finestres batents, d'origen de fusta amb quarterons, però a dia d'avui moltes d'elles estan modificades. Trobem fulls batents únics, fusteries noves d'alumini i moltes d'elles amb vidres únics (sense quarterons).

Plaça Reial 6

Plaça Reial 17

Plaça Reial 12

3.5.2. BALCONERES BATENTS

La planta primera i segona de l'àmbit de la Plaça Reial conserva gran part de les fusteries originals, amb els vidres amb quarterons (vidre senzill). En algunes actuacions relativament recents, s'han substituït amb noves fusteries de fusta, incorporant millores tèrmiques (doble envidrament).

Altres fusteries mostren un grau elevat d'alteracions: canvi dimensional per actuacions a l'interior dels immobles, substitució per fusteries metàl·liques, dotat de fusteries per l'interior o per l'exterior...

Plaça Reial 1

Plaça Reial 5

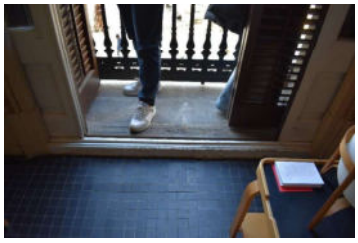

Plaça Reial 10

3.5.3. BALCONERES CORREDISSES

A La planta primera de la Plaça Reial es conserven algunes fusteries corredisses, inclosos els mecanismes ocults en paret i els seus registres des de l'interior dels habitatges. Gran part d'aquestes fusteries conserven els vidres senzill originals amb quarterons.

Plaça Reial 3

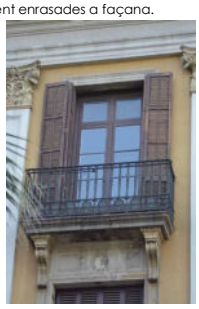

Plaça Reial 3

Plaça Reial 8

3.5.4. PERSIANES DE LLIBRET

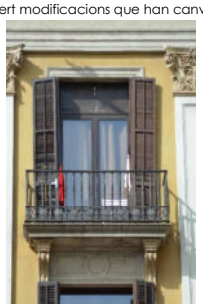
Les persianes de llibret tipus mallorquines es conserven en gran part de l'àmbit de la Plaça Reial. El seu estat de conservació és bastant heterogeni. Se'n conserven moltes en bon estat de conservació, d'altres han sofert modificacions importants a causa de possible modificacions en la distribució interior, altres s'han substituït amb persianes d'alumini i d'altres han desaparegut.
En la zona del carrer Colom les persianes de planta tercera estan partides, ja que les baranes de les balconeres estan pràcticament enrasades a façana.

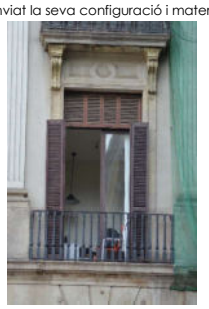

Plaça Reial 17

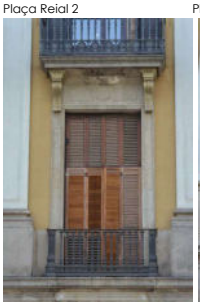

Plaça Reial 13

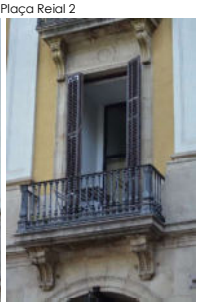
Moltes de les fusteries han sofert modificacions que han canviat la seva configuració i materialitat.

Plaça Reial 2

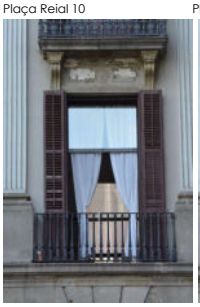

Plaça Reial 2

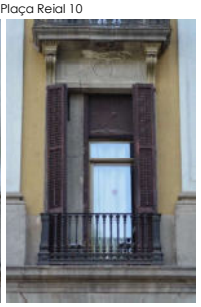

Plaça Reial 6

Plaça Reial 10

Plaça Reial 10

Plaça Reial 10

Plaça Reial 12

Plaça Reial 10

Plaça Reial 13

3.5.5. COLORS ORIGINALS FUSTERIES

En les proves de decapat que s'han pogut fer, únicament en dos punts.

A les cales del carrer Madoz, el que apareix sota la capa marró fosca actual, és una altra de color de color gris. I a sota d'aquest gris un color terracota sobre la preparació de la fusta, que ens indica que és el color original.

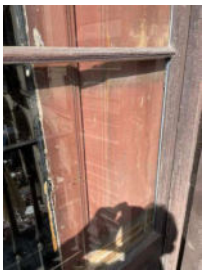

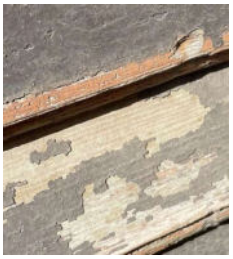

A les cales de Plaça Reial 3 no s'ha trobat el mateix resultat, però cal recordar que aquesta ubicació no era gaire bona ja que presenta molta exposició a l'assolellament que al llarg dels anys ha provocat el desgast dels acabats.
El que apareix sota la capa marró fosca actual, és una altra de color marró vermellós, també moderna, i sota aquesta la capa de color gris que també havíem observat al passatge Madoz, però en aquest cas, segurament a causa de l'orientació més exposada, sota la capa grisa, ja s'ha perdut la capa color terracota, que sí que observem als porticons que estan protegits de la intempèrie i que al ser corredissos no es poden repintar.

A les persianes de llibret originals, a sota la capa de color marró fosc, hi ha una capa de color marró vermellós, ambdues modernes i que es retiren amb facilitat, però sota les dues apareix una pintura a l'oli, molt dura, de color blau o verd (la presència d'olis i resines pot groguejar un blau fins a fer-ho semblar verd amb el temps).

3.6. ELEMENTS METÀL·LICS

Hi ha diversos elements metàl·lics en aquestes façanes, bàsicament les baranes dels balcons i els ferratges de les fusteries.

3.6.1. BARANES DE FERRO COLAT

Hi ha diversos models de baranes de ferro colat, a la plaça i als passatges.

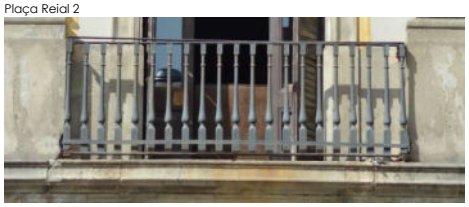
@EPSEB Plaza Real. Trabajo final de carrera 1989-90

Plaça Reial 1

Plaça Reial 2

Plaça Reial 3

S'ha observat que les brèndoles de fosa presenten només mitja secció.

A les cales realitzades al passatge Madoz s'ha pogut observar que a sota de la pintura gris forja actual hi ha restes de pintura verda, directament sobre el ferro.

A la cala realitzada a la barana de la finca de Plaça Reial 3, que està molt més exposada a l'assolellament, no s'han pogut identificar restes pictòriques anteriors al gris forja actual.

M A T T E R S
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

3.6.2. BIGUES PESCANTS

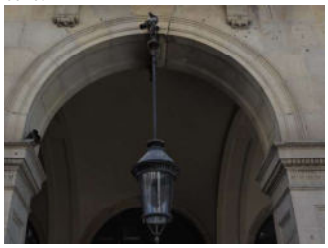
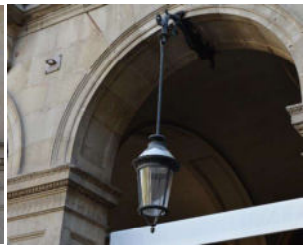
Hi ha bigues pescants de ferro forjat el diversos punts de la plaça, que formen part del projecte original

No s'han pogut realitzar cales per veure si originalment hi havia un altre cromatisme en aquests elements.

3.7. ALTRES

Hi ha unes lluminàries que segueixen el mateix model penjades del punt central dels arcs de planta baixa.

4. AVALUACIÓ I DIAGNOSI DE L'EDIFICI

4.1. AVALUACIÓ DE L'ESTAT DE CONSERVACIÓ

Com ja s'ha dit, la major part de les façanes del conjunt no s'han restaurat des de la intervenció global dels anys 80, i presenten diverses degradacions fruit de l'envelliment dels materials per la seva exposició a la intempèrie sense manteniment.

En alguns punts aquestes degradacions són de consideració i han requerit de mesures de protecció cautelars com emmallats per prevenir despreniments. Però en general són de caràcter lleu.

No és objecte d'aquest Pla d'Actuació una diagnosi exhaustiva de totes les façanes, però a continuació es descriuen les lesions a nivell genèric que presenten.

4.1.1. REPINTATS

@ AHCOAC c1981

Estat actual

@ AHCOAC c1981

Des del punt de vista funcional, els revestiments de morter de calç amarada confereixen a la façana una barrera de protecció molt valuosa, impermeable a l'aigua i permeable al vapor d'aigua i amb propietats aïllants. Des del punt de vista de resistència, la carbonatació de la calç present a les pastes de les diferents capes al llarg dels anys, constitueixen una veritable crosta. Aquest procés de carbonatació es produeix pel contacte dels morters amb l'anhídrid carbònic de l'atmosfera i es desenvolupa de la part externa a l'interna. El procés comença a les 24 hores de l'elaboració de la pasta, i pot acabar als sis mesos o durar anys, o fins i tot segles, depenent de diferents factors (la dificultat d'accés al CO_2, el gruix del revestiment, l' humitat relativa, etc) En condicions favorables, en murs exteriors, com més anys en contacte amb l'aire, el material presenta més durabilitat a causa dels processos de lixiviació i recarbonatació superficial, que li aporten més duresa. Els agents més habituals que causen les patologies d'envelliment estan vinculats als elements atmosfèrics: els canvis de temperatura i humitat relativa, l'acció erosiva del vent, la radiació solar en quant a la pèrdua de color, entre altres. Cal destacar l'acció de l'aigua quant als processos de degradació dels revestiments, en especial en els punts on l'evacuació de l'aigua de pluja no està ben resolta.

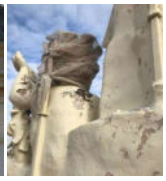
Els revestiments originals del conjunt de la plaça presentaven una riquíssima decoració original en forma d'estucs lliscats i marbrejats, que actualment s'han perdut per la operació de repintat generalitzat que es va produir als anys 80.

També es van repintar els diversos elements de terracota, alguns amb un cromatisme inadequat que els fa semblar de pedra com els balustres.

4.1.2. ELEMENTS INESTABLES

Es detecten puntualment alguns elements inestables amb risc de despreniments, que en gairebé tots els casos ja s'han detectat i presenten mesures de protecció cautelars.

- Trencaments d'elements petris
- Degradació d'elements de terracota

4.1.3. PÈRDUA DE MATERIAL

També hi ha alguns punts on s'ha identificat pèrdues lleus de material.

- Pèrdues de volums degut a una cocció deficient en el procés de fabricació d'elements ceràmic que ha provocat la disgregació del material.
- Degradació d'alguns elements ceràmics pels efectes d'envelliment i/o causes antròpiques.
- Pèrdua de volum als elements de pedra de Montjuïc de menor qualitat, que contenen argiles a la matriu, i sotmesos a processos d'assecat-mullat.
- Degradació de la pedra de Montjuïc a causa de la hidròlisi dels feldespats que componen la pedra en llargs períodes d'humitat. És el cas d'algunes de les llosanes de balcó.

4.1.4. PÈRDUA DE JUNTA

- Pèrdua de morters de les juntes de la fàbrica ceràmica a causa de l'accés d'aigua de pluja i
- Pèrdua de les juntes dels elements de pedra de Montjuïc a causa de l'accés d'aigua de pluja, a la deficient evacuació d'alguns balcons i de la humitat de capil·laritat

4.1.5. FISSURES I ESQUERDES

Hi ha diverses fissures i esquerdes en els paraments, que com ja s'ha dit coincideixen amb les juntes constructives, ja que delimiten els límits de parcel·la i propietari.

Veure documentació gràfica plànols 7-9

4.1.6. CROSTA NEGRA

- Formació de crostes de guix negre, per la deposició seca del guix contingut a l'atmosfera amb l'addició d'importants nivells de pol·lució gasosa (SO2) i sòlida (cendres volants dels motors d'explosió) a la pedra de Montjuïc dels diversos elements. En cristal·litzar les crostes diluïdes al interior del sistema porós de la pedra, la degrada i disgrega perdent tots els motius decoratius.

4.1.7. BIOCOLONITZACIÓ

- Existència de líquens i plantes, de manera molt puntual

4.1.8. EFLORESCÈNCIES

- Formació d'eflorescències i conseqüent degradació en cristal·litzar les sals per deficiències en el sistema d'evacuació de l'aigua sota les cornises i balcons
- Eflorescències i conseqüent degradació en cristal·litzar les sals, generades per humitats de capil·laritat
- Eflorescències de consideració a al pedra de les arcades del basament puntuals, on no s'ha pogut identificar l'origen.

4.1.9. OXIDACIONS

El ferro forjat i la fosa són uns materials molt resistents a la oxidació, i en general l'estat de conservació de tots aquests elements és bo.

- Oxidació de les frontisses de ferro de les fusteries
- Oxidació de les baranes en el punt d'encastament de les fusteries
- Oxidació dels elements de les baranes

4.1.10. ALTERACIONS FUSTERIES

Les fusteries que formen part de l'àmbit d'actuació son les corresponents a planta primera, segona i tercera de la Plaça Reial, carrer Colom i Passatge Madoz. S'ha realitzat una categorització de les fusteries segons el grau d'alteració que presenten, després d'una inspecció visual.

La primera categoria (verd) correspon a les fusteries que son originals o tenen petites variacions no importants. Totes les fusteries son de fusta, amb quarterons amb vidre senzill, i la majoria son de tipus batent amb dos fulles, però en planta primera, s'observa un gruix important de fusteries correderes amb els corresponents porticons interiors correders (amb ocultació en el gruix del mur de façana). Presenten defectes superficials de desgast de la fusta, variacions de coloració...

La segona categoria (blau) correspon a les fusteries que han estat restaurades, fruit d'una rehabilitació integral (Pl. Reial núm 1 i núm 17. En aquest cas, el gruix de les fusteries s'han substituït per noves fusteries de fusta amb incorporació de doble envidrament, mantenint els quarterons de vidre.

La tercera categoria (vermell) correspon a fusteries que han patit unes alteracions importants, ja sigui perquè s'ha modificat el format i/o la compartimentació de la finestra (fruit de modificacions en l'interior dels immobles) o perquè s'han substituït per d'altres de tipus metàl·lic (alumini o pvc) amb configuracions totalment diferents a la fusteria original.

Dins d'aquesta categoria també s'inclouen aquells casos que han afegit una segona fusteria en el buits de façana (tramat superposat). Les fusteries que no tenen codi de color aplicat, no ha estat possible determinar l'estat de conservació.

En relació amb les persianes de llibret, el present estudi no realitza un estudi pormenoritzat de l'estat actual. Si que es detecten proteccions solars en molt mal estat, o amb variacions ostensibles, fruit de canvis en les fusteries i en les modificacions de la distribució interior de la part pròxima a façana. En altres casos s'han retirat i no existeixen a la actualitat.

La aparent regularitat de la Plaça, amaga tot una sèrie de casuístiques dignes de comentar, que deriven en afectacions, de vegades en forma de patologies i en ocasions en solucions cop convencionals que ens han arribat als nostres dies sense solució. En la gran majoria dels casos, la mitgera de les propietats coincideix amb una part massissa d'obra, i en molts casos, actualment es pot resseguir les esquerdes/fissures en aquests punts. També hi ha casos en els que el límit de propietat no coincideix amb l'eix de la part massissa del mòdul que forma la totalitat de la Plaça Reial. En concret, la mitgera entre Pl.Reial 9 i 10, i la mitgera de Pl.Reial 10 i 11, coincideix amb buit de façana (plànol núm 4 / Doc. Gràfica). En aquets dos punts es poden apreciar que les fissures afecten inclús les llindes, però també la configuració del buit i de les fusteries, ja que hi ha una part del buit que és opac (arribada de la mitgera en façana) i no està resolt a nivell d'acabat. Es proposa estudiar la possibilitat d'intervenir amb actuació tipus "trampantojo", prèvia reparació de les patologies associades a la mitgera.

Veure documentació gràfica: plànols 13 i 14

4.1.11. ELEMENTS AFEGITS

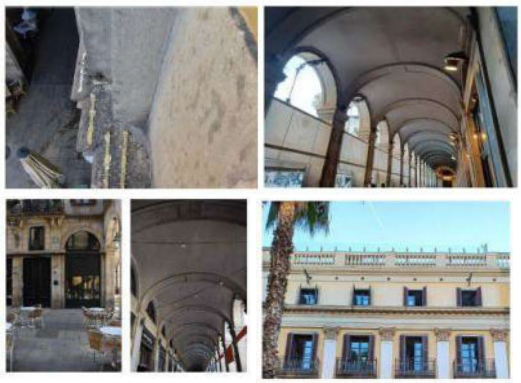
Cal categoritzar tres apartats relacionats amb la zona que ocupen els elements afegits i/o obsolets que distorsionen l'àmbit de la plaça:

-Zona d'activitat comercial en planta baixa
Elements a eliminar i/o replantejar:
Mobiliari, protecció solar i senyalètica dels locals en planta baixa;
Tendals i pissares col·locades a les façanes, que haurien de ser objecte d'estudi per a la seva eliminació. Caldria també una reordenació dels elements propis de mobiliari dels locals de restauració per unificar criteris.

La intervenció en els buits situats en la zona de porxo (façana interior comercial) hauran de seguir els paràmetres establerts en els documents vigents de normativa que defineixen clarament les intervencions possibles en aquest àmbit (document inclòs en l'apartat annexes núm 9.3, "Estudi de paisatge de la Plaça Reial: instrucció paisatgística per a les façanes sota porxo dels porxos de la Plaça Reial").
Veure documentació gràfica d'estat actual d'entrades a immobles de la plaça reial (plànol núm.6)

Caldrà realitzar un estudi d'il·luminació per a la zona de porxos, per determinar tots aquells elements que no formen part de la il·luminació general de l'espai dels porxos i que entorpeixen la visualització global dels porxos i que poden generar patologies, com per exemple despreniments en els revestiments o deposició d'excrements d'aus.

-Elements en façana
Existeixen elements obsolets de sistemes anti-aus obsolets i instal·lacions diverses obsoletes (cablejat d'il·luminació, elements de senyalització fora de normativa

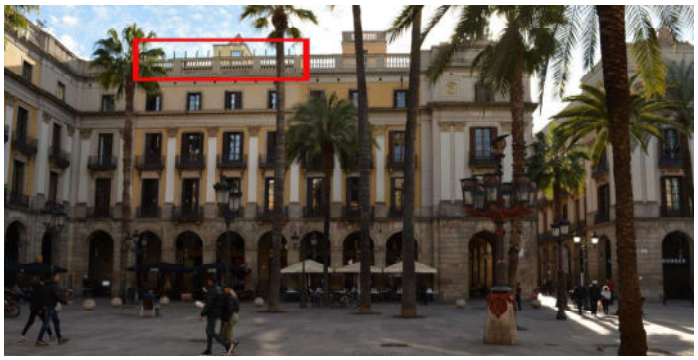

- Tancaments a les cobertes amb impacte visual
En relació amb els cossos edificats que apareixen al terrat, s'haurà d'estudiar per determinar els que són legals i els que no, i proposar la retirada dels que no compleixin la normativa vigent.

Eliminació d'elements de barana que sobresortin del límit original d'ampit amb balaustrada. En l'última actuació als anys 80, ja es va fer un esforç important en eliminar els cossos fora de normativa, en especial els existents en els primers 3 metres més pròxims a façana. Actualment existeixen pèrgoles de protecció solar i baranes de vidre-metall que sobresurten de la línia horitzontal de cornisa:

Estat actual Plaça Reial, 1

Estat actual Plaça Reial,

Estat actual Plaça Reial, 17

4.1.12. GRAFITTIS

Hi ha diversos punts on s'han detectat presència de grafitis.

4.2. VALORS PATRIMONIALS

Els edificis que es consideren amb valor patrimonial s'inclouen en els respectius plans de protecció i catàlegs històrico-artístics de les diverses administracions. En el cas objecte d'estudi del present Pla d'Actuació, la Plaça Reial està catalogada com a Bé cultural d'interès local (nivell B) i podem identificar diversos valors patrimonials.

La plaça és el resultat d'una única racionalitat projectiva i per tant no és la juxtaposició d'un seguit d'intervencions constructives que es duen a terme en una seqüència al llarg del temps. Cal entendre-la com una obra arquitectònica unitària i com a conjunt que te una valor en si mateix. A partir d'aquest valor material, altres indicadors com les transformacions successives al llarg de 150 anys, l'ocupació dels espais a través de diferents usos, s'incorporaran a lectures actuals i crítiques del conjunt.

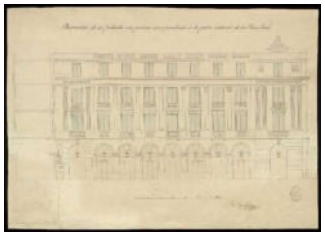
4.2.1. VALORS HISTÒRICS I CULTURALS I DE MEMÒRIA

L'edifici patrimonial és un document del passat, la memòria de la història i de la cultura del passat, llunyà o recent. L'edifici pot transmetre informació històrica i cultural a la col·lectivitat, sobre l'art, l'arquitectura, la construcció i la tècnica del passat i també sobre la seva pròpia història i la de les seves col·lectivitats que s'hi relacionen, o sobre sistemes de producció, hàbitats residencials, mentalitats socials o senzillament sobre la història del país o del lloc on es troba. Aquesta documentació sobre si mateix i sobre el seu entorn es tradueix en els aspectes de testimoni d'un temps i a la vegada informador del mateix.

Hi ha diversos estudis històrics anteriors sobre el conjunt de la Plaça Reial, però el present treball ha localitzat documents inèdits que han ajudat a determinar el procés de formació de la plaça i les característiques formals que la configuren com un projecte global.

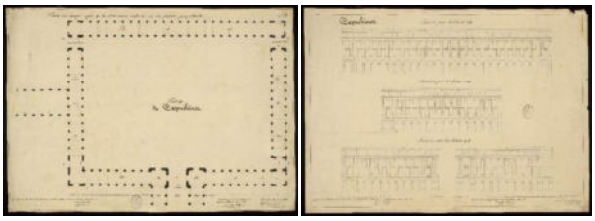
Tot i que des de 1822, l'Ajuntament tenia en propietat els edificis i terrenys del convent caputxí de Santa Madrona, no fou fins 1848 que es plantejà de forma efectiva convocar un concurs públic, dirigit a projectes presentats per arquitectes acadèmics, per a la realització de la plaça.

El projecte guanyador, de Francesc Daniel Molina, proposa una planta de la plaça neoclàssica i les façanes introdueixin l'historicisme, a través del seu caràcter isabelí.

1848. Façanes del projecte guanyador, corresponents a la plaça. AHCB.

Després d'incloure algunes modificacions requerides per la Real Academia de Nobles Artes de San Fernando de Madrid, el 1850 Francesc Daniel Molina presenta el projecte definitiu.

1850. Conjunt dels plànols presentats a la Real Academia de San Fernando AHCB

En un cas paral·lel de creació d'una nova plaça unitària realitzat per Mas i Vila, la plaça de Sant Josep (1840-45), va ser repetidament qüestionat per altres arquitectes i poc després van ser els propietaris de les parcel·les qui van aconseguir modificar els volums de les alçades de les finques, per tal de poder extreure rendiments econòmics mes alts. També es va qüestionar la uniformitat acadèmica que es volia donar a les façanes, perquè els propietaris defensaven la individualització i singularitat de les seves finques.

Probablement per aquest motiu Mas i Vila, com a arquitecte municipal, va redactar el Plec de Condicions que regí la compra de parcel·les i construcció de la plaça Reial. El "*Pliego de condiciones para la subasta de solares de la plaza Real*", aportà las bases per a tot el procés de configuració de la plaça Reial: condicions de la compra dels lots de les parcel·les, temps que calia esmerçar entre la compra i la construcció, delimitació de l'espai públic i privat, materials emprats en la construcció dels edificis i acabats

1849-50. Plec de condicions per a la subhasta dels solars, amb la normativa a seguir en tot el procés de construcció. AMCB

Durant dos anys es realitzen les subhastes de tots els solars de la plaça. Les condicions de compra van comportar un tipus de propietari absentista (alguns residien a les colònies d'ultramar i feien els tràmits a través d'advocats) i també comerciants i industrials de les famílies benestants del país

Cap compra de solar genera expedient de permís explícit d'obra ni està documentada l'actuació d'altres arquitectes.

Els quarterons de Garriga i Roca, quan han passat 7 anys des de la venda del primer solar, grafien que queda una parcel·la per construir. El quarteró mostra la totalitat de la porxada construïda, però no s'ha pogut constatar si efectivament es fa fer així.

1858 circa. Quarteró número 116. R11458 AHCB

Des del 1855 l'arquitecte en cap de l'Ajuntament va passar a ser el mateix Francesc Daniel Molina, en substitució de Josep Mas i Vila. Per tant, el mateix arquitecte que havia guanyat el projecte per a la plaça el 1848 controlava des de l'Ajuntament la seva execució a partir de 1855.

En la publicació "Album sur l'Espagne" de 1865 la plaça està finalitzada.

1865. Làmina incorporada a "Album sur l'Espagne", editat a París per E.Dardoize.

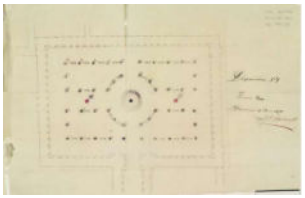
Així doncs, la Plaça Reial és un testimoni de la història de la ciutat, com a fita urbana cabdal de la segona meitat del XIX, que s'ha de posar en valor.

El veritable sentit i l'abast dels valors històrics i culturals, cal vincular-los a la memòria. A la memòria col·lectiva, individual, del paisatge, etc. Les seqüències que configuren els espais van vinculades a un procés i a un context. Ambdós determinaran les lectures globals i permetran realitzar valoracions sota criteris mes amplis i sobretot, mes inclusius

4.2.2. VALORS ARQUITECTÒNICS

L'edifici patrimonial és també un objecte arquitectònic. El valor d'una obra d'arquitectura radica en l'eficàcia amb què respon a la funció que justifica (la funció utilitària i la simbòlica), en la bellesa formal i espacial i en la racionalitat en la disposició dels materials i sistemes constructius. També és important el seu valor urbà o paisatgístic i la seva representació artística d'un moment. Un objecte arquitectònic, a diferència d'altres elements patrimonials com podrien ser els béns mobles, està subjugat a un ús i a una necessitat de pervivència en el temps davant de les agressions de la intempèrie, inherents en la seva pròpia condició.

El valor paisatgístic de la plaça i els seus passatges és evident, ja que és una peça clau en la configuració del centre històric de Barcelona. La unitat compositiva de les façanes pren protagonisme dins de la diversitat i heterogeneïtat del seu entorn. Però hi ha algunes actuacions que han canviat la seva fisonomia i han desvirtuat la seva imatge unitària (com tota la publicitat dels locals en planta baixa, la modificació barroera de les fusteries o els afegits als terrats). Però d'altres s'han integrat en el conjunt i actualment formen part de la seva idiosincràsia, com els canelobres dissenyats per Gaudí el 1878.

La plaça té també el valor arquitectònic de la pròpia construcció física, com un testimoni d'unes tècniques constructives i unes tipologies formals de notable qualitat vigents en el moment de la seva construcció. En l'apartat corresponent s'han identificat les lesions genèriques que presenten les façanes, que en general són degudes a la falta de manteniment al llarg dels anys i no són de gravetat.

Però actualment una part important d'aquest valor arquitectònic, com serien els acabats de façana, s'han vist alterats per la intervenció de repintat generals que es van dur a terme als anys 80 (fruit del desconeixement que se'n tenia en aquell moment utilitzant tècniques que quaranta anys després s'haurien de revisar), que han amagat les textures, colors i marbrejats originals.

Així doncs, el gran valor arquitectònic del conjunt s'hauria de recuperar de manera unitària restaurant les façanes i els seus acabats originals.

4.2.3. VALORS SIGNIFICATIUS I D'ÚS

Per últim, l'edifici patrimonial és també un element significatiu, això és, un element amb valoracions explícitament subjectives com la simbòlica, emblemàtica, estètica, sentimental, transcendents, etc. A vegades la vivència d'una significació és compartida per tota una comunitat, i aquest fet ja dona prou importància a un edifici amb aquest valor significatiu com perquè es justifiqui la seva preservació.

La Plaça Reial forma part de la memòria històrica de molts Barcelonins, amb la diversitat d'usos que s'ha anat succeint en els seus espais al llarg de més de 150 anys. Lloc de passeig, de mercats de filatèlia i numismàtica, de concerts, de comerços de renom, de sales de concert mítiques (Glaciar 1922, Jamboree 1960, Sidecar 1982), de personatges emblemàtics (José Pérez Ocaña 1947-1983, Fructuós Canonge 1824-1890) de festes i trobades. Actualment les plantes baixes estan mono dedicades a la restauració generant certa massificació i gentrificació, però segueix essent un punt de referència ciutadana. Encara es manté l'ús residencial en diversos dels immobles, tot i que decreixent.

1922 Glaciar | 1947-1983 José Pérez Ocaña | 1960 Jamboree | 1982 Sidecar | 2009 SETBA fundació | 1824-1890 Fructuós Canonge

Aquesta diversitat d'usos, també ens facilita la comprensió i valoració des d'una perspectiva històrica-social. Difícilment, un espai urbà en el centre de Barcelona, sintetitza de millor manera les fortes transformacions de finals del segle XIX, segle XX i les dues primeres dècades del segle XXI. La dinàmica en la modificació propietats, usos i espais està relacionada amb nous processos i diferents marcs polítics i socials. De plaça per passejar, comprar, i ensenyar-se en el segle XIX, passà a ser un àmbit de representació social i política. En les primeres dècades del segle XX, artistes (pintors, escultors, compositors, ...) es retrataren successivament en un dels paisatges emblemàtics del centre la ciutat, proper a la Rambla, però amb un fons mes digne i solemne per a la posteritat. No és un passeig, és una plaça, amb tot el que significa de poder de concentració. Arribada la 2ona República, a la plaça s'hi celebrà aniversaris de les fites polítiques, un àmbit mes popular que la pròpia plaça sant Jaume, que te un caràcter al llarg del segle, mes institucional.

Durant la dictadura i de la mà de la degradació dels "darreres de la plaça", allunyats mentalment de la transformació dels carrers i edificis mes monumentals, s'hi arreceraren establiments com fondes i hostals, que atreien uns hostes i passavolants de caràcter molt heterogeni i que va ser la base social i posteriorment cultural dels sectors de la contra-cultura desenvolupats a Barcelona a partir de finals dels anys 60 del segle XX. Paral·lelament i de manera successiva, representants de sectors culturals oficials van establir-se a la plaça. Centre de rock i de psicodèlia, espai pels punks i per la música popular i folklòrica. Àmbits vius i també perifèrics, arraulits en el centre de la ciutat. Mercat il·legal de drogues, mercats familiars de segells i numismàtica i àmbit domèstic i laborals de transversalitat social. Possiblement la plaça mes representativa de la Barcelona transcultural i amb voluntat de liderar la modernitat a Europa.

S'explica que el 12 de juny de 1902, el seguici que va recórrer el centre de Barcelona per acomiadar al gran poeta Jacint Verdaguer, parà uns minuts davant del carrer Colom. Un moment difícil socialment ja que s'havien suspès les garanties constitucionals. Un estat d'excepció amb gran tensió social. Més d'un milió de persones va sortir al carrer i formà part de l'acomiadament. Aquests minuts davant de l'entrada a la plaça, els recordem ara com un tribut a un espai de la ciutat, que no vol ni ser de pas, ni de passeig. Vol recuperar, en el sentit mes ortodox, una centralitat social i lliure.

El conjunt de la Plaça Reial té tots aquests valors patrimonials i s'han de recuperar els que s'han perdut, i conservar-los i mantenir-los per a generacions futures.

4.3. DIAGNOSI I CONCLUSIONS

El projecte de la plaça reial es realitza el 1848, moment en que a tot Barcelona s'està utilitzant una **tècnica decorativa nova, que és la dels marbrejats o imitacions de marbre**, amb estuc de calç pintat al fresc (no tenyit en massa) brunyit i planxat o si més no brunyit i encerat.

Un marbrejat consisteix en un estuc realitzat amb àrid de marbre i calç apagada, amb un acabat arrebossat, brillant, pintat en fresc amb pigments diluïts en aigua, a imitació de pedra, marbre o jaspi. Poden ser de diferents colors segons el tipus de marbre o pedra que es pretengui imitar, per la qual cosa segons sigui aquest tindrà vetes d'un o altre color, o serà llis. Aquest estuc s'abrillanta un cop acabat de diferents maneres, amb la "llana", amb una escombra, al foc amb sabó de coco, o encerant-los. L'acabat és polit i brillant.

És la mateixa tècnica que s'està utilitzant a l'interior dels edificis, principalment als vestíbuls i les escales, encara que també trobem multitud d'estances d'aquells anys decorats amb la mateixa tècnica. Dins el catàleg de marbres imitats, els trobem de tots els colors, més o menys vetejats, millor o pitjor realitzats. Aquesta tècnica permet donar acabats molt dignes a façanes molt senzilles, i es combinen diferents tipus de composició. A façanes planes trobem motllures simulades per crear relleus, especejaments més o menys complexos i combinacions de marbres de diferents colors, que converteixen façanes llises en façanes amb volum.

Exemples marbrejat d'edificis contemporanis a Barcelona

Aglà 5

Carretas 60 bis

Elisabets 20

Freneria 5

Joaquim Costa 28

Portaferrissa 10

Els edificis de la Plaça Reial són d'una gran dignitat, són molt amplis, de sostres alts i acabats de alta qualitat, per tant per simple lògica els acabats de les façanes van ser també de amb aquesta alta qualitat, així que el que trobarem una vegada retirades les intervencions de restauració anteriors, són uns acabats marbrejats, molt ben realitzats, i l'objectiu de la intervenció serà la seva recuperació. Per tant s'hauran de recuperar els acabats marbrejats brillants dels estucs, així com els marbrejats diferents que s'aniran trobant

De l'estudi de la documentació obtinguda a la restauració del núm. 1 de la plaça, ja es dedueix clarament, que els acabats eren així, encara que per diferents raons no es va voler tornar-les al seu estat original i es va mantenir la idea de color que es va utilitzar a la restauració dels anys 80, que distorsionava l'original. En aquesta ocasió, i atès que la intenció és la recuperació de tota la plaça, s'haurà de tornar l'aspecte i el color que va tenir quan es va edificar.

@ AHCOAC

Tenim la forta sospita (que s'aprecia en un parell de trams sobre els buits de les balconeres) que al passatge Madoz, que a nivell compositiu és molt més senzill que la plaça, donarà sorpreses, i que el que apareixerà són unes **façanes completament marbrejades, imitant relleus inexistents amb la tècnica del *trampantojo***, que l'assemblaran molt més a la pròpia plaça, actualment tan diferent.

De la mateixa manera passarà al carrer Colom, on tant el color com la textura han estat completament modificats, quan segurament són iguals als de la plaça.

I a part de la recuperació dels acabats i marbrejats de les superfícies estucades, les cales realitzades també han posat de manifest **que les fusteries de fusta i les baranes de fosa també tenien un cromatisme diferent de l'actual**. Segons les cales realitzades, les fusteries eren color terracota i les baranes verdes.

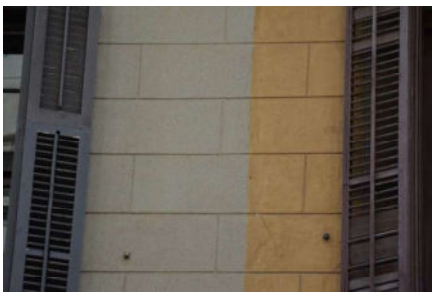
Aquesta gamma de colors era habitual a l'època, com podem veure en el projecte que va presentar un contrincant de Francesc Daniel Molina en el concurs, Josep Oriol Mestres.

@ AHCB 1841 Detall projecte de plaça presentat al concurs per Josep Oriol Mestres

En aquest estudi no s'han pogut realitzar cales en els punts més idonis, aquells que no estan molt exposats a l'assolellament i per tant poden conservar més els acabats originals, però els resultats obtinguts ja donen indicacions que el cromatisme original de la plaça canviarà. Abans d'iniciar-se la restauració del conjunt, **caldrien més cales per determinar amb seguretat quins són els acabats originals** a recuperar a la plaça, al carrer Colom i al Passatge Madoz.

Amb les actuacions de restauració de façanes individualitzades realitzades fins ara també s'ha posat de manifest que no són adequades per el conjunt de la Plaça Reial, que s'hauria de dur a terme **de manera unitària amb uns mateixos criteris i execució**. En molts punts, la manca d'una línia divisòria arquitectònica que separi les diferents parcel·les, i per tant propietats, dificulta molt aquesta execució si no es fa de manera unitària.

Carrer Colom 2-4

Plaça Reial 17

MATTERS
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

5. PROPOSTA D'ACTUACIONS

5.1. ÀMBIT D'ACTUACIÓ

S'actuarà sobre les façanes de la plaça reial, el carrer Colom i el passatge Madoz. S'inclou dins d'aquest àmbit la zona de façana interior dels porxos de la plaça reial, així com el sostre de voltes dels porxos. Es proposa també que la intervenció s'estengui a la façana de Rambla i carrer Ferran que correspon a les finques que limiten amb carrer Colom i passatge Madoz respectivament.

5.2. OBJECTIUS I CRITERIS

Per tal de garantir la unitat del conjunt amb les actuacions contemplades en la totalitat de l'àmbit i posar-lo en valor, els objectius serien:

- **UNITAT / Posar en valor el conjunt,** amb el tractament de les deficiències i l'eliminació d'elements aliens al projecte original de 1848, que inclou no només les actuacions a la plaça reial, sinó la del carrer Colom, el passatge Madoz, incloent les arribades a la Rambla i al carrer Ferran respectivament.
- **CROMATISME I TEXTURA ORIGINALS / Restaurar l'envolupant**: recuperar els acabats històrics de les façanes d'estucs de calç marbrejades eliminant els repintats, reparant les esquerdes que presenta actualment (especialment en els límits de finques/mitgeres. Veure documentació gràfica plànol núm. 8), restaurant els cromatismes originals dels elements de pedra, terracota, fosa i fusteries.
- **COTA CARRER / Actuacions en planta baixa**: recuperar els acabats històrics de les façanes de pedra de planta baixa eliminant els repintats, grafitis i elements aliens (elements d'il·luminació afegits, cablejat innecessàri o obsolet, cartelleria/publicitat sobre paraments, elements de senyalització no homologats), així com l'acabat de les voltes del porxo, reparant les esquerdes i eflorescències que presenta actualment, restaurant els elements de pedra de la façana interior de la porxada. Es valorarà la necessitat de la realització de cales en la zona de les voltes per a determinar la idoneïtat o no de realitzar ventilacions en les voltes com es va realitzar en la intervenció en l'immoble de Plaça Reial 17.
- **BUITS FAÇANA / Millorar la imatge exterior i funcionalitat interior**, recuperant el material i la composició original de les fusteries amb cuarterons, incloses les proteccions solars a base de persianes de llibret. El color definitiu de tots els elements (fusteria, proteccions solars i baranes) quedarà definit de forma unitària a partir d'una campanya exhaustiva de cales en tot l'àmbit de la Plaça Reial. Tant en les intervencions de millora de les fusteries existents com en l'execució de les noves, es farà millorant l'aïllament tèrmic de les fusteries i el control solar tot respectant el seu valor patrimonial, amb la introducció de vidres amb cambra mantenint les barretes. Millorar i/o substituir les proteccions solars originals de persianes de llibret en tota la plaça reial (planta primera, segona i tercera). Es podria estudiar el tractament cromàtic (amb trampantojo o sense) de les fusteries afectades per límits de diferents parcel·les (casos detectats, documentats en plànols 7 i 9 de documentació gràfica del present estudi).
- **REMAT** / eliminació de cossos annexes en zona de coberta/terrat que afecten el conjunt patrimonial. Recuperar la visió horitzontal de remat de la balaustrada de terracota en tot el perímetre, eliminant els elements distorsionadors (baranes duplicades i elements de pèrgola pròxims a línia de façana) i unificant l'acabat de peça de remat superior.

5.3. DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA

5.3.0. TREBALLS PREVIS

Es recomana realitzar un estudi pormenoritzat de cada un dels projectes individualitzats de façana de amb un mapa de lesions per acabar de definir les intervencions a realitzar, el més acurat possible, que inclogui una campanya de cales. D'aquesta manera es podran establir uns criteris globals d'intervenció.

5.3.1. NETEJES

Es compilen en aquest punt totes les actuacions destinades a neteja dels paraments per tal de retirar tant els elements i materials impropis – instal·lacions, ciments portland, pintures no originals - com els efectes de les lesions i danys que han acumulat brutícia amb el pas del temps – sals solubles, biocolonitzacions, crosta negra. L'element a retirar de major impacte i extensió son els repintats extensius acumulats en la pràctica totalitat de les superfícies.

01.01 **Eliminació elements aliens a façana.**
Eliminació de tots els elements aliens a la façana, ja siguin cables, claus, tacs, ferros encastats, tubs, lluminàries i aires condicionats.

01.02 **Eliminació morters de ciment reparacions prèvies.**
Picat manual dels morters de calç afegits en restauracions anteriors, fins a arribar a l'estuc original de la façana. Es realitzarà amb mitjans manuals (cisell i martell) cuidant de no marcar o espatllar el morter original subjacent.

01.03 **Decapat de les pintures no originals.**
Decapat de les pintures al Pliolite o plàstiques de tota la façana que van ser aplicats en la restauració dels edificis en els anys 90, des de la llosa del balcó del principal fins al coronament, amb mitjans químics aplicats a brotxa i projecció d'aigua a baixa pressió, controlada, per a evitar danyar la superfície de l'estuc original. Es repetirà la operació les vegades necessàries per a aconseguir la total eliminació d'aquestes pintures, que dificultarien posteriors treballs perquè impermeabilitzen i tapen el porus dels estucs.

01.04 **Neteja manual dels estucs originals**
Es podrà fer servir bicarbonat amònic dissolt en aigua fins a saturació, aplicat amb paper i paletina. Es deixa reposar una estona i s'esbandeix amb fregall, esponja i aigua. Per la neteja profunda dels estucs marbrejats es farà servir vapor y fregalls de llama d'acer fins a la eliminació de la brutícia incrustada.

01.05 **Decapat d'elements ornamentals**
decapat de les pintures al Pliolite o plàstiques dels elements de terracota, amb mitjans químics i projecció d'aigua a baixa pressió primer i mecànica després.

01.06 **Neteja d'elements de pedra.**
Neteja mecànica o química de la pedra de la façana, planta baixa, lloses dels balcons i llindes de les obertures. Amb preferència pels mètodes en humit, es valorarà la conveniència o no d'utilitzar mètodes en sec, com la projecció de gel sec, silicat d'alumini o micro esferes de vidre.

01.07 **Eliminació de sals solubles.**
En aquelles zones on hi hagi sals, tant en pedra com sobre morter, es realitzarà primer una neteja en sec, amb brotxa i aspirador, per a evitar traslladar o dispersar les mateixes, després de la qual cosa es faran un màxim de dues aplicacions de sepiolita humitejada amb aigua destil·lada, que una vegada aplicada en un gruix aproximat d'1 cm, es deixarà assecar a l'aire per a provocar que les sals, dissoltes per l'aigua destil·lada, migrin a la superfície de la capa de sepiolita, que es retirarà una vegada seca, i després d'un mínim de 24 hores, amb mitjans mecànics. si després de la segona aplicació, continués havent-hi presència de sals, es valorarà amb la direcció d'obra la idoneïtat o no de realitzar una altra aplicació, perquè fer-ho pot provocar la dissolució de sals que es trobaven a l'interior del mur, estables, i que de manera natural no arribarien a sortir.

01.08 **Neteja puntual biocida**
Només puntualment, neteja química per la seva total extracció mitjançant l'aplicació puntual de biocida d'ampli espectre, amb tractament de sals quaternàries (barreja de OIT, N-ocil isotiazolina i una sal d'amoni quaternari, tensoactiu catiònic) tipus biocida, diluït en alcohol al 2% o químic similar adequat al resultat de la caracterització biològica. Aplicació seguint les disposicions de la fitxa de característiques del fabricant.

01.09 **Neteja puntual crosta negra**
Neteja llosanes de balcó Química- carbonat amoni i EDTA.
Neteja química de superfícies de llosana de balcó per l'extracció de brutícia i crostes negres mitjançant l'aplicació d'apòsits de cel·lulosa amb solució de carbonat d'amoni i EDTA o barreja AB57 (barreja
desenvolupada pel ICR de Roma), segons disposicions de la D.F en base a la duresa de la crosta i al resultat de les probes de neteja in situ.
Neutralització posterior amb aigua desmineralitzada

5.3.2. REVESTIMENTS CONTINUS

En aquest punt es recullen les actuacions destinades a recuperar la integritat dels revestiments continus conservats **–** mitjançant la consolidació dels estucs, el segellat i cosit d'esquerdes i la reconstrucció de llacunes **–** així com la recuperació dels seus acabats finals **–** veladures, marbrejats i encerat dels estucs.

02.01 **Consolidació d'estuc amb infiltració de morter tipus PLM**
Injecció de morters de calç fluïds en aquells bufaments que ho requereixin, quan es presumeixi un bon resultat del tractament i la zona a injectar estigui prou ferma i no amenaci amb desprendre's, perquè en aquest cas, i atès que es tracta d'un edifici en un carrer públic, no es pot assumir el risc i la bossa ha de retirar-se. Es realitzarà amb morters de colada, hidràulics, perquè ha de carbonatar sense presència d'aire, tipus PLM.

02.02 **Segellat d'esquerdes estructurals amb morter fluïd tipus PLM**
Injecció a baixa pressió des de les vàlvules inferiors de les fissures del mur de maó massís, amb aglomerant hidràulic, fileritzat, superfluid, resistent a les sals, a base de cal i ECO-PUZOLANA, per la consolidació de murs, aplicada mitjançant equip de injecció a baixa pressió. Inclòs p/p de connexió i desconnexió, pre-barrejat dels components amb aigua i neteja final superficial de junts al finalitzar els treballs.

02.03 **Cosit d'esquerdes.**
Cosit de les esquerdes que una vegada valorades així ho requereixin. Es realitzarà utilitzant barres de fibra de vidre de 0,6 o 0,8 cm. de diàmetre, segons la grandària de l'esquerda. Aniran encastades pel que es realitzaran rases d'uns 20 cm. a cada costat. Separades entre 20 i 30 cm cadascuna i agafades amb morters d'ancoratge. (Calculada una longitud aproximada d'1 ml d'esquerdes)

02.04 **Reconstrucció de morters amb morter tradicional de calç.**
Reconstucció dels estucs originals allí s'hagin eliminat a fi de recuperar la seva textura original, primer amb morter tradicional de calç i sorra en proporció 1/3, en el seu color natural, acabat remolinat. En aquells llocs on només falti la capa última lliscada, i també allà on s'hagi posat la primera capa amb sorra , es donará una segona capa de pols de marbre i calç en proporció 2/1 , de 1 mm d'espessor, acabat lliscat, sense color, per rebre el pintat del marbrejat en fresc amb pigments dil.luits en aigua. Igualment l'especejament de carreus es marcarà en fresc, per reenfonsat, no tallat. Tots els morters tindran un acabat lliscat, tant les pilastres acanalades, les plafonades, els plafons sota balcons, fons general i panys encoixinats. Acabat el pintat en fresc es tornarà a lliscar per treure la brillantor del estuc.

02.05 **Reconstrucció plafons marbrejats sobre les llindes.**
Reconstrucció i marbrejat dels plafons d'estuc sobre les llindes, amb morter tricapa tradicional de calç i pols de marbre, acabat marbrejat pintat en fresc i brunyit.

02.06 **Veladures amb silicat d'etil de paraments.**

Aplicació de veladures a la calç o al silicat (a decidir en obra) sobre els estucs originals, a fi d'homogeneïtzar el color, respectant la transparència de la mateixa perquè pugui apreciar-se el morter i la seva textura.

02.07 **Recuperació d'estuc marbrejat a paraments**
Reconstrucció i marbrejat dels paraments amb morter tricapa tradicional de calç i pols de marbre, acabat marbrejat pintat en fresc i brunyit

02.08 **Recuperació d'estuc marbrejat a pilastres acanalades i plafonades**
Reconstrucció i marbrejat dels paraments amb morter tricapa tradicional de calç i pols de marbre, acabat marbrejat pintat en fresc i brunyit

02.09 **Encerat dels estucs.**
Els estucs, un cop acabada la decoració, i secs, s'enceraran amb cera microcristal.lina dissolta en trementina, a fi de donar-li un acabat homogeni i protegir els estucs de les inclemències així com per mantenir-los nets.

5.3.3. ELEMENTS TERRACOTA/CERÀMICS

La recuperació dels elements ornamentals de terracota prioritzarà – sempre que sigui factible – la restauració dels elements conservats. Les actuacions inclouran el sanejament i restitució del elements d'ancoratge embeguts – optant per sistemes que no pateixin oxidacions -, les reconstruccions volumètriques amb morters compatibles i les veladures finals.

S'inclouen també les actuacions de reproducció de les peces que no s'hagin conservat, mantenint el material, la tècnica i els acabats històrics.

03.01 **Restauració del remat escultòric de terracota.**
Restauració de remat escultòric de terracota, incloent-hi decapat, neteja, eliminació i substitució de varetes de ferro oxidats per altres d'acer inoxidable o fibra de carboni, enganxat de peces trencades i reconstrucció de peces mancants amb morters hidràulics de calç. Veladura final color terracota.

03.02 **Restauració del capitells de terracota. I medallons**
Restauració de la capitells de pilastres de terracota, incloent-hi decapat, neteja, eliminació i substitució de varetes de ferro oxidats per altres d'acer inoxidable o fibra de carboni, enganxat de peces trencades i reconstrucció de peces mancants amb morters hidràulics de calç. Veladura final color terracota.

03.03 **Restauració i reproducció del mènsules de balcó de terracota. I modillons**
Restauració de mènsula de terracota, incloent-hi decapat, neteja, eliminació i substitució de varetes de ferro oxidats per altres d'acer inoxidable o fibra de carboni, enganxat de peces trencades i reconstrucció de peces mancants amb morters hidràulics de calç. En cas que sigui necessari, reproducció de peça. Veladura final color terracota.

03.04 **Restauració i reproducció del balustres d'ampit de terracota.**
Restauració de balustres de terracota, incloent-hi decapat, neteja, eliminació i substitució de varetes de ferro oxidats per altres d'acer inoxidable o fibra de carboni, enganxat de peces trencades i reconstrucció de peces mancants amb morters hidràulics de calç. En cas que sigui necessari, reproducció de peça. Veladura final color terracota.

03.05 **Restauració dels modillons de la cornisa de terracota.**
Restauració de modillons de terracota, incloent-hi decapat, neteja, eliminació i substitució d'elements en mal estat, enganxat de peces trencades i reconstrucció de peces mancants amb morters hidràulics de calç. Veladura final color terracota.

03.06 **Restauració del medallons de terracota.**
Restauració de medallons de terracota, incloent-hi decapat, neteja, eliminació i substitució de varetes de ferro oxidats per altres d'acer inoxidable o fibra de carboni, enganxat de peces trencades i reconstrucció de peces mancants amb morters hidràulics de calç. Veladura final color terracota.

5.3.4. CORNISES I IMPOSTES

Les actuacions de restauració dels elements sobresortints de les façanes – cornises i impostes – anirà destinada a protegir dels efectes de l'aigua de pluja els trams plans dels paraments. S'inclouen les actuacions de reconstrucció volumètrica per a recuperar la integritat i continuïtat d'aquests elements de protecció, així com les actuacions de millora de la impermeabilitat en els trams superiors – (amb la possibilitat d'incorporació de xapa de zenc contínua a l'extradós de la cornisa, de difícil accés per al manteniment, longitudinals que s'acabarà de definir en fase de projecte executiu, sempre de manera unitària en el conjunt. També es farà la reconstrucció de la cornisa i del remat del mur de coberta amb peça de trencaigües ceràmica.

03.07 **Reconstrucció volumètrica de cornises.**
Reconstrucció volumètrica de les cornises en aquelles parts picades, amb morters tradicionals de calç i sorra, en diferents capes de màxim 0,8 cm fins a aconseguir el gruix necessari, acabat amb textura igual a la circumdant.

03.08A **Xapa de zenc per l'extradós de cornisa**
Execució de nova cornisa amb zenc, incloent preparació i reparació de subbase, i remats a parament vertical, així com juntes entre xapa longitudinals (a acabar de definir en PE).

03.08B **Reconstrucció de cornisa i remat de mur de coberta amb peça ceràmica trencaigües**
Reconstrucció i reparació de cornisa i nova execució d'acabat amb peça ceràmica amb trencaigües

5.3.5. ELEMENTS PETRIS

La presència de pedra queda acotada a les llosanes dels balcons. Les actuacions van destinades a millorar la integritat de les llosanes – mitjançant la consolidació de la pedra –, a millorar la solució del sistema d'evacuació de les aigües – mitjançant un paviment laminar – i també a la millora del segellat de les trobades entre els paviments de les llosanes i les fusteries, evitant possibles infiltracions.

03.09 **Consolidació de les llosanes de pedra natural**
Consolidació puntual de pedra de Montjuic. Consolidant ester etílic d'àcid silícic Consolidació superficial d'element de pedra i juntes de morter que presentin estrats disgregats, mitjançant l'aplicació per saturació de consolidants monocomponent a base de ester etílic d'àcid silícic. La consolidació inclou:
Dues aplicacions de solució del consolidant en white spirit, en una diferència de temps de 4 o 5 dies.
Control en tot moment dels possibles besaments de producte per evitar impregnacions innecessàries del
consolidant a les zones inferiors a la superfície intervinguda.
Protecció de les superfícies consolidades del contacte amb aigua
Control dels canvis cromàtics i correcció dels mateixos mitjançant l'aplicació controlada de white spirit sobre la superfície.
Inclús neteja, càrrega i transport de residus a contenidor.

03.10 **Formació de pendents sobre la superfície del balcó**
Amb morter cimentós fibroreforçat anivellador de fraguat ràpid per a regularització d'espesors de 3 a 30mm (dimensió màxima de l'àrid 1mm) i impermeabilització amb un paviment laminar de color gris de composició a base de resines sintètiques poliuretano-acríliques en dispersió aquosa, sense dissolvents i sense substàncies orgàniques volàtils

03.11 **Segellat amb junta elàstica de la trobada entre paviment i fusteries i entre llosanes**
Segellat exterior de la junta entre la fusteria exterior i el paviment de 10 mm d'amplada i 5 mm de profunditat, amb segellador monocomponent neutre superelàstic a base de polímer MS, resistent a la intempèrie i als raigs UV, color gris, sobre fons de junta.

5.3.6. FUSTERIES

S'agrupen en aquest punt totes les actuacions vinculades al conjunt de fusteries: emmarcaments de fusta, proteccions solars de fusta i envidraments.

Es recullen diverses casuístiques que responen a l'estat de conservació: restauració d'elements originals en bon estat de conservació – sanejat, segellat clivelles, imprimació i esmaltat – i restauració d'elements en mal estat de conservació – en què s'afegeixen actuacions de substitució de peces i trams deteriorats, restitució de volums i restauració i reposició dels ferratges. En cas d'elements no conservats, es planteja la substitució dels mateixos segons models conservats, actualitzant-ne les prestacions normatives.

Pel que fa als envidraments, es proposa la millora de les solucions actuals mitjançant la incorporació d'una unitat de vidre tèrmic aïllant col·locat mitjançant un galze a les fusteries.

04.01 **Restauració de fusteries originals en bon estat de conservació**
Sanejat de la pintura existent per a eliminar la que estigui desadherida, imprimació i capa d'esmalt sintètic color a decidir en obra. Inclou segellat de petites clivelles.

04.02 **Restauració de fusteries originals en mal estat de conservació**
Sanejat de la pintura existent per a eliminar la que estigui desadherida, imprimació i capa d'esmalt sintètic color a decidir en obra. Inclou repicat de massilla en mal estat i segellat amb silicona. Inclou substitució d'elements deteriorats com peces d'escopidors amb fixacions semblants a les originàries, restitució superficial de volums i emmassillat de clivelles amb adhesiu d'aplicació unilateral de resines epoxi sense dissolvents, de dos components i baixa viscositat, restauració i neteja d'un 50% de la ferramenta existent, reposició d'un 50% amb ferramenta nova

04.03 **Restauració de persianes de llibret**
Raspatllat de la pintura de les persianes amb lameles, fins a la eliminació de pintura en mal estat i preparació per el pintat. Inclou segellat de petites clivelles. Inclou substitució restitució superficial de volums i emmassillat de clivelles amb adhesiu d'aplicació unilateral de resines epoxi sense dissolvents, de dos components i baixa viscositat, restauració i neteja d'un 50% de la ferramenta existent, reposició d'un 50% amb ferramenta nova. Pintat amb una capa d'imprimació segelladora i dues d'acabat, segons estudi de color, amb esmalt a l'aigua satinat.

04.04 **Substitució balconeres i/o finestres**
Suministre de balconesra i/o finestra de fusta de melis per a envernissar amb barretes, col·locada sobre bastiment de base, amb dues fulles batents, classificació mínima 4 de permeabilitat a l'aire segons UNE-EN 12207, classificació mínima 9A d'estanquitat a l'aigua segons UNE-EN 12208 i classificació mínima C5 de resistència al vent segons UNE-EN 12210, amb bastiment sense persiana. Inclosos els ferratges, mecanisme tipus cremona i totes les peces necessàries per el seu correcte funcionament. Segellat de junt de fusteries amb el buit d'obra, amb massilla de silicona neutra, aplicada amb pistola manual, prèvia imprimació. Pintat de finestres i balconeres de fusta, al lasur a porus obert a l'aigua a base de resines, amb una capa segelladora i dues d'acabat

04.05 **Substitució de persianes de llibret**
Subministre i col·locació de persiana practicable de fusta de pi per pintar per a balconera, amb llibret mòbil de lamel·les de 12 a 12.5 mm de gruix, de 45 cm d'amplada amb dues fulles batents de dues fulles plegades amb comandament de barra.

Acabat amb capa segelladora i dues d'acabat de pintura a porus obert tipus lassur, color segons estudi cromàtic.

04.06 **Nous envidraments a fusteries existents**
Millora d'aïllament amb vidre aïllant de lluna incolora de 4 mm de gruix, cambra d'aire de 14 mm i lluna de 3+3 mm de gruix amb 1 butiral transparent de lluna d'incolor, classe 2 (B) 2 segons UNE-EN 12600, col·locats amb llistó de fusta amb galze per a vidre, tapajunts i segellat de junts amb silicona neutra. Inclou butiral acústic.

5.3.7. ELEMENTS METÀL·LICS

Les actuacions en els elements de defensa – baranes de brèndoles metàl·liques – resoldran la solució dels punts d'encastament per a eliminar les oxidacions, així com el sanejat i pintat dels elements metàl·lics conservats i la substitució dels que han desaparegut.

05.01 **Sanejat i pintat de baranes i elements metàl·lics.**
Raspallat amb raspalls metàl·lics per a eliminar la pintura desadherida i l'òxid i aplicació de dues capes d'esmalt antioxidant de textura llisa i color a decidir en obra.

05.02 **Repàs i substitució d'encastaments de baranes.**
Obertura del morter al voltant de l'ancoratge quan s'observin oxidacions, fins a arribar al suport de ferro, raspat, neteja i passivació de l'òxid per a posterior farcit de morter d'armadures per a la seva protecció. Quan l'ànima del suport es veiés compromesa per pèrdua de secció, es tallarà i se soldarà un nou suport de ferro.

05.03 **Substitució puntual brèndola baranes**
Substitució de brendoles degradades o inexistents. Aplicació de dues capes d'esmalt antioxidant de textura llisa i color a decidir en obra.

05.04 **Sanejat i pintat d'elements metàl·lics.**
Raspallat amb raspalls metàl·lics per a eliminar la pintura desadherida i l'òxid i aplicació de dues capes d'esmalt antioxidant de textura llisa i color a decidir en obra. Suports, bigues pujamobles, altres.

5.3.8. ALTRES

S'agrupen en aquest punt les actuacions de diversa índole destinades a la recuperació del conjunt: la incorporació d'un nou sistema antiaus més integrat i més durable – mitjançant cables tensats d'acer inoxidable -, la protecció dels buits de la cambra d'aire de les cobertes a la catalana – amb malla d'acer – i la restauració de les lluminàries originals.

06.01 **Sistema antiaus**
Subministrament i col·locació de sistema antiaus realitzat mitjançant: Sistema d'estesa de cable tensat constituït per cable acer inoxidable de secció 0,5 mm o equivalent, amb suports metàl·lics amb doble fila de tensors, ancorats sobre l'extradós de la cornisa

06.02 **Protecció buits cambra d'aire a la catalana**
Subministre i col·locació d'una malla d'acer inoxidable, fixada a la part inferior de les peces de tancament dels forats de ventilació, amb un pas de malla que permeti la ventilació i que eviti l'entrada d'aus.

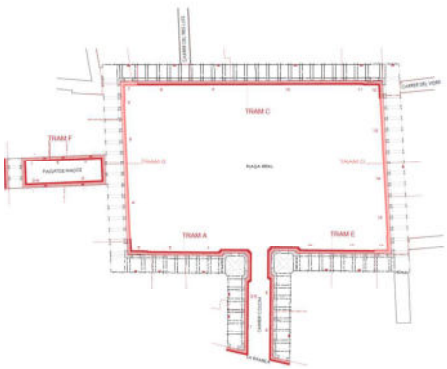
06.03 **Restauració de lluminàries originals**

5.4. UNITATS D'ACTUACIÓ

Com ja s'ha dit anteriorment, es conclou que la manera d'abordar la restauració d'aquest conjunt és **realitzant una actuació global i unitària** sobre les façanes. La redacció d'un únic projecte de restauració de façanes, l'execució d'una "sola mà" i la supervisió d'una direcció facultativa simplificaria els processos de gestió, execució i en milloraria el resultat.

En el cas de que no hi hagi la possibilitat de realitzar una actuació única de la totalitat de l'àmbit, es proposen diferents **trams de treball** (compartimentació de l'àmbit de projecte en trams de façana amb juntes de treball constructivament definides) que permetrien actuacions independents sense que el resultat unitari de la restauració no es veiés perjudicat. Els límits dels trams coincideixen amb elements arquitectònics de façana que permeten l'execució, per exemple, de trams continus d'estucat o actuacions senceres de tractament d'elements arquitectònics de pedra (neteges, reintegracions...). Aquests trams també coincideixen aproximadament amb els límits de propietat actual, de manera que a cada tram de façana li corresponen quatre o cinc finques. Pel que fa a les plantes baixa, primera i segona, hi han suficients elements arquitectònics (amb volumetria específica) que permetran establir juntes de treball en els límits dels trams d'actuació. La planeïtat de la planta tercera, obliga a que es realitzi una sola actuació de banda a banda fins a buscar aquestes volumetries que trenquen la planeïtat, que estan en els límits dels trams d'actuació (retranquejos dels elements que formen part de les cantonades de la plaça reial).

L'objectiu últim de l'actuació és que la imatge de la plaça reial es segueixi llegint com una unitat amb la recuperació dels revestiments i la restauració dels elements de pedra i terracota existents, a banda del tractament i millora dels buits de façana (incloent les proteccions solars).

Veure documentació gràfica / plànol núm.21

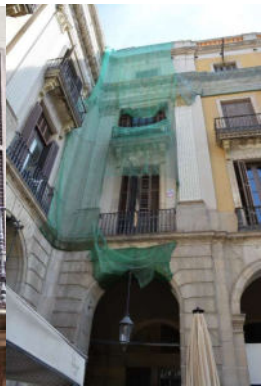
• Treballs d'urgència

Aquest estudi no té per objectiu determinar l'estat de conservació de les façanes de la Plaça Reial. Aparentment no hi ha elements on s'hagi d'actuar amb caràcter d'urgència però deixem constància d'alguns punts que mereixen especial atenció per en un futur executar possibles actuacions preventives.

Ja hi ha algunes façanes amb mesures preventives aplicades (malles de façana) Caldria fer un seguiment de l'estat de conservació.

Estat actual / Passatge Madoz, 1

Estat actual / Pl. Reial, 7

Com que no hi ha un calendari estimat d'intervenció en part o en el conjunt sencer de l'àmbit, es recomana fer inspeccions periòdiques, i si en el futur fos necessari, aplicar mesures preventives, a l'espera de calendaritzar les intervencions:

• Coneixement (estudis) **i treballs previs**

Durant la redacció del present Pla d'actuació s'ha posat de manifest la necessitat de realitzar alguns altres documents que facilitaran les intervencions futures, com per exemple l'aixecament de plànols rigorosos de façana amb aixecament fotogramètric i generació d'ortofotoimatges de totes les façanes.

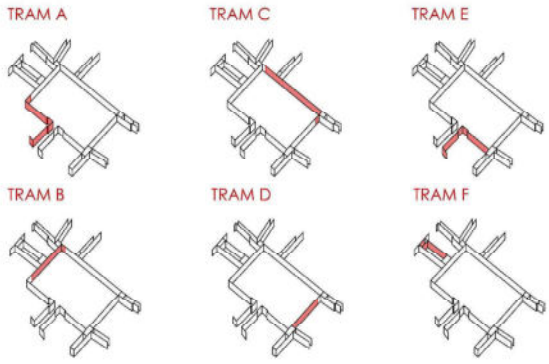
L'execució de cales i/o analítiques dels revestiments de l'edifici, ajudarien a determinar amb exactitud el tipus d'intervenció de restauració a realitzar i així fixar uns criteris unitaris per la intervenció de la totalitat de la Plaça. Si no es poguessin fer com a estudis previs abans de la redacció de projecte, s'haurien de fer de forma simultània a la fase de redacció de projecte executiu.

MATTERS
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

6. VALORACIÓ ECONÒMICA

Com ja s'ha esmentat amb anterioritat, aquest estudi no té per objectiu determinar l'estat de conservació de les façanes de la plaça reial. Actualment l'estat de conservació és desigual, ja que hi han diversos factors (orientació, manteniment, projectes executats recentment) que fan que cada tram de façana tingui unes exigències diferents d'actuació, i per tant necessiti una dotació pressupostària més o menys gran. Cada projecte haurà de realitzar la diagnosi que definirà l'estat de conservació i que segons això tindrà una partida pressupostària proporcional.

El quadre següent estableix una valoració aproximada (amb una forquilla de preus unitaris) relacionada amb els trams de façana proposats. S'han desglossat les superfícies que corresponent al pla de façana de la plaça (buit per ple), les superfícies del pla de façana interior dels porxos (50% de la superfície total) i la superfície de les voltes (porxo perimetral de la plaça). Consten també tants els sumatoris parcials per finques i unitats d'actuació com les superfícies totals.

Tram D / límits d'actuació en façana

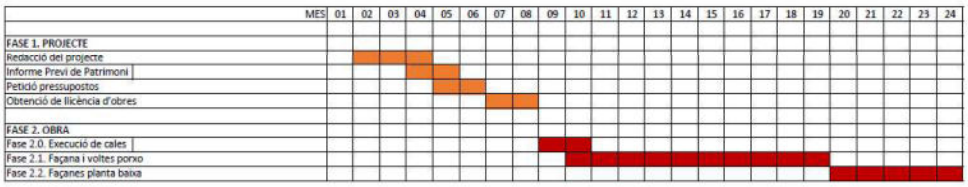
ID	REF CADASTRAL	ADREÇA 1	ADREÇA 2	PROP	HOS	COM	OFI	HAB	ML F. 1	ML F. 2	m2 FAÇ	MÒDULS	TRAM ACTUACIÓ		ML INT	M2 F.INT	m2 VOLTES
1	1114451DF3811C	C/Colom 1	Rambla 46	H		1		8	13	5,65	**382,70**	3	22,88%	A	10,64	**57,56**	**48,06**
2	1114450DF3811C	C/Colom 3-5	Pl. Reial 1	V	1				19	20,75	**815,67**	8	48,77%	A	24,91	**134,76**	**142,33**
3	1114449DF3811C	Pl.Reial 2		V		1		1	10,75		**220,59**	3	13,19%	A	10,82	**58,54**	**48,21**
4	1114448DF3811C	Pl.Reial 3		V	1				12,35		**253,42**	3	15,15%	A	22,75	**123,08**	**81,62**
5	1114447DF3811C	Pl.Reial 4		V				1	24,6		**504,79**	7	44,78%	B	24,75	**133,90**	**113,49**
5	1114447DF3811C		Ptge.Madoz 6	V				1		20,57	**422,10**		24,95%	F			
6	1114404DF3811C	Ptge.Madoz 2-4	C/Ferran 8	V				7	12,12		**248,70**		14,70%	F			
7	1114406DF3811C	Ptge.Madoz 1	C/Ferran 10	H			2	5	18,5	10,17	**588,31**		34,77%	F			**33,63**
8	1114405DF3811C	Ptge.Madoz 3		V				1	5,7		**116,96**		6,91%	F			
9	1114446DF3811C	Pl.Reial 5		V				1	14,45		**296,51**	4	26,31%	B	14,4	**77,90**	**66,22**
9	1114446DF3811C		Ptge.Madoz 5	V				1		15,4	**316,01**		18,68%	F			
10	1114445DF3811C	Pl.Reial 6		V				1	11		**225,72**	3	20,03%	B	11,26	**60,92**	**51,66**
11	1114444DF3811C	Pl.Reial 7		V				1	4,88		**100,14**	1	8,88%	B	14,83	**80,23**	**50,78**
12	1114443DF3811C	Pl.Reial 8	C/Tres Llits 1-5	H				11	20		**410,40**	5	23,17%	C	19,29	**104,36**	**86,41**
13	1114442DF3811C	Pl.Reial 9	C/Tres Llits 2A	V				1	11,5		**235,98**	4	13,32%	C	12,71	**68,76**	**57,06**
14	1114441DF3811C	Pl.Reial 10	C/Tres Llits 2	H		4		15	35,48		**728,05**	10	41,10%	C	35,57	**192,43**	**159,89**
15	1114440DF3811C	Pl.Reial 11		V				11	14,2		**291,38**	3	16,45%	C	12,89	**69,73**	**58,19**
16	1114463DF3811C	Pl.Reial 12		H		3		9	5,15		**105,68**	1	5,97%	C	15,19	**82,18**	**48,39**
17	1114438DF3811C	Pl.Reial 13		H	10	2	1	3	21,72		**445,69**	6	38,17%	D	21,59	**116,80**	**97,53**
18	1114437DF3811C	Pl.Reial 14		H		1			10,66		**218,74**	3	18,73%	D	10,68	**57,78**	**48,17**
19	1114436DF3811C	Pl.Reial 15		V				1	19,41		**398,29**	5	34,11%	D	18,88	**102,14**	**84,97**
20	1114460DF3811C	Pl.Reial 16	Rambla 40-42	H	1	13	9	15	5,12		**105,06**	1	9,00%	D	15,99	**86,51**	**50,99**
21	1114434DF3811C	Pl.Reial 17		V	1				14,11		**289,54**	4	19,18%	E	14,29	**77,31**	**63,82**
22	1114433DF3811C	Pl.Reial 18	C/Colom 4	V	1				20,11	19	**802,54**	8	53,15%	E	25,68	**138,93**	**145,99**
23	1114432DF3811C	C/Colom 2	Rambla 44	V	1				14,85	5,51	**417,79**	4	27,67%	E	14,66	**79,31**	**62,37**
	TOTAL								**435,71 mL**			**86**				**1903,13**	

NUM. FINCA	M. PROP		FAÇ. EXT	h= 20,52	FAÇANA	FAÇ. INT	h= 5,41	FAÇ.INT	VOLTES
4	13	TRAM A	81,5 mL	**1672,38** m2		69,12 mL		**373,94** m2	**320,22** m2
4	4	TRAM B	54,93 mL	**1127,16** m2		65,24 mL		**352,95** m2	**282,15** m2
5	54	TRAM C	86,33 mL	**1771,49** m2		95,65 mL		**517,47** m2	**409,94** m2
4	56	TRAM D	56,91 mL	**1167,79** m2		67,14 mL		**363,23** m2	**281,66** m2
3	3	TRAM E	73,58 mL	**1509,86** m2		54,63 mL		**295,55** m2	**272,18** m2
5	17	TRAM F	82,46 mL	**1692,08** m2		14,4 mL		**77,90** m2	**33,63** m2
25	**147**		435,71 mL	**8940,77** m2				**1981,03** m2	**1599,78** m2

Façana+Voltes (m2)	PREU M2 160 €/m2	PREU M2 200 €/m2
2366,54	378.646,27 €	473.307,84 €
1762,26	281.961,92 €	352.452,40 €
2698,90	431.823,70 €	539.779,62 €
1812,68	290.028,90 €	362.536,12 €
2077,59	332.414,38 €	415.517,98 €
1803,61	288.578,11 €	360.722,64 €
	2.003.453,28 €	**2.504.316,60 €**

M A T T E R S
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

7. PLANIFICACIÓ TEMPORAL

MES	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
FASE 1. PROJECTE																								
Redacció del projecte																								
Informe Previ de Patrimoni																								
Petició pressupostos																								
Obtenció de llicència d'obres																								
FASE 2. OBRA																								
Fase 2.0. Execució de cales																								
Fase 2.1. Façana i voltes porxo																								
Fase 2.2. Façanes planta baixa																								

Barcelona, juliol de 2023

Arquitectes autors de l'estudi

Oriol Gili Fort, Arquitecte
Nº col·legiat: 37.646-9

Clàudia Sanmartí i Martínez
Nº col·legiat: 33.096-5

Gemma Serch i Andreu
Nº col·legiat: 33.448-0

M A T T E R S
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

8. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

NÚM	NOM	ESCALA (A3)
00	EMPLAÇAMENT	1/2000
01	PLANTA. ÀMBIT D'ACTUACIÓ	1/450
02	EVOLUCIÓ HISTÒRICA	S/E
03	EVOLUCIÓ HISTÒRICA	S/E
04	PLANTA. TIPOLOGIES FAÇANA	1/450
05	TIPOLOGIES FAÇANES	1/200
06	ACCESSOS PLANTA BAIXA	1/500
07	LÍMITS PROPIETAT 1	1/500
08	LÍMITS PROPIETAT 2	1/500
09	LÍMITS PROPIETAT 3	1/500
10	ALÇATS PM_01 i CC_01: ELEMENTS I MATERIALS	1/100
11	ALÇATS PR_01 i PR_02: ELEMENTS I MATERIALS	1/100
12	ALÇATS PR_03 i PR_04: ELEMENTS I MATERIALS	1/100
13	ALÇATS PLAÇA REIAL. ESTAT FUSTERIES	1/400
14	ALÇATS COLOM I MADOZ. ESTAT FUSTERIES	1/400
15	ACTUACIONS	1/100
16	DETALLS: 1	1/10
17	DETALLS: 2	1/10
18	DETALLS: 3	1/10
19	DETALLS: 4	1/10
20	DETALLS: INTERVENCIÓ TIPUS FUSTERIES	1/10
21	PLANTA. TRAMS D'ACTUACIÓ	1/450
22	SECCIÓ: ÀMBIT ACTUACIÓ FASE 1 I 2	1/100

M A T T E R S
Marià cubí 66 local 1 \\ Barcelona 08006 \\ T: 932 405 810
www.matters.cat \\ info@matters.cat

Ajuntament de Barcelona

Portal de Información Urbanística

Escala: 1:1.000
Fecha: 06/04/2023

E 1/2000

ESCALA
DIN A3 1/1000 1/2000

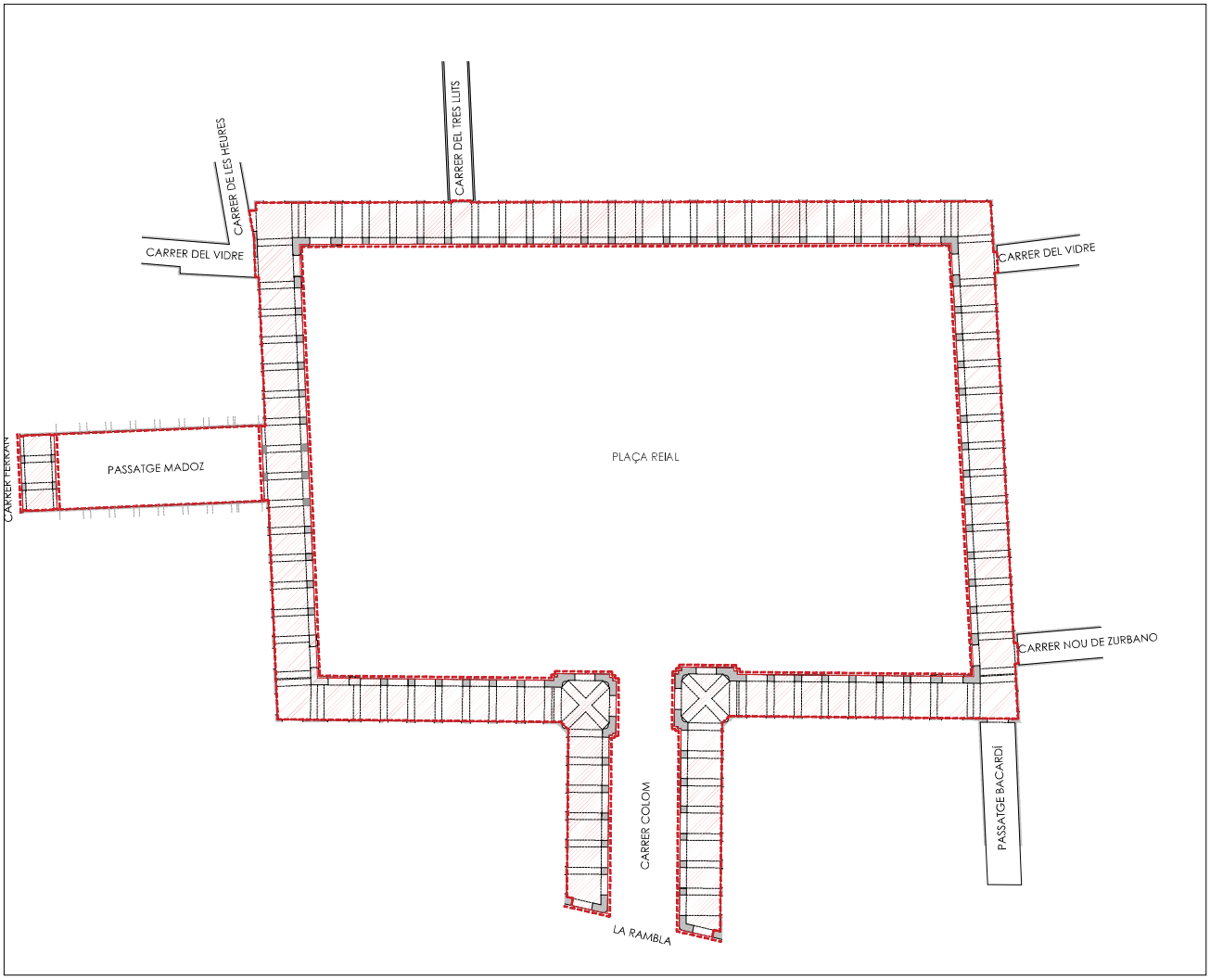
EMPLAÇAMENT I SITUACIÓ
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ: Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

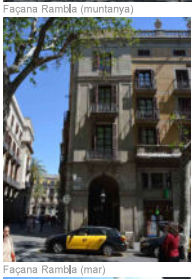
PLANOL NUM.
00

Institut de Paisatge Urbà

Façana Rambla (muntanya)

Façana Rambla (mar)

Façana carrer Ferran

ESCALA
DIN A3 1/450

ÀMBIT D'ACTUACIÓ
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NÚM.
01

Institut de Paisatge Urbà

Ortofoto Estat Actual

1844, Projecte de Teatre i Galeria coberta
Francesc Daniel Molina

1823, Convent dels Caputxins

1848, plànol de situació Plaça Reial
Francesc Daniel Molina

1835, nou Convent dels Caputxins

1859, preparació quarterons
Miquel Garriga i Roca

ESCALA
DIN A3 S/E

N

EVOLUCIÓ HISTÒRICA
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP

juny 2023

PLÀNOL NÚM.

02

Institut de Paisatge Urbà

c1856, quarterons
Miquel Garriga i Roca

ESCALA
DIN A3 1/450

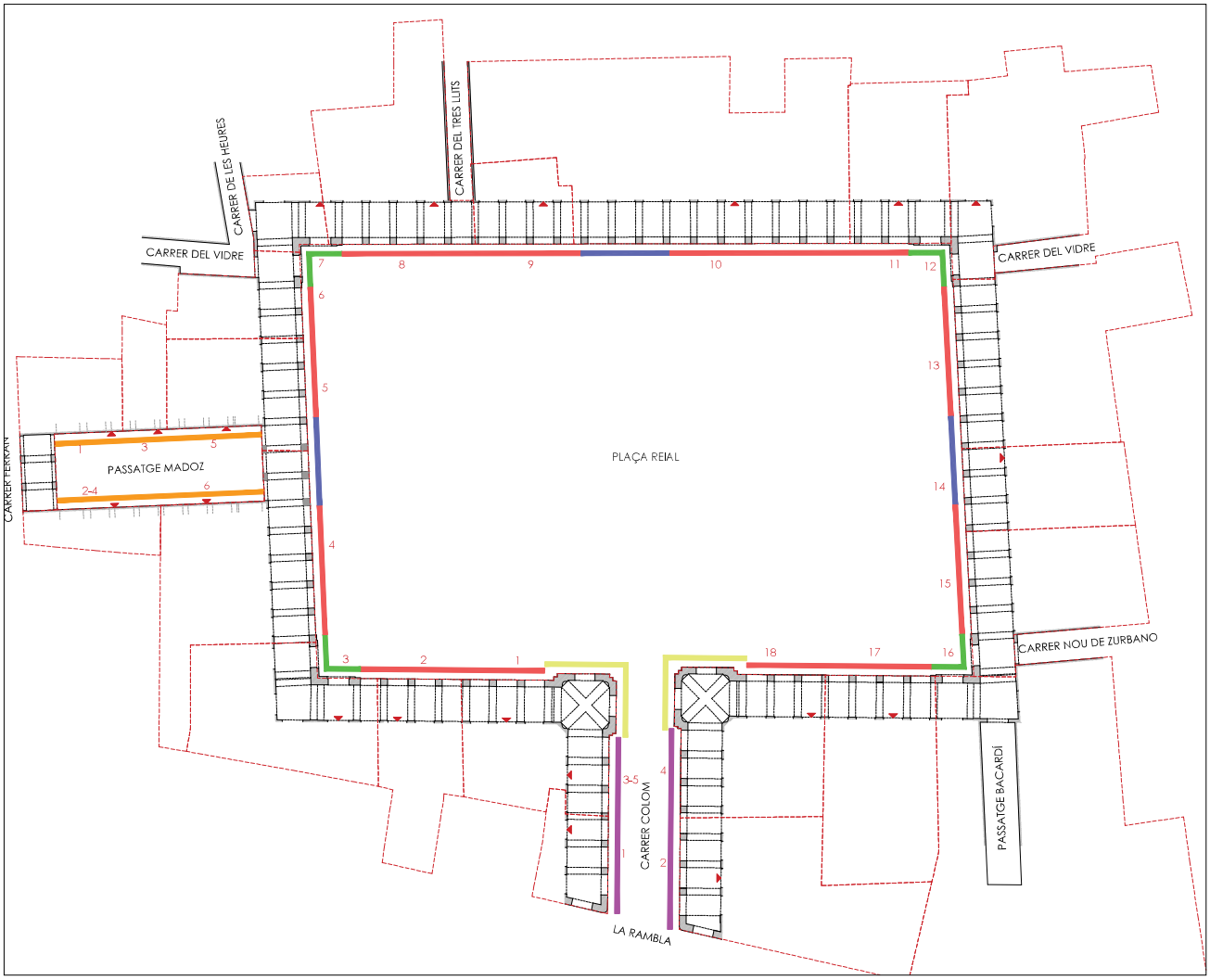
EVOLUCIÓ HISTÒRICA
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NÚM.
03

Institut de Paisatge Urbà

TIPOLOGIES

- PR_01
- PR_02
- PR_03
- PR_04
- CC_01
- PM_01

ESCALA
DIN A3 1/450

PLANTA
Plaça Reial. Barcelona

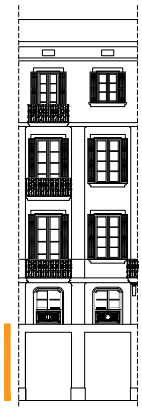
PLA D'ACTUACIÓ: Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP

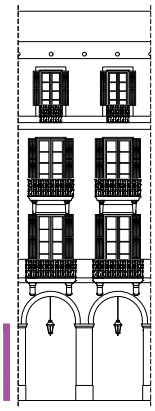
juny 2023

PLANOL NUM.
04

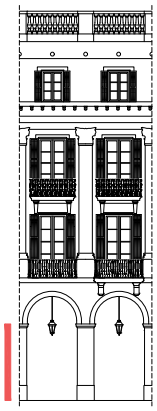
Institut de Paisatge Urbà

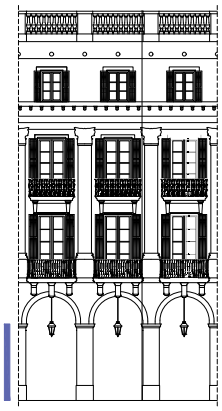
TIPOLOGIA PM_01

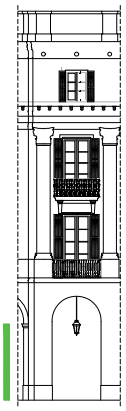
TIPOLOGIA CC_01

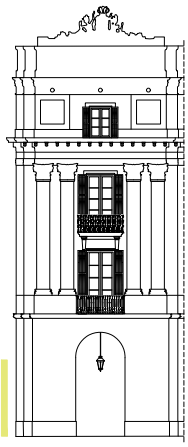
TIPOLOGIA PR_01

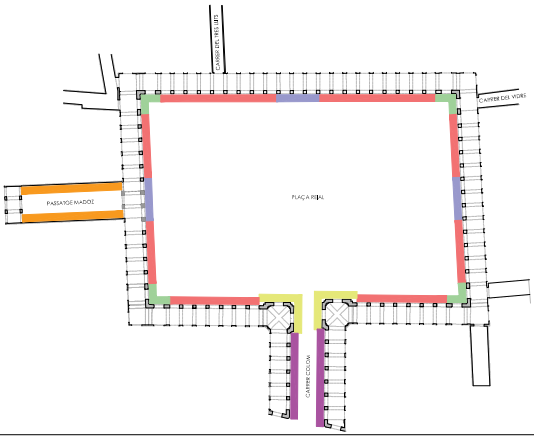
TIPOLOGIA PR_02

TIPOLOGIA PR_03

TIPOLOGIA PR_04

TIPOLOGIES

- PR_01
- PR_02
- PR_03
- PR_04
- CC_01
- PM_01

ESCALA
DIN A3 1/200

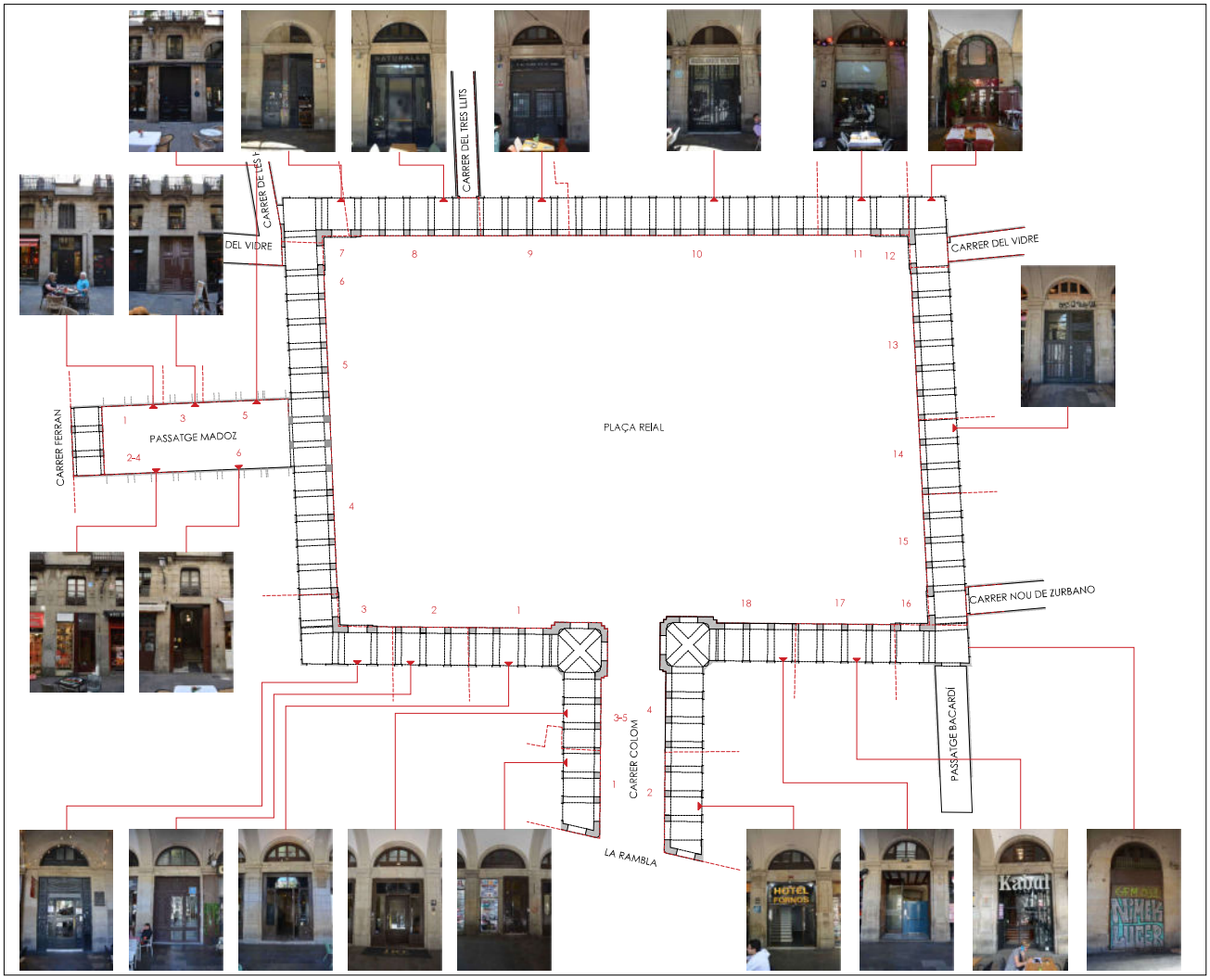
TIPOLOGIES DE FAÇANES
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NUM.
05

Institut de Paisatge Urbà

ESCALA
DIN A3 1/500

ACCESSOS
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NÚM.
06

Institut de Paisatge Urbà

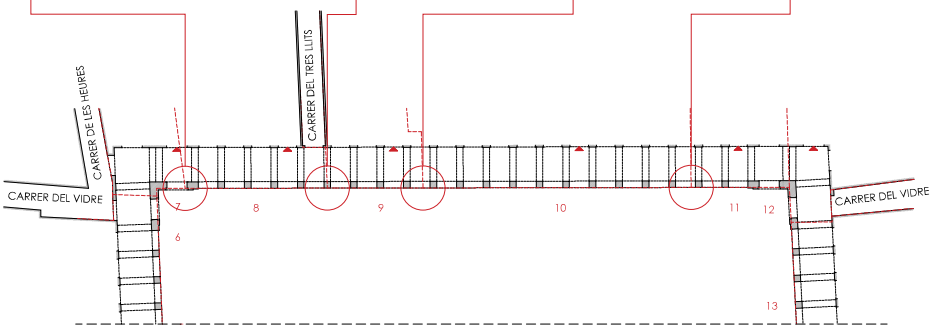

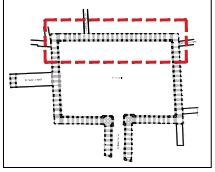

ESCALA
DIN A3 1/500

UNITAT/PROJECTE 1
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

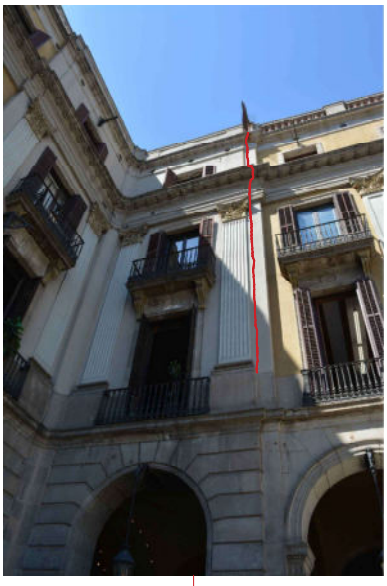
MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NUM.
07

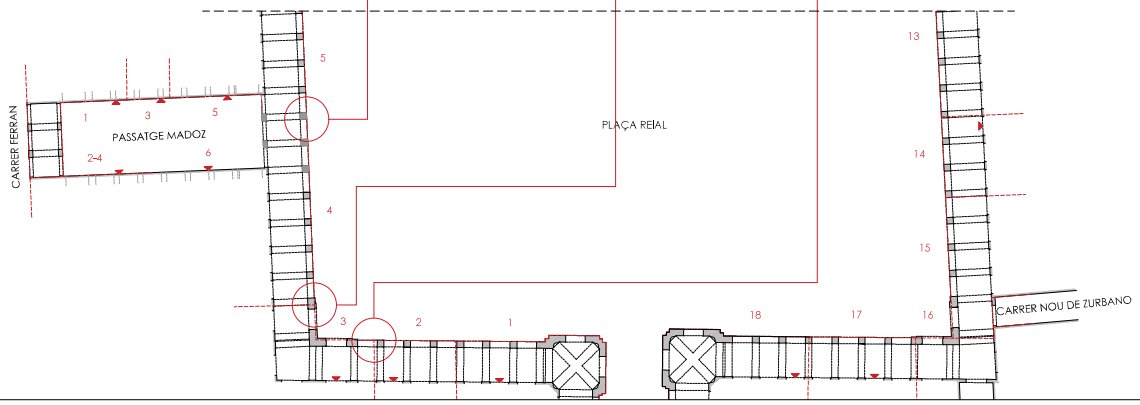
Institut de Paisatge Urbà

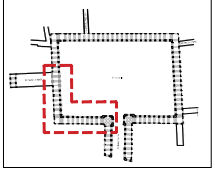

ESCALA
DIN A3 1/500

LIMITS PROJECTAT 2
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

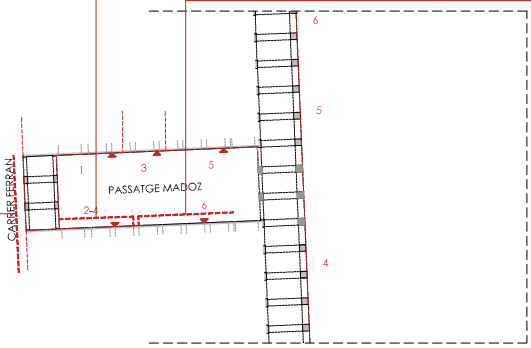
PLANOL NÚM.
08

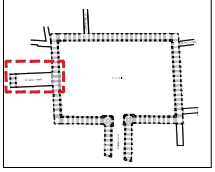
Institut de Paisatge Urbà

ESCALA
DIN A3 1/500

LIMITS PROPIETAT 3.
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NUM.
09

Institut de Paisatge Urbà

TIPOLOGIA PM_01

TIPOLOGIA CC_01

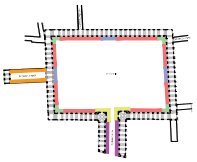
0_Conjunt escultural coronament. Terracota.
1_Coronament ampit. Rajola ceràmica.
2_Ampit. Paret d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada amb textura llisca da i sense especejament.
3_ Cornisa-Fris. Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada amb texura llisca da i sense especejament.
4_ Respiralls
5_ Llinda-Brancals. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
6A_Paramento. Estuc de calç amarada. Textura llisca da i especejament amb juntes en bisell amb part interior ombrejada.
6B_Paramento. Estuc de calç amarada. Textura llisca da i sense especejament.
6C_Paramento. Estuc de calç amarada. Textura llisca da i especejament filetejat.
7_Medalló ornamental. Terracota.
8A_Finestra. 163x116m. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8B_Balconera. 305x150cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8C_Balconera. 335x150cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8D_Balconera. 273x116cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8E_Balconera. 305x140cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8F_Finestra. 236x140cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8G_Balconera. 335x140cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8H_Finestra. 189x145cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
9_Sòcol. Estuc de calç amarada amb textura llisca da i sense especejament.
10_Modillò. Terracota.
11A_Pilastra. Fust acanalat d'obra amb arestes aplanades i revestit amb estuc de calç amarada amb textura llisca da i acabat marbrejat. Capitell corinti de terracota. Basament de pedra natural.
11B_Pilastra. Fust orlat revestit amb estuc de calç amarada amb textura llisca da i acabat marbrejat. Capitell corinti de terracota. Basament de pedra natural.
12A_Barana calada. De ferro colat, amb brèndoles verticals de secció circular variable i franja horitzontal inferior ornamentada amb motius florals.
12B_Barana calada. De ferro colat, amb brèndoles verticals de secció circular variable i base en forma de prisma.
12C_Barana calada. De ferro colat, amb brèndoles verticals de secció circular variable, una franja horitzontal inferior i peces als extrems laterals que simulen columnes d'estil corinti amb tulles d'acant a la base.
12D_Barana calada. De ferro colat, amb brèndoles verticals de secció circular variable i franja horitzontal inferior.
12E_Barana. De ferro colat.
13_Llosa balcó. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
14_Mènsula. Terracota.
15A_Plafó de sotabalcó. Estuc de calç amarada de textura llisca da i acabat marbrejat. Part central amb ornament de terracota.
15B_Plafó de sotabalcó. Estuc de calç amarada de textura llisca da i acabat marbrejat.
16_Sòcol. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
17_Imposta. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
18_ Arc de mig punt recte a salvacavall. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
19_Basament. Carreus de pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
20_Lluminària. Suport de ferro colar i punt de llum de xapa i vidre.
21_Pilar amb basament. Format per carreus de pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc, amb motllures aprofundides, capitell amb motius florals tallats a l'abac i bocell decorat amb ovals.
22_ Balustre. Terracota.
23_Mènsula. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
24_Ampit de finestra. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.

TIPOLOGIES

- PR_01
- PR_02
- PR_03
- PR_04
- CC_01
- PM_01

MATERIALS

- Pedra natural
- Estuc de calç llis + llisca t
- Estuc de calç especejament + llisca t
- Estuc de calç + marbrejat
- Rajola / peça ceràmica
- Terracotta + pàtina
- Fusta pintada
- Vidre
- Barana ferro colat
- Lluminària
- Elements metàl·lics

ESCALA
DIN A3 1/100

ALÇATS PM_01 | CC_01 ELEMENTS I MATERIALS
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ: Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NUM.
10

Institut de Paisatge Urbà

TIPOLOGIA PR_01

TIPOLOGIA PR_02

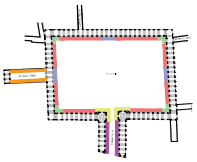
0_Conjunt escultural coronament. Terracota.
1_Coronament ampit. Rajola ceràmica.
2_Ampit. Paret d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada amb textura lliscada i sense especejament.
3_ Cornisa-Fris. Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada amb texura lliscada i sense especejament.
4_ Respiralls
5_ llinda-Brancals. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
6A_Parament. Estuc de calç amarada. Textura lliscada i especejament amb juntes en bisell amb part interior ombrejada.
6B_Parament. Estuc de calç amarada. Textura lliscada i sense especejament.
6C_Parament. Estuc de calç amarada. Textura lliscada i especejament filetejat.
7_Medalló ornamental. Terracota.
8A_Finestra.163x116m. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8B_Balconera.305x150cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8C_Balconera. 335x150cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8D_Balconera. 273x116cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8E_Balconera. 305x140cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8F_Finestra. 236x140cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8G_Balconera. 335x140cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8H_Finestra. 189x145cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
9_Sòcol. Estuc de calç amarada amb textura lliscada i sense especejament.
10_Modillò. Terracota.
11A_Pilastra. Fust acanalat d'obra amb arestes aplanades i revestit amb estuc de calç amarada amb textura lliscada i acabat marbrejat. Capitell corinti de terracota. Basament de pedra natural.
11B_Pilastra. Fust orlat revestit amb estuc de calç amarada amb textura lliscada i acabat marbrejat. Capitell corinti de terracota. Basament de pedra natural.
12A_Barana calada. De ferro colat, amb brèndoles verticals de secció circular variable i franja horitzontal inferior ornamentada amb motius florals.
12B_Barana calada. De ferro colat, amb brèndoles verticals de secció circular variable i base en forma de prisma.
12C_Barana calada. De ferro colat, amb brèndoles verticals de secció circular variable, una franja horitzontal inferior i peces als extrems laterals que simulen columnes d'estil corinti amb tulles d'acant a la base.
12D_Barana calada. De ferro colat, amb brèndoles verticals de secció circular variable i franja horitzontal inferior.
12E_Barana. De ferro colat.
13_Llosa bdcó. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
14_Mènsula. Terracota.
15A_Plafó de sotabalcó. Estuc de calç amarada de textura lliscada i acabat marbrejat. Part central amb ornament de terracota.
15B_Plafó de sotabalcó. Estuc de calç amarada de textura lliscada i acabat marbrejat.
16_Sòcol. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
17_Imposta. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
18_ Arc de mig punt recte a salvacavall. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
19_Basament. Carreus de pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
20_Lluminària. Suport de ferro colar i punt de llum de xapa i vidre.
21_Pilar amb basament. Format per carreus de pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc, amb motllures aprofundides, capitell amb motius florals tallats a l'abac i bocell decorat amb ovals.
22_ Balustre. Terracota.
23_Mènsula. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
24_Ampit de finestra. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.

TIPOLOGIES

- PR_01
- PR_02
- PR_03
- PR_04
- CC_01
- PM_01

MATERIALS

- Pedra natural
- Estuc de calç llis + lliscat
- Estuc de calç especejament + lliscat
- Estuc de calç + marbrejat
- Rajola / peça ceràmica
- Terracotta + pàtina
- Fusta pintada
- Vidre
- Barana ferro colat
- Lluminària
- Elements metàl·lics

ESCALA
DIN A3 1/100

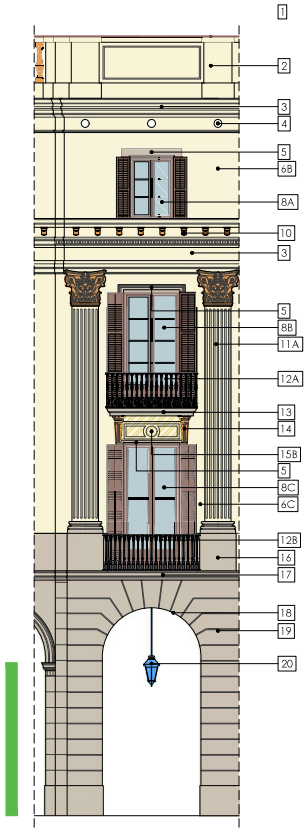
ALÇATS PR_01 I PR_02. ELEMENTS I MATERIALS
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NUM.
11

Institut de Paisatge Urbà

TIPOLOGIA PR_03

TIPOLOGIA PR_04

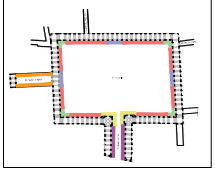
0_Conjunt escultural coronament. Terracota.
1_Coronament ampit. Rajola ceràmica.
2_Ampit. Paret d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada amb textura llisca da i sense especejament.
3_ Cornisa-Fris. Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada amb texura llisca da i sense especejament.
4_ Respiralls
5_ Llinda-Brancals. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
6A_Parament. Estuc de calç amarada. Textura llisca da i especejament amb juntes en bisell amb part interior ombrejada.
6B_Parament. Estuc de calç amarada. Textura llisca da i sense especejament.
6C_Parament. Estuc de calç amarada. Textura llisca da i especejament filetejat.
7_Medalló ornamental. Terracota.
8A_Finestra.163x116m. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8B_Balconera.305x150cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8C_Balconera. 335x150cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8D_Balconera. 273x116cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8E_Balconera. 305x140cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8F_Finestra. 236x140cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8G_Balconera. 335x140cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
_Persiana de llibret. De fusta amb quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8H_Finestra. 189x145cm. De fusta amb dos fulls batents i barretes.
9_Sòcol. Estuc de calç amarada amb textura llisca da i sense especejament.
10_Modillò. Terracota.
11A_Pilastra. Fust acanalat d'obra amb arestes aplanades i revestit amb estuc de calç amarada amb textura llisca da i acabat marbrejat. Capitell corinti de terracota. Basament de pedra natural.
11B_Pilastra. Fust orlat revestit amb estuc de calç amarada amb textura llisca da i acabat marbrejat. Capitell corinti de terracota. Basament de pedra natural.
12A_Barana calada. De ferro colat, amb brèndoles verticals de secció circular variable i franja horitzontal inferior ornamentada amb motius florals.
12B_Barana calada. De ferro colat, amb brèndoles verticals de secció circular variable i base en forma de prisma.
12C_Barana calada. De ferro colat, amb brèndoles verticals de secció circular variable, una franja horitzontal inferior i peces als extrems laterals que simulen columnes d'estil corinti amb tulles d'acant a la base.
12D_Barana calada. De ferro colat, amb brèndoles verticals de secció circular variable i franja horitzontal inferior.
12E_Barana. De ferro colat.
13_Llosa balcó. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
14_Mènsula. Terracota.
15A_Plafó de sotabalcó. Estuc de calç amarada de textura llisca da i acabat marbrejat. Part central amb ornament de terracota.
15B_Plafó de sotabalcó. Estuc de calç amarada de textura llisca da i acabat marbrejat.
16_Sòcol. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
17_Imposta. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
18_ Arc de mig punt recte a salvacavall. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
19_Basament. Carreus de pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
20_Lluminària. Suport de ferro colar i punt de llum de xapa i vidre.
21_Pilar amb basament. Format per carreus de pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc, amb motllures aprofundides, capitell amb motius florals tallats a l'abac i bocell decorat amb ovals.
22_ Balustre. Terracota.
23_Mènsula. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
24_Ampit de finestra. Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.

TIPOLOGIES

- PR_01
- PR_02
- PR_03
- PR_04
- CC_01
- PM_01

MATERIALS

- Pedra natural
- Estuc de calç llis + llisat
- Estuc de calç especejament + llisat
- Estuc de calç + marbrejat
- Rajola / peça ceràmica
- Terracotta + pàtina
- Fusta pintada
- Vidre
- Barana ferro colat
- Lluminària
- Elements metàl·lics

ESCALA
DIN A3 1/100

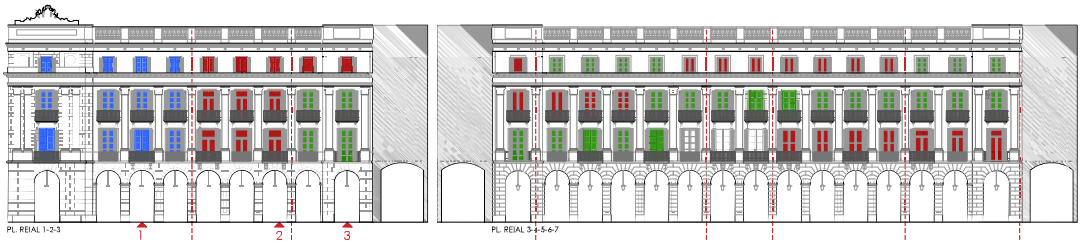
ALÇATS PR_03 i PR_04. ELEMENTS I MATERIALS
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

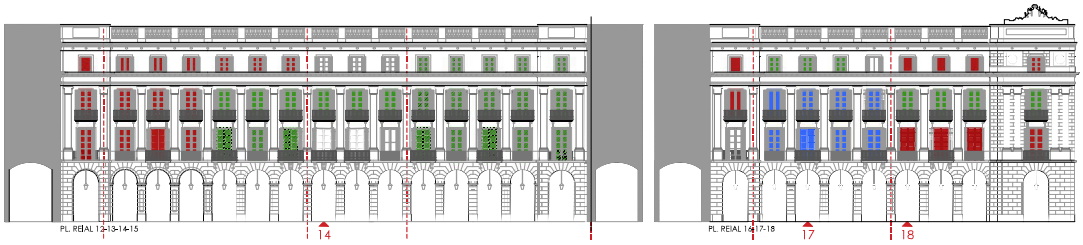
MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NUM.
12

Institut de Paisatge Urbà

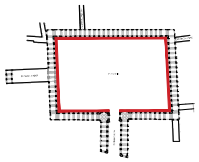

FUSTERIES

- Original
- Restaurada
- Modificada
- Doble finestra
- Sense informació

ESCALA
DIN A3 1/400

FUSTERIES, PLAÇA REIAL
Plaça Reial. Barcelona

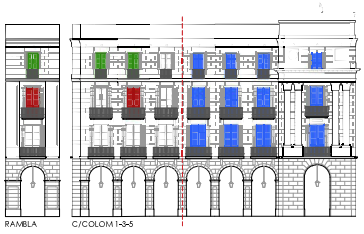
PLA D'ACTUACIÓ: Restauració de la Pl.Reial

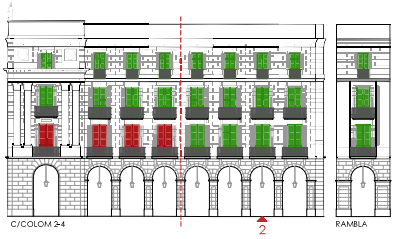
MATTERS Arquitectura SLP

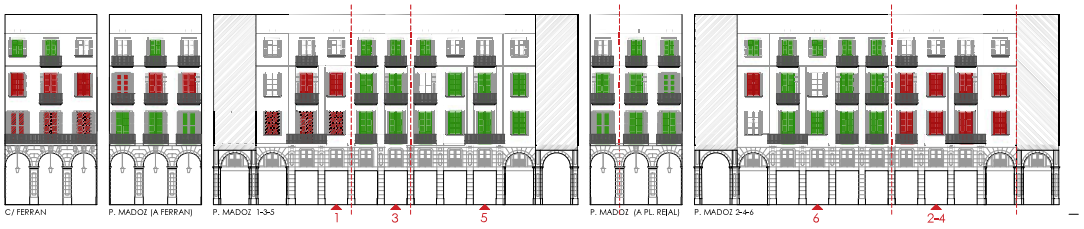
juny 2023

PLANOL NUM.
13

Institut de Paisatge Urbà

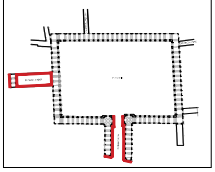

FUSTERIES

- Original
- Restaurada
- Modificada
- Doble finestra
- Sense informació

ESCALA
DIN A3 1/400

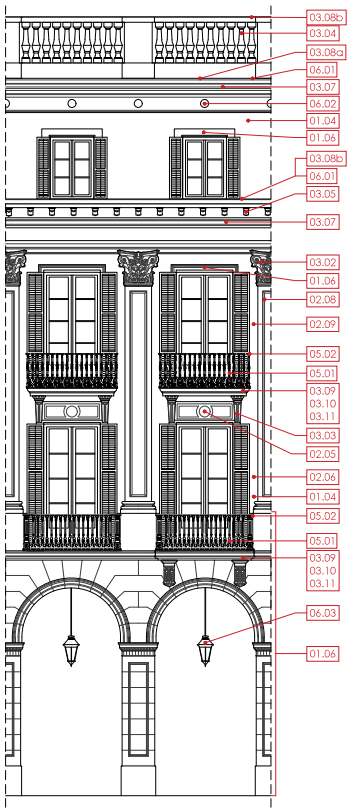
FUSTERIES. CARRER COLOM I PASSATGE MADOZ
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ: Restauració de la Pl.Reial

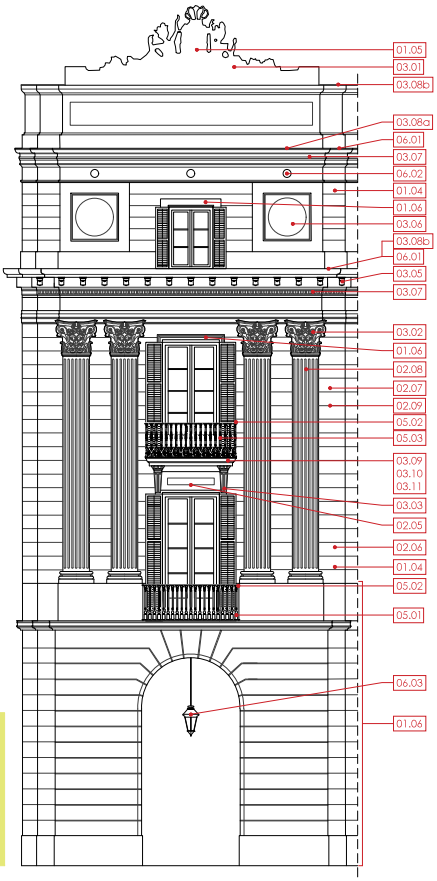
MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NUM.
14

Institut de Paisatge Urbà

TIPOLOGIA PR_01

TIPOLOGIA PR_04

ACTUACIONS

00_TREBALLS PREVIS
00.01_Bastida i mitjans auxiliars
00.02_Mapping de degradacions

01_NETEJES
01.01_Eliminació elements aliens a façana*
01.02_Eliminació morters de ciment reparacions prèvies*
01.03_Decapat de les pintures no originals*
01.04_Neteja dels estucs originals
01.05_Decapat d'elements ornamentals
01.06_Neteja d'elements de pedra
01.07_Eliminació de sals solubles*
01.08_Neteja puntual biocida
01.09_Neteja puntual de la crosta negra

02_REVESTIMENTS CONTINUS
02.01_Consolidació d'estuc amb infiltració de morter tipus PLM *
02.02_Segellat d'esquerdes estructurals amb morter tjuld tipus PLM *
02.03_Cosit d'esquerdes*
02.04_Reconstrucció de morters amb morter tradicional de calç*
02.05_Reconstrucció plafons marbrejats sobre les llindes
02.06_Veladures amb silicat d'etil de paraments
02.07_Recuperació d'estuc marbrejat a paraments
02.08_Recuperació d'estuc marbrejat a pilastres
02.09_Encerat dels estucs

03_ELEMENTS ORNAMENTALS, CORNISES I BALCONS
03.01_Restauració del remat escultòric de terracota
03.02_Restauració del capitells de terracota
03.03_Restauració del ménsules de balcó de terracota
03.04_Restauració del balustres d'ampit de terracota
03.05_Restauració dels modillons de la cornisa de terracota
03.06_Restauració del medallons de terracota.
03.07_Reconstrucció volumètrica de cornises
03.08a_Xapa de zenc per l'extradós de cornisa i pel coronament de l'ampit de coberta
03.08b_Reconstrucció de la cornisa amb peça trenca-aigües ceràmica
03.09_Consolidació de les llosanes de pedra natural
03.10_Formació de pendents sobre la superfície del balcó
03.11_Segellat amb junta elàstica de la trobada entre paviment i fusteries i entre llosanes

04_FUSTERIES
04.01_Restauració de fusteries originals en bon estat de conservació*
04.02_Restauració de fusteries originals en mal estat de conservació*
04.03_Restauració de persianes de llibret*
04.04_Substitució balconeres i/o finestres*
04.05_Substitució de persianes de llibret*
04.06_Nous envidraments a fusteries existents*

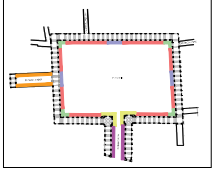
05_ELEMENTS METÀL·LICS
05.01_Sanejat i pintat de baranes i elements metàl·lics
05.02_Repàs i substitució d'encastaments de baranes
05.03_Substitució puntual brèndola baranes*
05.04_Sanejat i pintat d'elements metàl·lics

06_ALTRES
06.01_Sistema antiaus
06.02_Protecció buits cambra d'aire a la catalana
06.03_Restauració de lluminàries originals

*** Actuacions puntuals, a convenir segons cada cas en particular. No indicades al plànol**

TIPOLOGIES

- PR_01
- PR_02
- PR_03
- PR_04
- CC_01
- PM_01

ESCALA
DIN A3 1/100

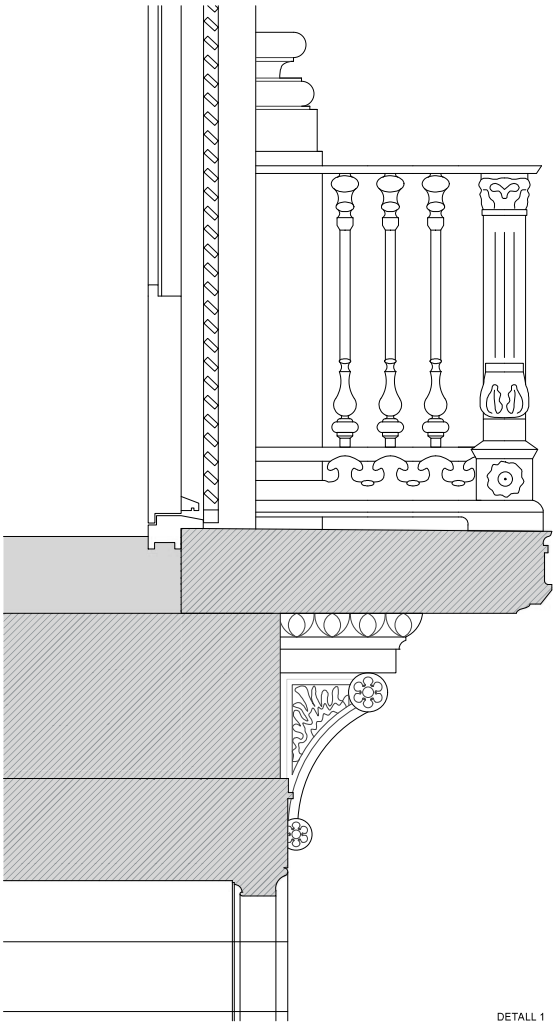
ACTUACIÓ
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ: Restauració de la Pl.Reial

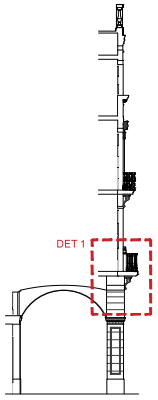
MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NUM.
15

Institut de Paisatge Urbà

DETALL 1

ESCALA
DIN A3 1/100

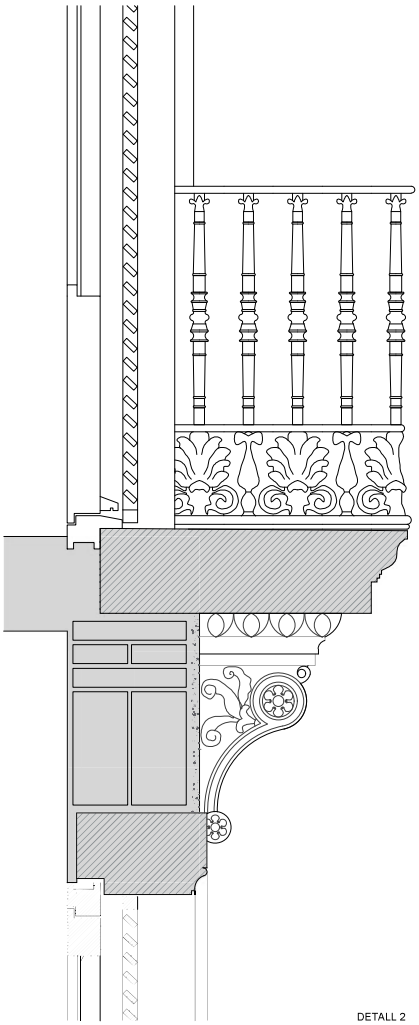
DETALL 1
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

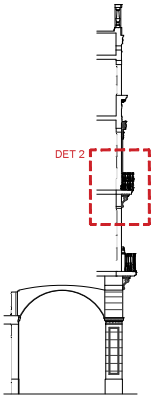
MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

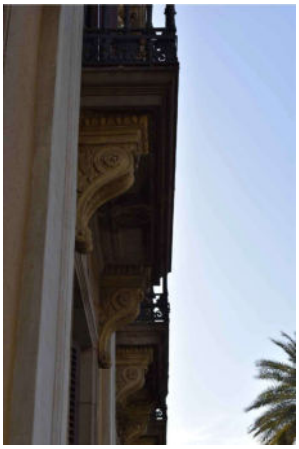
PLANOL NÚM.
16

Institut de Paisatge Urbà

DETALL 2

ESCALA
DIN A3 1/100

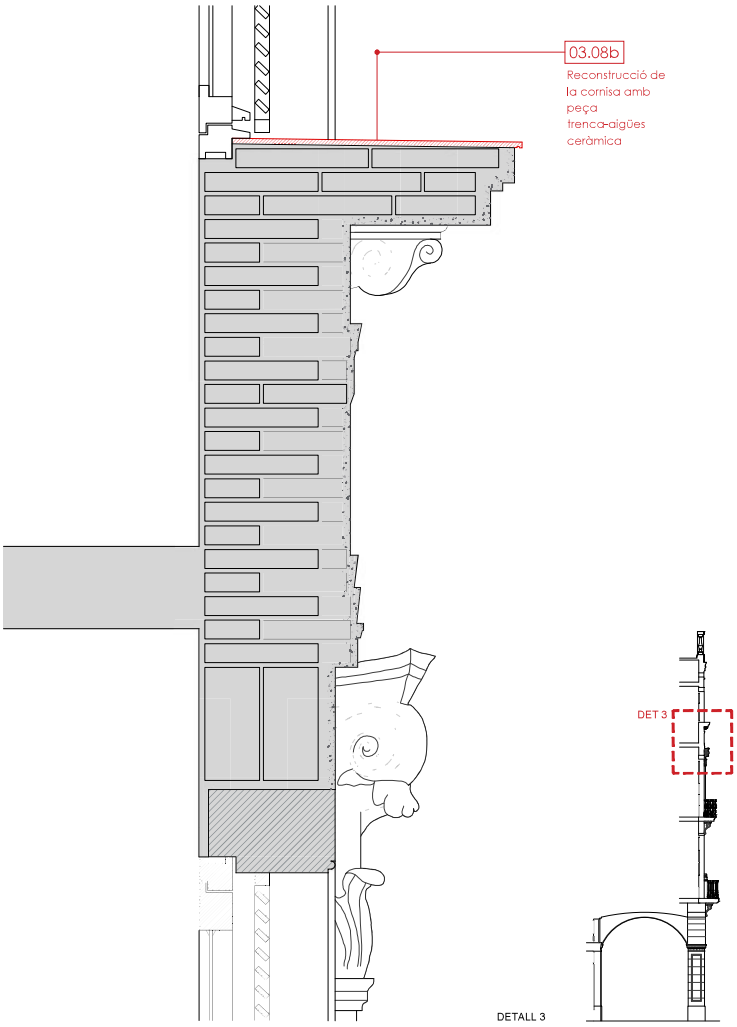
DETALL 2
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NÚM.
17

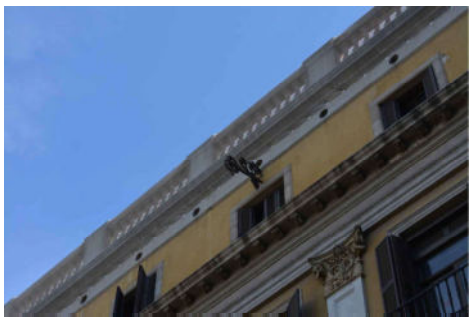
Institut de Paisatge Urbà

DETALL 3

ESCALA
DIN A3 1/100

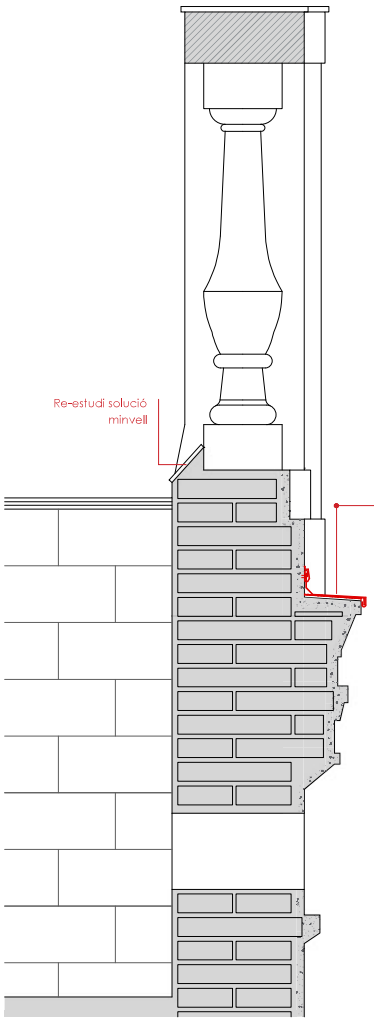
DETALL 3
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

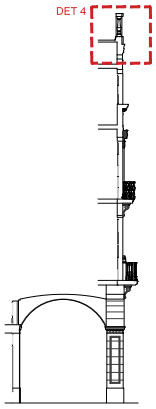
PLANOL NÚM.
18

Institut de Paisatge Urbà

DETALL 4

Es definirà el detall d'acabat en fase de projecte executiu de manera unitària

ESCALA
DIN A3 1/100

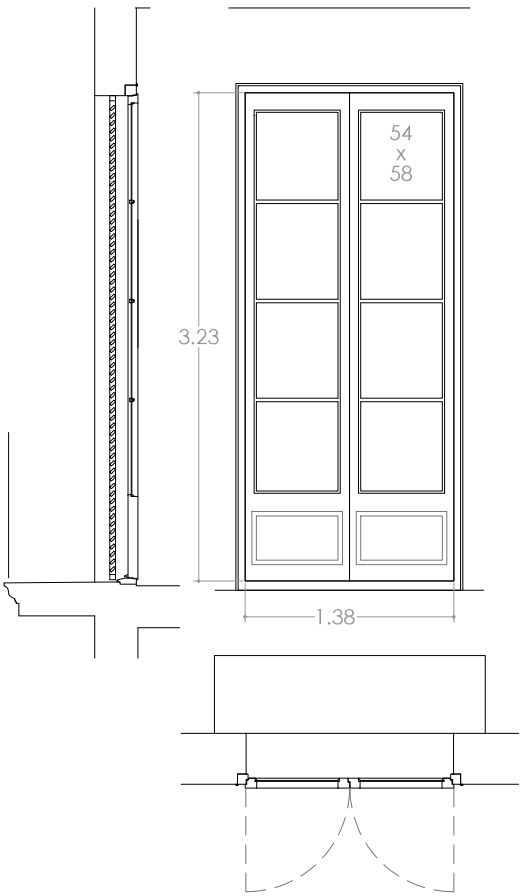
DETALL 4
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

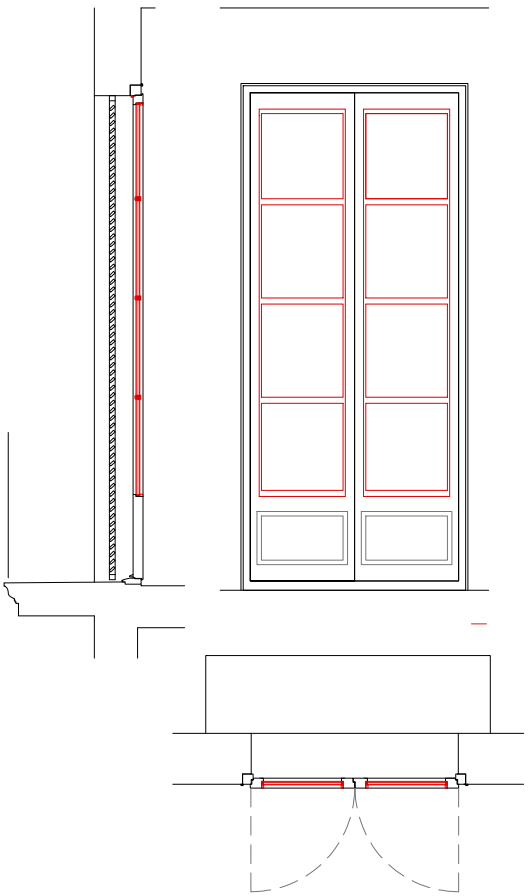
MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NÚM.
19

Institut de Paisatge Urbà

DETALL 3

DETALL 4

ACTUACIONS

00_TREBALLS PREVIS
00.01_Bastida i mitjans auxiliars
00.02_Mapping de degradacions

01_NETEJES
01.01_Eliminació elements aliens a façana*
01.02_Eliminació morters de ciment i reparacions prèvies*
01.03_Decapat de les pintures no originals*
01.04_Neteja dels estucs originals
01.05_Decapat d'elements ornamentals
01.06_Neteja d'elements de pedra
01.07_Eliminació de sals solubles*
01.08_Neteja puntual biocida
01.09_Neteja puntual de la pàtina negra
02_REVESTIMENTS CONTINUS
02.01_Consolidació d'estuc amb emfitació de morter tipus PLM *
02.02_Arranjament d'esquerdes estructurals amb morter tipus PLM *
02.03_Cosit d'esquerdes*
02.04_Reconstrucció de morters amb morter tradicional de calç*
02.05_Reconstrucció plafons marbrejats sobre les llindes
02.06_Ve·latures amb sílicat d'etil de paraments
02.07_Recuperació d'estuc marbrejat a paraments
02.08_Recuperació d'estuc marbrejat a llindes
02.09_Protector del estuc

03_ELEMENTS ORNAMENTALS, CORNISES I BALCONS
03.01_Restauració del pretil escultòric de terracota
03.02_Restauració del coping de terracota
03.03_Restauració dels mènsules de balcó de terracota
03.04_Restauració dels balustres d'ampit de terracota
03.05_Restauració dels medallons de la cornisa de terracota
03.06_Restauració dels medallons de terracota.
03.07_Reconstrucció volumètrica de cornises
03.08_Capa de pera per l'embrasó de cornisa i per coronament de l'ampit de coberta
03.08b_Reconstrucció de la cornisa amb peça trencacaigües ceràmica
03.09_Consolidació de les llosanes de pedra natural
03.10_Formació de pendents sobre la superfície del balcó
03.11_Segellat amb junta elàstica de la trobada entre paviment i fusteries i entre llosanes

04_FUSTERIES
04.01_Restauració de fusteries originals en bon estat de conservació*
04.02_Restauració de fusteries originals en mal estat de conservació*
04.03_Restauració de persianes de llibret*
04.04_Substitució balconeres i/o finestres*
04.05_Substitució de persianes de llibret*
04.06_Nous envidraments a fusteries existents.*

05_ELEMENTS METÀL·LICS
05.01_Desmuntatge i arranjament de baranes i elements metàl·lics
05.02_Repàs i substitució d'encastaments de baranes
05.03_Substitució puntual d'elements de baranes*
05.04_Desmuntatge i arranjament d'elements metàl·lics

06_ALTRES
06.01_Sistema antiaus
06.02_Protecció tolda i cambra d'aire a la catalana
06.03_Restauració de lluminàries originals

*** Actuacions puntuals, a convenir segons cada cas en particular. No indicades al plànol**

ESCALA
DIN A3 1/10

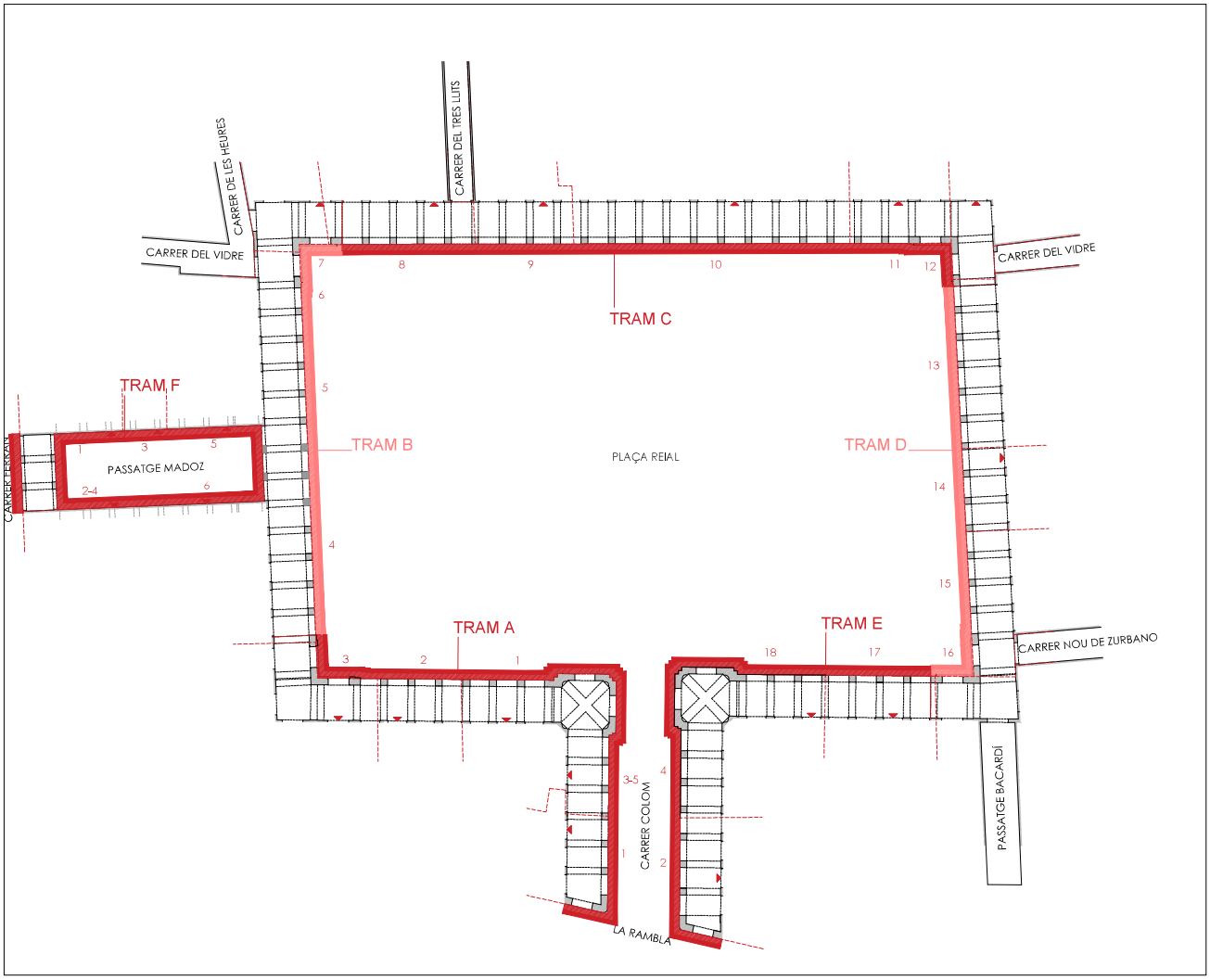
DETALL FUSTERIES TIPUS
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ: Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NUM.
20

Institut de Paisatge Urbà

ESCALA
DIN A3 1/450

TRAMS D'ACTUACIÓ
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ: Restauració de la Pl.Reial

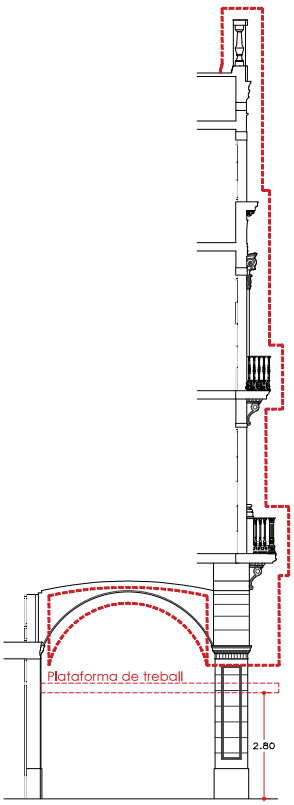
MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NUM.
21

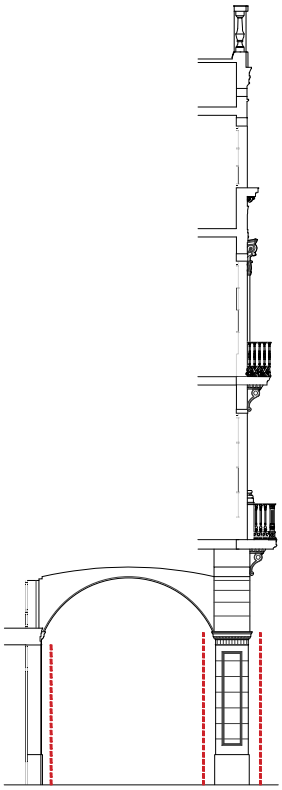
Institut de Paisatge Urbà

TIPOLOGIA PR_01

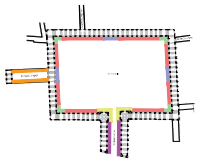
ÀMBIT ACTUACIONS FASE 1
bastida + plataforma

ÀMBIT ACTUACIONS FASE 2
bastida mòbil

TIPOLOGIES

- PR_01
- PR_02
- PR_03
- PR_04
- CC_01
- PM_01

ESCALA
DIN A3 1/100

SECCIÓ ÀMBIT ACTUACIÓ FASE 1 I 2
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ:
Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NUM.
22

Institut de Paisatge Urbà

9. ANNEXES

9.1. ESTUDI HISTÒRIC

9.2. REFLEXIÓ ÚTILITZACIÓ ESPAIS, JUNY 2013

9.3. ESTUDI PAISATGE CRITERIS SOTAPORXOS, 2017

9.4. ESTUDI DE PAISATGE DE LA PLAÇA REIAL, OCTUBRE 2017

9.5. INFORME SOBRE IMPACTE PATRIMONI ARQUEOLÒGIC, 2022

9.6. ANÀLISI USOS EXISTENTS, 2014

9.7. ANÀLISI USOS EXISTENTS, 2022

9.8. ENLLUMENAT PÚBLIC PLAÇA REIAL

9.9. GUIA DE BONES PRÀCTIQUES DEL COMERÇ

9.10. ESTUDI CROMÀTIC DE LES FAÇANES DE LA PLAÇA REIAL 1 I C/COLOM 3-5

9.11. FONS DOCUMENTAL AHCOAC

9.12. PLA DE CALES, JULIOL 2023

9.13. BIBLIOGRAFIA

Almodóvar Bernal, Daniel, José Luís Mateos Roque, Xavi Montilla Ferreres, Eva Perarnau Camprubí, Montse Pujol Torrent, Juan Manuel Ramilo Pizarro, Juan José Robles González, et al. 1991. "Plaza Real: trabajo final de carrera." Edited by Daniel Almodóvar Bernal, José Luís Mateos Roque, Xavi Montilla Ferreres, Eva Perarnau Camprubí, Montse Pujol Torrent, Juan Manuel Ramilo Pizarro, Juan José Robles González, et al. Dissertation, Treball fi de carrera-UPC. Escola Universitària Politècnica de Barcelona, 1991.

Area d'Urbanisme. 1983. "Plans i Projectes per a Barcelona, 1981/1982," 297.

Buchanan, Peter. Regenerating Barcelona : with paeks and plazas. Architectural review n 1048. Juny 1984

Barey, André. La reforme de la Plaza Real ou l'art de transformer l'une des plus belles places du monde en piscine sans eau. Archives d'Architecture Moderne n. 22. 1982. pp. 101-106

Corral Fernández, Antonio. 1983. *Mirades a la Plaça Reial*. Book. Edited by Josep Maria Carandell. Barcelona: Cinc-cents Cinc.

Fortes, Salvador García. 2005. "L'arquitectura de Barcelona, 1837-1868: L'ornament Com a Proposta de Singularitat." *Barcelona Quaderns d'història*, no. 12: 165–78.

Gallardo, C. O. Douze jours à Barcelone. Guide illustrée. Barcelona: La Neotipia. 1910. p. 236

Manegat, L ; fotos: Zerkowitz, Beltrán y Roisin. "La Plaza Real : un oasis romántico en el corazón de Barcelona". Barcelona Atracción nº 329. 1º trimestre 1951. pp. 22-26

Molet i Petit, Joan. 2017. "Espais urbans i ideologia: el cas de la Plaça Reial de Barcelona (1822-1848)." Article.

Nazario. Plaza Real: safari. Barcelona: Vosa, 1995.

Noticia histórica del concurso público abierto por el Excmo Ayuntamiento de Barcelona para la presentación del proyecto de una plaza en el local que fue de P.P. Capuchinos de la misma ciudad : seguida del análisis crítico de las actas de la Junta Censora . 1848. Book. Barcelona: Imprenta de D. Manuel Saurí.

Rosselló i Nicolau, Maribel. 2006. *El revestiment de les façanes des de les darreries del XVIII al modernisme: materials i tècniques*. Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. http://upcommons.upc.edu/e-prints/handle/2117/2034.

Rubió i Tudurí, Nicolau M. (Nicolau Maria). 1926. "Progreso de la urbanización en Barcelona: jardines de barrio: la plaza Real."

Solà-Morales Rubió, Ignacio de, and Arantza López de Guereña Calderón. 1982. *La Plaça Reial de Barcelona: de la utilidad y ornato público a la reforma urbana*. Book. Escola Tècnica Superior d'Arquitectura.

Solá-Morales i Rubio, Ignasi de . "La Plaza Real de Barcelona" dins Urbanismo e historia urbana en el mundo hispano: segundo simposio, 1982 / coord. por Antonio Bonet Correa, Vol. 2, 1985. Pp. 1107-1126

Soldevila, Carles i Forcano. Eugenio (fotògraf) . Barcelona. Barcelona: Ediciones Destino, 1951. pp.157-163

Theros, Xavier. 2019. *Vida i miracles de la Plaça Reial*. Book. Primera edició. Àlbum Albertí ; 4. Barcelona: Albertí Editor.

Vez Subirachs, Francisco. "Restauració dels marbrejats de la façana del carrer Paradís 2, Llibreteria 1-3" dins Restauració de façanes històriques. Barcelona: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya . Demarcació de Barcelona. Escola Sert 2006. pp 113-121

Villaverde, Montserrat. "Façanes del segle XIX: Reflexions entorn de l'aplicació del color" dins Restauració de façanes històriques. Barcelona: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya . Demarcació de Barcelona. Escola Sert 2006. pp 29-37

Villaverde Montserrat i Ortega, Jordi "La formació de la plaça de Sant Josep de Barcelona". Revista de Catalunya, número 221, 2006. pp. 51-82

ESTUDI HISTÒRIC / PLAÇA REIAL

ÍNDEX

Consideracions prèvies
I.Metodologia
II.Context històric i formal
III.La plaça Reial : especificitats del procès
IV.Cronologia gràfica

Consideraciones prèvies

Aquest document conté les conclusions de l'informe històric relatiu a la configuració de la plaça Reial de Barcelona. Té els objectius principals, primer, d'aportar les dades històriques mes rellevants per tal de comprendre la seqüència històrica del procés de la seva configuració, analitzant i interpretant els documents i contextos; i en segon lloc i molt especialment determinar documentalment els elements que van configurar les façanes originals.

D'acord amb l'equip redactor de l'estudi global, el discurs d'aquest informe es plantejà inicialment vinculat a un sumari específic, en el qual es va incloure la configuració de la plaça, la documentació de tres finques en relació a la seva construcció i un annex d'intervencions i cronologia. Aquest sumari, s'ha vist modificat en el transcurs de la recerca, per la pròpia naturalesa del expedients administratius vinculats amb la plaça Reial, així com també dels protocols notarials . A diferència dels tràmits administratius obligatoris realitzats en la construcció d'altres finques, en similar cronologia, i l'obligatorietat de presentar memòria i plànols de cadascuna de les construccions; en el cas de la plaça Reial els permisos es concedien després de la compra del solar a través d'una subhasta i en cap cas, es sol·licità el projecte individual. El propietari devia complir les condicions estipulades generals i s'especificà que hi hauria seguiment per part dels serveis tècnics de l'Ajuntament. Aquest fet, no documentat fins aquest moment, ha modificat el sumari inicial i s'ha cregut mes convenient, sintetitzar en una cronologia gràfica i refermar el contingut en forma de *Reflexions* vinculades al document mes important i regulador de tot el procés. La cronologia gràfica ens permet apropar-nos a la seqüència constructiva però també al paisatge patrimonial i històric que determina en forma i expressió, les façanes de la plaça. S'ha inclòs la transcripció d'aquells documents que s'han considerat clau per comprendre el conjunt. En qualsevol cas, convindrà sempre la realització d'altres recerques específiques que permetin ampliar i aclarir qualsevol qüestió que superi els límits del domini d'aquest informe.

Atenent al nou context administratiu i constructiu del conjunt, la recerca i anàlisi de la documentació s'ha centrat substancialment, en la revisió de la totalitat de la documentació que l'Arxiu Municipal Contemporani de Barcelona (AMCB) posa a l'abast dels investigadors, en relació a la plaça Reial (un centenar d'expedients). S'han consultat la totalitat dels expedients i la documentació generada per un procés llarg en el temps i complex en la tramitació de cadascun dels lots posats a la venda i la posterior gestió. A més a més s'han consultat fonts directes de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (AHPB), de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB) i de l'Arxiu de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando (RABASF). També s'ha realitzat un buidatge de les fotografies existents en els següents arxius: Arxiu Nacional de Catalunya (ANC), Arxiu Fotogràfic de Barcelona (AFB), Arxiu Zerkowitz, Biblioteca Nacional de España (BNE), Arxiu de l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya (IEFC) i Archivo Ruiz Vernacci.

I.Metodologia

L'objectiu fonamental d'aquest informe és, recordem, el de determinar de la manera més precisa possible el procés de formació de la plaça Reial i les característiques formals de les façanes que configuren la plaça, els carrers i passatges bastits conjuntament i vinculats al projecte global. El principal recurs documental que es podia utilitzar era la documentació administrativa que va generar el procés de desamortització, la posterior parcel·lació, la venda dels diferents lots de les parcel·les i la construcció de cadascun dels edificis.

Els resultats són ambivalents. Com a resultat positiu, destacar dues qüestions fonamental. La primera, derivada de la recerca en el fons de la plaça Reial, de l'Arxiu Municipal Contemporani de Barcelona (AMCB). S'ha localitzat un document significatiu en relació a les condicions establertes de la subhasta de les parcel.les i construcció dels edificis. En concret, el "Pliego de condiciones para la subasta de solares de la plaza Real" , que és el document clau, recurrent, doctrinari i també una declaració de propòsits. A partir d'aquest document, de disset punts, s'estableix les bases d'execució de l'obra i les característiques constructives i formals de les façanes. Un document que anomenem "El Manifest" pel seu caràcter doctrinari. La segona qüestió té relació amb la recerca duta a terme a l'Arxiu de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando (RABASF) i que concreta a través de tres informes, dels anys 1849 i 1850, les correccions del projecte guanyador, de l'arquitecte Francesc Daniel Molina. De la consulta obligatòria per part de l'Ajuntament de Barcelona a la RABASF, també se'n deriva altres reflexions vinculades al poder academicista i central dels projectes urbans que es feien a tot l'Estat. És el resultat dels canvis que va haver-hi en les acadèmies a partir del Reglament publicat el 1845, on es separava les Escoles de Nobles Arts i les Acadèmies, a més a més de crear diferents seccions: pintura, escultura i arquitectura. Fou precisament la secció d'arquitectura la responsable d'informar sobre el projecte de la plaça Reial.

Sobre els obstacles en la documentació cal esmentar la inexistència d'expedients individuals per a cadascun dels edificis de la plaça. El volum general d'expedients administratius és molt extens i sense catalogar. S'ha consultat tota la documentació però aquesta és insuficient per tal d'explicar el procés constructiu mes enllà de les façanes i finca a finca. Les dades i referències s'han pogut obtenir són significatives però caldria estudis individuals per tal d'explicar processos i interior en detall.

II.Context històric i formal

Els fets històrics no es produeixen de manera aïllada, sinó que es relacionen entre sí per mitjà d'associacions de causalitat o simultaneïtat per a configurar processos complexos, en els quals el *metacontext* és decisiu. En el cas de la plaça Reial, hi ha un fet que afegeix dificultat en la seva comprensió, ja que com a conjunt patrimonial aparentment homogeni, el percebem com a una unitat regular i com a conseqüència, ens fa retrocedir a un moment cronològic molt delimitat. Aquesta característica, és certa parcialment i més enllà d'un paisatge urbà realitzat sota unes normes fixes de composició de façanes, hi rau una intrínseca complexitat en el procés.

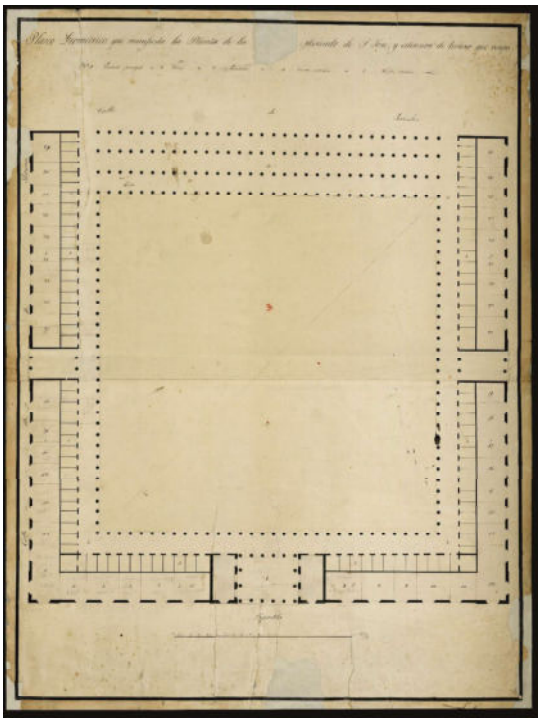
Tot i que des de 1822, l'Ajuntament tenia en propietat els edificis i terrenys del convent caputxí de santa Madrona, i que les pròpies Corts de l'Estat van emetre un Decret en data 5 de maig del mateix any, concedint el reconeixement per a projectar una plaça, no fou fins 1848 que es plantejà de forma efectiva convocar un concurs públic, dirigit a projectes presentats per arquitectes acadèmics, per a la realització de la plaça. Entre 1822 i 1848, la successió de diferents governs, el retorn de béns eclesiàstics a les seves congregacions i la negativa d'alguns propietaris de finques veïnes a ser expropiats, van impossibilitar el projecte durant alguns anys.

No és doncs d'estranyar, que la planta de la plaça sigui del tot neoclàssica i les façanes introdueixin l'historicisme, a través del seu caràcter isabelí. Una combinació molt allunyada del projecte que el propi Mas i Vila, havia fet uns anys abans per a la plaça sant Josep i que responia a cànons absolutament clàssics. És interessant recordar que la cerimònia de la col·locació de la primera pedra de la plaça sant Josep es va realitzar el 1840 i que va començar a construir-se el 1845, poc després de les primeres adjudicacions de parcel·les i del començament definitiu de les obres. El projecte de Mas i Vila va ser repetidament qüestionat per altres arquitectes i poc després van ser els propietaris de les parcel·les qui van aconseguir modificar els volums de les alçades de les finques, per tal de poder extreure rendiments econòmics mes alts. Un problema afegit, a un projecte neoclàssic i que pretenia mantenir unitat i homogeneïtat en les façanes de les finques, va ser la llibertat que els propietaris van defensar en els acabats dels paraments. La mentalitat acadèmica i neoclàssica pugnava per imbuir de racionalitat i ordre les noves construccions a la ciutat, però els propietaris seguien defensant la individualització i singularitat de les seves finques.

Aquesta problemàtica ben segur que va tenir-la present, en Mas i Vila, en el Plec de Condicions que regí la compra de parcel·les i construcció de la plaça Reial. Paral·lelament, la legislació vigent durant aquests anys era el *Bando de buen gobierno de Barcelona*, aprovat el 1842. Un marc legal que era insuficient i creava un debat intern entre els arquitectes acadèmics. A tall d'exemple, el mes de novembre de 1846, l'arquitecte Miquel Garriga i Roca exposava la seva preocupació pel *desordre* de llenguatges aplicats a les façanes, a través del *Boletín enciclopédico de Nobles Artes*, en la *Sección urbana*. Garriga proposava obligar a que totes les ornamentacions de les façanes fossin aprovades prèviament per una de les Reials Acadèmies de Nobles Arts del Regne o bé per un consell artístic format per l'Ajuntament de Barcelona i amb el vist-i-plau de l'acadèmic inspector. En paraules de l'arquitecte "lo mismo preguntamos por lo que se refiere a la parte de ornato, pues se toleran en las fachadas cualquier genero de molduras sin estudio alguno y toda classe de colores extravagantes que sean, no solo afuera, sinó en la misma Ciudad en cuyos frentes se hacen dibuixos y mamarachos grotescos como si á propósito se tratase deinsultar á la civilización y á los adelantos de nuestra época".

La resposta per part de l'Ajuntament i les Institucions implicades no es va fer esperar. Un mes després, es va dur a terme la reforma del Bando, que va ser publicada també al *Boletín enciclopédico*. Arquitectes con Garriga i Roca van comentar: "Vemos con satisfacción que el Excelentísimo Ayntamiento se ocupa de reformar el Bando del Buen Gobierno, cuyos defectos hemos ya señalado en más de una ocasión".

Les modificacions en el marc legal van promoure projectes urbans i arquitectònics de mes qualitat i controlats des de la Secció d'Arquitectura de l'Ajuntament de Barcelona i des de la Real Academia de Nobles Artes de Madrid. Una conjuntura i context, sota la qual es va dur a terme el projecte de la plaça Reial.

1840. Projecte de la columnata de la plaça sant Josep. Josep Mas i Vila, mestre d'obres. AHCB

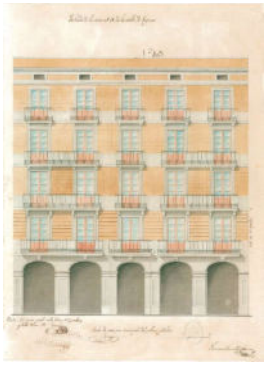
Projectes realitzats a partir de les modificacions en el Bando del Buen Gobierno de 1842. AMCB

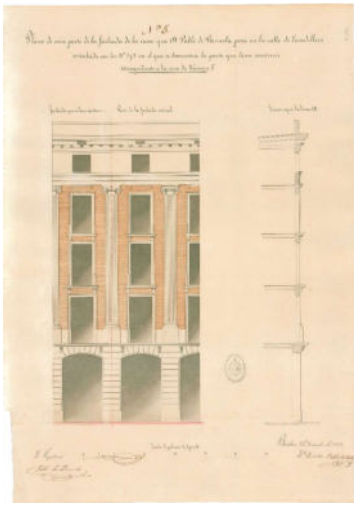
1855. Projecte Auxiilar de la Industria.

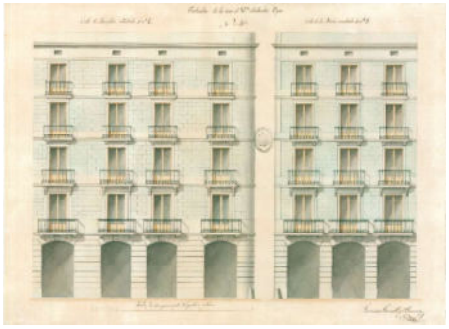
1857

1857. Projecte c/Gignas, 105

1857. Projecte c/Escudillers, 5

1857. Projecte c/Mercaders, 2

III.La plaça Reial : especificitats del procès

Tots els textos sorgits de l'Administració i de l'Acadèmia, argumentaven la necessitat higienista i també la voluntat de crear nous àmbits públics adequats a la mentalitat neoclàssica: *conveniència y necesidad, de una plaza cèntrica, que al paso que proporcionará esparcimiento y desahogo a los habitants de esta Capital, fuese un monumento de belleza digno de los adelantes del siglo*.

En el Concurs convocat el 1848 es van presentar i exposar 11 projectes, en un acte en el Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona. Dels tres finalistes, els dos primers van ser de l'arquitecte Francesc Daniel Molina i el tercer de Josep Oriol i Mestres. Sota el lema, "Ne che poc oio vi dia da imputar sono, che quanto io vi posso dar tutto vi dono", l'arquitecte Francesc Daniel Molina, va guanyar el Concurs. Va presentar 4 plànols i una memòria, que foren la base pel desenvolupament de tots projectes i posterior construcció de tots els edificis que conformen el conjunt.

En la memòria, l'arquitecte Molina, sintetitza el passat aparentment gloriós de la ciutat, exemplificant aquesta pretesa glòria en els noms de famílies enriquides a través del comerç marítim, les arts, les lleis, etc. I recula en el seu discurs fins l'època medieval.

> *"Si bien los instintos democráticos que siempre han distinguido á los catalanes han impedido que entre nosotros haya habido como en otros países, hombres tan dominantes como los Médicis, los Dorias, etc., sin embargo en nuestras crónicas encontramos numerosas listas de hombres eminentes por su saber, por su carácter emprendedor, y por sus vastos conocimientos en los diversos ramos de las artes. En la marina militar y en el comercio tan íntimamente enlazados en aquel entonces, por la facilidad con que á una pequeña invitación de nuestros monarcas se convertía en guerra nuestra marina mercante, descollaron varones de ánimo esforzado y de grande aptitud, entre los cuales ocupan un lugar señaladísimo los de las familias de Marquet, de Cabrera, de Sta. Pau, como también los Moncadas, Laurios, Requesens, etc. En una esfera mas esencialmente comercial, hallaremos los Marimons, Dalmases, etc. No nos faltan hombres de gran reputación en varias industrias, y hasta hojear nuestras crónicas, para vernos embarazados en escoger los nombres mas dignos entre los de tan esclarecidos varones, como los que en la edad media hicieron á Barcelona reina del Mediterráneo. = Infinitas son las grandes acciones que pudieran recordarnos aquellos hombres gloriosos, pero mas que á las personas, mas que a los hechos de armas considero conveniente dedicar la nueva plaza, á una de las grandes conquistas del saber de nuestros abuelos. A Barcelona le cabe la innaccesible gloria de haber dado al mundo el primer código marítimo en los modernos tiempos. El famoso Consulado de Mar, aceptado por todas las naciones marítimas, es el mas grandioso monumento de la ilustracion catalana, cuando todavía la Europa no habia salido de las tinieblas de la barbarie.=Llamarémos, pues, á la nueva plaza, del Consulado; y puesto que este nombre nos recuerda nuestro dominio en el Mediterráneo en aquella época en que nuestro comercio llevaba al levante los productos de nuestra industria para cambiarles con los ricos frutos del Oriente; llamaremos á las calles, del Comercio, de la Industria, de la Agricultura, de la Marina ó del Mediterráneo, á la que se dirige á Escudillers, que puede prolongarse hasta encontrar la muralla del mar.*
>
> *La plaza que tengo el honor de esponer á la consideracion de V. E. tiene el ancho de 290 palmos y de largo 507, sin contar los pórticos, cuya profundidad es de 25 palmos. Esta plaza se ve rodeada de un paseo con arbolados, sirviéndole de acera un jardin que formar parte con el que hay proyectado en el centro: se colocaran á la de recha é izquierda de la fuente monumental cuyo diseño se acompaña, y deberá ser alegórica al comercio, industria, agricultura, marina, y al hecho de dar al mundo su código marítimo, dos surtidores ó estanques. Las fachados y su decoración, le manifiestan los dibujos que se acompañan, constando de cuatro pisos á mas de las tiendas, á saber; entresuelo, primero, segundo y tercero que no mirará á la plaza, pero tendrá salida al terrado: su altura total es de cien palmos, pudiéndose colocar en el cuerpo saliente en direccion á la calle del Conde del Asalto, el monumento que debe dar nombre á la plaza (véase el proyecto número 1.º) y en caso contrario podrá adoptarse el marcado con el número 2.º Este cuerpo saliente se adornará con estátuas de los hombres mas eminentes y que mas hayan descollado en el comercio, industria, agricultura, artes y marina, en nuestro país; del mismo modo se decorarán los cuerpos salientes de las embocaduras de las calles, las que podrán ser ó no porticadas.*
>
> *Por último Excmo. Sr. los planos marcados con la letra A B son únicamente para demostrar á V. E. que in el caso de creer que la plaza arriba indicada es demasiado basta, podría reducirse á las dimensiones que en aquellas se ven marcadas insiguiendo el mismo método y decoración.*
>
> *El autor de este proyecto queda debidamente recompensado, si su trabajo sirve únicamente para acreditar los deseos de secundar las miras de V. E. dirigidos á perpetuar la memoria de este Cuerpo Municipal hasta la mas remota posteridad."*

La planta de la plaça és neoclàssica i les façanes historicistes de caràcter isabelí. El 10 d'octubre es va celebrar l'acte de col·locació de la primera pedra i seguidament es va publicar el Plec de Condicions per a la subhasta dels solars. Un document explícit, senzill i dogmàtic, de 17 punts, que és el tret de sortida per a la venda dels lots (solars) i esdevingué el document clau per a la construcció de la plaça.

El *Manifest* de la plaça Reial: el Plec de Condicions

Parlar de *Manifest* en referència al "Pliego de condiciones para la subasta de solares de la plaza Real" , significa que considerem que és el document clau, recurrent, doctrinari i és també una declaració de propòsits. A més a més, i en aquest cas, el *Manifest* té naturalesa no sol administrativa, sinó també totalment jurídica. Constitueix un protocol d'actuació que recull i regula la subhasta dels lots, limita el tipus de compra, delimita el temps de construcció i estableix de forma directa i detallada els materials de construcció i els acabats de totes les façanes. Regula l'ús de l'espai públic (els porxos) i estableix com a base referencial els alçats del projecte guanyador, de l'arquitecte Francesc Daniel Molina.

Aquest document regulador va ser validat pels Serveis d'Arquitectura de l'Ajuntament de Barcelona, que fins 1855 el dirigia el mestre d'obres Josep Mas i Vila (Barcelona, 1780-1856), i era el responsable de la

planificació i execució de les operacions de reforma urbana desenvolupades per iniciativa municipal. A Mas i Vila el va succeir en el càrrec l'arquitecte Francesc Daniel Molina.

El *Manifest*:

La persona que como más ventajoso postor entender quisiere en la compra de los solares que deben enagenarse en los tres lados de la plaza que debe construirse en el terreno que fue convento y huerto de Capuchinos de esta ciudad, se le admitirá la proposición que presente, en el caso de hallarse admisible a juicio del Excmo. Ayuntamiento, sujetándose de las bases y condiciones siguientes:

1. La subasta se verificará por solares y por cada un palmo superficial, satisfaciéndose en igual valor tanto él que ocupará de pórtico en él que lo tengan como en el terreno firme.

2. La total cantidad que resultarse de cada solar después de verificada la subasta y medición del local que ocupe se dividirá en tres partes iguales de las que satisfará dos el mismo día que se verifique la escritura y la otra tercera parte pagará anualmente el tres por ciento, y será el importe del censo anual pagadero por mitades, la primera al vencer seis meses siguientes al día de la otorgación del contrato o establecimiento, y la segunda al cumplir un año contadero desde el primer día y así sucesivamente en plazos singulares.

3. *Se prohíbe la imposición de dominio, sea el que fuere, en la finca que se establezca.*

4. Será obligación del adquisidor arreglarse al diseño que se le pondrá de manifiesto, tanto en las fachadas exteriores del edificio, como en las interiores del pórtico en los solares que lo tengan.

5. *Los machones de los arcos que forman el pórtico deberán ser de piedra blanca y fina de las canteras de Montjuïc, y su labrado de primera calidad, así como lo serán los frentes que miran al interior del pórtico hasta el arranque de la bóveda, la que deberá ser de ladrillo, rebocada, enlucida y trabajada con toda perfección y solidez, debiendo haber las correspondientes fajas en los arcos, y guardado el método y forma que se indicará.*

6. Correrá a cargo del adquisidor el embaldosar el pórtico que corresponda al solar que establezca, debiendo ser este de piedra de la vulgarmente conocida por pavimento.

7. Las fachadas que miran a la plaza deberán arreglarse a la forma que se ha dispuesto para su decoración, y a la galería, calle de Fernando 7º y nueva calle con dirección a la Rambla ir siguiendo el método que se halla de manifiesto, colocando piedra labrada con las condiciones arriba expresadas hasta el nivel del primer piso en los zócalos de este, bases áticos, jambas y dinteles de los balcones y ventanas, así como también en todas las fajas, guías de cornisas y en las molduras o cartelas de los arcos. Las que corresponden al primer piso y cornisa podrán ser de obra cocida, así como los capiteles siguiendo los modelos que el Excmo. Ayuntamiento mande construir.

8. La decoración de las tiendas y entre suelos por la parte exterior, se hará la que el Excmo. Cuerpo Municipal adopte, así como su color, lo mismo hará con los balcones y demás aberturas que miren a la plaza y calles indicadas.

9. En todas las aberturas que miran a la plaza y nueva calle que conduce a la Rambla, deberán colocarse persianas, su forma, colocación y color lo resolverá el Excmo. Ayuntamiento.

10. Los antepechos de los balcones de todos los pisos y rejas de las tiendas deberán ser de hierro fundido y según el diseño que hará el Cuerpo Municipal.

11. Queda también obligado el adquisidor a la colocación de las cañerías para el gas, correspondiendo una en el centro de cada arco del pórtico, debiendo tenerlo iluminado hasta las doce de la noche, no obstante, el Excmo. Ayuntamiento costeará los faroles.

12. Todas las fachadas de los nuevos edificios que se construyan deberán ser rebocadas y enlucidas con estuco imitando los mármoles que se pondrán de manifiesto, y no se estucarán hasta cuando el Excmo. Ayuntamiento lo disponga.

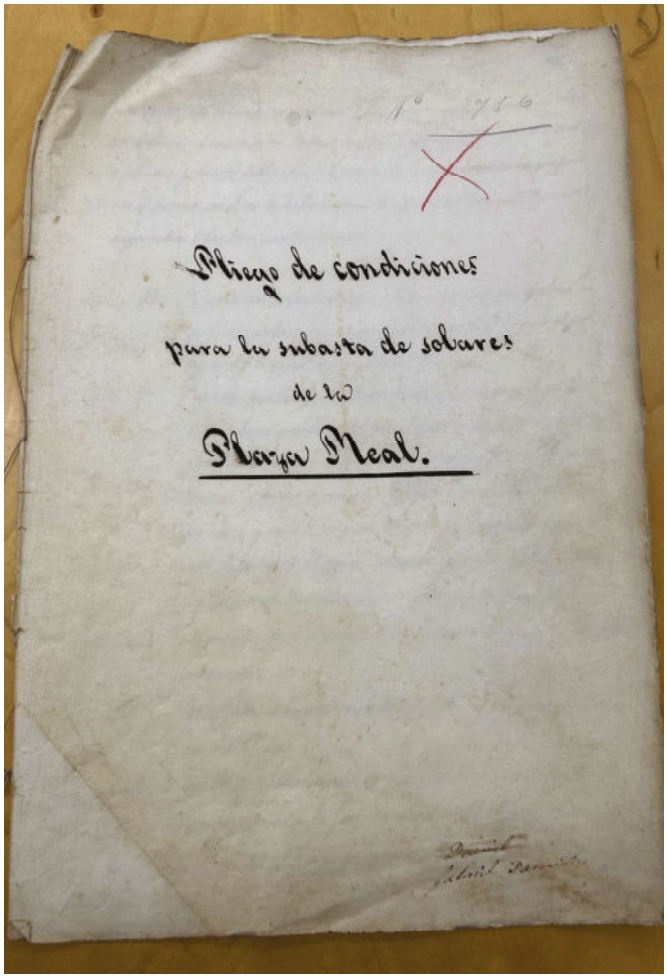
13. No podrán destinarse las tiendas que en la indicada plaza y calle se construyan a oficios que causen mucho ruido ni afecten el aspecto público, correspondiéndose entre ellos toda clase de tabernas y fígones. El Excmo. Ayuntamiento se reserva la facultad de prohibir la entrada de carruajes en la plaza y calles luego de concluidas las obras.

14. El plan terreno o superficie que ocupe el pórtico quedará a favor del público, sin que por ningún concepto puedan los propietarios e inquilinos de las tiendas colocar los objetos de ninguna clase que impidan el libre tránsito.

15. El adquisidor deberá principiar las obras dentro del término de un mes después de firmada la escritura y concluirla dentro de un año.

16. Se reserva el Excmo. Ayuntamiento la facultad de innovar la distribución de los solares, así como hacer las variaciones que crea para mejora y comunicación de la misma.

17. Deberá también sujetarse para la decoración de todas las obras exteriores a los diseños que se pondrán de manifiesto, y a las molduras de las jambas, impostas, cornisas y capiteles que presente el Arquitecto director de la plaza y nuevas calles, corriendo a cuenta del adquisidor el satisfacer los honorarios correspondientes, así como también los gastos de subasta, escrituras e hipotecas.

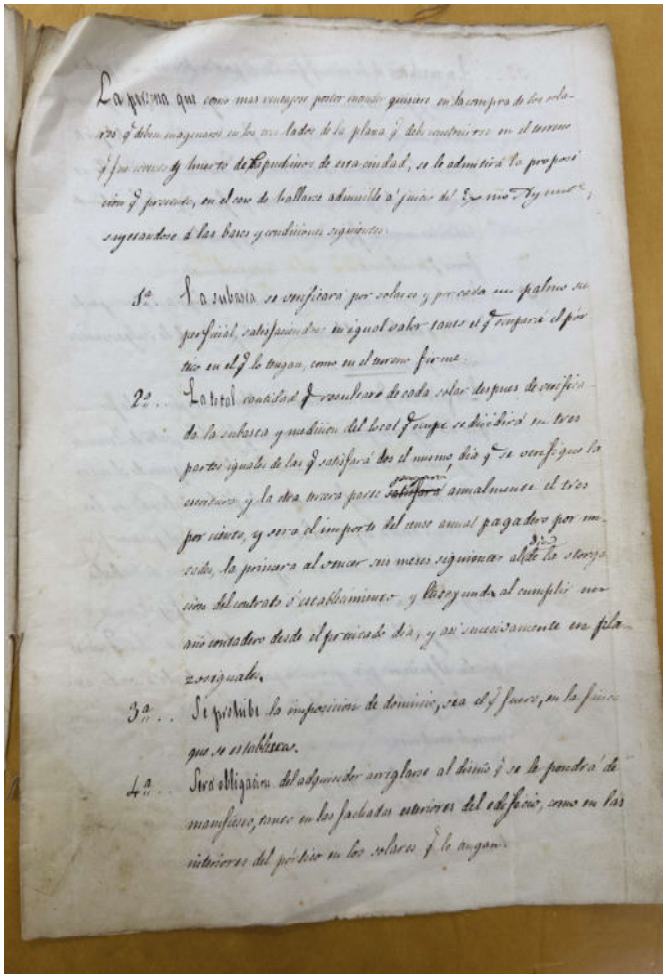

Pliego de condiciones

para la subasta de solares

de la

Plaza Real.

La persona que como mas ventajosa postor quisiere ser admitida en la compra de los solares q.e deben segregarse en los costados de la plaza q.e debe construirse en el terreno q.e fue convento q.e fue de Capuchinos de esta ciudad, se le admitirá la proposicion q.e proponga, en el caso de hallarse admisible á juicio del Ex.mo Ayuntam.to, sugetandose á las bases y condiciones siguientes

1ª. La subasta se verificará por solares y por cada uno aisladamente en pliegos sin perfidia, satisfaciendo en igual cada tomo el 4º importe del precio en el 4º de tregua, como en el mismo firme.

2ª. La total cantidad q.e resultare de cada solar despues de verificada la subasta y medicion del local q.e cada uno contiene se dividirá en tres partes iguales de las q.e satisfará dos el mismo dia y se verificará la escritura y la otra tercera parte ~~satisfará~~ anualmente el tres por ciento, y sera el importe del censo anual pagadero por mes vencido, la primera al cumplir sus meses siguientes desde la otorgacion del contrato ó escritura misma, y la segunda al cumplir otro contados desde el precitado dia, y asi sucesivamente en plazos asignados.

3ª. Se prohibe la imposicion de dominio, sea el q.e fuere, en la finca que se estableciere.

4ª. Será obligacion del adquirente arreglarse al diseño q.e se le ponderá de manifiesto, tanto en las fachadas exteriores del edificio, como en las interiores del patio en los solares q.e le angan

5ª.. Los machones de los arcos q forman el portico deberán ser de piedra blanca y fina de las canteras de Montjuich, y en todo lo de primera calidad, así como los arcos los frentes q miran al interior del porche hasta el arranque de la bóveda. Los q deberán ser de la calle en bruto, labrada, y trabajada con toda perfección y exactitud, debiendo todas las cornisas fijas en los arcos, y guardando el mismo y forma q se indicara.

6ª.. Correrá á cargo del adquisidor el embaldosar el portico q corresponda al solar q ocupaba, debiendo ser este de piedra de la calidad mandada por pavimento.

7ª.. Las fachadas q miran á la plaza deberán arreglarse á la forma q se ha dispuesto para su decoración, y la galería, calle de Fernando 7º y nueva calle con dirección á la Rambla marcando el nivel q se halla de manifiesto, colocando puede á balcón en los entresuelos arriba especificados hasta el nivel del primer piso en los sitios de estos hacer ventanas sombras y distancia de los balcones y ventanas, así como también en todos los fijos, guales de cornisas y en los intercolumnios ó casetones de los arcos. Las q corresponden al primer piso y cornisa podrán ser de otra clase, así como los capiteles manifestando los modelos q del E. mo Ayuntamiento mande construir.

8ª.. La decoración de las tiendas y entresuelos por la parte exterior, será la q el E. mo Ayuntamiento adopte, así como su color lo mismo hacia con los balcones y demás aberturas q miran á la plaza y calles indicadas.

9ª.. En todas las aberturas q miran á la plaza y nueva calle q conduce á la Rambla, deberán colocarse persianas en forma, color y clase q se coloque en el E. mo Ayuntamiento.

10ª.. Los antepechos de los balcones de todos los pisos y cuerpos de las tiendas deberán ser de hierro fundido, y según el diseño q hará el Ayuntamiento municipal.

11ª.. Queda también obligado el adquisidor á la colocación de las señales para el gas, correspondiendo una en el centro de cada arco del portico debiendo tenerlo alumbrado hasta las doce de la noche, no obstante el E. mo Ayuntamiento ordenará los faroles.

12ª.. Todas las fachadas de los nuevos edificios q se construyan deberán ser rebocadas y pintadas con esmero imitando los sillarejos q se podrán de manifiesto, y no se estucarán hasta cuando el E. mo Ayuntamiento lo disponga.

13ª.. No podrán destinarse las tiendas q en lo indicado plaza y calles se construyan á oficios q causen ruido ni olor q sea de aspecto público, comprendiendo entre ellos toda clase de cerrerías y fogones. El E. mo Ayuntamiento se reserva la facultad de prohibir la entrada de carruajes en la plaza y calles luego de concluidas las obras.

14ª.. El plan terreno ó superficie q ocupa el portico quedará á favor del público, sin q por ningun concepto puedan los propietarios ó inquilinos de las tiendas colocar en el objetos de ninguna clase q impidan el libre tránsito.

15ª. El adquisidor deberá principiar las obras dentro del término de ... meses después de firmada la escritura y concluirlas dentro de un año.

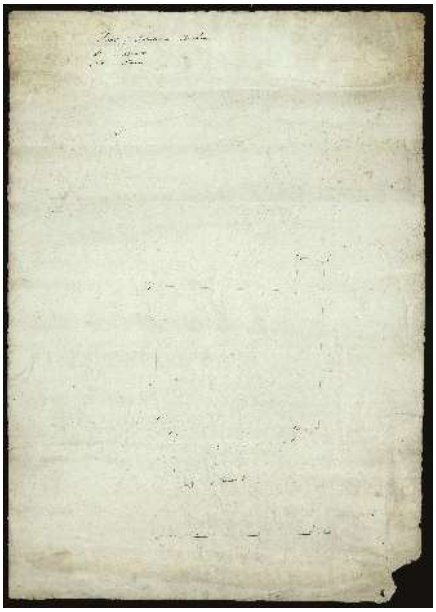
16ª. Se reserva el Excmo. Ayuntamiento la facultad de innovar la distribución de solares así como hacer las ordenaciones y ornamentos para mejora y comunicación de la misma.

17ª. Deberá cumplir y ejecutar para la ocupación de todas las obras exteriores a los solares y en la pavimentación de aceras y calzadas de las puertas, impostas, cornisas y especiales y primeros arranques de las plazas y nuevas calles, cuando así lo exija el adquisidor el satisfacer los honorarios con expendidores, así como también los gastos de subasta, escrituras e hipotecas.

Cronologia gràfica

1835

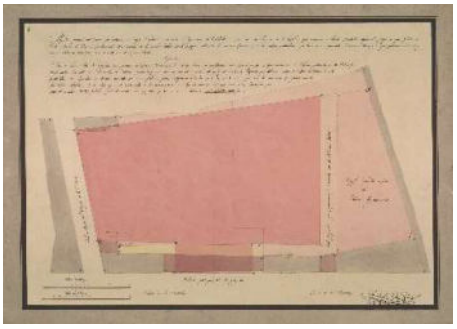
Es delimita a través d'un plànol l'espai que ocupava l'hort i convent de santa Madrona, futur emplaçament de la Plaça Reial. Durant el Trienni Liberal (1820-23) el terreny va passar en mans de l'Ajuntament.

1835. Hort i convent del Caputxins. R08113 AHCB

1842-48

Es succeeixen una sèrie de projectes, de diferents arquitectes acadèmics, amb la finalitat de donar un nou ús al conjunt desamortitzat. Es planteja la construcció d'un teatre, projectat per l'arquitecte Josep Oriol Mestres Esplugas, entre altres projectes.

1842. Solar on s'havia de construir el Teatre Nou dels Caputxins. R05527 AHCB

1842. Perspectiva del Teatre Nou dels Caputxins, amb façana a la Rambla, que no es va arribar a construir. R24988 AHCB

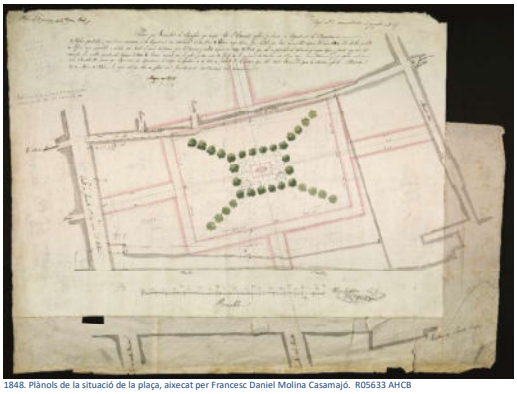
1848

Publicació de les "Actas de la Junta Censora", convocada per l'Ajuntament de Barcelona, per tal d'examinar i avaluar els projectes presentats al Concurs per a la formació d'una plaça, en els terrenys de l'antic convent. Com a introducció a l'exposició dels projectes, el document exposa la seqüència cronològica i de fets, des de 1822 i la successió de governs que van anar modificant la voluntat de projectar una plaça.

En data 10 de juliol van presentar-se tots els projectes, d'arquitectes acadèmics, i va reunir-se la comissió en sessió extraordinària al Saló de Cent de l'Ajuntament.

El projecte guanyador, de l'arquitecte acadèmic Francesc Daniel Molina i Casamajó (Vic, 1812-Barcelona, 1867), es presentà sota el lema: "Ne che poc oio vi dia da imputar sono, che quanto io vi posso dar tutto vi dono". La memòria presentada, al·ludeix a gestes catalanes en la mediterrània i incideix en la importància de les grans sagues familiars de Barcelona, així com en la seva vinculació amb el comerç. No és gens difícil preveure, que la majoria de parcel·les que després es subhastaran, acabessin precisament en mans de propietaris absentistes i comerciants.

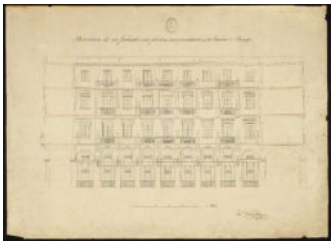
Els documents gràfics presentats al Concurs van ser la base per a la construcció de totes les finques que van configurar la plaça, amb algunes variacions introduïdes el 1850.

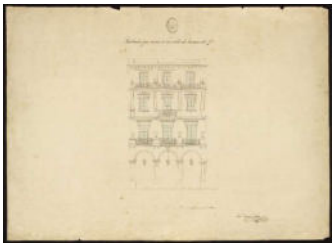
1848. Plànols de la situació de la plaça, aixecat per Francesc Daniel Molina Casamajó. R05633 AHCB

1848. Façanes del projecte guanyador, corresponents a la plaça. R25035 AHCB.

1848. Façanes del projecte guanyador, corresponents al passatge. R25037. AHCB

1848. Façanes del carrer Ferran. R25026 AHCB

Amb data de 10 d'octubre, es realitza l'acte de la col·locació de la primera pedra.

1849-1850

El 29 de gener, el Ministerio de la Gobernación sol.licita a l'Ajuntament un pressupost exhaustiu i nova planimetria per tal d'aprovar el projecte. L'Ajuntament (no signa l'arquitecte en cap) respon:

> *"Si este Cuerpo Municipal tratase de construir la nueva plaza para administración a sus costas, no sería difícil poder dar el presupuesto en los términos que se piden porque en dicho caso se haría la plaza en todo con la misma uniformidad no solo respecto a la fachada, o parte exterior de la misma, sino también respecto al interior o distribución de pisos, y fácil en este caso de calcular su total costo y bajo este mismo supuesto debería saber este arquitecto. Los arbitrios con que contaría para realizarla y dar de ello conociendo al Gobierno Superior para su resolución. Pero como la plaza de el que se trata al igual de otra que para mercado se construye en el terreno que fue convento de san José, la harán casi en su totalidad los particulares que adquieran los solares que tiene este Ayuntamiento. para vender debiendo estos edificar bajo ciertas condiciones y entre otras la de haber de construir la fachada conforme al plano aprobado por el Gobierno, dejando empero al arbitrio y gusto de los adquisidores las distribuciones y adornos de la parte interior de sus edificios (.../...) de aquí la imposibilidad de dar un presupuesto de costo de toda (.../...)*

En el mateix any, en un gravat d'Antoni Roca Sallent (1813-1864) s'observa el conjunt del solar i les finques de cronologies anteriors.

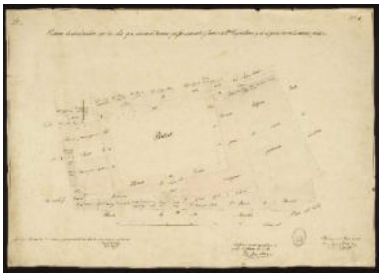

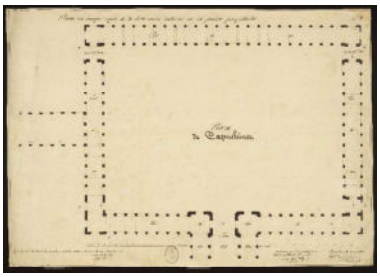
1849. Vista a vol d'ocell en la qual es veu el solar de la plaça Reial. R17787 AHCB.

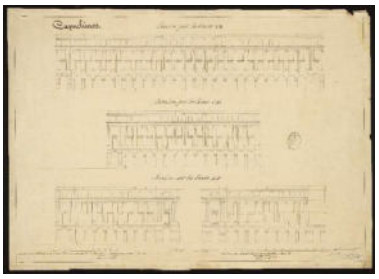
En data 16 de gener de 1850, es presenten de nou quatre documents gràfics, de l'arquitecte Francesc Daniel Molina, amb vistiplau, de l'arquitecte en cap de l'Ajuntament de Barcelona, Josep Mas i Vila, dirigits a la Real Academia de Nobles Artes de San Fernando de Madrid. La Real Academia els aprova l'1 de març del mateix any, en junta general.

Hi assisteix l'arquitecte per tal d'exposar el seu projecte. Amb anterioritat, la Real Academia, havia informat sobre el projecte sol·licitant alguns canvis en els carrers de sortida de la plaça, així como també en temes d'ornamentació. L'informe final de la Real Academia fa esment específic a:

> *"La comisión encargada de informar el Proyecto que para la Plaza porticada, en Barcelona, ha formado últimamente el Arquitecto D. Franco Daniel Molina, se ha enterado de los Planos y su Memoria descriptiva y temido ha la vista a la vista los informes que anteriormente dio la Sección de Arquitectura de nuestra Academia, sobre otros proyectos de la misma Plaza en cuyos informes no solo se hacían las necesarias advertencias para la corrección del Proyecto sino que se pedían el Presupuesto que se mandó examinar y algunas explicaciones sobre perjuicios que se ignoraban a los Propietarios colindantes.*
>
> *(.../...)*
>
> *Este nuevo proyecto tiene el inconveniente único de no hallarse cerrada en todo su Perímetro, como lo indicó la Academia en su último informe de 20 de Octubre de 1849 con el objeto de que corriese todo continuado el Pórtico, sino que por el contrario, este y la decoración general quedan interrumpidos en todas las boca-calles de la Plaza y por consiguiente la utilidad de aquel queda en gran parte disminuida para el Comercio y Habitantes por atravesar a la intemperie por dichas avenidas.*
>
> *Las demás advertencias de nuestra Academia se hayan devidamente satisfechas en los actuales Planos, habiéndose arreglado con toda conveniencia el lado de la Calle del Vidrio, haciéndola entrar directamente en la Plaza de un modo adecuado y entendido. También se ha corregido la gran entrada por la rambla y aquí advierte la Comisión que así como deverían cerrarse con la decoración general, toda las avenidas, deve conservarse en esta el pensamiento del Sr. Molina que deja abierta esta grande entrada para que desde el Paseo de la Rambla luzca y se disfrute toda la decoración interior de la Plaza. Igualmente se ha aumentado el espesor de los machones de los Pórticos y además se han remitido los detalles del ornato general que se pidieron; En vista de todo lo cual, la Comisión propone se aprueben los presentes Planos y que estos se remitan firmados por nuestro Señor general para que no se confundan con todos los demás que para esta Plaza a proyectado el mismo Sr. Molina.*
>
> *Madrid 1 de Marzo de 1850."*

1850. Conjunt dels plànols presentats a la Real Academia de San Fernando. R25049, R25048, R25038 i R25039 AHCB

La publicació mesos després del "Pliego de condiciones para la subasta de solares de la plaza Real", aportà las bases per a tot el procés de configuració de la plaça Reial: condicions de la compra dels lots de les parcel·les, temps que calia esmerçar entre la compra i la construcció, delimitació de l'espai públic i privat, materials emprats en la construcció dels edificis i acabats . La base de referència vinculada a les condicions és en tot moment el projecte de l'arquitecte Francesc Daniel Molina Casamajó.

1849-50. Plec de condicions per a la subhasta dels solars, que incorpora també la normativa a seguir en tot el procés de construcció. AMCB

El document del plec de condicions, no incorpora data, però la seva ubicació en els expedients administratius i l'inici de la venda dels solars, ens permet datar-lo el 1849. Posteriorment i al llarg de tot el procés, el document es torna a incorporar i se'n fa referència constant com a únic marc legal de referència.

El Servei d'Arquitectura de l'Ajuntament de Barcelona, que fins 1855 el dirigia el mestre d'obres Josep Mas i Vila (Barcelona, 1780-1856) va ser els responsable de la planificació i execució de les operacions de reforma urbana, desenvolupades per iniciativa municipal. A Mas i Vila el va succeir el 1855, en el càrrec de cap del Servei d'Arquitectura, l'arquitecte Francesc Daniel Molina. Un fet absolutament paradoxal, ja que encara no s'havia finalitzat la construcció de totes les parcel·les i el projecte inicial i el control de l'execució de l'obra, requeien en el mateix professional. Una conjuntura complicada.

Transcripció del document:

La persona que como más ventajoso postor entender quisiere en la compra de los solares que deben enagenarse en los tres lados de la plaza que debe construirse en el terreno que fue convento y huerto de Capuchinos de esta ciudad, se le admitirá la proposición que presente, en el caso de hallarse admisible a juicio del Excmo. Ayuntamiento, sujetándose de las bases y condiciones siguientes:

1. La subasta se verificará por solares y por cada un palmo superficial, satisfaciéndose en igual valor tanto él que ocupará de pórtico en él que lo tengan como en el terreno firme.

2. La total cantidad que resultarse de cada solar después de verificada la subasta y medición del local que ocupe se dividirá en tres partes iguales de las que satisfará dos el mismo día que se verifique la escritura y la otra tercera parte pagará anualmente el tres por ciento, y será el importe del censo anual pagadero por mitades, la primera al vencer seis meses siguientes al día de la otorgación del contrato o establecimiento, y la segunda al cumplir un año contadero desde el primer día y así sucesivamente en plazos singulares.

3. *Se prohíbe la imposición de dominio, sea el que fuere, en la finca que se establezca.*

4. Será obligación del adquisidor arreglarse al diseño que se le pondrá de manifiesto, tanto en las fachadas exteriores del edificio, como en las interiores del pórtico en los solares que lo tengan.

5. *Los machones de los arcos que forman el pórtico deberán ser de piedra blanca y fina de las canteras de Montjuic, y su labrado de primera calidad, así como lo serán los frentes que miran al interior del pórtico hasta el arranque de la bóveda, la que deberá ser de ladrillo, rebocada, enlucida y trabajada con toda perfección y solidez, debiendo haber las correspondientes fajas en los arcos, y guardado el método y forma que se indicará.*

6. Correrá a cargo del adquisidor el embaldosar el pórtico que corresponda al solar que establezca, debiendo ser este de piedra de la vulgarmente conocida por pavimento.

7. Las fachadas que miran a la plaza deberán arreglarse a la forma que se ha dispuesto para su decoración, y a la galería, calle de Fernando 7º y nueva calle con dirección a la Rambla ir siguiendo el método que se halla de manifiesto, colocando piedra labrada con las condiciones arriba expresadas hasta el nivel del primer piso en los zócalos de este, bases áticos, jambas y dinteles de los balcones y ventanas, así como también en todas las fajas, guías de cornisas y en las molduras o cartelas de los arcos. Las que corresponden al primer piso y cornisa podrán ser de obra cocida, así como los capiteles siguiendo los modelos que el Excmo. Ayuntamiento mande construir.

8. La decoración de las tiendas y entre suelos por la parte exterior, se hará la que el Excmo. Cuerpo Municipal adopte, así como su color, lo mismo hará con los balcones y demás aberturas que miren a la plaza y calles indicadas.

9. En todas las aberturas que miran a la plaza y nueva calle que conduce a la Rambla, deberán colocarse persianas, su forma, colocación y color lo resolverá el Excmo. Ayuntamiento.

10. Los antepechos de los balcones de todos los pisos y rejas de las tiendas deberán ser de hierro fundido y según el diseño que hará el Cuerpo Municipal.

11. Queda también obligado el adquisidor a la colocación de las cañerías para el gas, correspondiendo una en el centro de cada arco del pórtico, debiendo tenerlo iluminado hasta las doce de la noche, no obstante, el Excmo. Ayuntamiento costeará los faroles.

12. Todas las fachadas de los nuevos edificios que se construyan deberán ser rebocadas y enlucidas con estuco imitando los mármoles que se pondrán de manifiesto, y no se estucarán hasta cuando el Excmo. Ayuntamiento lo disponga.

13. No podrán destinarse las tiendas que en la indicada plaza y calle se construyan a oficios que causen mucho ruido ni afecten el aspecto público, correspondiéndose entre ellos toda clase de tabernas y fígones. El Excmo. Ayuntamiento se reserva la facultad de prohibir la entrada de carruajes en la plaza y calles luego de concluidas las obras.

14. El plan terreno o superficie que ocupe el pórtico quedará a favor del público, sin que por ningún concepto puedan los propietarios e inquilinos de las tiendas colocar los objetos de ninguna clase que impidan el libre tránsito.

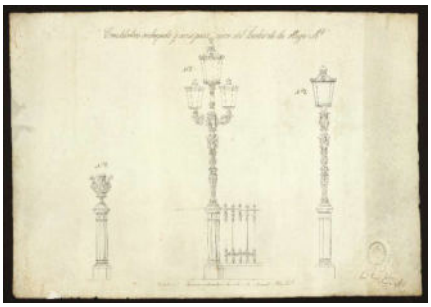
15. El adquisidor deberá principiar las obras dentro del término de un mes después de firmada la escritura y concluirla dentro de un año.

16. Se reserva el Excmo. Ayuntamiento la facultad de innovar la distribución de los solares, así como hacer las variaciones que crea para mejora y comunicación de la misma.

17. Deberá también sujetarse para la decoración de todas las obras exteriores a los diseños que se pondrán de manifiesto, y a las molduras de las jambas, impostas, cornisas y capiteles que presente el Arquitecto director de la plaza y nuevas calles, corriendo a cuenta del adquisidor el satisfacer los honorarios correspondientes, así como también los gastos de subasta, escrituras e hipotecas.

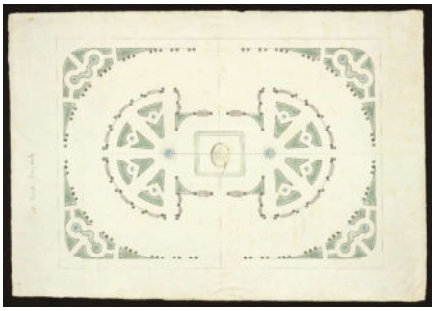
Durant el mateix any es convoca el Concurs dels grups escultòrics per a la plaça. AHCB i AMCB

L'arquitecte Francesc Daniel Molina presentà alçats de la tanca del jardí central i fanals de la plaça.

1850. Dibuixos de l'arquitecte Francesc Daniel Molina. R03956 AHCB

L'enjardiment de la plaça, es presenta en un projecte signat també per Francesc Daniel Molina i segellat per l'Ajuntament Constitucional de Barcelona. Tot i no estar datat, el podem atribuir en el mateix anys dels projectes escultòrics i dels elements de tanques dels jardins.

1850 circa. Projecte d'enjardinament de l'arquitecte Francesc Daniel Molina. R25046 AHCB

1851

Durant aquest any es duen a terme els tràmits d'expropiacions a diferents propietaris.

En data 22 de maig, es publica un avís de l'Alcaldia Constitucional de Barcelona, de l'inici de la venda del solars, tot i no generar expedients fins l'any següent.

Avís:

ALCALDIA CONSTITUCIONAL DE BARCELONA.

Núm. 553.

Se anuncia al público que seguidos los trámites legales, en virtud de los cuales y á tenor de lo dispuesto con Real órden de 22 de enero último puede procederse á la venta de los solares enagenables para la construccion de la plaza Real en el terreno que fué convento de Capuchinos y prévia autorizacion del Exmo. Sr. Gobernador de la provincia, la subasta de los mismos empezará á tener efecto el dia 11 del pròcsimo junio, y seguirá en los consecutivos, en las casas consistoriales á las doce del dia con arreglo á los planos y pliegos de condiciones que están de manifiesto en la Secretaria municipal aprobada por el gobierno de S. M. la deliberacion del Exmo. Ayuntamiento asociado de un número de mayores contribuyentes, la venta de los referidos solares, se verificará parte á metálico y parte à censo, fijándose aquella en dos terceras partes del precio de cada solar, consistiendo el capital del censo que deberá imponerse en el importe de la tercera parte restante, con reditos de un tres por ciento, y sirviendo de tipo el justiprecio hecho en forma legal de cada pié superficial de los que deben enagenarse. Barcelona 22 de mayo de 1851. --El Alcalde Constitucional.--Ramon de Paternó.

1852-53

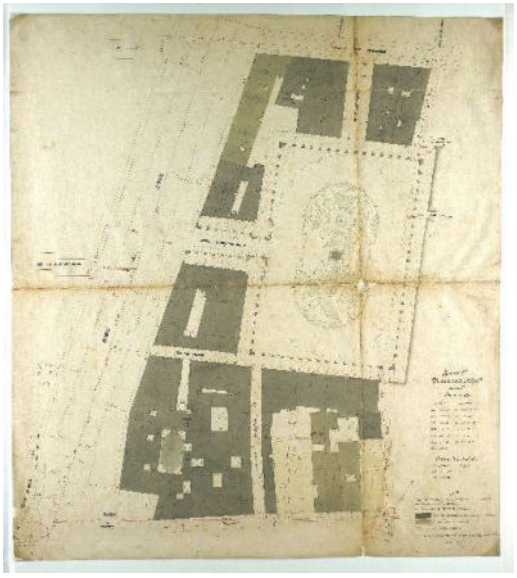
Durant dos anys es realitzen les subhastes de tots els solars de la plaça. Les condicions de compra van comportar un tipus de propietari absentista i també comerciants i industrials. Entre altres, els solars van recaure en mans de: Joan Busquets, Melcior de Bruguera, Francesc Vallès, Ramon Tort, Josep Milà, Ramon de Bacardí, Pau de Barnola, Eulàlia Llansana i Magrans, Vicens Damians, Josep Plandolit, Jacint Forner, Joan Pla i Bruquetes, Josep de Lopetigui, Llorens Fradera i Valls, Antoni Salvadó, Josep Samà i Mota etc. Resulta interessant comprovar, que alguns solars són adquirits per un propietari i en pocs mesos traspassa la propietat. Les condicions de la subhasta, tot i delimitar el temps entre la compra i la finalització de l'obra, no estableix límits en el canvi de les propietats.

Cap compra de solar genera expedient de permís explícit d'obra, amb projecte adjunt, signat per un arquitecte aliè a Francesc Daniel Molina, fet de difícil comprensió, ja que el projecte guanyador es centre en les façanes del conjunt i no en els interiors. Alguns propietaris, com

Jaume Roqué, sol·licita l'1 de gener de 1854, els serveis urgents de l'Ajuntament, per tal de solucionar problemes vinculats a la construcció.

1858

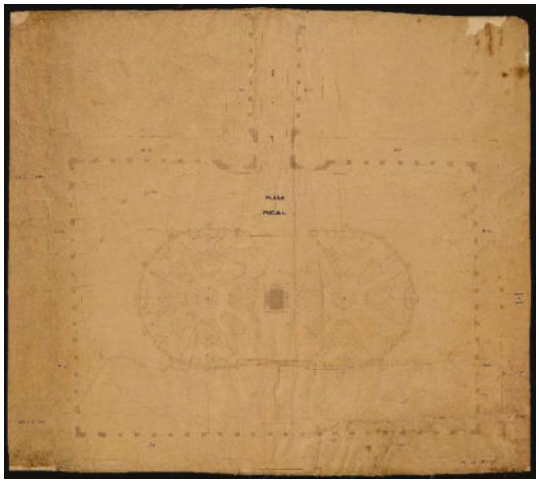
Els quarterons número 116 i 117 corresponen a la plaça Reial. Han passat 7 anys des de la venda del primer solar i queda una parcel.la per construir. El quarteró mostra la totalitat de la porxada construïda.

1858 circa. Quarteró número 116. R11458 AHCB

1859

El plànol es descriu com a "preparatiu" dels quarterons d'en Garriga i Roca. La data és posterior a l'aixecament. No aporta novetats respecte al quarteró definitiu. S'observa amb més precisió la irregularitat dels frontals de la plaça així com la seva geometria.

1859. Plànol preparatori del quarteró d'en Miquel Garriga i Roca. R05045 AHCB

Durant l'any i a través de documents administratius de control de l'execució de les obres del propi Ajuntament, alguns propietaris com els germans Antonietti i Eulàlia Busquetti, encara no han finalitzat les obres i se'ls remet un cop mes, al document marc: el "Pliego de Condiciones". Se'ls hi recorda el punt 12, en el qual s'especifica com han de ser els acabats i el control que d'ells en farà l'Ajuntament. Una conjuntura ben especial, ja que quan es va redactar el "Pliego de Condiciones" l'arquitecte en cap de l'Ajuntament era en Josep Mas i Vila i a partir de 1855, l'arquitecte en cap va ser en Francesc Daniel Molina. El mateix arquitecte havia guanyat el projecte per a la plaça i controlava des de l'Ajuntament la seva execució.

1865

En la publicació "Album sur l'Espagne" de 1865 la plaça està finalitzada.

1865. Làmina incorporada a "Album sur l'Espagne", editat a París per E.Dardoize.

1872

El fotògraf Jules Ainaud, fotografia la plaça. És el primer document gràfic de qualitat del que disposem per tal de valorar els acabats del conjunt. S'aporta reproducció in situ, de la foto impresa en paper, actualment exposada a Barcelona, a la galeria KBr. Fundación Mapfre, dins mostra "Jules Ainaud, un fotógrafo admirador de lo bello". La imatge té mes qualitat que la facilitada digitalment per la pròpia Biblioteca Nacional de España.

1872. *Barcelona. La plaça nacional, abans plaça Reial.* BNE

El segle XX

Es cursen diferents expedients administratius per tal de sol·licitar intervencions a les façanes: repintat en planta baixa i també en alguns edificis del conjunt. S'inicia un procés d'intervencions puntuals en l'acabat i el color de les façanes, que perdurà durant el segle XX. La successió de canvis d'usos en els edificis, tant a nivell de plantes baixes com en els habitatges, afegí complexitat a la convivència i modificarà sensiblement alguns interiors. Hostals, fondes, nous comerços, bars musicals, etc. configuraren poc a poc un nou àmbit urbà, força degradat en la dècada dels anys 70' del segle XX. La plaça Reial, espai emblemàtic de celebracions socials i polítiques durant la República, passa a ser, progressivament un àmbit marginal en el conjunt de la ciutat històrica.

1905_Plaça Reial de nit_AFB

1915_Oleguer Junyent i un grup d'amics a la plaça Reial_2_AFB

1932_Primer aniversari de la proclamació de la República_1_AFB

1935_Concert a la plaça de Macià pels Cors de Clavé_1_AFB

1936_Plaça Reial_AFB

1964_Plaça Reial_AFB

1968_Plaça Reial_AFB

1987_Botiga d'animals a la plaça Reial_AFB

1987_Plaça Reial_

1981-1984
Actuació dels arquitectes Correa i Milà de 1981 a 1984. Aquesta intervenció va tenir la voluntat d'homogeneïtzar les façanes de la plaça i retornar-les-hi el valor de conjunt.

1982. Plaça Reial. En construcció. Fons AHCOAC

1984. Plaça Reial. Projecte acabat. Fons AHCOAC

1984. Plaça Reial. Projecte acabat. Fons AHCOAC

2020. Passatge Madoz i Plaça Reial en pandèmia. Foto Montserrat Villaverde

Barcelona, a 18 de juliol de 2023

Montserrat Villaverde Rey

"Di sana pianta"
Frase feta italiana, parenta de la locució llatina "ex novo" (cat: Des de zero).

VISTA GENERAL. 1870

Les places que, com la Plaça Reial, són el resultat d'intervencions projectades, no sempre responen a la mateixa necessitat o objectiu generador.

Històricament, podem trobar un primer origen de moltes d'aquestes places, en la necessitat de disposar d'espais escenogràfics, generalment relacionats amb l'escenificació del poder, tant polític com econòmic.

També cal considerar una segona categoria que té com a objectiu la regeneració del teixit urbà. Aquestes iniciatives han anat relacionades amb processos d'inversió immobiliària, normalment privada.

La gènesis de la Plaça Reial respon a aquesta segona categoria, on l'acció immobiliària és possible per la disposició grans peces urbanes originades pel procés de desamortització de 1835.

Es tracta doncs, d'una actuació immobiliària de substitució oberta a la Rambla, un dels eixos urbans més importants del moment i lligada a altres iniciatives urbanístiques de l'època, com va ser el carrer de Ferran.

Des de la seva construcció, l'any 1848, la Plaça Reial ha sofert diferents intervencions en el seu espai lliure públic, l'espai de la plaça ha anat canviant de fisonomia. La darrera d'aquestes actuacions -entre els anys 1982 i 1984- coincideix també, amb la darrera intervenció unitària de rehabilitació del conjunt de les façanes dels edificis que conformen la plaça.

Actualment, l' Institut del Paisatge Urbà ha iniciat un estudi paisatgístic, *"Diagnosi de la Plaça Reial"*, que considera les diferents problemàtiques de la plaça, tant morfològiques i constructives, com d'ús i ocupació del seu espai públic.

Per a petició expressa del districte de Ciutat Vella i per a disposar de punts de referència, s'ha realitzat la present separata amb la voluntat de ser una inicial reflexió considerada des del coneixement arquitectònic, compositiu i morfològic de la plaça i alhora també, des del coneixement de la relació d'aquest conjunt amb el teixit urbà que l'envolta i s'hi relaciona.

Amb el coneixement d'aquestes realitats, pren força la necessitat de considerar quins espais i visuals cal protegir com a pas previ per a la definició dels possibles precintes d'ocupació de l'espai públic.

En aquest sentit, s'ha tingut en consideració els elements definitoris de la composició arquitectònica, els eixos d'accés, els punts de connexió amb l'antiga trama urbana i la necessitat de garantir la circulació i permeabilitat de les porxades sense oblidar l'accessibilitat i lliure pas a les diferents escales d'entrada als edificis.

Un cop establerts els criteris bàsics de protecció, es proposen dues possibilitats d'espais ocupables, entesos com a precintes de màxima ocupació i sotmesos a posteriors consideracions d'esponjament, de gestió i d'ajust a la realitat existent.

Aquests possibles precintes de màxima ocupació s'acompanyen amb un conciís llistat de criteris generals bàsics d'endreçament de la possible ocupació.

El conjunt d'aquesta documentació pot ser el punt de partida d'un projecte específic d'ocupació de l'espai públic de la Plaça Reial, d'acord amb els darrers treballs normatius que s'estan gestionant sobre l'ocupació d'espais públics singulars.

INTRODUCCIÓ

01 Altres places reials.
02 Altres places reials. Comparativa.

ANÀLISI

Reflexió utilització espais

03 Introducció

Reflexió utilització espais (a)

04 Espais a protegir
04.1. Possible ocupació de terrasses (acetat)
04.1.2. Possible ocupació de terrasses (acetat)
04.1.2. Espais a protegir (a). Possible ocupació de terrasses (conjunt)

Reflexió utilització espais (b)

05 Espais a protegir
05.1. Possible ocupació de terrasses (acetat)
05.1.2. Possible ocupació de terrasses (acetat)
05.1.2. Espais a protegir (b). Possible ocupació de terrasses (conjunt)

PLACE DES VOSGES. PARÍS

PLAZA MAYOR. MADRID

PLAZA MAYOR. SALAMANCA

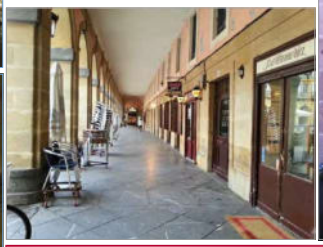

PLAZA CONSTUCIÓN. SAN SEBASTIÁN

PLAZA NUEVA. BILBAO

CARACTERÍSTIQUES COMUNES:

El projecte:
- Operacions urbanístiques immobiliàries unitàries. Fetes de cop amb un projecte únic per a tota l'operació.
- Operacións arquitectóniques unitàries. Predomini de l'arquitectura. Importància dels ritmes compositius
- Places tancades en elles mateixes.
- Alliberament de l'espai comú. Tractament unitari de l'ocupació de l'espai.

Ús del paisatge urbà:
- **Alliberament de l'arquitectura. Respecte per la seva composició original.**
- **Actuacions de conservació unitàries**
- **Mobiliaris sobris, nets, sense afegits i coherents entre ells.**
- **Alliberament de l'ocupació visual dels porxos.**
- **Absència de reclams individuals.**
- **Coronaments sense distorsions.**

Aquests punts són imprescindibles per a mantenir la coherència de la plaça.

L'ús de l'espai públic.

Pl. Reial. BARCELONA

MADRID

SAN SEBASTIÁN

Unitat arquitectònica.

Pl. Reial. BARCELONA

MADRID

SALAMANCA

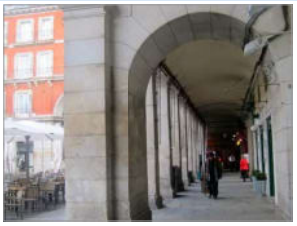
L'ús dels porxos

Pl. Reial. BARCELONA

SAN SEBASTIÁN

MADRID

L'ús dels coronaments.

Pl. Reial. BARCELONA

BILBAO

SALAMANCA

COMPARATIVA

Ús de l'espai públic:
A destacar:
- Ús de mobiliari uniforme per a tota la plaça.
- Les terrasses estan formades per taules i cadires exclusivament, sense afegits, ni altres mobles que aquests. Es col·loquen sense opacifiar els espais i sempre permetent el pas.
- Aquesta manera de fer en altres places contribueix decisòriament en favor d'una percepció endreçada de l'espai.

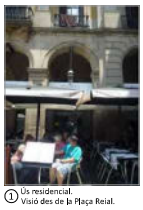
Unitat arquitectònica:
A destacar:
- Les intervencions són unitàries per a tota la plaça.
- No es produeixen accions individuals que canviin la configuració (canvis en especejaments de fusteria, persianes, etc...)
- No es produeixen accions unilaterals d'identificació o guarniments sobre les façanes.
- Així s'ha mantingut la idea original d'una plaça amb un projecte unitari.

Ús dels porxos
A destacat:
- Els porxos estan alliberats per al pas de persones i l'accés a les plantes baixes.
- No es col·loquen impediments físics que privatitzin el pas i/o les visions i transparències entre dins i fora.
- Aquestes accions són decisòries per a mantenir l'espai com a públic i la sensació d'unitat i d'espai.

Coronaments:
A destacar:
- Es pot apreciar el perfil de coronament propi de la plaça. Aquest perfil és unitari igual com tot el projecte.
- Absència d'elements afegits d'instal·lacions badalots, etc. La col·locació d'instal·lacions s'ha fet tenint en compte aquesta circumstància.
- Es manté així també, la coherència en l'arquitectura.

1. Accés a finques d'ús residencial o d'habitatges

① Ús residencial.
Visió des de la Plaça Reial.

② Ús habitatge.
Visió des de la Plaça Reial.

③ Ús habitatge.
Visió des del Passatge Madoz.

④ Ús residencial.
Visió des de la porxada.

⑤ Ús habitatge.
Visió des de la porxada.

⑥ Ús habitatge.
Visió des del Passatge Madoz.

2. Zones annexes a vials

⑦ Zona porxada accés Colom.

⑧ Zona porxada accés Colom.

⑨ Zona porxada accés Bacardí.

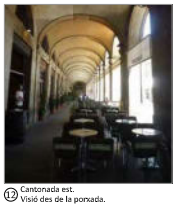

⑦b Zona porxada accés Colom.

⑧b Zona porxada accés Colom.

⑩ Accés Tres Llits.
Visió des de la Plaça Reial.

3. i 4. Cantonades - Espais fràgils

⑪ Cantonada est.
Visió des de la porxada.

⑫ Cantonada est.
Visió des de la porxada.

5. Zones annexes a les reserves interiors

⑬ Cantonada nord.

⑭ Cantonada sud.

⑮ Cantonada oest.

⑯ Accés Passatge Madoz.

ESPAIS A PROTEGIR (a)
Classificant els espais a protegir entre exteriors o interiors, a la primera reflexió es proposen cinc tipus de zones a reservar.

Zones interiors

1. Accés a finques d'ús residencial o d'habitatges.
2. Zones annexes a vials principals com secundaris.
3. Cantonades interiors.
4. Altres espais fràgils annexos als espais de reserva anteriors.

Zones exteriors

5. Zones annexes a les reserves interiors

ESPAIS A PROTEGIR (b)
Analitzada la proposta resultant d'aplicar els criteris anteriors, es considera l'opció de modificar els espais de reservar de la cantonada oest, atès que, és l'única que no dona accés a cap vial i per tant hi ha menys circulació de persones.

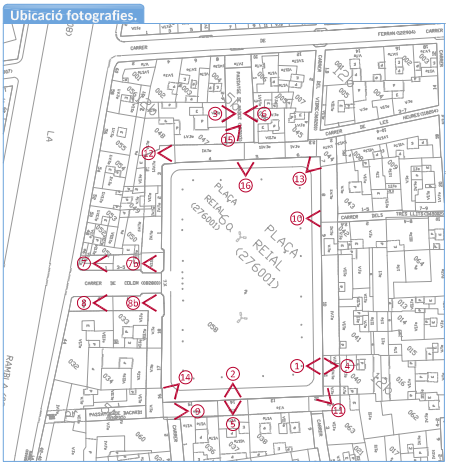
POSSIBLE OCUPACIÓ DE TERRASSES
Com a resultat de les reflexions anteriors, i marcan com a limit d'ocupació de la zona porxada, la meitat de la seva amplada, es proposen dos tipus d'espais de possible ocupació.

1. **Espais disponibles.** Corresponents a aquelles zones de la plaça i del Passatge Madoz, que segons els plànols d'espais de reserva queden lliures.

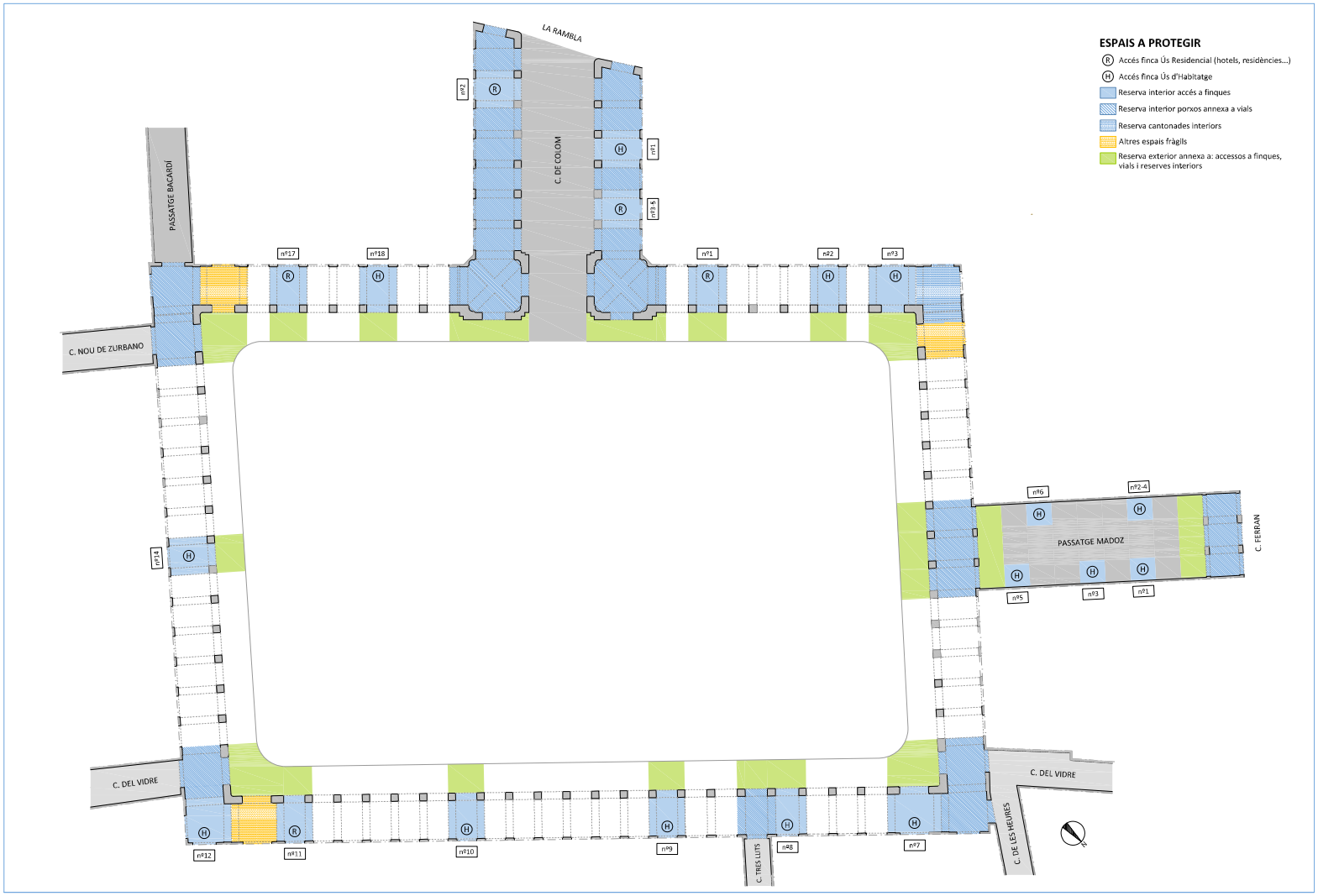
2. **Espais de disponibilitat negociada.** Àrees a protegir que podrien considerar-se se disponibles en cas de negociació amb les parts interessades.

CRITERIS PREVIS
Per últim, es proposen una serie de criteris en relació al mobiliari a col·locar als espais disponibles i al tipus d'identificació que els establiments podran utilitzar.

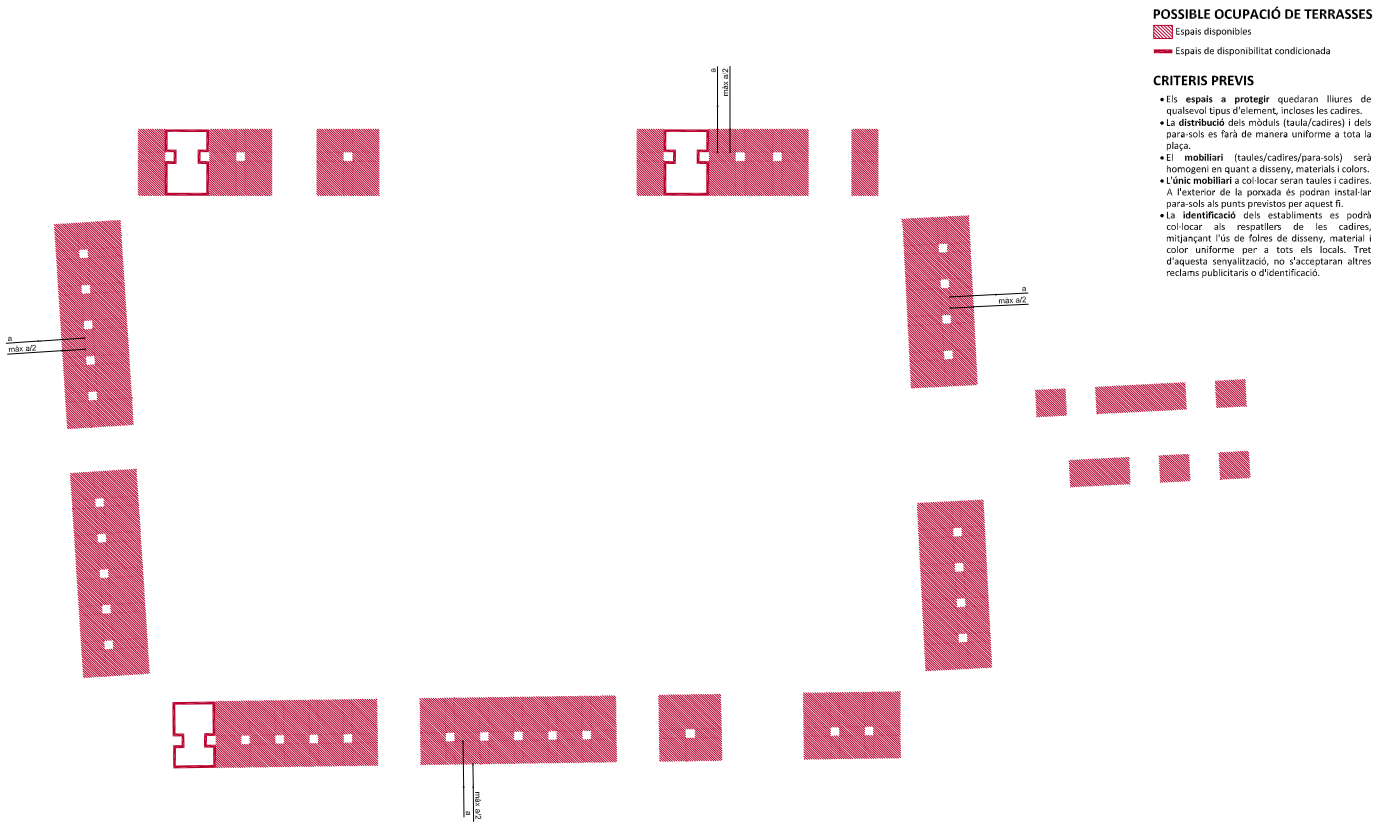
Ubicació fotografies.

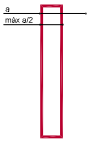
Ajuntament de Barcelona
Institut Municipal de Paisatge Urbà i Qualitat de Vida

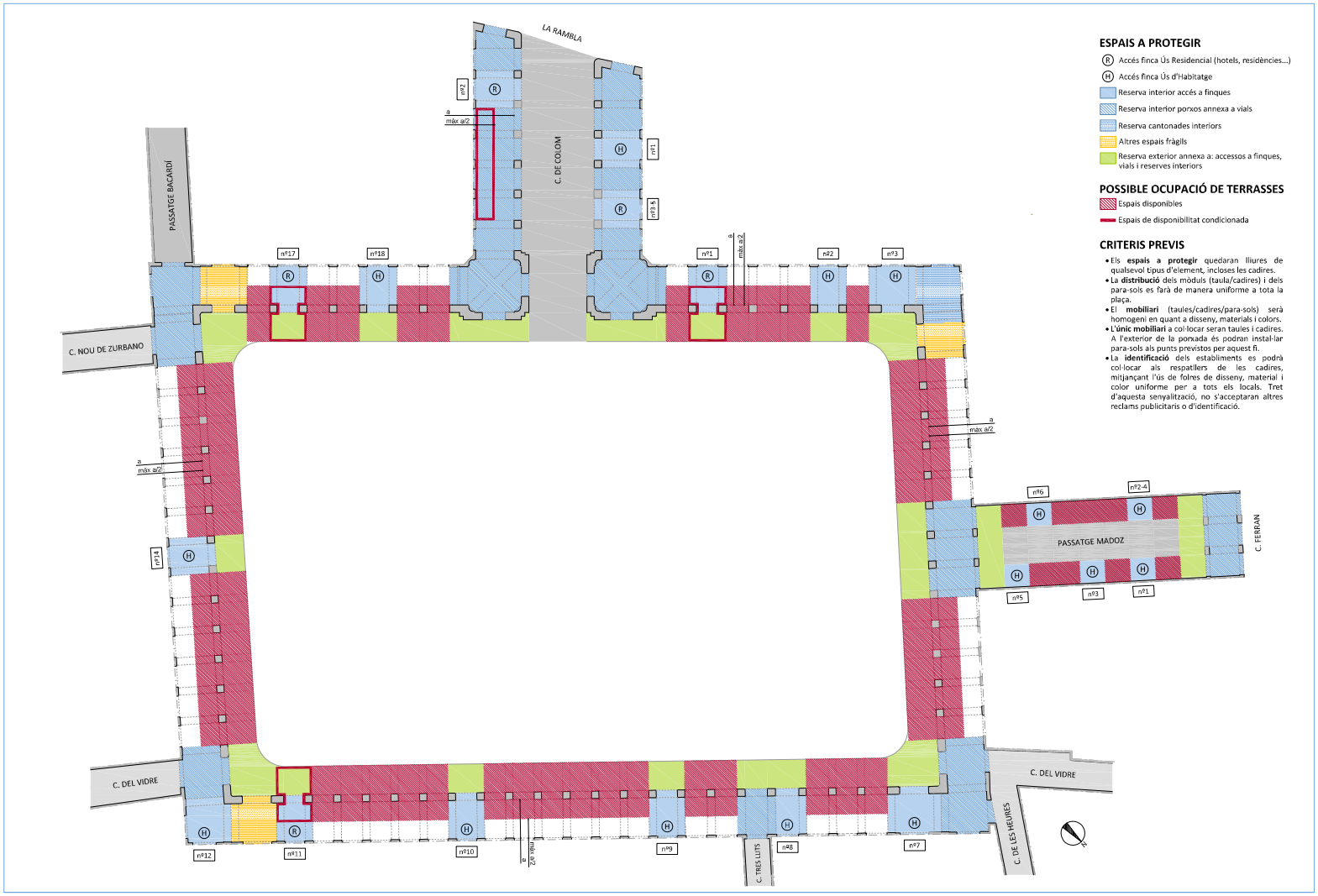
Ajuntament de Barcelona
Institut Municipal de Paisatge Urbà i Qualitat de Vida

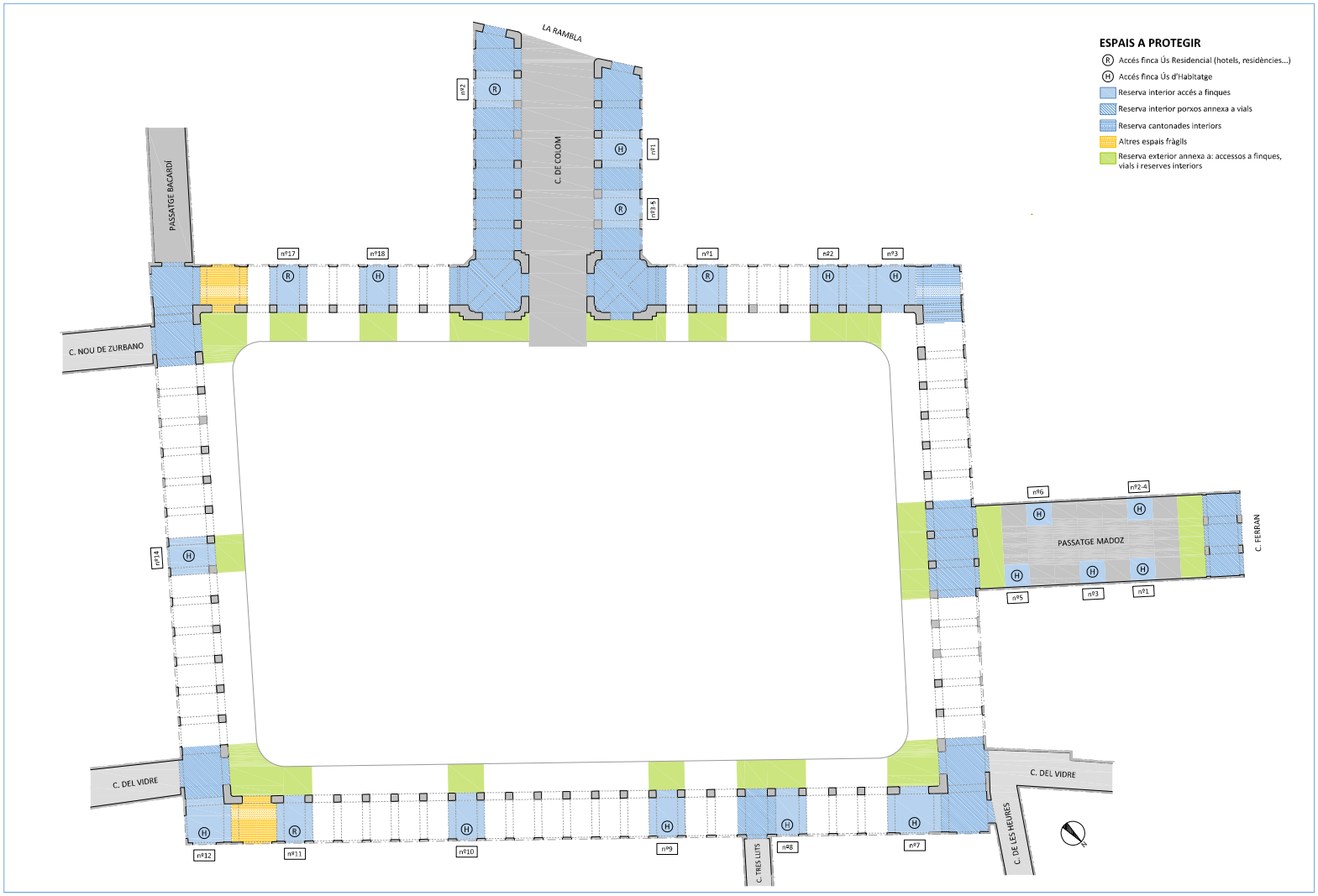
.1. Possible ocupació de terrasses

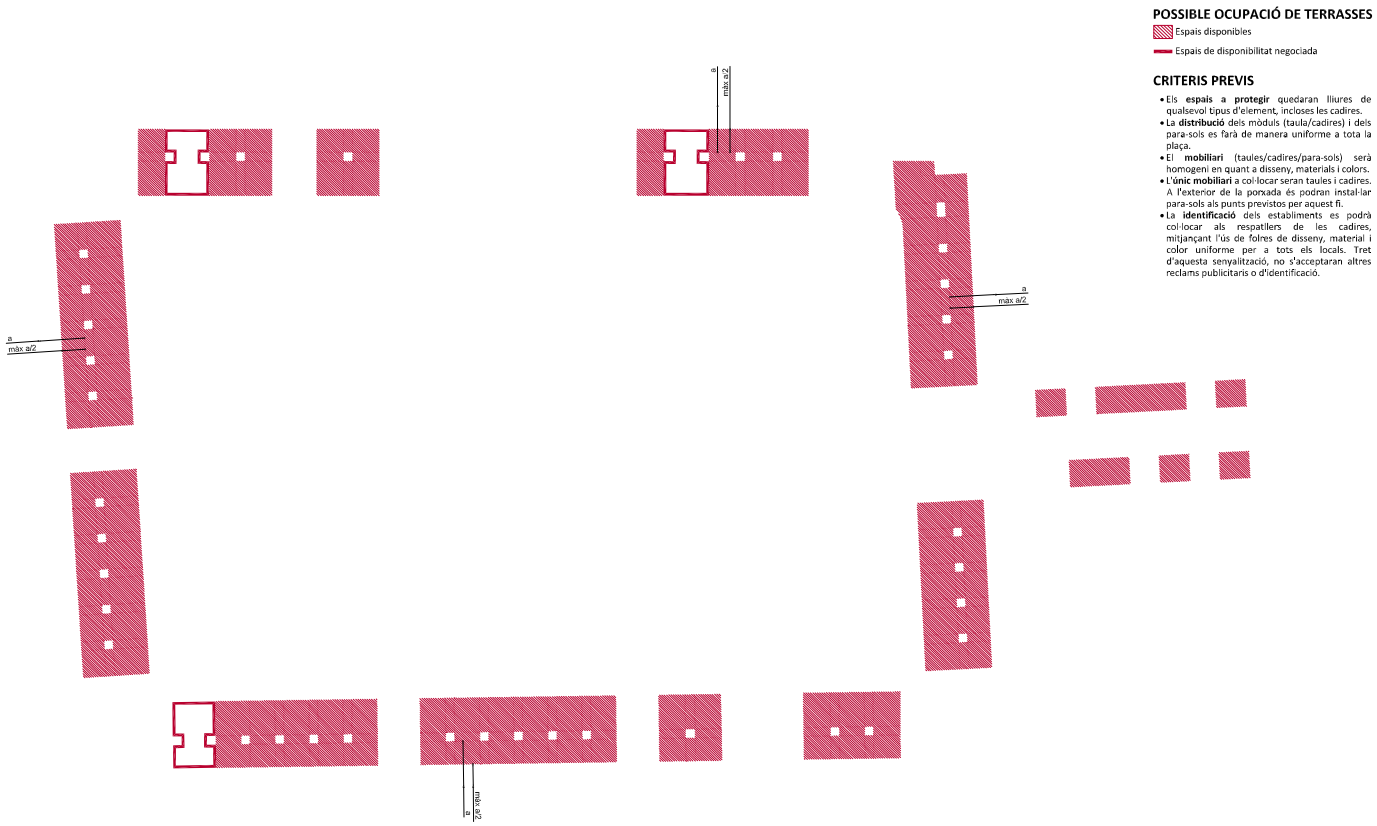
.2.

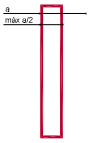
Ajuntament de Barcelona
Institut Municipal de Paisatge Urbà i Qualitat de Vida

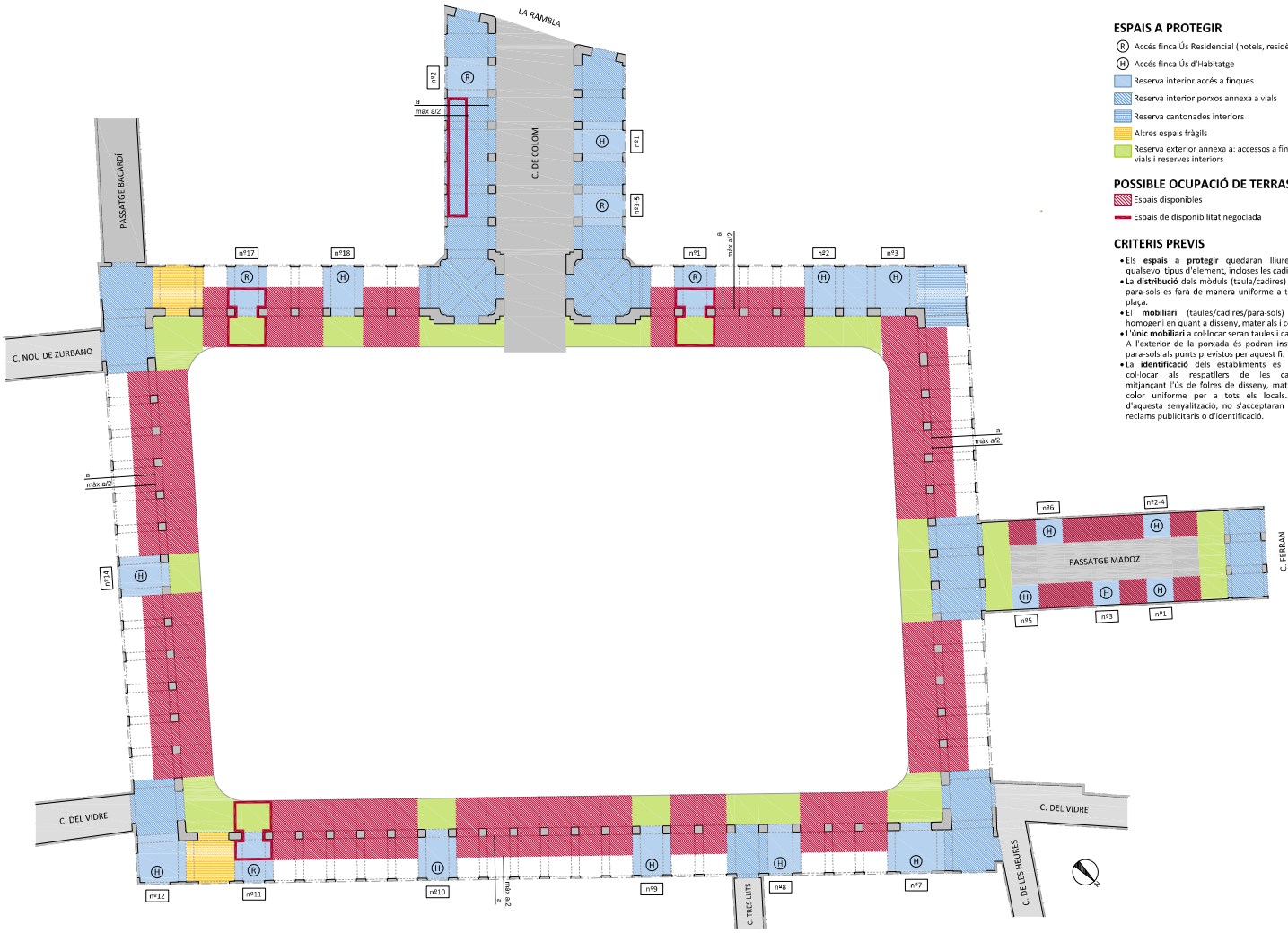
Ajuntament de Barcelona
Institut Municipal de Paisatge Urbà i Qualitat de Vida

.1. Possible ocupació de terrasses

.2.

Ajuntament de Barcelona
Institut Municipal de Paisatge Urbà i Qualitat de Vida

ESTUDI DE PAISATGE DE LA PLAÇA REAL: INSTRUCCIÓ PAISATGÍSTICA PER A LES FAÇANES SOTA PORXO DELS PORXOS DE LA PLAÇA REAL.

Ajuntament de Barcelona
Institut Municipal de Paisatge
Urbà i Qualitat de Vida

ARQUITECTE REDACTOR:
DEPT. TÈCNIC IMPU

DATA: Març 2017

EMPLAÇAMENT:
PLAÇA REAL. BARCELONA

Ajuntament de Barcelona
Institut Municipal de Paisatge
Urbà i Qualitat de Vida

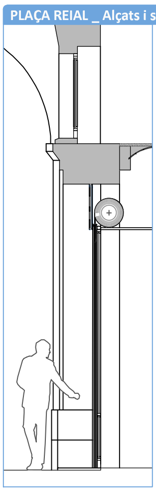
ARQUITECTE REDACTOR:
DEPT. TÈCNIC IMPU

NUM DEL PLANOL:
Estudi de paisatge de la Plaça Reial: Instrucció paisatgística per a les façanes sota porxo dels Porxos de la Plaça Reial.
FOTOGRAFIA AEREA . EMPLAÇAMENT

DATA: Març 2017

EMPLAÇAMENT:
PLAÇA REAL . BARCELONA

PLAÇA REIAL _ Alçats i seccions interior porxos_E:1/50

A CRITERIS D'ESPECEJAMENT EN QUATRE PARTS

Dos mòduls laterals fixos i 2 centrals practicables per accés al local. Obertura mínima d'accés 80 cm cadascun.

B CRITERIS D'ESPECEJAMENT EN TRES PARTS

Dos mòduls laterals fixos i un mòdul central practicable per accés al comerç. Obertura mínima d'accés, 120 cm.

C CRITERIS D'ESPECEJAMENT

Tancament fix, per locals, sense especejaments.

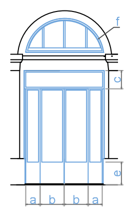
D ACCÉS FINCA / LOCAL COMPARTIT

Buit arquitectònic compartit per dues propietats. Dos peces simètriques de la mateixa tipologia. Compatible amb els materials de la present fitxa.

H SISTEMA DE PROTECCIÓ

Persiana metàl·lica galvanitzada enrotllable tipus "petxina". Situada entre la fusteria i el rètol.Possible part opaca en la part inferior amb una alçada màxima de 60 cm.

Composició

CRITERIS DE COMPOSICIÓ

c: Ample del rètol màxim 60 cm

e: Altura del sòcol inferior de la fusteria . No superior a 60 cm.

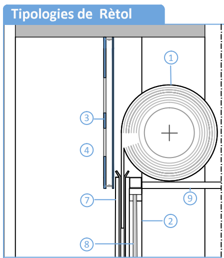
a: No superior 1/2 B.

a,b: És mantindrà la simetria de la composició.

f: Especejament en 4 parts simètriques. 2 Fulles centrals practicables.

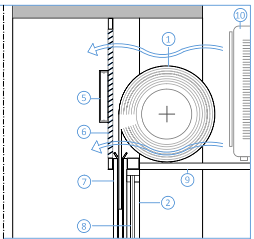
El retol estarà a tocar de la guia
i la guia el màxim a prop de la fusteria.

Tipologies de Rètol

R1 SOLUCIÓ SENSE CLIMATITZACIÓ

Xapa retallada amb retroil·luminació.

R2 SOLUCIÓ AMB CLIMATITZACIÓ

Fons de reixa amb lletres retallades amb retroil·luminació.

Llegenda.

1. **Persiana metàl·lica, enrotllable, galvanitzada tipus "petxina"**
2. **Fusteria. fusta pintada (*)**
3. **Xapa amb lletres retallades amb fons fosc i opac**
4. **Brancal**
5. **Lletra retallada amb retroil.luminació**
6. **Reixa ventilació Tractament cromàtic igual que la fusteria**
7. **Guia Persiana**
8. **Vidre laminat**
9. **cel ras**
10. **Sistema de Climatització**

(*) Gamma de colors

Tons foscos setinats, Dintre de les famílies dels marrons, els blaus i els verds.

Color orientatiu en cada família:

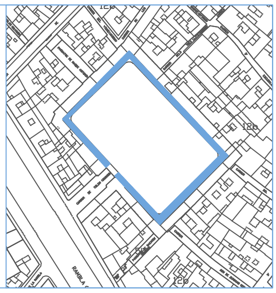
Marrons: RAL 8016 **Blaus: RAL 5008** **Verds: RAL 6020**

Ubicació tipologies.

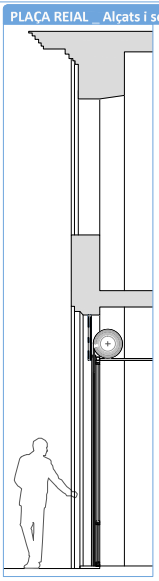
El següent plànol especifíca la zona on es pot aplicar la tipologia.

En cas de la necessitat d'utilitzar portes abatibles a l'exterior. S'estudiarà en cada cas.

En el cas que hi hagi establiments emblemàtics, no s'aplicaran aquestes solucions. S'haurà d'analitzar individualment la proposta.

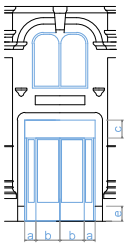

PLAÇA REIAL Alçats i seccions PASSATGE DE BACARDÍ E:1/50

Composició

CRITERIS DE COMPOSICIÓ

c: Amplè del rètol màxim 60 cm.

e: Altura del sòcol inferior de la fusteria . No superior a 60 cm.

a: No superior 1/2 B.

a, b: És mantindrà la simetria de la composició.

El retol estarà a tocar de la guia i la guia el màxim a prop de la fusteria.

A CRITERIS D'ESPECEJAMENT EN QUATRE PARTS

Dos mòduls laterals fixos i 2 centrals practicables per accés all local. Obertura mínima d'accés 80 cm cadascun.

B CRITERIS D'ESPECEJAMENT EN TRES PARTS

Dos mòduls laterals fixos i un mòdul central practicable per accés al comerç. Obertura mínima d'accés, 120 cm.

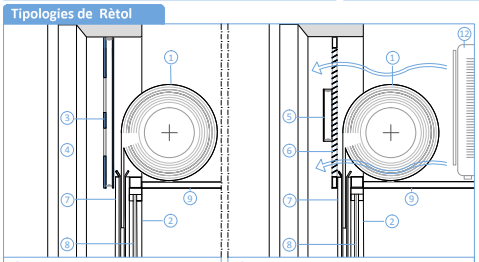
C CRITERIS D'ESPECEJAMENT

Tancament fix, per locals, sense especejaments.

D SISTEMA DE PROTECCIÓ

Persiana metàl·lica galvanitzada enrotllable tipus "petxina", Situada entre la fusteria i el rètol, Possible part inferior opaca amb una alçada màxima de 60 cm.

Tipologies de Rètol

R1 Solució sense CLIMATITZACIÓ

Xapa retallada amb retroil·luminació

R2 Solució amb CLIMATITZACIÓ

Fons de reixa amb Lletres retallades retroil·luminades.

Llegenda.

1. Persiana metàl·lica, enrotllable, galvanitzada tipus "petxina"
2. Fusteria. fusta pintada (*)
3. Xapa amb lletres retallades amb fons fosc i opac
4. Brancal
5. Lletra retallada amb retroil.luminació
6. Reixa ventilació Tractament cromàtic igual que la fusteria
7. Guia Persiana
8. Vidre laminat
9. cel ras
10. Sistema de Climatització

(*) Gamma de colors

Tons foscos setinats, Dintre de les famílies dels marrons, els blaus i els verds.

Color orientatiu en cada família:

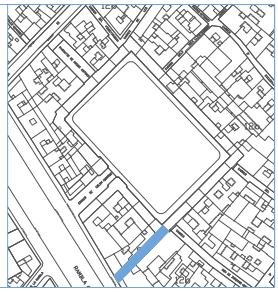
Marrons: RAL 8016 Blaus: RAL 5008 Verds: RAL 6020

Ubicació tipologies.

El següent plànol especifica la zona on es pot aplicar la tipologia.

En cas de la necessitat d'utilitzar portes abatibles a l'exterior. S'estudiarà en cada cas.

En el cas que hi hagi establiments emblemàtics, no s'aplicaran aquestes solucions. S'haurà d'analitzar individualment la proposta.

Ajuntament de Barcelona
Institut Municipal de Paisatge Urbà i Qualitat de Vida

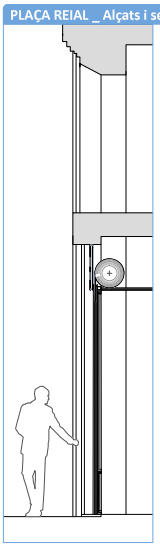
ARQUITECTE REDACTOR: DEPT. TÈCNIC IMPU

NOM DEL PLÀNOL: Estudi de paisatge de la Plaça Reial: Instrucció paisatgística per a les façanes sota porxo dels Porxos de la Plaça Reial.
PROPOSTA PASSATGE BACARDÍ

ESCALA: 1:50
DATA: Març 2017

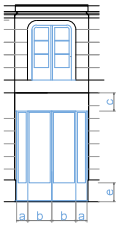
EMPLAÇAMENT: PLAÇA REAL . BARCELONA

PLAÇA REIAL _ Alçats i seccions PASSATGE MADOZ_E:1/50

Composició

CRITERIS DE COMPOSICIÓ

c: Amplè del rètol màxim 60 cm.

e: Altura del sòcol inferior de fusteria. No superior 60 cm.

a: No superior 1/2 B.

a, b: És mantindrà la simetria de la composició.

El rètol estarà a tocar de la guia i la guia el màxim a prop de la fusteria.

A CRITERIS D'ESPECEJAMENT EN QUATRE PARTS

Dos mòduls laterals fixos i 2 centrals practicables per accés al local. Obertura mínima d'accés 80 cm cadascun.

B CRITERIS D'ESPECEJAMENT EN TRES PARTS

Dos mòduls laterals fixos i un mòdul central practicable per accés al comerç. Obertura mínima d'accés, 120 cm.

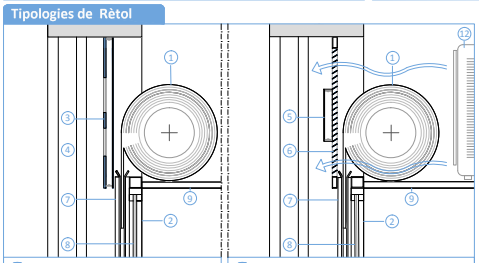
C CRITERIS D'ESPECEJAMENT

Tancament fix, per locals, sense especejaments.

D SISTEMA DE PROTECCIÓ

Persiana metàl·lica galvanitzada enrotllable tipus "petxina". Situada entre la fusteria i el rètol.Fusta per interior sopra amb una alçada mínima de 60 cm.

Tipologies de Rètol

R1 Solució sense CLIMATITZACIÓ

Xapa retallada amb retroil·luminació.

R2 Solució amb CLIMATITZACIÓ

Fons de reixa amb lletres retallades amb retroil·luminació.

Llegenda.

1. **Persiana metàl·lica, enrotllable, galvanitzada tipus "petxina"**
2. **Fusteria. fusta pintada (*)**
3. **Xapa amb lletres retallades amb fons fosc i opac**
4. **Brancal**
5. **Lletra retallada amb retroil.luminació**
6. **Reixa ventilació Tractament cromàtic igual que la fusteria**
7. **Guia Persiana**
8. **Vidre laminat**
9. **cel ras**
10. **Sistema de Climatització**

(*) Gamma de colors

Tons foscos setinats, Dintre de les famílies dels marrons, els blaus i els verds.

Color orientatiu en cada família:

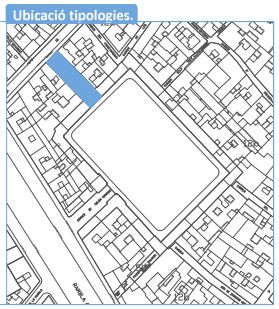
Marrons: RAL 8016 **Blaus: RAL 5008** **Verds: RAL 6020**

El següent plànol especifica la zona on es pot aplicar la tipologia.

En cas de la necessitat d'utilitzar portes abatibles a l'exterior. S'estudiarà en cada cas.

En el cas que hi hagi establiments emblemàtics, no s'aplicaran aquestes solucions. S'haurà d'analitzar individualment la proposta.

Ubicació tipologies.

Ajuntament de Barcelona
Institut Municipal de Paisatge Urbà i Qualitat de Vida

ARQUITECTE REDACTOR:
DEPT. TÈCNIC IMPU

NOM DEL PLÀNOL:
Estudi de paisatge de la Plaça Reial: Instrucció paisatgística per a les façanes sota porxo dels Porxos de la Plaça Reial.
PROPOSTA PASSATGE MADOZ

ESCALA: 1:50
DATA: Març 2017

EMPLAÇAMENT:
PLAÇA REAL . BAR CELONA

ESTUDI DE PAISATGE DE LA PLAÇA REIAL:

DIAGNOSI DE L'ESTAT ACTUAL

INTRODUCCIÓ

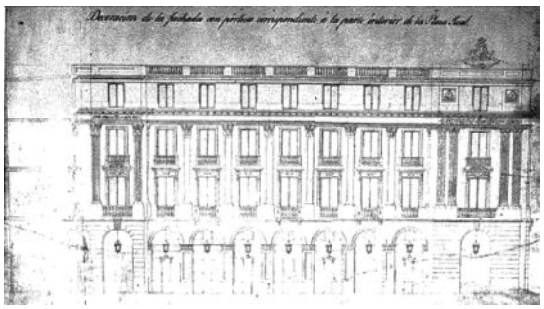
01 Descripció històrica.
02 Altres places reials.
03 Altres places reials. Comparativa.
04 Coneixement de la Plaça. Règims: Urbanistic, Propietats i Usos.

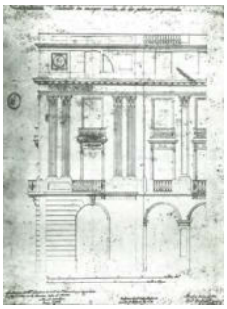
ÀMBITS D'ANÀLISI

05 La Plaça. Façanes estat original.
06 Accés Principal (A). Façanes estat original.
07 Accés Principal (B). Façanes estat original.

INTRODUCCIÓ

PROJECTE DEFINITIU DE FRANCESC DANIEL MOLINA. 1850

VISTA GENERAL. 1860

VISTA GENERAL. 1870

VISTA GENERAL. 1879

VISTA DELS PORXOS. 1920

Els voltants de la Rambla van ser, a partir de la construcció de la tercera muralla (s. XIV) i fins a la desamortització de 1836, indret d'horts i de convents, un dels quals, el dels caputxins, construït entre 1718 i 1723 en uns terrenys d'horta cedits per Felip V. Però amb la industrialització de la ciutat a partir de la segona meitat del XVIII i el conseqüent creixement de la població, tota la zona de la Rambla deixa de ser perifèria per anar agafant cada cop més una posició de centralitat. Ja al s. XIX, s'inicien una sèrie d'operacions urbanístiques per adaptar Barcelona a aquesta nova situació (entre les quals, l'eix Ferran - Princesa). Els convents situats al voltant de la Rambla esdevenen, aixi, terrenys d'oportunitat per a aquestes operacions. El dels Caputxins acabarà, doncs, transformant-se, en una d'aquestes operacions: en el que coneixem en l'actualitat com a la Pl. Reial.

Des d'inicis del XIX es comença a debatre sobre un possible projecte en aquells terrens (en un primer moment, ja es plante]ava una gran plaça dedicada a "los Heroes Españoles"). Amb la desamortització del Trienni Liberal s'inicia el procés d'enderroc de l'antic convent (1823), però no és fins a la Desamortització de Mendizábal que els terrenys passen a ser definitivament municipals (1836).

Es tractarà de resoldre una operació immobiliària unitària de substitució de teixit. A partir d'aquí es pot començar a desenvolupar el concurs que finalment es convocarà el 1848. Un concurs que donava molta llibertat als projectistes, encara que definia ja d'entrada que **calia dissenyar una plaça tancada** (d'acord amb models més propis del segle XVIII), **porxada i d'alçada uniforme** i una estàtua central. El va acabar guanyant Francesc Daniel Molina.

El projecte guanyador és propi de l'època eclèctica i fa una especial atenció a les necessitats de la nova burgesia barcelonina: espais per al comerç i l'oci (en detriment d'aspectes més propis de la representativitat, més antiga o de la connectivitat, més moderna). Aixi, serà un projecte "dedicat" als Consolats de Mar, tal i com deixen veure els medallons dedicats a navegants de la façana (i que són només una petita part dels previstos originàriament).

L'obra però, no s'iniciarà fins a l'any 1850 i després d'haver-ne reduït les mides respecte de la proposta original i d'haver-ne realitzat algunes adaptacions. Aixi, finalment, els dos costats més llargs no tenen exactament la mateixa mida, però aquest extrem es fa imperceptible gràcies al tall que es fa en la façana del costat de la Rambla a través del passatge Colom. Els altres accessos a la plaça es fan a través del porxo, sense talls a les façanes, de manera que, finalment (no era aixi a la primera memòria), en aquests casos, es respecta la condició de concurs de crear una plaça tancada.

Aixi doncs, **com a tancament dels edificis residencials, es construiran unes façanes unitàries composades per una base formada per arcs de mig punt, un cos central de dues plantes unificades a través d'unes grans pilastres corínties rematades per una cornisa i una balustrada i un pis enretirat en forma d'àtic.**

La urbanització de la plaça també va anar patint transformacions. Aixi, l'estàtua eqüestre central es descartava definitivament el 1868 després d'haver-ne instal·lat una de provisional. Els jardins centrals també van anar patint diverses variacions al llarg de la història, aixi, el 1875, a partir d'un disseny de Gaudí, es va instal·lar la font central i els fanals encara existents avui en dia. El 1883, es va fer la plantació de palmeres i es va construir una calçada perimetral que permetés el pas de carruatges. Aquesta és la configuració que va perdurar fins als anys 80 del segle XX.

Entre els anys 1982 i 1984 es va fer una restauració integral de la plaça amb un projecte de Federico Correa i Alfonso Milà, que en va eliminar la circulació rodada i els parterres, creant un paviment continu per tal d'obtenir un gran saló a l'aire lliure. Al mateix temps, **es va fer una restauració de totes les façanes de manera unitària, la última restauració unitària que s'ha fet a la plaça.**

Fonts:
Solà-Morales, Ignasi; López de Guereña Calderón, Arantza; La plaça Reial de Barcelona. De la Utilidad y Ornato Público a la Reforma Urbana. Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona. 1982
Catàleg del Patrimoni Històric de la Ciutat de Barcelona.
Ciricl, Barcelona pam a pam

PLACE DES VOSGES. PARÍS

PLAZA MAYOR. MADRID

PLAZA MAYOR. SALAMANCA

PLAZA CONSTUCIÓN. SAN SEBASTIÁN

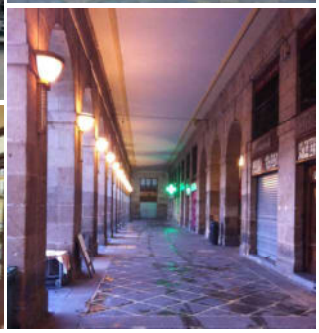

PLAZA NUEVA. BILBAO

CARACTERÍSTIQUES COMUNES:

El projecte:
- Operacions urbanístiques immobiliàries unitàries. Fetes de cop amb un projecte únic per a tota l'operació.
- Operacións arquitectóniques unitàries. Predomini de l'arquitectura. Importància dels ritmes compositius
- Places tancades en elles mateixes.
- Alliberament de l'espai comú. Tractament unitari de l'ocupació de l'espai.

Ús del paisatge urbà:
- **Alliberament de l'arquitectura. Respecte per la seva composició original.**
- **Actuacions de conservació unitàries**
- **Mobiliaris sobris, nets, sense afegits i coherents entre ells.**
- **Alliberament de l'ocupació visual dels porxos.**
- **Absència de reclams individuals.**
- **Coronaments sense distorsions.**

Aquests punts són imprescindibles per a mantenir la coherència de la plaça.

L'ús de l'espai públic.

Pl. Reial. BARCELONA

MADRID

SAN SEBASTIÁN

Unitat arquitectònica.

Pl. Reial. BARCELONA

MADRID

SALAMANCA

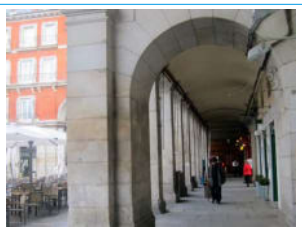
L'ús dels porxos

Pl. Reial. BARCELONA

SAN SEBASTIÁN

MADRID

L'ús dels coronaments.

Pl. Reial. BARCELONA

BILBAO

SALAMANCA

COMPARATIVA

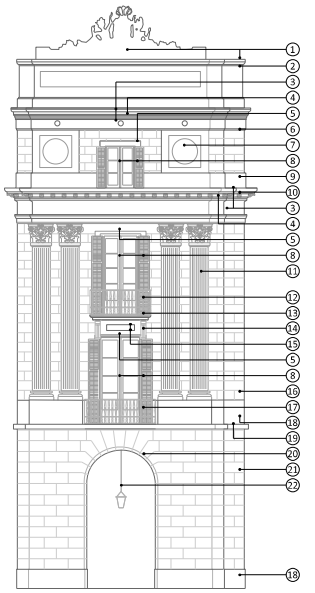
Ús de l'espai públic:
A destacar:
- Ús de mobiliari uniforme per a tota la plaça.
- Les terrasses estan formades per taules i cadires exclusivament, sense afegits, ni altres mobles que aquests. Es col·loquen sense opacifiar els espais i sempre permetent el pas.
- Aquesta manera de fer en altres places contribueix decisòriament en favor d'una percepció endreçada de l'espai.

Unitat arquitectònica:
A destacar:
- Les intervencions són unitàries per a tota la plaça.
- No es produeixen accions individuals que canviïn la configuració (canvis en especejaments de fusteria, persianes, etc...)
- No es produeixen accions unilaterals d'identificació o guarniments sobre les façanes.
- Així s'ha mantingut la idea original d'una plaça amb un projecte unitari.

Ús dels porxos
A destacat:
- Els porxos estan alliberats per al pas de persones i l'accés a les plantes baixes.
- No es col·loquen impediments físics que privatitzin el pas i/o les visions i transparències entre dins i fora.
- Aquestes accions són decisòries per a mantenir l'espai com a públic i la sensació d'unitat i d'espai.

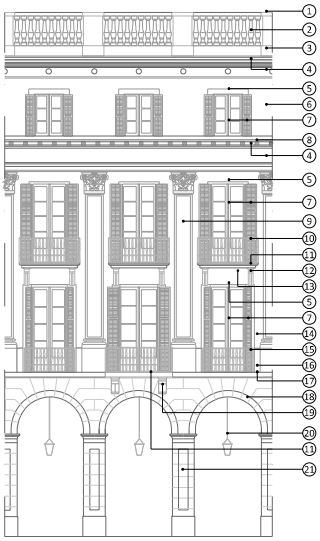
Coronaments:
A destacar:
- Es pot apreciar el perfil de coronament propi de la plaça. Aquest perfil és unitari igual com tot el projecte.
- Absència d'elements afegits d'instal·lacions badalots, etc. La col·locació d'instal·lacions s'ha fet tenint en compte aquesta circumstància.
- Es manté així també, la coherència en l'arquitectura.

ANÀLISI

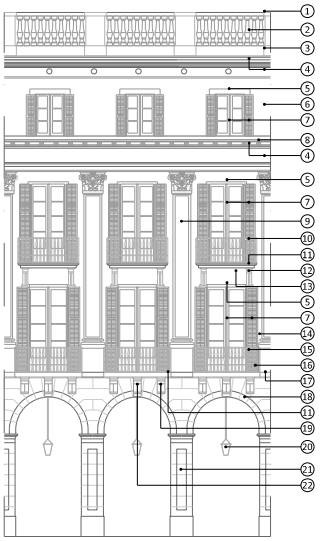
TIPOLOGIA FAÇANA: Model P.01

1. **Conjunt ornamental coronament.** Terracota. **Coronament ampit.** Ceràmic.
2. **Ampit.** Paret d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura llisca da i sense especejaments.
3. **Cornisa-Fris.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura llisca da i sense especejament.
4. **Dentellada.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada, amb textura llisca da sense marcar especejaments i amb pàtina imitació terracota.
5. **Llinda-Brancals.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
6. **Parament Àtic.** Estuc de calç amarada tenyida en massa. Textura llisca da i especejament amb juntes en bisell amb part inferior ombrejada.
7. **Medalló ornamental.** Terracota.
8. **Finestra-Balconera.** De fusta. Dos fulls batents i llistons. **Persiana de Llibret.** De fusta. Quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
9. **Sòcol.** Estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura llisca da i sense especejament.
10. **Modillò.** Terracota.
11. **Pilastra.** Fust acanalat d'obra amb arestes aplanades i revestit amb estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura llisca da i acabat marbrejat. Capitell corinti de terracota. Basament de pedra natural.
12. **Barana calada.** De ferro colat, amb barrots verticals de secció circular variable i franja horitzontal inferior ornamentada amb motius florals.
13. **Llosa balcó.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
14. **Cartel·la.** Terracota.
15. **Plafó de sotabalcó.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, de textura llisca da i acabat marbrejat, i part central amb ornament de terracota.
16. **Parament Cos Principal.** Estuc de calç amarada, tenyida en massa, de textura llisca da i especejament imitant carreus amb juntes en bisell amb part inferior ombrejada.
17. **Barana calada.** De ferro colat amb barrots verticals de secció circular variable i base amb forma de prisma.
18. **Sòcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
19. **Cèrcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
20. **Arc de mig punt recte a saltacavall.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
21. **Basament.** Carreus de pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
22. **Lluminària.** Suport de ferro colat i punt de llum de xapa i vidre.

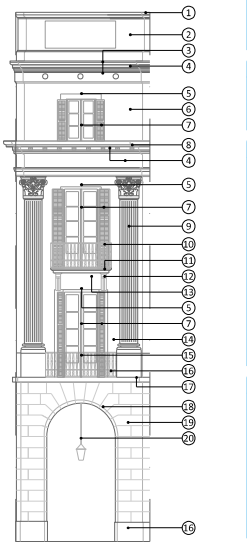
TIPOLOGIA FAÇANA: Model P.02

1. **Coronament ampit.** Ceràmic.
2. **Balustre.** Terracota.
3. **Ampit.** Sòcol i pilars d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura llisca da i sense especejaments.
4. **Cornisa-Fris.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada, tenyida en massa amb textura llisca da i sense especejament.
5. **Llinda-Brancals.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
6. **Parament Àtic.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura llisca da i sense especejament.
7. **Finestra-Balconera.** De fusta. Dos fulls batents i llistons. **Persiana de Llibret.** De fusta. Quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8. **Modillò.** Terracota.
9. **Pilastra.** Fust orlat revestit amb estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura llisca da i acabat marbrejat. Capitell corinti de terracota. Basament de pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
10. **Barana calada.** De ferro colat, amb barrots verticals de secció circular variable i franja horitzontal inferior ornamentada amb motius florals.
11. **Llosa balcó.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
12. **Cartel·la.** Terracota
13. **Plafó de sotabalcó.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura llisca da i acabat marbrejat.
14. **Parament Cos Principal.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, de textura llisca da i especejament filetejat.
15. **Barana calada.** De ferro colat, amb barrots verticals de secció circular variable, una franja horitzontal inferior i peces als extrems laterals que simulen columnes d'estil corinti amb fulles d'acant a la base.
16. **Sòcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
17. **Cèrcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
18. **Arc de mig punt recte a saltacavall.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
19. **Mènsula.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
20. **Lluminària.** Suport de ferro colat i punt de llum de xapa i vidre.
21. **Pilar amb basament.** Format per carreus de pedra sorrenca silícia, tipus Montjuïc, amb motllures aprofundides, capitell amb motius florals tallats a l'abac i bocell decorat amb ovals.

TIPOLOGIA FAÇANA: Model P.03

1. **Coronament ampit.** Ceràmic.
2. **Balustre.** Terracota.
3. **Ampit.** Sòcol i pilars d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura llisca da i sense especejaments.
4. **Cornisa-Fris.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura llisca da i sense especejament.
5. **Llinda-Brancals.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
6. **Parament Àtic.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura llisca da i sense especejament.
7. **Finestra-Balconera.** De fusta. Dos fulls batents i llistons. **Persiana de Llibret.** De fusta. Quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8. **Modillò.** Terracota.
9. **Pilastra.** Fust orlat revestit amb estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura llisca da i acabat marbrejat. Capitell corinti de terracota. Basament de pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
10. **Barana calada.** De ferro colat, amb barrots verticals de secció circular variable i franja horitzontal inferior ornamentada amb motius florals
11. **Llosa balcó.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
12. **Cartel·la.** Terracota
13. **Plafó de sotabalcó.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura llisca da i acabat marbrejat.
14. **Parament Cos Principal.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, de textura llisca da i especejament filetejat.
15. **Barana calada.** De ferro colat, amb barrots verticals de secció circular variable, una franja horitzontal inferior i peces als extrems laterals que simulen columnes d'estil corinti amb fulles d'acant a la base.
16. **Sòcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
17. **Cèrcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
18. **Arc de mig punt recte a saltacavall.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
19. **Mènsula.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
20. **Lluminària.** Suport de ferro colat i punt de llum de xapa i vidre.
21. **Pilar amb basament.** Format per carreus de pedra sorrenca silícia, tipus Montjuïc, amb motllures aprofundides, capitell amb motius florals tallats a l'abac i bocell decorat amb ovals.
22. **Cartela.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.

TIPOLOGIA FAÇANA: Model P.04

1. **Coronament ampit.** Ceràmic.
2. **Ampit.** Paret d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura llisca da i sense especejaments.
3. **Cornisa-Fris.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura llisca da i sense especejament.
4. **Dentellada.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada, amb textura llisca da sense marcar especejaments i amb pàtina imitació terracota.
5. **Llinda-Brancals.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
6. **Parament Àtic.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura llisca da i sense especejament.
7. **Finestra-Balconera.** De fusta. Dos fulls batents i llistons. **Persiana de Llibret.** De fusta. Quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
8. **Modillò.** Terracota.
9. **Pilastra.** Fust acanalat d'obra amb arestes aplanades i revestit amb estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura llisca da i acabat marbrejat. Capitell corinti de terracota i basament de pedra natural.
10. **Barana calada.** De ferro colat, amb barrots verticals de secció circular variable i franja horitzontal inferior ornamentada amb motius florals
11. **Llosa balcó.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
12. **Cartel·la.** Terracota
13. **Plafó de sotabalcó.** Estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura llisca da i acabat marbrejat.
14. **Parament Cos Principal.** Estuc de calç amarada, tenyida en massa, de textura llisca da i especejament filetejat.
15. **Barana calada.** De ferro colat amb barrots verticals de secció circular variable i base amb forma de prisma.
16. **Sòcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
17. **Cèrcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
18. **Arc de mig punt recte a saltacavall.** Pedra sorrenca silícia Montjuïc.
19. **Basament.** Carreus de pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
20. **Lluminària.** Suport de ferro colat i punt de llum de xapa i vidre.

Coronament.

Les façanes queden rematades a la part superior per ampits cecs al edifícis que fan cantonada i balustrades de terracota a la resta de finques.

Atic.

Tercera planta, lleugerament endarrerida, amb finestres situades sobre els eixos verticals que organitzen el cos principal.

Cos Principal.

De dos plantes d'alçada, el cos principal s'organitza en eixos verticals, separats per grans pilastres amb pedestals de pedra natural i capitells de terracota sobre els quals s'eleva l'entaulament.

Tots els buits de la segona planta disposen d'una llosa de pedra natural que recolza sobre cartel·les de terracota.

Al primer nivell s'alternen els buits que no disposen de balcó amb d'altres on les lloses de pedra descansen sobre mènsules de pedra natural.

Basament.

P.01/P.04 Mur de carreus de pedra natural amb un arc de mig punt al centre, sobre el qual s'eleva la façana.

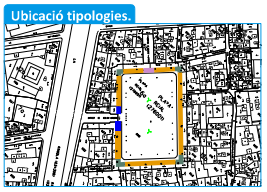
P.02/P.03 Arcada de pedra formada per 61 arcs de mig punt, a banda i banda del carrer, que recolzen sobre pilars de secció rectangular executats amb carreus de pedra natural.

La Plaça.

Inspirada en les places neoclàssiques franceses del s.XVII, la Plaça Reial és una plaça porxada amb façanes uniformes d'estil acadèmic, amb arcs de mig punt a la planta baixa, que suporten grans pilastres amb capitell corinti que abasten els dos pisos d'alçada amb el seu entaulament, sobre el qual s'eleva un darrer pis amb finestres a manera d'àtic lleugerament endarrerit.

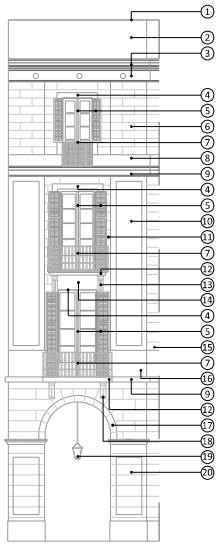
Les façanes estan decorades amb terracotes amb motius hel·lenitzants, bustos de navegants i d'exploradors americans i escuts sostinguts per infants indis.

Ubicació tipologies.

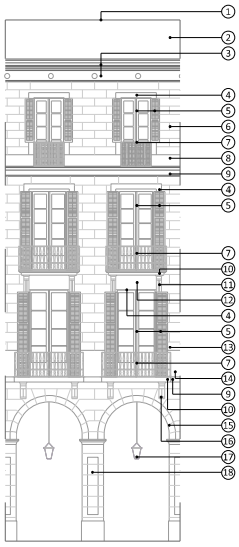
A TENIR EN COMPTE PER A PROPERES INTERVENCIONS, TANT DE CARÀCTER GLOBAL COM INDIVIDUALS.

LES DADES REFLECTIDES HAN ESTAT DETERMINADES MITJANÇANT INSPECCIONS VISUALS A PEU DE CARRER.

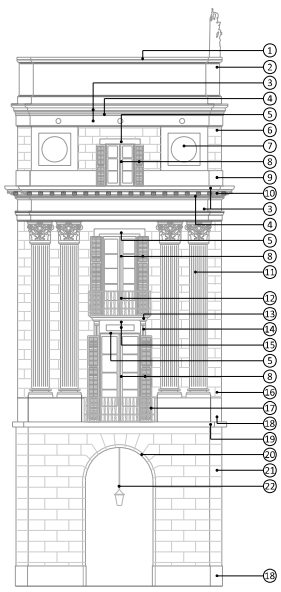
TIPOLOGIA FAÇANA: Model AP.A.01

1. **Coronament ampit.** Ceràmic.
2. **Ampit.** Paret d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
3. **Cornisa-Fris.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
4. **Llinda-Brancals.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
5. **Balconera.** De fusta. Dos fulls batents i llistons.
   Persiana de Llibret. De fusta. Quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
6. **Parament Àtic.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i especejament filetejat.
7. **Barana calada.** De ferro colat, amb barrots verticals de secció circular variable i franja horitzontal inferior.
8. **Sòcol.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
9. **Cèrcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
10. **Lessena orlada.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
11. **Parament Cos Principal.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i especejament filetejat.
12. **Llosa balcó.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
13. **Cartel·la.** Terracota
14. **Plafó de sotabalcó.** Estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura lliscada i acabat marbrejat.
15. **Cantonera.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
16. **Sòcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
17. **Arc de mig punt recte a saltacavall.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
18. **Mènsula.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
19. **Lluminària.** Suport de ferro colat i punt de llum de xapa i vidre.
20. **Pilar amb basament.** Format per carreus de pedra sorrenca silícia, tipus Montjuïc, amb motllures aprofundides, capitell amb motius florals tallats a l'abac i bocell decorat amb ovals.

TIPOLOGIA FAÇANA: Model AP.A.02

1. **Coronament ampit.** Ceràmic.
2. **Ampit.** Paret d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
3. **Cornisa-Fris.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
4. **Llinda-Brancals.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
5. **Balconera.** De fusta. Dos fulls batents i llistons.
   Persiana de Llibret. De fusta. Quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
6. **Parament Àtic.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i especejament filetejat.
7. **Barana calada.** De ferro colat, amb barrots verticals de secció circular variable i franja horitzontal inferior.
8. **Sòcol.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
9. **Cèrcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
10. **Llosa balcó.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
11. **Cartel·la.** Terracota
12. **Plafó de sotabalcó.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i acabat marbrejat.
13. **Parament Cos Principal.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i especejament filetejat.
14. **Sòcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
15. **Arc de mig punt recte a saltacavall.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
16. **Mènsula.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
17. **Lluminària.** Suport de ferro colat i punt de llum de xapa i vidre.
18. **Pilar amb basament.** Format per carreus de pedra sorrenca silícia, tipus Montjuïc, amb motllures aprofundides, capitell amb motius florals tallats a l'abac i bocell decorat amb ovals.

TIPOLOGIA FAÇANA: Model AP.A.03

1. **Coronament ampit.** Ceràmic.
2. **Ampit.** Paret d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
3. **Cornisa-Fris.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
4. **Dentellada.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada, amb textura lliscada sense marcar especejaments i amb pàtina imitació terracota.
5. **Llinda-Brancals.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
6. **Parament Àtic.** Estuc de calç amarada tenyida en massa. Textura lliscada i especejament amb juntes en bisell amb part inferior ombrejada.
7. **Medalló ornamental.** Terracota.
8. **Finestra-Balconera.** De fusta. Dos fulls batents i llistons.
   Persiana de Llibret. De fusta. Quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
9. **Sòcol.** Estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
10. **Modillò.** Terracota.
11. **Pilastra.** Fust acanalat d'obra amb arestes aplanades i revestit amb estuc de calç amarada, tenyida en massa, amb textura lliscada i acabat marbrejat. Capitell corinti de terracota. Basament de pedra natural.
12. **Barana calada.** De ferro colat, amb barrots verticals de secció circular variable i franja horitzontal inferior ornamentada amb motius florals.
13. **Llosa balcó.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
14. **Cartel·la.** Terracota.
15. **Plafó de sotabalcó.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, de textura lliscada i acabat marbrejat, i part central amb ornament de terracota.
16. **Parament Cos Principal.** Estuc de calç amarada, tenyida en massa, de textura lliscada i especejament imitant carreus amb juntes en bisell amb part inferior ombrejada.
17. **Barana calada.** De ferro colat amb barrots verticals de secció circular variable i base amb forma de prisma.
18. **Sòcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
19. **Cèrcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
20. **Arc de mig punt recte a saltacavall.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
21. **Basament.** Carreus de pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
22. **Lluminària.** Suport de ferro colat i punt de llum de xapa i vidre.

Coronament.

Les façanes queden rematades a la part superior per ampits cecs.

Atic.

AP.A.01/AP.A.02 Tercera planta amb balconeres situades sobre els eixos verticals que organitzen el cos principal.

AP.A.03 Idem tipologia **Façanes Plaça P.01**

Cos Principal.

AP.A.01 De dos plantes d'alçada, s'organitza en un eix vertical, separat per lesenes orlades. Els buits disposen d'una llosa de pedra natural que recolza sobre cartel·les de terracota (2n nivell) o mènsules de pedra (1r nivell)

AP.A.02 De dos plantes d'alçada segueix l'esquema compositiu de les façanes de la Plaça Reial, però fent desaparèixer les grans pilastres i l'entaulament. Els buits disposen d'una llosa de pedra natural recolzada sobre cartel·les de terracota (2n nivell) o mènsules de pedra (1r nivell)

AP.A.03 Idem tipologia **Façanes Plaça P.01**

Basament.

AP.A.01 Pilars de carreus de pedra natural, sobre els quals descansa un arc de mig punt.

AP.A.02 Arcada de pedra formada per 6 arcs de mig punt, a banda i banda del carrer, sobre pilars de secció rectangular executats amb carreus de pedra natural.

AP.A.03 Mur de carreus de pedra natural amb un arc de mig punt al centre, sobre el qual s'eleva la façana.

Accessos Principals.

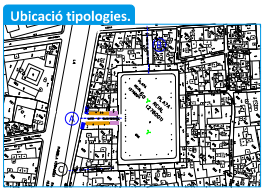
La Plaça Reial disposa de tres accessos principal:

Ⓐ **Carrer Colom.** Es tracta d'un carrer porxat, que comunica La Rambla dels Caputxins amb el centre de la Plaça Reial, tallant un dels costats amb major longitud.

Ⓑ **Passatge Madoz.** Comunica el carrer Ferran amb el centre de la Plaça Reial, mitjançant dues zones porxades separades per un pati descobert.

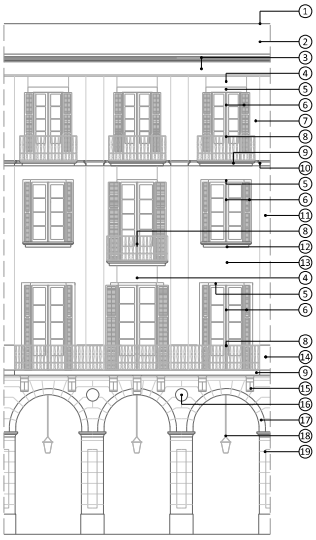
Ⓒ **Passatge Bacardi.** Va ser la primera galeria coberta de Barcelona i permet l'accés a una de les cantonades de la Plaça des de La Rambla dels Caputxins.

Ubicació tipologies.

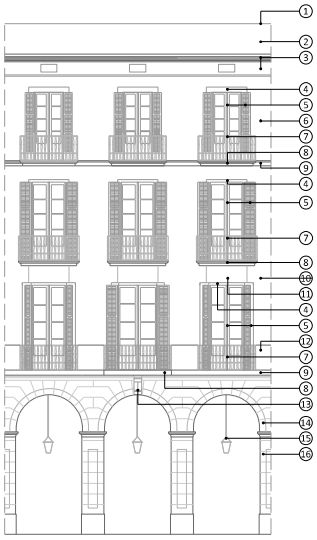
A TENIR EN COMPTE PER A PROPERES INTERVENCIONS, TANT DE CARÀCTER GLOBAL COM INDIVIDUALS.

LES DADES REFLECTIDES HAN ESTAT DETERMINADES MITJANÇANT INSPECCIONS VISUALS A PEU DE CARRER.

TIPOLOGIA FAÇANA: Model AP.B.01

1. **Coronament ampit.** Ceràmic.
2. **Ampit.** Paret d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
3. **Cornisa-Fris.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
4. **Plafó ornamental.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i acabat marbrejat.
5. **Llinda-Brancals.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
6. **Finestra-Balconera.** De fusta. Dos fulls batents i llistons. **Persiana de Llibret.** De fusta. Quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
7. **Parament Àtic.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i especejament filetejat.
8. **Barana calada.** De ferro colat, amb barrots verticals de secció circular varible.
9. **Llosa balcó.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
10. **Cèrcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
11. **Lessena.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
12. **Ampit de finestra.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
13. **Parament Cos Principal.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i especejament filetejat.
14. **Sòcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
15. **Cartel·la.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
16. **Medalló ornamental.** Marbre
17. **Arc de mig punt recte a saltacavall.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
18. **Lluminària.** Suport de ferro colat i punt de llum de xapa i vidre.
19. **Pilar amb basament.** Format per carreus de pedra sorrenca silícia, tipus Montjuïc, amb motllures aprofundides, capitell amb motius florals tallats a l'abac i bocell decorat amb ovals.

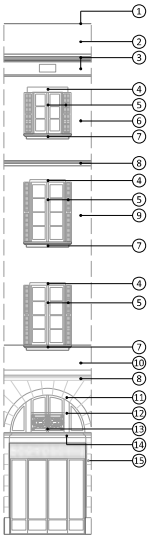
TIPOLOGIA FAÇANA: Model AP.B.02

1. **Coronament ampit.** Ceràmic.
2. **Ampit.** Paret d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
3. **Cornisa-Fris.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
4. **Llinda-Brancals.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
5. **Balconera.** De fusta. Dos fulls batents i llistons. **Persiana de Llibret.** De fusta. Quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
6. **Parament Àtic.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i especejament filetejat.
7. **Barana calada.** De ferro colat, amb barrots verticals de secció circular varible.
8. **Llosa balcó.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
9. **Cèrcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
10. **Parament Cos Principal.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i especejament filetejat.
11. **Plafó de sotabalcó.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i acabat marbrejat.
12. **Sòcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
13. **Cartel·la.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
14. **Arc de mig punt recte a saltacavall.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
15. **Lluminària.** Suport de ferro colat i punt de llum de xapa i vidre.
16. **Pilar amb basament.** Format per carreus de pedra sorrenca silícia, tipus Montjuïc, amb motllures aprofundides, capitell amb motius florals tallats a l'abac i bocell decorat amb ovals.

TIPOLOGIA FAÇANA: Model AP.B.03

1. **Coronament ampit.** Ceràmic.
2. **Ampit.** Paret d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
3. **Cornisa-Fris.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
4. **Llinda-Brancals.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
5. **Finestra-Balconera.** De fusta. Dos fulls batents i llistons. **Persiana de Llibret.** De fusta. Quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
6. **Parament Àtic.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i especejament filetejat.
7. **Barana calada.** De ferro colat, amb barrots verticals de secció circular varible.
8. **Llosa balcó.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
9. **Cèrcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
10. **Lessena.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
11. **Ampit de finestra.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
12. **Parament Cos Principal.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i especejament filetejat.
13. **Sòcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
14. **Cartel·la.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
15. **Finestra.** De fusta. Dos fulls batents i llistons.
16. **Parament entresol.** Carreus de pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
17. **Barana.** De ferro colat.
18. **Llinda.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
19. **Pilar amb basament.** Format per carreus de pedra sorrenca silícia, tipus Montjuïc.

TIPOLOGIA FAÇANA: Model AP.B.04

1. **Coronament ampit.** Ceràmic.
2. **Ampit.** Paret d'obra de fàbrica, revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
3. **Cornisa-Fris.** Fàbrica revestida amb un estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i sense especejament.
4. **Llinda-Brancals.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
5. **Finestra.** De fusta. Dos fulls batents i llistons. **Persiana de Llibret.** De fusta. Quatre fulls batents i lamel·les oscil·lants.
6. **Parament Àtic.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i especejament filetejat.
7. **Ampit de finestra.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
8. **Cèrcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
9. **Parament Cos Principal.** Estuc de calç amarada tenyida en massa, amb textura lliscada i especejament filetejat.
10. **Sòcol.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
11. **Arc de mig punt recte a saltacavall.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
12. **Finestra.** De fusta. Quatre fulls, dos laterals fixes i dos batents.
13. **Barana.** Ferro colat.
14. **Llinda.** Pedra sorrenca silícia tipus Montjuïc.
15. **Pilar amb basament.** Format per carreus de pedra sorrenca silícia, tipus Montjuïc, amb motllures aprofundides, capitell amb motius florals tallats a l'abac i bocell decorat amb ovals.

Coronament.

Les façanes queden rematades a la part superior per ampits cecs.

Atic.

AP.B.01/B.02 Balconeres amb lloses de pedra natural es situen sobre els eixos que organitzen el cos principal.

AP.B.03 Balconeres amb lloses de pedra i finestres es situen sobre els eixos verticals que organitzen el cos principal.

AP.B.04 Disposa d'una finestra a la part central.

Cos Principal.

De dos plantes d'alçada, s'organitza en eixos verticals:

AP.B.01 Un balcó corregut de pedra natural connecta totes les balconeres del 1r nivell. Una balconera amb llosa de pedra natural al centre i finestres als laterals conformen la 2a planta.

AP.B.02 El 1r nivell disposa d'un balcó central amb cantonades arrodonides, al 2n totes les balconeres disposen d'una llosa de pedra natural.

AP.B.03 Lesenes amb basament de pedra marquen el ritme compositiu que alterna balconeres amb lloses de pedra i finestres.

AP.B.04 Les finestres es situen a la part central.

Basament.

AP.B.01/B.02 Arcada de pedra formada per 3 arcs de mig punt, que recolzen sobre pilars de secció rectangular executats amb carreus de pedra natural.

AP.B.03 Estructura porticada de pedra natural formada per peus drets de secció rectangular i llindes de 3 peces, sobre la qual recolza un mur de carreus de pedra natural.

AP.B.04 Arc de mig punt que descansa sobre pilars de carreus de pedra natural.

Accessos Principals.

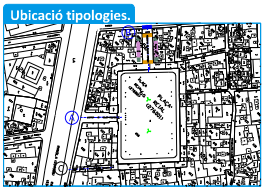
La Plaça Reial disposa de tres accessos principal:

Ⓐ **Carrer Colom.** Es tracta d'un carrer porxat, que comunica La Rambla dels Caputxins amb el centre de la Plaça Reial, tallant un dels costats amb major longitud.

Ⓑ **Passatge Madoz.** Comunica el carrer Ferran amb el centre de la Plaça Reial, mitjançant dues zones porxades separades per un pati descobert.

Ⓒ **Passatge Bacardí.** Va ser la primera galeria coberta de Barcelona i permet l'accés a una de les cantonades de la Plaça des de La Rambla dels Caputxins.

Ubicació tipologies.

A TENIR EN COMPTE PER A PROPERES INTERVENCIONS, TANT DE CARÀCTER GLOBAL COM INDIVIDUALS.

LES DADES REFLECTIDES HAN ESTAT DETERMINADES MITJANÇANT INSPECCIONS VISUALS A PEU DE CARRER.

Ajuntament de Barcelona
SERVEI D'ARQUEOLOGIA DE BARCELONA
Carrer d'en Rull, 4 08002 Barcelona
T. (+34) 932 566 897
www.bcn.cat/arqueologiabarcelona

PLA D'ACTUACIONS A LA PLAÇA REIAL

DISTRICTE DE CIUTAT VELLA
BARCELONA

INFORME D'IMPACTE SOBRE EL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC

OBRES

IPAOBR-3412
Febrer 2022

Ajuntament de Barcelona

INFORME D'IMPACTE SOBRE EL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC OBRES

Núm. Informe:	IPAOBR-3412
Data:	18 de febrer de 2022
Pàgina:	1 d'13

SOL·LICITANT:	**Sra. Núria Ripoll Zarraga** *Institut del Paisatge Urbà* Serveis Tècnics Ajuntament de Barcelona
OBJECTE:	PLA D'ACTUACIONS A LA PLAÇA REIAL
DATA DEL PROJECTE:	En redacció
EMPLAÇAMENT:	Plaça Reial de Barcelona Districte de Ciutat Vella UTM31N-ETRS89: X:431035.5 / Y: 4581286.2

DESCRIPCIÓ DE LES OBRES A REALITZAR:

El present informe d'impacte arqueològic correspon al PLA D'ACTUACIONS A LA PLAÇA, al Districte de Ciutat Vella, a Barcelona, on s'informa de l'afectació del subsol en una gran àrea.
La zona que s'ha considerat s'indica als annexos 1 i 2, on hi apareix la delimitació orientativa de l'àmbit a estudiar, juntament amb els elements arqueològics i patrimonials que es poden veure afectats per aquest projecte.
Com que l'execució de l'obra provocarà una excavació del subsol, caldrà tenir en compte les possibles afectacions que es detallen a l'apartat següent.

POSSIBLES AFECTACIONS:

L'espai on es duran a terme els treballs és una zona on és coneguda l'existència de refugis de la guerra i diferents elements patrimonials a tenir en compte. Tot seguit descriurem els béns històrics afectats per aquest projecte:

1. A la ciutat de Barcelona s'hi han documentat nombroses restes de cronologies prehistòriques que evidencien l'ocupació d'aquestes terres per part de grups poblacionals en cronologies molt antigues. La majoria d'evidències s'han trobat a l'actual barri del Raval i la muntanya de Montjuïc, per bé que no és inversemblant pensar que la presència d'aquestes primeres comunitats humanes es podria haver estès per tot el Pla de Barcelona.

2. **Convent de Santa Madrona (1723-1825)**. L'espai de l'actual plaça Reial, prèviament a la construcció de la dita plaça, estava ocupat pel convent de Santa Madrona, que pertanyia a l'ordre dels caputxins. El seu origen es remunta a la guerra de successió, quan a causa del setge de Barcelona per part de les tropes filipistes, el convent que els caputxins tenien a la ciutat va ser ocupat militarment primer i arrasat després. Acabada la guerra, Felip V va concedir a l'ordre els terrenys per a la construcció d'un nou convent. Segons explica Cayetano Barraquer i Roviralta[1] *los lindes del total solar donde se iba a edificar el convento y dejar la huerta eran, pues, los siguientes: el oriental la calle del Vidrio que pasaba entonces en línea casi recta desde la de Quintana a la de Escudillers; el meridional la parte trasera de las casas de esta última nombrada calle, que caía poco más o menos donde la galería S. de la actual Plaza Real y pasaje Bacardí; el oeste la riera o rambla, que allí pasaba casi recta, y digo casi porque describía ligeros ángulos entrantes y salientes, y el N., en parte edificios que estaban donde hoy pasa la calle de Fernando VII, y entonces no existía, y parte una calle que la construcción de la de Fernando se tragó. Esta calle era la continuación de la de Arolas y por lo mismo de Arolas se llamaba*. El convent va estar en ús, patint diverses modificacions i reformes, fins a la desamortització de Mendizábal de 1835.

3. **Plaça Reial**[2]. L'any 1841 l'Ajuntament va convocar un concurs per construir un teatre al lloc de l'antic convent dels Caputxins, desamortitzat el 1835, que des de l'exclaustració complia aquesta funció. Tot i així, el projecte no es va arribar a dur a terme i el 1848 Francesc Daniel i Molina va guanyar un nou concurs, ara ja de projectes per convertir el solar en espai públic. La plaça es va començar a construir el mateix any, reduint les dimensions de la projectada inicialment i donant-li una lleugera irregularitat, per tal de millorar l'enllaç amb els carrers preexistents, irregularitats quasi imperceptibles gràcies a petites variacions del mòdul del pòrtic i a la partició de la façana de major longitud mitjançant el carrer Colom, també porxat, que permet una millor connexió amb la Rambla. Les obres es van enllestir el 1860 i quatre anys després ho van ser també els acabats de les façanes.

   La plaça Reial és considerada un Bé Cultural d'Interès Local (B) i com a tal està inclosa al Catàleg de patrimoni de la ciutat de Barcelona. El seu número d'identificador és el 3044.

4. **Muralla medieval i moderna de Barcelona**[3]**.** Sembla que cap al segle XI hi hauria hagut un reforçament del caràcter de plaça forta de la ciutat, amb la refortificació de tres de les seves portes d'accés (el castell Vell, el castell Nou i el castell de Regomir). En aquest moment, molts trams de la muralla baix imperial es van reaprofitar per adossar-hi noves edificacions privades. Extramurs es va produir un creixement urbanístic considerable, amb l'aparició de burgs o ravals just als afores de les portes de la ciutat.

[1] Barraquer i Roviralta, C. (1906): "Tomo II. Capítulo decimoquinto capuchinos. Artículo primero capuchinos de Barcelona" a *Las Casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX.*

[2] Portal d'Informació Urbanística (https://ajuntament.barcelona.cat/informaciourbanistica/cerca/ca/fitxa/3044/--/--/cp/)
[3] Carta Arqueològica de Barcelona (http://cartaarqueologica.bcn.cat/3111)

Aquestes àrees s'expandeixen de manera planificada durant els segles XII i XIII, quan Barcelona entra en una etapa de gran creixement urbanístic. Amb la nova situació es crea la necessitat d'integrar tot aquest creixement dins de la trama urbana de la ciutat, especialment a nivell defensiu, i per aquesta raó van habilitar-se nous portals a les vies d'entrada fora muralla. Malauradament, arqueològicament no s'han pogut localitzar aquests portals.

L'any 1285, arrel d'una confrontació amb França, Pere II el Gran va ordenar fortificar Barcelona amb murs de tàpia i torres de fusta. Quan el conflicte amb França es va haver acabat, les tasques de fortificar Barcelona van recaure en el Consell de Cent. Així als portals ja construïts (Boqueria, Portaferrissa o Jonqueres) se n'hi van afegir de nous, com ara el Portal Nou de 1295.

Durant el segle XIV i arrel d'un conflicte amb Castella, l'any 1357 el Consell de Cent decideix millorar la muralla. El 1368 es demana a la ciutadania que col·labori en la construcció dels nous recintes defensius i llavors els veïns de l'aleshores barri del Carme (actual Raval) demanen que s'inclogui el seu barri dins la zona emmurallada. Així, aquell mateix any es va iniciar la construcció de l'anomenada muralla del Raval que, segons la documentació de l'època, havia d'anar del capdamunt de la Rambla, pujant per l'actual carrer de Pelai fins a la plaça Universitat, i discórrer fins el carrer del Carme amb el carrer de la Riera Alta, creuant els carrers de l'Hospital, Cadena i Robador, per tornar a girar cap a la Rambla fins a les dues torres del portal de la Boqueria. Però la idea original es va veure modificada arrel de l'ampliació de les Drassanes, que va comportar una ampliació de la muralla per tal d'incloure-hi aquest edifici. La construcció d'aquest tram de muralla es va dur a terme al llarg del segle XV.

Aquesta nova muralla era de pedra de Montjuïc, amb talús defensiu i torres tant de planta circular, com ultracircular o quadrades.

Amb les innovacions armamentístiques de l'època moderna, la muralla de Barcelona aviat va quedar antiquada es va haver de reformar. Per tal de resistir millor els impactes dels canons, es va acabar optant per la construcció de baluards i l'ampliació del gruix de muralla en alguns punts.

5. **Defensa passiva.** Cal assenyalar l'existència en determinats punts de la ciutat d'alguns refugis antiaeris, que van ser construïts en el context de la Guerra Civil (1936-1939) per protegir la població civil dels bombardejos feixistes i dels quals majoritàriament només se'n coneix la seva ubicació aproximada i alguna part dels seus recorreguts. Des del primer atac –naval en aquest cas- sobre el nucli urbà la nit del 13 de febrer de 1937, fins a la caiguda de la ciutat el 26 de gener de 1939, la ciutat va patir un total de 194 bombardejos, la majoria aeris, que provocaren un nombre de víctimes i ferits. Els atacs indiscriminats sobre la població civil provocaren, al marge de les víctimes, un gran impacte psicològic. A Barcelona, el Servei de Defensa Passiva Antiaèria depenent de l'Ajuntament, en primer lloc, i la Junta de Defensa Passiva de la Generalitat, posteriorment, van portar a terme un projecte per salvaguardar els edificis emblemàtics i subvencionaren al voltant d'un centenar de refugis. La resta, casi 1300, es varen començar a excavar de forma auto-organitzada i auto-finançada per iniciativa civil, configurant un autèntic moviment social sense precedents. Els refugis antiaeris són espais soterrats, amb un o més accessos en la via pública i diversos espais en el seu interior. Aquells planificats per l'Ajuntament eren dissenyats com a medis de defensa passiva amb la vocació d'ésser reaprofitats com a trams de clavegueram, banys públics, magatzems, sales de lectura i altres usos. La majoria de refugis veïnals tenien un caràcter provisional i efímer. La seva construcció es deuria al treball abnegat de civils no militaritzats, vells i, sobretot, dones i nens. Varen començar als barris amb una gran tradició associativa i sense comprometre els fonaments dels edificis, com per exemple a les places públiques. Segons la informació recollida a l'Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Barcelona propers a la zona del projecte s'hi localitzen els següents:

1. Refugi antiaeri 0614 *Plaça Reial*[4]
2. Refugi antiaeri 0906 *Carrer dels Tres Llits*[5]
3. Refugi antiaeri 0942 *Carrer del Vidre,10*[6]
4. Refugi antiaeri 1021 *Plaça Reial*[7]
5. Refugi antiaeri 1093 *Carrer de Ferran*[8]
6. Refugi antiaeri 1265 *Carrer de les Heures, 4*[9]

Es coneix l'existència d'aquests refugis pel llistat de refugis antiaeris del 16 de juliol de 1938 publicat a l'Atles dels Refugis de la Guerra Civil espanyola a Barcelona publicat per l'Ajuntament de Barcelona i CLABSA. En no tenir més documentació de l'estructura defensiva, ja sigui de

[4] La Ciutat dels Refugis (https://ajuntament.barcelona.cat/arqueologiabarcelona/refugis/ca/?s_id=922)
[5] La Ciutat dels Refugis (https://ajuntament.barcelona.cat/arqueologiabarcelona/refugis/ca/?s_id=1204)
[6] La Ciutat dels Refugis (https://ajuntament.barcelona.cat/arqueologiabarcelona/refugis/ca/?s_id=1240)
[7] La Ciutat dels Refugis (https://ajuntament.barcelona.cat/arqueologiabarcelona/refugis/ca/?s_id=604)
[8] La Ciutat dels Refugis (https://ajuntament.barcelona.cat/arqueologiabarcelona/refugis/ca/?s_id=513)
[9] La Ciutat dels Refugis (https://ajuntament.barcelona.cat/arqueologiabarcelona/refugis/ca/?s_id=175)

l'època o fruit d'intervencions de documentació posterior, no es pot aportar més informació.

Dels dos refugis de la plaça Reial, però, se sap que eren soterranis. Al 614 hi haurien cabut fins a 400 persones i al 1021, fins a 2.500.

A partir dels elements esmentats, es fa evident que la zona d'afectació del projecte es troba molt a la vora de restes d'època romana, de manera que des del Servei d'Arqueologia de Barcelona considerem absolutament necessari i indispensable dur a terme un control arqueològic exhaustiu de tots els moviments de terres que es duguin a terme durant l'execució dels treballs.

Barcelona, 18 de febrer de 2022,

Laia Macià i Plaza
Arqueòloga
Servei d'Arqueologia de Barcelona
Institut de Cultura de Barcelona

MESURES A APLICAR:

Segons la legislació vigent en matèria patrimonial i estudis d'impacte ambiental, caldrà que en el moment de redactar o executar qualsevol projecte a la zona que contempli la realització de moviments de terra i remocions del subsol, siguin del tipus que siguin, es tingui en compte i es valori la importància patrimonial de la zona preveient un control arqueològic al llarg de tota la intervenció.

El control arqueològic es farà amb personal tècnic especialitzat en arqueologia, per la qual cosa serà necessari disposar d'un Projecte d'Intervenció Arqueològica (PIA) i sol·licitar un permís d'intervenció arqueològica a la Direcció general de Patrimoni Cultural de la Generalitat.

Per a la redacció de la documentació que cal adjuntar a la sol·licitud del permís, per a la confecció del PIA corresponent, o bé per ampliar les informacions de caire tècnic o administratiu, caldrà contactar amb almenys un mes (30 dies) d'antelació a l'inici de l'obra amb el Servei d'Arqueologia de Barcelona (93 256 68 97 / 93 256 68 91 slezana@bcn.cat). La preparació de tots aquests documents es realitza d'ofici i no suposa cap mena de cost pel promotor de l'obra.

En el cas de localització d'estructures arqueològiques, es valorarà la seva entitat i importància. En tots els casos i en cas d'afectació per l'obra, la conservació, el trasllat o el desmuntatge d'aquestes estructures s'haurà de posar en consideració de la Direcció general del Patrimoni Cultural de la Generalitat d'acord a allò que estableix el Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Tenint en compte que les restes de les muralles de Barcelona estan declarades Bé cultural d'interès nacional (BCIN), qualsevol afectació sobre aquestes restes, incloent-ne el rebliment, s'haurà de posar en consideració de la Comissió Territorial del Patrimoni Cultural de la Ciutat de Barcelona per a la seva aprovació

Tota la documentació arqueològica generada arran de la intervenció s'haurà de presentar al Servei d'Arqueologia de Barcelona.

PREVISIONS PRESSUPOSTÀRIES

Pressupost orientatiu

Abans de realitzar cap proposta de pressupost, cal tenir present que en matèria d'arqueologia es treballa amb un elevat grau d'incertesa ja que, si bé es poden tenir certs indicis de la possible aparició de restes, no és fins que es procedeix a excavar que es constata realment la seva existència.

Com que no es pot determinar amb exactitud l'existència de restes arqueològiques fins que no apareixen, i no és fins que apareixen que se'n pot valorar l'entitat i la importància i decidir si és necessari o no ampliar el procés d'excavació per tal de documentar-les correctament, la proposta pressupostària que es presenta, serà sempre una proposta de mínims.

Aquesta valoració pressupostària contempla únicament una proposta de preus per hora i dia dels treballs de seguiment i identificació de troballes arqueològiques subsidiàries del projecte que s'especifica. Com hem comentat, caldrà valorar, en cas d'aparició de restes arqueològiques, quina incidència tenen en l'obra, quines mesures correctores cal aplicar i quina serà la intensitat i característiques dels treballs posteriors a realitzar.

Cal tenir present que el nombre de dies pels quals es contracti la direcció arqueològica i la memòria preceptiva han de coincidir sempre, com a mínim, amb els dies de moviment de terres previstos al projecte. Pel que fa a la resta de categories laborals, el càlcul d'hores dependrà de les restes arqueològiques que puguin aparèixer i de les necessitats del projecte.

Partida 01. Arqueologia

CONCEPTE	COST/ UNITATS/ TEMPS	COST PREVIST / DIA
1Arqueòleg/òloga director/a	29,00€ / hora x 8 hores/dia	232,00€ / dia
1 Oficial d'arqueologia	17,50€ / hora x 8 hores/dia	140,00€ / dia
1 Peonada / auxiliars	14,00€ / hora x 8 hores/dia	112,00€ / dia
1Topògraf/a / dibuixant	24,00€ / hora	192,00€ / dia
Memòria preceptiva	29,00€ / hora x 50% del temps del treball de camp	116,00€ / dia

Partida 02. Ajuts a l'arqueologia

La partida d'ajuts a l'arqueologia es justifica pels treballs d'obra civil associats a la intervenció: moviment de terres amb maquinària, trasllat de maquinària i terres, reposicions, tancament de l'accés a la zona de treball, materials i accions de protecció,…

Partida 03. Altres

Al corresponent Projecte d'Intervenció Arqueològica (PIA) s'especificaran els Plecs de Condicions Tècniques de necessari acompliment corresponents a l'actuació arqueològica a fer, així com tots aquells apartats i accions normatives derivades de l'aplicació del Decret 78/2002 que regula els treballs.

En qualsevol cas, caldrà preveure partides alçades, a justificar, per a totes aquelles tasques relacionades amb la neteja, consolidació i tractament de restes arqueològiques que hi puguin aparèixer, així com pels estudis i analítiques necessàries. En l'hipotètic cas que apareguin enterraments, cal preveure una partida per als estudis antropològics dels individus exhumats. Com a document annex trobareu una proposta de tarifes orientativa per a estudis i analítiques, fotogrametria i neteja, tractament i consolidació de material moble de les intervencions arqueològiques que pot ajudar a la valoració econòmica d'aquestes partides alçades.

D'acord amb l'article 4.4 del Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594 – 13/03/2002): "En el cas d'intervencions que es facin en el subsol d'edificis o en solars que confinin amb edificis o amb obres públiques, hi ha de **participar un/a arquitecte/a,** a qui correspon de vetllar perquè els treballs arqueològics no afectin l'estabilitat de l'estructura dels edificis o les obres públiques". La promoció haurà de vetllar per l'acompliment d'aquest article.

D'acord amb els articles 16.3, 30, 31 i 32 del Decret 78/2002 de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594 – 13/03/2002), cal valorar l'afectació de l'obra sobre les restes localitzades. En tots els supòsits (conservació *in situ*, rebliment definitiu, trasllat o eliminació d'estructures) caldrà actuar d'acord a una proposta d'intervenció, la supervisió d'un arqueòleg/òloga i, si s'escau, la intervenció d'un equip de treball. En darrera instància, haurà de ser la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya qui aprovi definitivament la proposta.

Des de l'endemà de la seva publicació al Diari Oficial de la Generalitat va entrar en vigor la Llei 2/24, del 27 de gener, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic (DOGC, núm. 6551, 30.01.2014). A l'article 43 s'estableix la "Taxa per la tramitació de sol·licituds d'autorització d'intervencions arqueològiques i paleontològiques preventives o integrades en un projecte d'investigació".

La Llei 2/2015, d'11 de març, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2015 que preveu un increment d'un 5% de les taxes (DOGC 6830 de 13.03.2015). Actualment la taxa és de 21,85€.

LEGISLACIÓ D'OBLIGAT COMPLIMENT:

Reial decret legislatiu 1/2008, d'11 de gener, que ha estat modificat per la Llei 6/2010, de 24 de març, que modifica el text refós de la Llei d'impacte ambiental de projectes.

Llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català (DOGC núm. 1807, d'11-10-1993). Tal i com disposa el capítol IV "Normes específiques de protecció del Patrimoni Arqueològic", article 46.3, en la tramitació d'obres, instal·lacions o activitats que s'hagin de sotmetre al procediment d'impacte ambiental, s'ha de sol·licitar informe al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594, de 13-3-2002) (Correcció d'errades DOGC núm. 3915, d'1-7-2003), segons estableix l'article 36.2, les declaracions d'impacte ambiental de projectes que afectin restes arqueològiques o paleontològiques requereixen un informe previ de la Direcció General del Patrimoni Cultural.

El Decret 308/2011, de 5 d'abril, deroga el Decret 114/1988, de 7 d'abril d'avaluació d'impacte ambiental.

DOCUMENTACIÓ QUE S'ADJUNTA:

ANNEX 1: PLÀNOL DE SITUACIÓ DEL PROJECTE I SUPERPOSICIÓ AMB ELEMENTS ARQUEOLÒGICS CONEGUTS.
ANNEX 2: PLÀNOL DE SITUACIÓ DEL PROJECTE I SUPERPOSICIÓ AMB ELEMENTS PATRIMONIALS CONEGUTS.
ANNEX 3: PLÀNOL DEL CONVENT DE SANTA MADRONA.
ANNEX 4: PROPOSTA DE TARIFES ORIENTATIVA PER A ESTUDIS I ANALÍTIQUES, FOTOGRAMETRIA I NETEJA, TRACTAMENT I CONSOLIDACIÓ DE MATERIAL MOBLE DE LES INTERVENCIONS ARQUEOLÒGIQUES

Barcelona, 18 de febrer de 2022

Josep Pujades i Cavalleria
Responsable d'Intervencions Arqueològiques

ANNEXOS

ANNEX 1: PLÀNOL DE SITUACIÓ DEL PROJECTE I SUPERPOSICIÓ AMB ELEMENTS ARQUEOLÒGICS CONEGUTS.

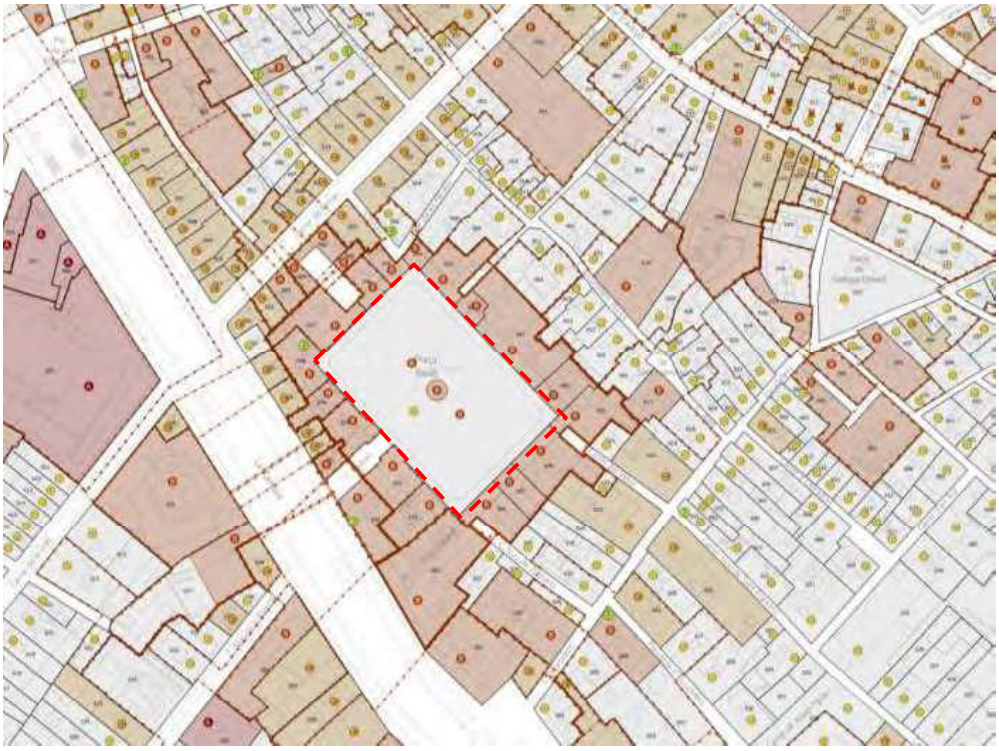
Àrea d'Intervenció aproximada

Intervencions arqueològiques prèvies

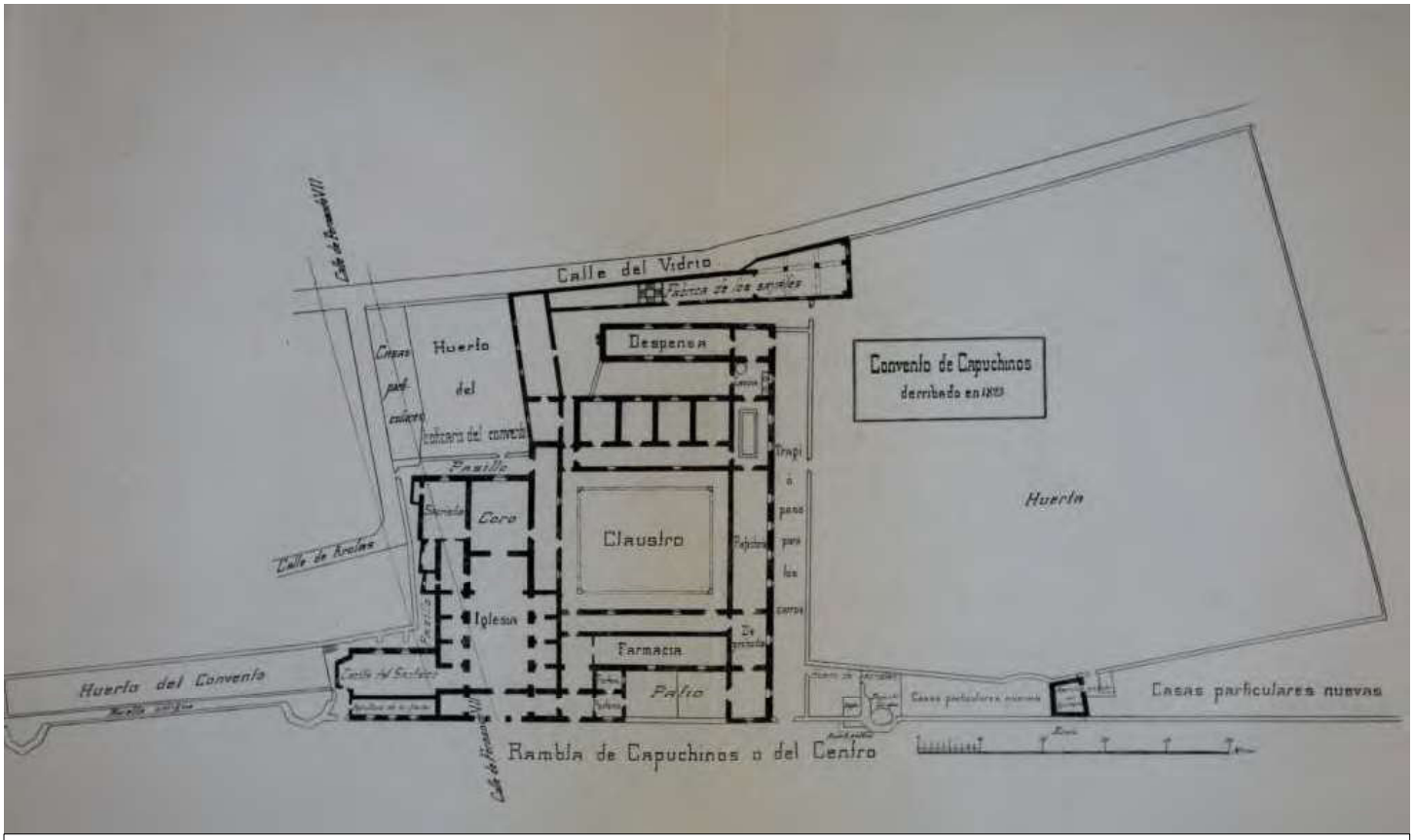
Refugi antiaeri

Projecció aproximada de les muralles de Barcelona

ANNEX 2: PLÀNOL DE SITUACIÓ DEL PROJECTE I SUPERPOSICIÓ AMB ELEMENTS PATRIMONIALS CONEGUTS.

- Àrea d'Intervenció aproximada
- A — Béns Culturals d'Interès Nacuinal
- B — Béns Culturals d'Interès Local
- C — Béns amb elemebts d'Interès
- D — Béns d'Interès Documental

ANNEX 3: PLÀNOL DEL CONVENT DE SANTA MADRONA
Extret de Barraquer i Roviralta, C. (1906): "Tomo II. Capítulo decimoquinto capuchinos. Artículo primero capuchinos de Barcelona" a *Las Casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX.*

ANNEX 4: PROPOSTA DE TARIFES ORIENTATIVA PER A ESTUDIS I ANALÍTIQUES, FOTOGRAMETRIA I NETEJA, TRACTAMENT I CONSOLIDACIÓ DE MATERIAL MOBLE DE LES INTERVENCIONS ARQUEOLÒGIQUES*

TREBALL DE CAMP

Arqueòleg/arqueòloga director/a	29,00 €/hora
Arqueòleg/arqueòloga tècnic/a	24,50 €/hora
Auxiliar d'arqueologia	17,50 €/hora
Tècnic antropòleg/òloga	25,00 €/hora

ESTUDIS I ANALÍTIQUES MÉS FREQÜENTS

▪ Estudis antropològics (individu complet) (No inclou treball de camp. Inclou determinació d'edat i sexe, caracterització morfomètrica i paleopatologia, valoració, interpretació i contextualització del conjunt –en cas de diversos individus)	400,00 €
▪ Anàlisi C14 (1 mostra): (inclou enviament de la mostra)	500,00 €
▪ Tractament de sediments: flotacions i filtratge (separació de diversos tipus de partícules biològiques (botàniques i zoològiques: llavors i restes carpològiques, restes de carbons, de gasteròpodes, ictiofauna i microfauna).	15,00-20,00 €/hora
▪ Retirada de la runa de les flotacions i filtratge	400,00 €/10 m^3
▪ Estudis paleobiològics (Restes botàniques i zoològiques: llavors i restes carpològiques, restes de carbons, de gasteròpodes, ictiofauna i microfauna).	35,00 €/hora
▪ Estudis palinològics	140-200 €/mostra
▪ Fitolitologia i midons	160-200 €/mostra
▪ Estudis de fauna	35,00 €/hora
▪ Anàlisi residus de recipients, canalitzacions...	35,00 €/hora
▪ Estudi petrogràfic de material lític (determinació, procedència...)	35,00 €/hora
▪ Estudi tecno-morfològic i determinació taxonòmica de fustes	35,00 €/hora
▪ Estudi numismàtic	35,00 €/hora

FOTOGRAMETRIA

▪ Fotogrametria i escàner 3D (inclou el treball de gabinet)	1.500,00 €/jornada
▪ Fotogrametria i escàner 3D en refugis de la guerra civil espanyola (inclou el treball de gabinet)	2.500,00 €

En el cas dels refugis de la guerra civil s'ha d'incloure un model 3D

A l'hora d'executar l'escàner 3D, així com el lliurament dels resultats, caldrà tenir en compte les següents consideracions:

- Prestar atenció a la contextualització en l'entorn urbà de les restes documentades
- Ritme dens i regular de posicions d'escaneig (no superior a 8 m. entre estacions), que asseguri prou redundància i permeti no deixar buits en les posicions d'escaneig
- Posicionar l'escàner a les interseccions entre trams o estructures, així com en canvis d'orientació
- Il·luminació consistent, evitant tant com sigui possible l'alternança entre zones de claror i foscor. Els models també han de servir per a la difusió i cal poder obtenir textures de qualitat a partir d'ells
- Contemplar la possibilitat d'efectuar cobertura fotogramètrica complementària per detalls d'especial interès.

* A totes les tarifes cal afegir-hi el 21% d'IVA.

Conjuntament amb la memòria científica, caldrà entregar també la documentació obtinguda del escaneig 3D, i que a continuació detallem:

- Fitxa tècnica:
  - Data i lloc
  - Empresa i operari
  - Característiques de l'equip emprat:
    - Escàner làser: marca, model i data del darrer calibratge
    - Estació total i/o GPS: marca, model i data de darrer calibratge
- Fitxers originals d'escaneig, sense manipulació
- Model enregistrat i georeferenciat, conforme als següents paràmetres:
  - Format E57
  - Sistema de referència ETRS89 UTM 31 N (codi EPSG 25831)
- Fitxers auxiliars de georeferenciació:
  - Croquis de la xarxa de control topogràfica
    - Llistat de punts de control topogràfics amb coordenades en ETRS89 UTM 31 N
    - Representació sintètica de l'estructura documentada a partir de la renderització directa del núvol de punts a escala 1:50 (fitxers digitals, no impresos): Planta zenital i nadiral; Alçats anterior, posterior, dret i esquera; Seccions significatives

TRACTAMENT, NETEJA I CONSOLIDACIÓ DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC MOBLE

Tècnic/a restaurador/a diplomat/ada	23 €/hora
Auxiliar de restauració	17 €/hora
Material fungible (correspon al 5% pressupost del tècnic i inclou treballs de neteja, tractament i consolidació de material arqueològic)	1,15 €/hora

- Examen amb raigs X (inclou les radiografies, el revelat i l'informe amb els resultats. La tarifa pot variar en funció de la mida de cada peça. No inclou el trasllat on es fa la radiografia) 210,00 €

Prenent com a base les tarifes proposades per a tècnic/a i auxiliar de restauració, a la taula següent s'exposen les hores de treball previstes per a cada tipus de material:

Naturalesa del material	Tipus d'objectes	Personal requerit	Quantitat	Hores de treball previstes[1]
Os	Agulles, fitxes de joc, denes, botons	Auxiliar	1 peça	10 min
Vidre	Fragments diversos i peces de pasta de vidre	Auxiliar	1 frag	5 min
Plom	Plaquetes, indeterminats	Tècnic	1 peça	1 hora*
Bronze	Monedes	Tècnic	1 peça	2-3hores
Bronze	Agulles, aplics, sivelles, didals, indeterminats	Tècnic	1 peça	1 hora*
Ferro	Eines, sivelles, llàntia, cadenetes,	Tècnic	1 peça	6 hores

* Per cada 4 peces, comptar 1 hora més per a la documentació de la peça (fitxa de restauració segons el model del departament de restauració-conservació del Servei d'Arqueologia de Barcelona)

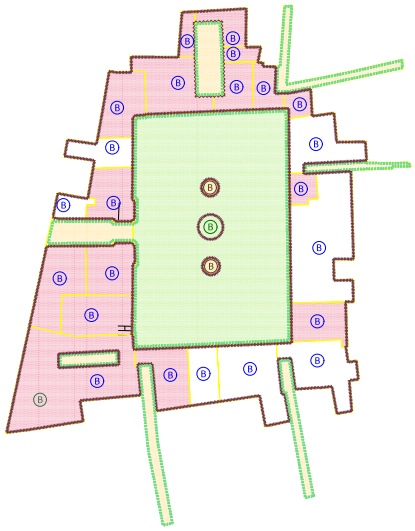
[1] Aquests càlculs sempre poden variar en funció de les característiques del propi material (volum, estat de conservació...), que pot ser molt divers dins cada conjunt. Com més material hi ha dins cada tipologia, més fàcil és que el temps de dedicació s'apropi més a les hores de treball previstes per a cada tipus d'objecte.

ALTRES

- Anàlisi de morters.
- Estudis metal·lúrgics: escòries, ferros, bronzes, plom, altres (determinar tipus d'estudis possibles)
- Estudis de dendrocronologia
- Estudis xilològics (taxonomia, tecno-morfològic)
- Anàlisi de tessel·les (pasta vítria, lítiques, ceràmiques...)
- Estudi marbres
- Elements escultòrics i arquitectònics
- Estudi geològic
- Estudis estilístics
- Restauració i consolidació de revestiments amb pintura mural
- Estudi morters
- Estudi pigments
- Estudi composició / restitució
- Estudi de pigments

Aquestes analítiques poden variar molt en funció del volum de material estudiat.
Es pot agafar com a tarifa mitjana els 35,00 € que s'aplica a la resta d'estudis.

RÈGIM URBANÍSTIC

QUALIFICACIONS URBANÍSTIQUES

- 5b Sistema viari
- 6a Parcs urbans de fet i de dret
- 12b Subzona II: conservació del centre històric

ZONIFICACIONS SEGONS OUPU

- Zona de Prohibició: Conjunts i edificis amb catalogacions de primer ordre
- Zona de Restricció: Vies principals protegides

DADES CATALOGACIÓ

Conjunt de la Plaça Reial
Nivell Catalogació: B (Bé Cultural d'Interès Local)
Identificador: 3044

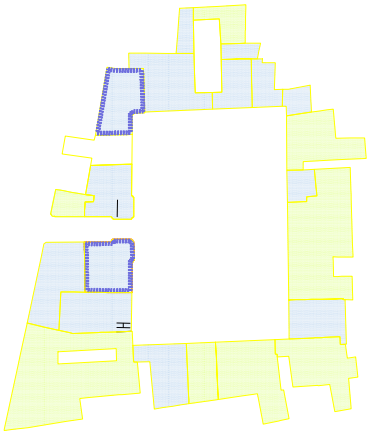
Edificis d'Habitatges
Nivell Catalogació: B (Bé Cultural d'Interès Local)
Identificador: del 1080 al 1095 i el 1100

Hotel de les Quatre Nacions i Passatge Bacardí
Nivell Catalogació: B (Bé Cultural d'Interès Local)
Identificador: 3046

Fanals. Antoni Gaudí i Cornet
Nivell Catalogació: B (Bé Cultural d'Interès Local)
Identificador: 587

Font de Les Tres Gràcies
Nivell Catalogació: B (Bé Cultural d'Interès Local)
Identificador: 646

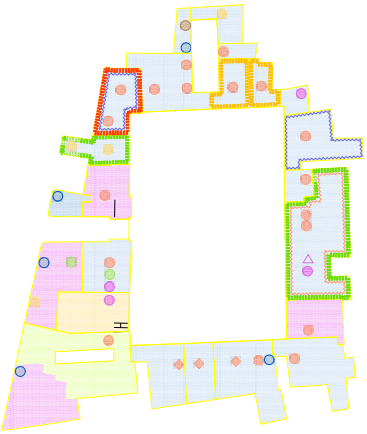
RÈGIM DE PROPIETATS

ESTRUCTURA DE PROPIETATS

- Propietat Vertical
- Propietat Horitzontal
- Mateixa propietat

RÈGIM D'USOS

USOS EXISTENTS

A. Planta Baixa

- Ús amb llicència
- Ús amb llicència en tràmit
- Ús sense llicència
- 2.2.4. / 2.2.5. Sala de festes, cafè teatre i cafè concert (5 ut)
- 2.3.1. Bar (1 ut)
- 2.3.3. / 2.3.4. Restaurant-bar (20 ut)
- EC1. Establiments individuals especialistes (2 ut)
- EC3. Altres establiment comercials (5 ut)
- Oficines Bancàries, Caixes d'Estalvis i Assegurances (3 ut)

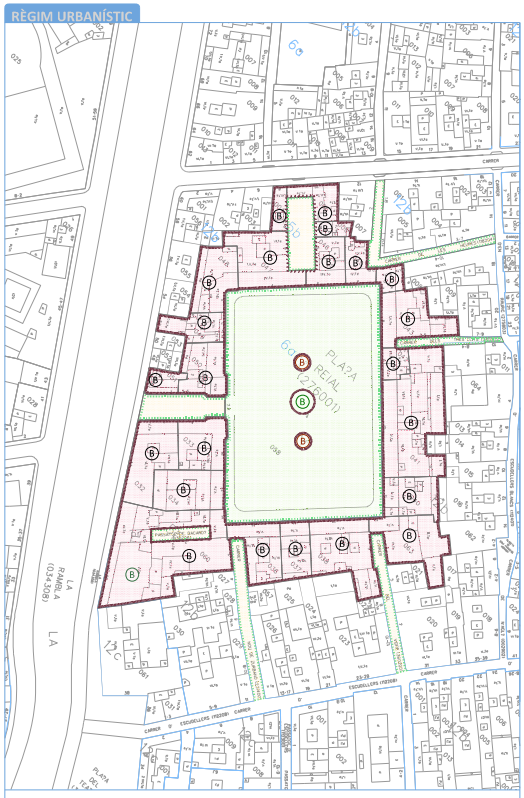
B. Plantes Pis. General

- Ús segons cadastre
- H.0. Residencies (1 ut)
- H.1 Hotels (4 ut)
- Despatx (1 ut)
- Habitatges (18 ut)

C. Plantes Pis. Específic

- Ús amb llicència
- Ús sense llicència
- T.1 Apartament turístic (2 ut)
- 2.5 Activitats Culturals i Socials (2 ut)
- Equipaments (1 ut)
- P.1 Pensions (2 ut)

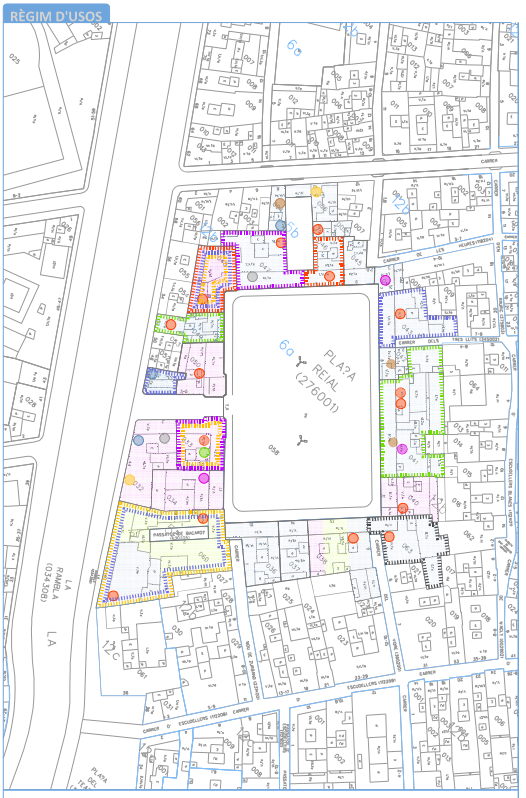
RÈGIM URBANÍSTIC

RÈGIM DE PROPIETATS

RÈGIM D'USOS

QUALIFICACIONS URBANÍSTIQUES

- 5b Sistema viari
- 6a Parcs urbans de fet i de dret
- 12b Subzona II: conservació del centre històric

ZONIFICACIONS SEGONS OUPU

- Zona de Prohibició: Conjunts i edificis amb catalogacions de primer ordre
- Zona de Restricció: Vies principals protegides

DADES CATALOGACIÓ

Conjunt de la Plaça Reial
Nivell Catalogació: B (Bé Cultural d'interès Local)
Identificador: 3044

Edificis d'Habitatges
Nivell Catalogació: B (Bé Cultural d'interès Local)
Identificador: del 1080 al 1095 i el 1100

Hotel de les Quatre Nacions i Passatge Bacardí
Nivell Catalogació: B (Bé Cultural d'interès Local)
Identificador: 3046

Fanals. Antoni Gaudí i Cornet
Nivell Catalogació: B (Bé Cultural d'interès Local)
Identificador: 587

Font de Les Tres Gràcies
Nivell Catalogació: B (Bé Cultural d'interès Local)
Identificador: 646

ESTRUCTURA DE PROPIETATS

- Propietat Vertical
- Propietat Horitzontal

USOS EXISTENTS

A. Planta Baixa

- Ús amb llicència
- Ús amb llicència en tràmit
- Ús sense llicència

- Sala de festes, cafè teatre /concert (3 ut)
- Bar (3 ut)
- Restaurant-bar amb cuina (15 ut)
- Establiments especialistes (1 ut)
- Altres establiment comercials (3 ut)
- Oficines Bancàries (2 ut)
- Restaurant-bar sense cuina (2 ut)

B. Plantes Pis. General

- Ús segons cadastre

- Oci / Hotel (7 ut)
- Oficines (2 ut)
- Residencial (17 ut)

C. Plantes Pis. Específic

- Ús amb llicència

- Apartament turístic (9 ut)
- Activitats Culturals i Socials (2 ut)
- Acadèmies (3 ut)
- Pensions (2 ut)
- Centre de culte (1 ut)
- Despatx (2 ut)

Règims: Urbanístic, Propietats i Usos

Plaça Reial
Carrer de Ferran
La Rambla
C. Nou de la Rambla
Placeta de Sant Francesc
Plaça de George Orwell
Pl. Verònica
Carrer del Vidre
C. Nou de Sant Francesc
C. Nou de Zurbano
C. Escudellers Blancs
C. Cadena
C. Vidre
C. Àgata
Carrer dels Arcs
Carrer de les Heures
Carrer d'en Bonet
Carrer de Jaume Giralt
Carrer d'en Gignàs
Carrer de Nàpols
Carrer Gignàs
Pge. Madrid
Pge. Reforma
Pge. Rambla
1007
1410
1674
1554
1117
110021
10 m
50 ft

Guia de bones pràctiques

Per a la imatge exterior dels locals comercials

Ajuntament de Barcelona

Índex

1 **Elsrètols**
Elements identiXcadors 4
IdentiXcadors dins dels buits arquitectònics 10
IdentiXcadors en el paraments de façana 10
IdentiXcadors tipus bandera 10
2 **Lesfusteries** 12
3 **Elstancaments** 14
4 **Elstendals** 16
5 **Elparamentdelafaçana** 18
6 **Lesmilloresenaccessibilitat** 20
7 **Elmanteniment** 22

Introducció

El comerç forma part de la identitat de la nostra ciutat. La seva imatge exterior i els usos que se'n deriven repercuteixen directament sobre la percepció que té la gent dels nostres carrers i barris. Quan la cara més visible dels locals comercials harmonitza amb el seu entorn contribueix a generar un espai públic agradable, on els usuaris es sentiran còmodes a l'hora d'utilitzar-lo. Es tracta doncs de contribuir a crear entorns confortables i atractius on s'estimuli l'activitat urbana i comercial.

Els usuaris perceben que un establiment és de qualitat quan la seva imatge exterior s'integra i harmonitza amb el seu entorn.

El local comercial forma part d'un edifici. Les façanes dels edificis disposen d'una composició general de ritmes i ordres arquitectònics que creen una imatge de conjunt. En conseqüència, si volem integrar la nostra imatge comercial en un local, haurem de respectar i reconèixer la composició general de l'edifici en el qual intervenim. Si aconseguim una bona integració estètica del nostre establiment respecte a l'edifici, augmentarem la qualitat de la imatge exterior del nostre comerç.

La guia de bones pràctiques per a la imatge exterior dels establiments comercials pretén ser un suport gràfic i explicatiu de l'Ordenança dels Usos del Paisatge Urbà per facilitar la seva aplicació per part dels comerços situats a la planta baixa dels edificis.

El parc edificat de la ciutat és molt divers, amb casuístiques molt diferents, i per tant cal tenir present que els criteris d'integració paisatgístics aquí exposats hauran d'atendre les característiques de cada indret. Caldrà prestar especial atenció als edificis i conjunts patrimonials, amb l'objectiu de preservar-los, així com al manteniment dels elements històrics que formen part de la identitat del nostre comerç. Per tant, en el moment d'intervenir en edificis patrimonials, en comerços històrics o en zones de protecció patrimonial, s'hauran de tenir en compte també els criteris de conservació i preservació indicats al Catàleg d'edificis historicoartístics de la ciutat de Barcelona. En el cas d'intervenir en establiments emblemàtics prevaldran les indicacions establertes a les fitxes del Pla Especial Urbanístic de Protecció de la Qualitat Urbana.

1

Els rètols

Elements identificadors

Es tracta del primer contacte comunicatiu que tindrem amb els nostres possibles clients; es converteixen en el reclam més important de l'establiment. Si aquesta comunicació és clara i amable, tant amb l'edifici com amb l'espai públic immediat, millorarà la qualitat de la imatge de l'establiment.

Els rètols són els que difonen entre el públic la informació de l'existència d'una activitat en el mateix indret en què aquesta es duu a terme.

Per una altra banda, per evitar una comunicació invasiva, que afecti el dret col·lectiu dels ciutadans a gaudir d'un espai públic amable i lliure d'alteracions visuals, **no es permet fer publicitat a les façanes dels edificis**. Per una correcta comunicació els comerços han d'utilitzar els seus aparadors per a mostrar els seus productes.
Si dins els aparadors tenim un espai expositor atractiu i cuidat tindrem el millor reclam per a captar nous clients.

Característiques generals dels rètols

- **Respecte per la composició general de la façana.** Per aconseguir una integració elegant del rètol a la façana és necessari atendre a les diferents casuístiques compositives de l'edifici. En cap cas s'han d'ocultar els elements singulars que conformen els ritmes arquitectònics, com poden ser motllures, emmarcaments..., ja que guarden relació amb la resta d'elements compositius de la façana.

- **La compatibilitat dels materials i cromatismes amb l'edifici.** Per una bona relació entre la nostra intervenció i l'edifici existent, cal elegir materials i cromatismes que siguin coherents amb els propis de la façana. En edificis catalogats s'utilitzaran materials nobles com la pedra, el metall o el vidre. Es recomana, per un bon contrast, que el fons sigui més obscur que el missatge, i la utilització de tipografies que fomentin la llegibilitat del rètol.

- **La il·luminació del rètol.** Per un bon disseny del rètol i una correcta il·luminació, el rètol i la seva il·luminació han de ser un sol element. La il·luminació no ha de crear enlluernaments ni introduir efectes estranys, com per exemple parpelleig, canvis de color, projeccions animades, etc., que puguin crear molèsties als vianants o alterar la tranquil·litat del paisatge nocturn. Per una correcta llegibilitat es recomana il·luminar només el missatge per tal que ressalti sobre el fons del rètol.

1.1

Els rètols

Identificadors dins dels buits arquitectònics

Els buits arquitectònics de la planta baixa dels locals comercials són els accessos i els aparadors. En la configuració d'un l'edifici, els buits arquitectònics o obertures són els encarregats de crear una relació directa entre l'espai interior i l'exterior. Per tant, serà una bona estratègia d'integració en la composició de l'edifici contenir la imatge comercial en aquests espais.

La ubicació del rètol dins del buit arquitectònic és la manera més comuna i fàcil de crear una bona relació entre la imatge comercial i la resta de l'edifici.

Ubicació

- **S'ha d'ubicar a la part superior del buit arquitectònic i s'ha d'endarrerir del pla exterior de la façana.**
- Per aconseguir que el rètol tingui la màxima visibilitat el situarem a la part superior dels buits arquitectònics.
- Per una correcta percepció del buit arquitectònic els rètols s'han d'ubicar adossats a les fusteries i enretirats 25 cm del pla exterior de la façana.

Dimensions

- **No ha de ser superior al 30% del buit arquitectònic.** Un rètol amb unes dimensions excessives disminueix l'entrada de llum natural i l'espai expositor dels nostres productes, a més de crear una imatge desproporcionada i poc amable amb l'espai públic immediat.
- Un accés alt al local comercial transmet confiança i facilita l'entrada al nostre establiment.
- Es recomana que el rètol tingui unes dimensions, en altura, d'entre 40-60 cm, depenent de la proporció de les obertures.

Forma i disseny

- **Ha de respectar el llenguatge morfològic del buit arquitectònic.** Si el rètol s'adapta a la forma del buit arquitectònic harmonitza amb la solució compositiva.
- Per exemple, si a l'establiment disposem d'un accés en forma d'arc, el rètol s'ha d'adaptara la seva geometria.

Comunicació

- S'ha de crear una imatge comercial unitària i homogènia per a totes les obertures del nostre comerç.
- Aquesta coherència origina una comunicació clara per als possibles usuaris.
- Es recomana, si es disposa de diferents buits arquitectònics, crear una jerarquia comunicativa, emfatitzant els accessos, i evitar una repetició excessiva de missatge per tal de no crear una saturació comunicativa.

1.2

Els rètols

Identificadors en el paraments de façana

Els rètols que adossem directament al parament de façana hauran de respectar la composició general del nostre edifici i treballar estèticament de manera conjunta. Una mala integració del rètol en aquesta situació afectarà negativament a la visió general de l'edifici.

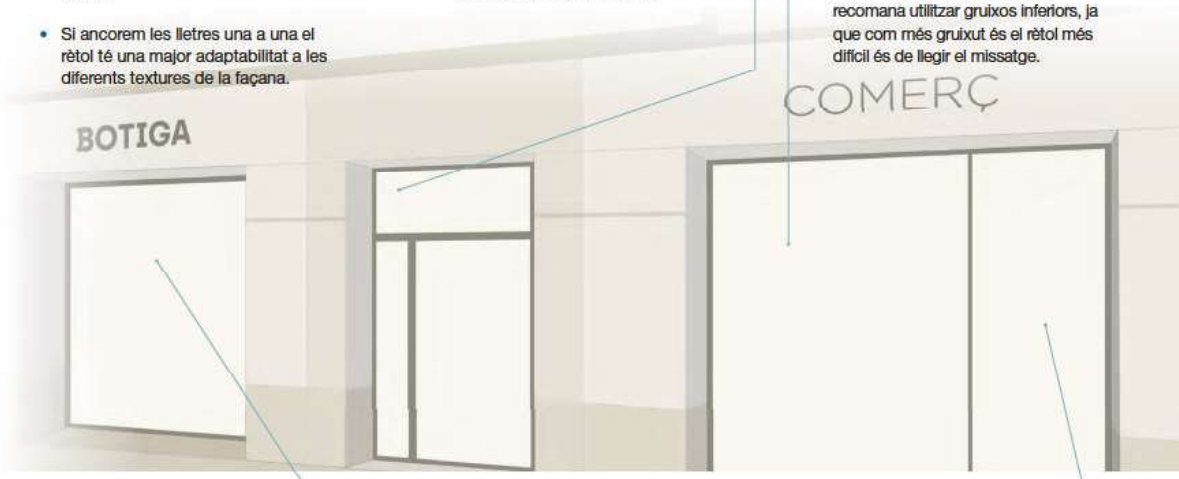
Els rètols identificadors en aquesta ubicació són un bon recurs per als establiments que disposin d'obertures baixes, ja que permeten mantenir tota l'altura de l'accés lliure, una bona entrada de llum i el màxim d'espai expositor.

Forma i disseny

- **El rètol ha de ser de lletres, signes o línies retallades ancorades una a una sense fons.**
- Els rètols de lletres retallades, per en contra dels rètols plafó que són massissos i creen taques cromàtiques, permeten seguir percebent la continuïtat de la façana.
- Si ancorem les lletres una a una el rètol té una major adaptabilitat a les diferents textures de la façana.
- Si el rètol és d'un sol rengle de lletres o signes aconseguirem que s'integri millor i tindrà una lectura més fàcil i ràpida.
- Per tal d'aconseguir una imatge elegant del nostre comerç, el rètol hauria d'harmonitzar amb les característiques arquitectòniques i cromàtiques del parament.

Dimensions

- **Les dimensions del rètol han de guardar relació entre l'altura en què se situïn i l'espai públic immediat.**
- Es recomana que el rètol tingui unes dimensions, en altura, d'entre 30-50 cm.
- El gruix del rètol ha de ser com a màxim de 12 cm, tot i que es recomana utilitzar gruixos inferiors, ja que com més gruixut és el rètol més difícil és de llegir el missatge.

Ubicació

- **S'ha d'ubicar al parament de façana evitant alterar la seva composició.**
- Sempre que la composició arquitectònica ho permeti, es col·locarà sobre la llinda del forat arquitectònic, centrat respecte a els límits inferiors i superiors, i sense sobrepassar l'amplada del buit arquitectònic.

Comunicació

- **En general, es col·locarà un únic rètol per façana.** Aquest tipus de rètols, atesa la seva ubicació, tenen una forta visibilitat.
- Omplir la façana d'aquests rètols dificultaria la identificació del missatge i provocaria un desordre continuat a la façana.

1.3 Els rètols

Identificadors tipus bandera

Els rètols bandera són els elements identificadors que se situen perpendicularment i sobresortint del pla de la façana.

A Barcelona aquest tipus de rètols només estan permesos en les següents activitats: **farmàcies, aparcaments, hotels i caixers automàtics d'entitats financeres.**
Així evitem:

- Que l'augment d'aquests rètols provoqui una comunicació agressiva que vagi en contra de gaudir d'un espai públic agradable. Cal tenir en compte que com més rètols hi ha en un carrer més difícil és identificar un missatge.
- Els rètols bandera es tapen entre si provocant una jerarquia comunicativa a on alguns comerços en surten perjudicats. **Per intentar evitar-ho els rètols s'incrementen de grandària empitjorant, cada vegada més, la visió general de la zona.**
- Distorsionar les perspectives de l'espai públic i malmetre les façanes.

Recorda que un entorn agradable genera pols d'atracció urbans que poden suposar un augment dels usuaris d'aquella zona i, en conseqüència, un augment dels possibles clients.

Forma i disseny

- **De formar regular i el sistema d'ancoratge directe a la façana, amb l'estructura el menys perceptible possible.**
- Per tal d'aconseguir un disseny net serà necessari que l'estructura del rètol i l'ancoratge quedin integrats en el rètol.

Dimensions

- El vol del rètol respecte al pla de façana ha de tenir relació amb l'amplada del carrer i la vorera.
- En carrers de menys de 10 metres d'amplada el rètol no volarà més de 60 cm.
- En carrers d'amplades superiors no volarà més de 70 cm.
- Es recomana que el gruix no sigui superior a 8 cm.

Ubicació

- **El rètol es col·locarà a una altura superior de 2,2 metres per assegurar la correcta circulació dels vianants per l'espai públic.**
- S'ha d'evitar que la ubicació d'aquests rètols distorsioni la visió general de l'edifici.
- Es recomana situar-lo al principi o al final del local comercial.

Comunicació

- **Un sol rètol homologat per façana comercial.** Ja que si porta el missatge identificador a les dues cares, aquest serà perceptible en totes les situacions.

2 Les fusteries

Les fusteries dels locals comercials formen part de la composició general d'un edifici. Per tant, si un local comercial les modifica sense atendre a la composició de la façana alterarà la visió de conjunt de l'edifici.

Les fusteries d'un local comercial han d'harmonitzar amb els cromatismes i la configuració de la resta de fusteries de l'edifici.

Tots els establiments han de disposar de fusteries, per a garantir una bona comprensió de la relació entre els espais interiors exterior de l'edifici. Cal remarcar els beneficis de disposar d'aquests elements, ja que aporten aïllament tèrmic i una millora de l'eficiència energètica en els establiments que tenen sistemes de climatització.

Les fusteries s'han de deixar lliures d'elements comunicatius com: cartells, vinils, adhesius... que sovint es degraden provocant una imatge poc curosa. Aconseguir la màxima transparència de les fusteries ens ajudarà a assegurar que els possibles clients centrin la visió en els productes exposats i a evitar que es dispersin amb un excés de comunicació. **Resulta molt important realitzar un bon manteniment i disseny de l'espai expositor ja que serà un dels encarregats principals d'atreure nous clients.**

Mostrar els productes que es venen a l'establiment, o les activitats que s'hi duen a terme, mitjançant els aparadors, és la millor carta de presentació del nostre comerç.

Recorda: Les fusteries d'un local s'han de conservar quan aquestes siguin originals, ja que és la millor manera de conservar la composició de la façana i respectar els valors arquitectònics del disseny original de l'edifici.

Ubicació

- **Les fusteries es col·locaran en el seu lloc original, integrades dins el buit arquitectònic i endarrerides respecte al pla de façana.**
- Per exemple, en l'edificació històrica o tradicional es important que l'endarreriment de les fusteries permeti visualitzar els brancals de pedra.

Disseny

- **Les fusteries hauran d'harmonitzar amb la resta de fusteries presents a l'edifici.**
- Els nous dissenys hauran de ser nets i senzills per evitar: compartimentacions petites, dimensions excessives de perfils o decoracions alienes a l'edifici. Així augmentem l'entrada de llum natural i l'espai expositor.
- Per una coherència formal totes les fusteries d'un mateix local comercial han de ser homogènies.

Color

- **Les fusteries han de ser de colors neutres i harmonitzar amb els colors existents a l'edifici.**
- La utilització de colors vius o corporatius que no tenen cap relació amb els colors presents a l'edifici, a més de distorsionar la visió general, provoca a l'usuari una distracció visual que dificulta la seva atenció sobre els nostres productes exposats.

3

Els tancaments

Els tancaments dels establiments comercials, com per exemple les persianes, formen la imatge exterior de l'establiment quan es troba tancat.

Per tant, el bon manteniment d'aquest element també millorarà la imatge de l'establiment.

En el cas de disposar de porticons de tancament original o altres elements similars, el seu manteniment ens ajuda a conservar el caràcter i la identitat del nostre establiment.

Color

- **Seran del cromatisme original del material.**
- Aquests elements han de ser de color neutre per tant tindran el mateix acabat d'acer galvanitzat, zincat o un tractament similar.
- No han de ser de colors corporatius o acabats brillants que puguin generar un contrast alt amb els elements de l'edifici alterant la relació amable entre el local comercial i la via pública en horari nocturn.

Ubicació

- **S'han d'ubicar dins el buit arquitectònic.**
- Igual que passa amb les fusteries, els tancaments han d'estar endarrerits respecte al pla de la façana per deixar lliure el brancal i entendre la profunditat de les obertures que componen l'edifici.

Disseny

- Han de ser calades.
- Les persianes calades creen una relació amable entre el comerç i l'espai públic confrontant quan l'establiment es troba tancat.
- Tenen la virtut de permetre la visibilitat, fora de l'horari comercial, dels productes que s'ofereixen a l'establiment.
- Aquest tipus de persianes tenen un bon manteniment i ajuden a prevenir actes vandàlics com pintades...
- És necessari que els sistema d'obertura de les persianes calades sigui tipus guillotina, que permeti que durant l'horari comercial aquests elements no siguin perceptibles.

4
Els tendals

En general, els tendals són elements nous que incorporem a un edifici existent. Per a integrar-los en la composició de l'edifici, s'hauran de tenir en compte les característiques i els colors propis de la façana.

Els tendals actuen de protecció solar i en alguns establiments són necessaris a causa de la seva orientació.

Els punts cardinals en què funcionen millor els tendals són est, i sobretot, el sud. En els establiments, com per exemple gelateries, forns, fruiteries... que es troben en aquestes orientacions, la instal·lació de tendals ajuda a protegir i a conservar els productes que són sensibles a la incidència directe dels raigs solars.

En canvi no s'han d'utilitzar en altres orientacions, ja que perden la seva funció de protecció solar i només actuen de reclam publicitari.

La utilització d'aquests sistemes, en establiments orientats al nord és contraproduent, perquè no hi ha incidència solar directa i disminueix l'entrada i llum natural a l'establiment.

Disseny

- **Han de ser plegables, tenir la mínima sub estructura possible i de lona tèxtil o similar.** Han de ser homogenis per a un mateix establiment.
- Es recomana evitar braços metàl·lics contundents i faldons per aconseguir un disseny net i d'aspecte lleuger.
- No han de disposar de lones laterals ja que aumenten l'impacte visual d'aquests elements.
- El manteniment d'aquests elements serà essencial per evitar que es deterirori la nostre imatge comercial.
- Per una imatge exterior coherent i endreçada, és necessari que tots els tendals d'un mateix establiment siguin de forma, color i composició igual.

Ubicació

- S'han d'ubicar dins del buit arquitectònic, tocant la part superior de les fusteries. No han d'ocultar els elements decoratius propis de la façana.
- Així l'impacte d'aquests elements queda contingut en el buit arquitectònic, creant un ritme de repetició coherent amb els ritmes propis de la composició arquitectònica de la façana.

Dimensions

- **Han de tenir la longitud el buit arquitectònic i s'han d'adaptar a la seva forma.**
- Han de deixar una altura mínima lliure de 2,2 m des de la vorera.
- La volada del tendal ha de ser proporcionada respecte a l'amplada de la vorera, inferior a l'amplada de la vorera (menys 60 cm) amb un màxim de 3 m.
- Un vol excessiu del tendal afectarà la visió general del carrer, cal pensar que un vol d'aproximadament d'1,5 m sol ser suficient per protegir l'aparador de la incidència solar.

Color

- Poden disposar d'un rètol que no superi el 25% de la superfície tèxtil.
- El color del tendal haurà d'harmonitzar amb els colors presents a l'edifici
- No tots els colors corporatius aconseguiran una bona relació amb els colors presents a l'edifici i poden arribar a crear una taca cromàtica que no s'adapti ni als colors de la façana ni a una imatge comercial elegant.
- Es recomanen els colors foscos, que també ajudaran a ressaltar la identificació de l'establiment.

5

El parament de la façana

Entendrem com a "parament de façana" tota la façana descomptant els buits arquitectònics o obertures pròpies de la configuració global de l'edifici.

El parament de façana de la planta baixa forma part de la imatge exterior del nostre local comercial i de la composició global de l'edifici

Per tant mantenir-lo en bones condicions ajudarà a transmetre una bona imatge als nostres possibles clients.

Recorda: Per a una bona comunicació amb els usuaris de la zona és essencial disposar d'elements identificadors clars que actuïn de primer reclam i que els espais expositors situats als aparadors siguin la nostra carta de presentació.

Instal·lacions

- Les instal·lacions que hagin de passar per la façana han d'estar el màxim d'endreçades possibles.
- S'han d'evitar les instal·lacions obsoletes.
- El cablejat i les caixes elèctriques s'han de redirigir per l'interior de l'edifici o han d'estar el màxim d'endreçats, ja que si no provoquen una imatge de deixadesa i brutícia que es percep de manera negativa pels possibles usuaris de l'establiment.

Manteniment del parament de façana

- Les bones intervencions són aquelles que van encaminades al manteniment i restitució del parament de la façana.
- No s'ha de pintar amb colors corporatius o revestir de materials aliens a l'edifici.
- Aquestes accions provocarien immediatament una separació visual del local respecte a l'edifici propiciant una mala integració de la imatge exterior de l'establiment i una alteració en el paisatge urbà de la ciutat.

Elements adossats

- **Ha d'estar lliure d'elements adossats.** Els elements que adossem al parament de façana, com adhesius, pissarres o plafons comunicatius, són elements que no concorden amb la imatge d'elegància i amabilitat que busquem.
- Solen estar mal dissenyats per a una visualització correcta des de l'espai públic i embruten la claredat del missatge que es pretén aconseguir amb els elements d'identificació.
- En general, tenen una mala conservació quan estan exposats a la intempèrie i, al poc temps d'estar col·locats, sofreixen decoloració i altres efectes que creen una imatge d'abandó.

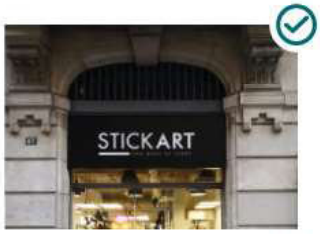
Sistemes de climatització

- **S'han d'eliminar les màquines del sistema de climatització adossades a la façana.**
- Són elements que generen brutícia i creen una imatge de provisionalitat que empobreix la imatge comercial de l'establiment.

Sistemes d'il·luminació addicional

- Els sistemes d'il·luminació adossats al parament, els quals només il·luminen una part de l'edifici, perjudiquen directament la visió nocturna de la façana ja que per contrast enfosqueixen les altres parts.
- Les il·luminacions tipus focus poden crear enlluernaments als vianants i alteren la llum pròpia de la via pública. La millor manera d'identificar l'establiment en horari nocturn és la retroil·luminació dels rètols i una correcta il·luminació de l'espai expositor.

6

Les millores en accessibilitat

Millorar l'accessibilitat del nostre local comercial garanteix que les persones amb discapacitat puguin participar de manera autònoma i activa en la comunitat.

Un comerç accessible és un comerç que arriba a tots els públics i que, d'aquesta manera, pot ampliar la seva clientela potencial.

És important entendre que l'accessibilitat no només aproxima el comerç a les persones amb discapacitat sinó que suposa una comoditat per a famílies amb cotxets, les persones majors amb dificultats de mobilitat, persones que van carregades, carrets de la compra... La facilitat per entrar a una botiga en fomenta el seu ús.

S'ha de mantenir la vorera lliure d'obstacles

- Les pissarres, tòtems, faristols o similars que s'ubiquen a la vorera perjudiquen la circulació dels usuaris que volen accedir a l'establiment. La línia de façana és la referència que fan servir les persones amb discapacitat visual per orientar-se i el suport que utilitza la gent gran amb mobilitat reduïda.

S'han d'eliminar els esglaons

- L'accés a peu pla a l'establiment facilita l'entrada de tots els usuaris. Un esglaó, tot i que sigui de 2 cm, pot provocar caigudes a la gent gran que vol accedir-hi i entorpeix l'entrada amb cadires de rodes o amb cotxets de nins. Rampes amb un pendent màxim del 10% solucionen els desnivells d'entrada a l'establiment.

Els elements sortints de la façana han d'estar a una altura mínima de 2,2 m

Els elements que sobresurten del pla de la façana, com per exemple els tendals, poden provocar topades tant a la població amb discapacitat com a la gent que vagi despistada per la vorera.

La comunicació, tant dels rètols com de l'espai expositiu, ha de ser comprensible i visible

Els missatges han de ser senzills i entenedors, han d'utilitzar criteris de lectura fàcil. Per exemple, la tipografia de pal sec pot ajudar a la llegibilitat dels missatges. És important que els missatges no tenguin efectes lumínics i siguin de materials no reflectors.

Les portes han de permetre un accés fàcil

- Les portes han de tenir un pes raonable i el seu mecanisme ha de facilitar l'accés al local. Les portes automàtiques permeten que la gent gran, els infants, els usuaris amb cadires de rodes, etc. puguin entrar a la botiga còmodament. Les portes han de tenir una amplada mínima d'entre 0,80 i 1 m.

7

El manteniment

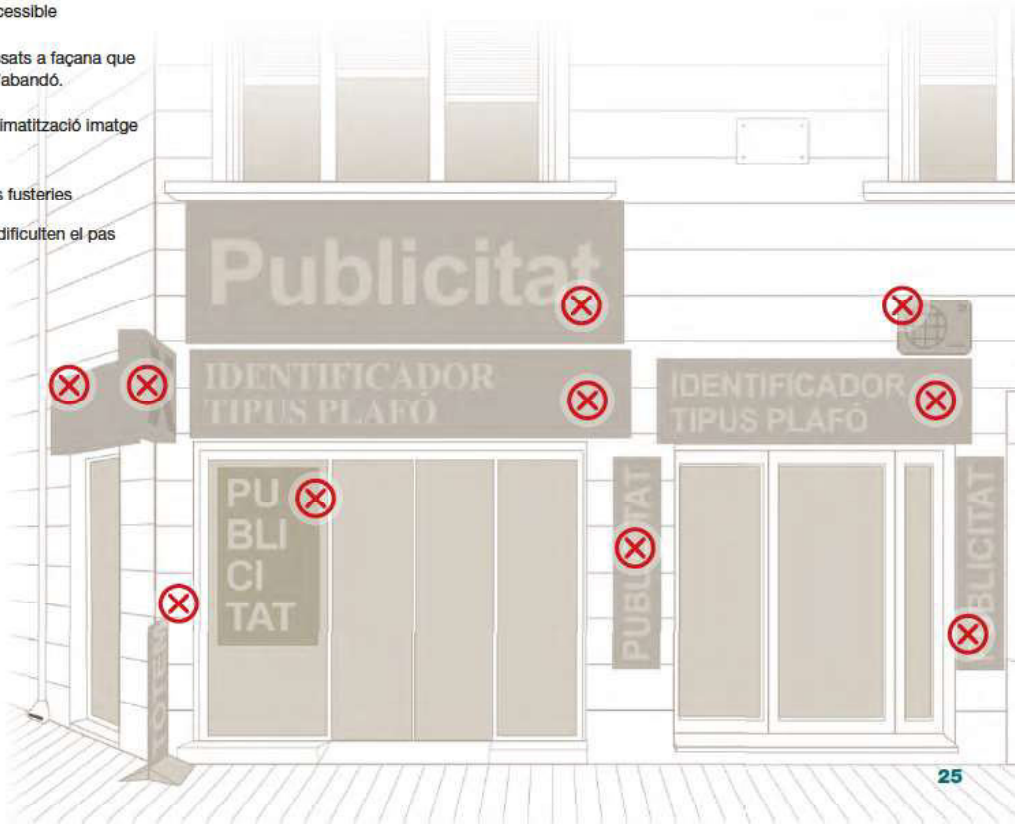
Els edificis estan sotmesos al desgast associat a la seva utilització, als efectes produïts per agents atmosfèrics i al pas del temps. Per contrarestar aquests efectes, serà necessari fer un manteniment periòdic. Un bon manteniment ajuda a conservar d'una manera digna la imatge comercial de l'establiment i endarrereix l'obligació de substituir elements que es trobin en mal estat, la qual cosa reduirà els costos d'inversió a llarg termini.

Altrament, la manca de manteniment provoca que amb el pas del temps es creï una imatge de deixadesa i d'abandonament que es reflecteix en la percepció que tindran els usuaris del nostre establiment.

Males pràctiques

- ⊗ Rètols mal integrats en la composició de la façana
- ⊗ Publicitat
- ⊗ Comunicació agressiva
- ⊗ Saturació comunicativa
- ⊗ Comerç no accessible
- ⊗ Elements adossats a façana que generen imatge d'abandó.
- ⊗ Sistemes de climatització imatge de deixadesa.
- ⊗ Opacitat de les fusteries
- ⊗ Elements que dificulten el pas de vianants

Recorda:
una imatge exterior comercial curosa, clara, accessible i integrada en el paisatge urbà de la ciutat ajuda a crear espais públics més amables on la gent se sent còmode a l'hora d'utilitzar-ho.

Crèdits:
Edita:
Institut Municipal del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida.
Direcció Tècnica. Ajuntament de Barcelona

Disseny gràfic:
El Guateque

Barcelona, 2021

© Ajuntament de Barcelona

Reconeixement - No comercial - Sense obra derivada (by-nc-nd):
No es permet un ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades (copyright).

ESTUDI CROMÀTIC DE LES FAÇANES DE LA PLAÇA REIAL, 1 I C/COLOM, 3-5

Juny 2009

CARME, 89-Estudi nº8, 08001 BARCELONA. TEL 93 442 17 84. FAX. 93 442 18 05
e.mail: gabinete@gabinetedelcolor.com web: www.gabinetedelcolor.com

GABINETE DEL COLOR
ARQUITECTURA COLOR-CIUDAD

ESTUDI CROMÀTIC DE FAÇANA

DADES EDIFICI:	
Adreça	**PL. REIAL, 1 / C. COLOM, 3-5**
Època	1848-1864. Rehabilitació del conjunt l'any 1984.
Estat Conservació	Rehabilitació integral.
Sol·licitant	Majó Grau Immobiliària S.L.U.
Tècnics	MBM Arquitectes.
Referència:	**11351**

Juny 2009

CARME, 89-Estudi nº8, 08001 BARCELONA. TEL.93 442 17 84. FAX. 93 442 18 05
e.mail: gabinete@gabinetedelcolor.com web: www.gabinetedelcolor.com

1.-ESTAT ACTUAL DE LES FAÇANES:

Antecedents: De conformitat amb l'encàrrec fet pel tècnic Carlos Martínez Llorente (Majó Grau Immobiliària), el dia 26 de maig es va visitar l'edifici per tal de procedir a l'extracció de mostres dels revestiments i a l'anàlisi de l'estat actual de conservació de les façanes. Aquest edifici forma part del conjunt de la Plaça Reial projectat l'any 1848 per l'arquitecte F. Daniel i Molina. Aquesta plaça va ser rehabilitada l'any 1984 pels arquitectes F. Correa i A. Milà.

Estat de conservació: Actualment la façana conserva l'aspecte general que unifica el conjunt, distingint entre el parament que dóna a la plaça del parament de cantonada i del c/Colom que fan d'entrada a la plaça. L'estat de conservació de les façanes no és idoni, ja que presenta perill de despreniments als relleus de coronament, i té esquerdes al parament. A més, les tasques de rehabilitació integral de tot l'edifici també fan necessària una intervenció a l'exterior de la finca.

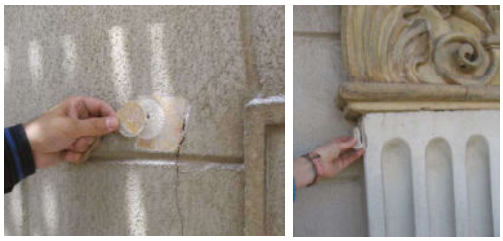

Visió de conjunt de la plaça.

2.-ANÀLISI DE MOSTRES I DEDUCCIÓ CROMÀTICA:

Extracció de mostres: Per a realitzar aquest informe ha calgut l'extracció d'una sèrie de mostres dels revestiments i els complements per tal de deduir-ne el seu cromatisme i material original. Amb aquestes cales es poden apreciar característiques del material, textura, compactació i colors originals dels seus elements principals: paraments, emmarcaments i fusteria.

Mostres dels paraments i relleus.

Recull de les 32 mostres extretes en la visita a les façanes.

Revestiment Plaça Reial: En aquest parament els revestiments analitzats sols en deixen deduir el color de la rehabilitació de l'any 1984, ja que en aquesta intervenció en varen amortitzar els revestiments anteriors, procedint al seu arrebossat i acabat pintat.

Es van inspeccionar totes les plantes per tal de confirmar que l'estuc actual respon a la rehabilitació anterior, no trobant estrats subjacents.

Revestiment Façana C/Colom: En les mostres extretes s'ha pogut constatar que l'acabat original d'aquest parament consistia en un estuc de calç i sorra de marbre acabat lliscat amb efecte marbrejat, sense discriminar entre el parament refós i el de xamfrà, ni diferenciar-se cromàticament de les terracotes. En la rehabilitació feta per Federico Correa l'any 1984 es va optar per un acabat color pedra, deixant les terracotes del seu color natural.

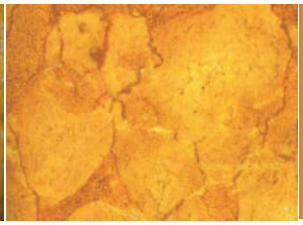

Analitzats microsòpicament aquests revestiments, s'ha confirmat el seu cromatisme i textura original, actualment repintat però que podria haver tingut un resultat similar al de la mostra adjunta (E4.30.60).

E4.30.60

Complements:

Parament xamfrà: Amb les mostres extretes al xamfrà s'observa una certa dicotomia entre les parts restaurades i refetes (Pl. Reial) i altres (C/Colom) que mantenen el mateix acabat de la resta del carrer, sense diferenciar cromàticament les terracotes del parament, ressaltant únicament els plafons i fusts estriats de les columnes de color blanc, amb basaments de pedra natural. Actualment totes les superfícies excepte les terracotes presenten una pintura de textura rugosa i color pedra.

Terracotes: Els relleus ornamentals realitzats en terracota, així com els dentellons de sota cornisa del mateix material, no presenten policromies mostrant la terracota amb restes de pintures modernes.

Relleus: Les lloses de balcó i emmarcaments són de pedra natural, mentre que el fust de les lesenes i les cornises estan realitzats amb morter de calç acabat lliscat.

3.-CONCLUSIONS:

Vistes totes les anàlisis, posem a consideració de la direcció facultativa la següent proposta:

-Parament Plaça: Seguir amb el cromatisme existent. Caldrà sanejar grapant esquerdes i reparant parts malmeses amb morter de calç, eliminar pintures descohesionades i pulverulentes, aplicar una emprimació fixadora compatible i acabar pintant amb pintura siloxànica en emulsió, llisa i mat. D'aquesta manera, la distribució cromàtica seria:

-PARAMENT GENERAL: Color **A**; **-**PARAMENT DE XAMFRÀ: Color **B**;

-LESENES: Color **C**.

-Parament C/Colom: Malgrat que han aparegut restes d'un estuc subjacent de textura lliscada i amb un cromatisme ocre**-**ataronjat, considerem que caldria fer prevaldre la imatge unitària que van conferir**-**li en la rehabilitació del conjunt de l'any 1984, és a dir, mantenir aquests paraments inclòs el de xamfrà, amb un to pedra. Caldrà sanejar i reparar fissures del morter, reparar amb morter de calç, aplicar una emprimació fixadora i acabar pintant amb la distribució següent:

-PARAMENT GENERAL I DE XAMFRÀ: Color **B**; **-**LESENES: Color **C**.

-Elements de pedra natural: Tant la planta baixa com les lloses de balcó, emmarcaments i bases de lesenes, es netejaran i restauraran consolidant material exfoliat amb silicat d'etil, reparant amb morter reintegrador tenyit del Color **B** i acabant amb un hidrofugant de siloxans.

-Terracotes: Tots els relleus de terracotes es netejaran eliminant pintures sobreposades, es revisaran les subjeccions i les juntes, i es deixaran hidrofugats. Els fons dels medallons dels plafons de la planta coronament s'acabaran del Color **C**.

-Cornises i motllures d'obra i ampits de terrat: Aquests elements seran objecte de revisió i reparació, acabant amb domini cromàtic del Color **B**.

-Fusteria: La fusteria es reemplaçarà, acabada amb esmalt setinat del Color **D**.

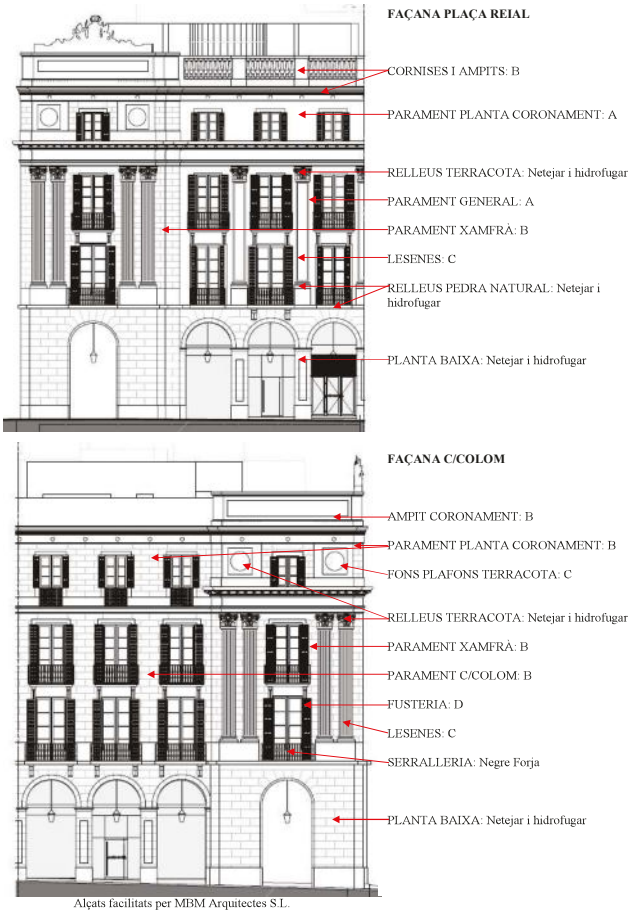
-Serralleria: Els elements de serralleria es raspallaran i s'acabaran amb esmalt de partícules fèrriques de gra fi color "Negre Forja".

Aquest Estudi Cromàtic queda supeditat al criteri de la direcció facultativa i a les condicions de llicència.

Barcelona, 9 de juny de 2009

Joan Casadevall Serra, arq.
Director de "Gabinete del Color S.L."

4.-DISTRIBUCIÓ CROMÀTICA:

Alçats facilitats per MBM Arquitectes S.L.

5.-PATRONS CROMÀTICS:

FORMEN PART DE L'ESTUDI REF.: 11351-PLAÇA REIAL, 1 / C. COLOM, 3-5 GABINETE DEL COLOR

COLORS:	REFERÈNCIES:
	A: E8.25.65
	B: F4.12.65
	C: F2.05.75
	D: D4.26.21 (RAL 8011)

Nota: les referències corresponen al sistema ACC. Per a la reproducció fidel dels colors s'han de prendre com a model les cartolines pintades, seguint les indicacions dels processos de restauració.

DOCUMENTACIO CONSULTADA DE L'ARXIU HISTÒRIC DEL COAC

PROJECTE DE RESTAURACIÓ DE LES FAÇANES DEL CONJUNT DE LA PLAÇA REIAL, 1982

FONS CORREA-MILÀ

Imatge de la restauració de la Plaça Reial

Imatge de la restauració de la Plaça Reial

Imatge de l'estat previ a les obres

Imatge de l'estat previ a les obres

Imatge de l'estat previ a les obres

Imatge de l'estat previ a les obres

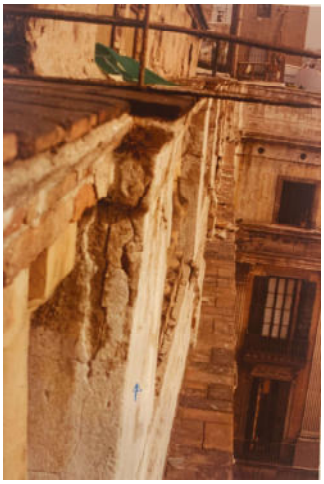
Imatges de detall de les obres de restauració

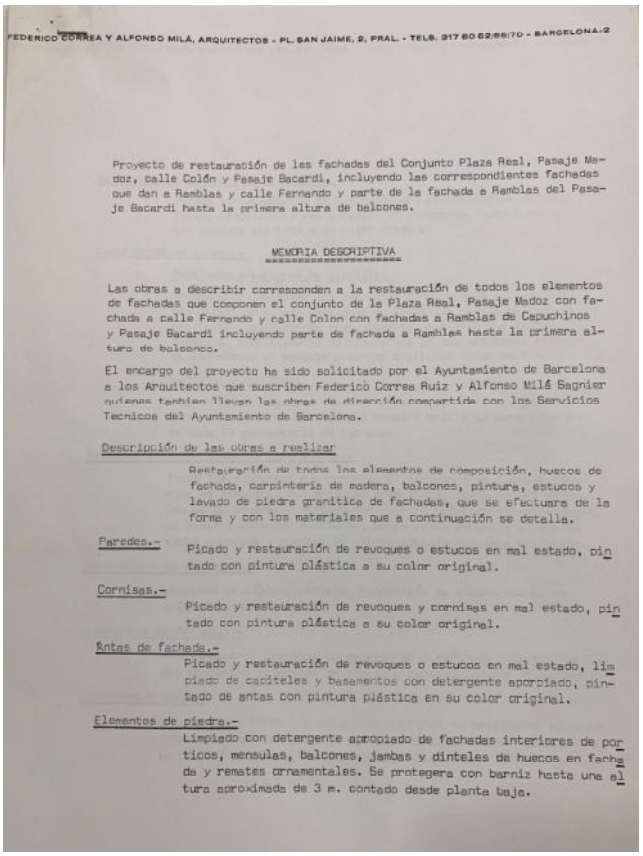

Imatges de detall d'abans de la restauració

Imatges de detall d'abans de la restauració

Memòria descriptiva del projecte de restauració

FEDERICO CORREA Y ALFONSO MILÁ, ARQUITECTOS - PL. SAN JAIME, 2, PRAL. - TELS. 317 60 62/65/70 - BARCELONA-2

Proyecto de restauración de las fachadas del Conjunto Plaza Real, Pasaje Madoz, calle Colón y Pasaje Bacardi, incluyendo las correspondientes fachadas que dan a Ramblas y calle Fernando y parte de la fachada a Ramblas del Pasaje Bacardi hasta la primera altura de balcones.

MEMORIA DESCRIPTIVA

Las obras a describir corresponden a la restauración de todos los elementos de fachadas que componen el conjunto de la Plaza Real, Pasaje Madoz con fachada a calle Fernando y calle Colon con fachadas a Ramblas de Capuchinos y Pasaje Bacardi incluyendo parte de fachada a Ramblas hasta la primera altura de balcones.

El encargo del proyecto ha sido solicitado por el Ayuntamiento de Barcelona a los Arquitectos que suscriben Federico Correa Ruiz y Alfonso Milá Sagnier quienes tambien llevan las obras de dirección compartida con los Servicios Tecnicos del Ayuntamiento de Barcelona.

Descripción de las obras a realizar

Restauración de todos los elementos de composición, huecos de fachada, carpintería de madera, balcones, pintura, estucos y lavado de piedra granitica de fachadas, que se efectuara de la forma y con los materiales que a continuación se detalla.

Paredes.- Picado y restauración de revoques o estucos en mal estado, pintado con pintura plástica a su color original.

Cornisas.- Picado y restauración de revoques y cornisas en mal estado, pintado con pintura plástica a su color original.

Antas de fachada.- Picado y restauración de revoques o estucos en mal estado, limpiado de capiteles y basamentos con detergente apropiado, pintado de antas con pintura plástica en su color original.

Elementos de piedra.- Limpiado con detergente apropiado de fachadas interiores de porticos, mensulas, balcones, jambas y dinteles de huecos en fachada y remates ornamentales. Se protegera con barniz hasta una altura aproximada de 3 m. contado desde planta baja.

Barandas en coronamiento edificios.-

Picado y restauración de los revoques, reposición de cornisas rotas, reposición y restauración de pilastras, todo pintado con pintura plástica a su color original.

Carpintería de madera.-

Persianas exteriores de librillo:

Restauración de todas las persianas consideradas a recuperar, reposición de nuevas persianas en todos los huecos de fachada que falten, suprimiendo todo elemento de cierre que falten, suprimiendo todo elemento de cierre que no sea original. Pintado de las mismas al esmalte exterior brillante color marron.

Ventanas y balcones:

Reposición de hojas de cierre en huecos de ventana y balcones donde no huebieran. Pintado al esmalte brillante cara exterior de toda la carpintería de fachadas.

Fachadas interior arcos de planta baja.-

Todos los elementos que componen el paramento de fachada interior se limpiaran con producto detergente, restauración de revoques de bovedas y pintado con pintura plástica sobre revoques, al esmalte exterior brillante, sobre rejas en arcos de huecos sobre portales y puertas de cierre entrada escalera edificios.

Barandillas de balcones.-

Limpiado de oxido y pintado. Reposición de alguna unidad no original o que faltara.

Ornamentos de fachadas.-

Restauración y limpieza de medallones y esfinges situados en los dos edificios laterales de acceso a calle Colon por Plaza Real.

Volumenes Azoteas.-

Se demibaran todos los volumenes extraños no originales situados sobre terrazas edificios y que sean visibles desde cualquier punto de la Plaza Real, Pasaje Madoz o calle Colon. Se retiran hacia

RREA Y ALFONSO MILÁ, ARQUITECTOS - PL. SAN JAIME, 2. PRAL. - TELS. 317 80 62/66/70 - BARCELONA-2

el interior de las terrazas de cubierta todas las antenas de televisión y radio que sean visibles a una distancia minima según se indica en el anexo de las ordenanzas adjuntas al proyecto.

Red de teléfonos.-

Supresión de la red actual de teléfonos corrida por fachadas y distribución de nueva red de teléfonos corrida por azoteas según proyecto confeccionado por la compañía suministradora y a cargo de la misma.

Dirección de obras.-

La parte facultativa de este proyecto en colaboración con los servicios tecnicos de restauraciones del Ayuntamiento de Barcelona, revisaran todas las calidades de los materiales a intervenir y la realización. Todas las tonalidades de colores y acabados se decidiran por la parte facultativa de la dirección de obras.

Con todo lo expuesto en este memoria y los planos graficados que se adjuntan, consideramos suficientemente explicado este proyecto que firmamos a veinticinco de Enero de mil novecientos ochenta y dos.

El Ayuntamiento de Barcelona

COL·LEGI OFICIAL D'ARQUITECTES DE CATALUNYA
- 5 ABR. 1982
16

A. MILÁ - F. CORREA
ARQUITECTOS
PLAZA SAN JAIME, 2-BARCELONA (2)

INFORME / Pla de cales Plaça Reial / juliol 2023

Hem triat dues zones, una a la plaça reial i una altra al passatge Madoz, per buscar restes que puguin quedar dels estucs originals de les façanes que puguin corroborar les dades i fets que sabem fins ara.

Sabem que entre els requisits de decoració de les façanes hi havia la realització de marbrejats a totes les superfícies. Des del punt de vista de la restauració, un marbrejat consisteix en un estuc realitzat amb àrid de marbre i calç apagada, amb un acabat arrebossat, brillant, pintat en fresc amb pigments diluïts en aigua, a imitació de pedra, marbre o jaspi, de diferents colors segons el tipus de marbre o pedra que es pretengui imitar, per la qual cosa segons sigui aquest tindrà vetes d'un o altre color, o no contenir-les, ja que no tots els marbres les tenen (pensem en el marbre blanc de macael que s'utilitza en cuines i banys, o terres de vestíbuls i escales. Normalment els més cars són precisament els que no tenen vetes). Aquest estuc s'abrillanta un cop acabat de diferents maneres, amb la "llana", amb una escombra, al foc amb sabó de coco, o encerant-los.

Aquests acabats, ja van ser trobats a la restauració de l'edifici nº1, però pel fet que s'executaria aquella façana en relació amb tota la plaça (parcialment) distorsionaria la visió de conjunt de la mateixa, i per això no es va realitzar; però es va deixar constància en un document signat per Pedro Toxeiro, Quim Font i Jordi Rogent, encara que no prou detallat; els tècnics recorden perfectament.

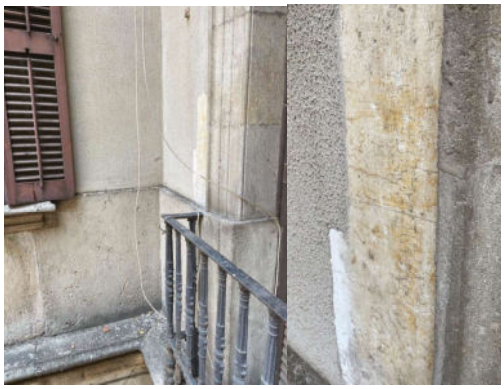
A més, segons la data de realització de la Plaça, és l'acabat que estava de moda en aquell moment, i tots els edificis es marbrejaven, des del més senzill al més luxós, moda, que va durar des d'aproximadament 1848 fins a 1865. Per tant és el més probable.

Per tal de corroborar això i potser trobar amb claredat el tipus de marbre que es va imitar a la plaça, als fons, dels quals sabem només que eren de color ocre, hem buscat una zona, a la cantonada que dóna al passatge Bacardí, on en estar més protegida de la intempèrie que les zones superiors i les façanes d'ombra que pateixen menys que les assolellades. A més de ser una zona protegida del vent que podira accelerar el poder de degradació de la pluja, pensem que és un lloc idoni on es conserven a bon estat els estucs, sota les capes de pintura actuals, i puguem trobar no només el color ocre, sinó també l'acabat arrebossat i la presència o no de vetes, o simplement l'empremta dels utensilis amb què es va aplicar el color, ja sigui brotxa, pinzell, esponja, drap, etc.

Sobre el passatge Madoz, primer s'ha d'indicar que sobre les llindes de tres dels balcons, una zona protegida per les lloses dels balcons superiors, la pintura actual està saltant i el que deixa entreveure semblen plafons de marbre de color ocre dins d'uns emmarcats de marbre blanc. Això ens dóna la idea que el passatge està marbrejat imitant uns plafons en relleu, en "trampantojo", que és una tècnica habitual als marbrejats (vegeu per exemple c/Elisabets, 20 o c/Aglà, 5, o la façana de l'edifici que dóna entrada al Mercat de la Boqueria a la Rambla, i molts altres), tots ells edificis de la mateixa dècada. A més la raó per la qual la pintura cau en aquests llocs, ja és indicatiu que els estucs en aquestes zones estan en bon estat i en mantenir la superfície llisa i brillant, la pintura no té prou adherència, de manera que acabar saltant amb el pas dels anys.

La zona escollida en aquest passatge segueix els raonaments de l'altra elecció, zona protegida del sol i del vent, a la part baixa. Només indicar que en aquest cas la zona ideal per realitzar les cales seria la part superior de les llindes de què hem parlat, però això requeriria d'uns mitjans auxiliars de què no disposem, tot i així confiem que la informació que podem trobar a les mostres poden ser molt significatives.

Resultats de les cales de Passatge Madoz, 5 / documentació fotogràfica

Localització de la cala i detall del brancal amb el marbrejat visible

Cala en fusteria original, amb el color terracota visible, després de varies capes de repintat

Resultats de les cales de Passatge Madoz, 1 / documentació fotogràfica

Decapat de baranes en balcó de Passatge Madoz, 5. Capa de color vermell, sota capa verda

Marbrejat en plafó en dintell de buit de façana en planta primera

Marbrejat en plafó en dintell de buit de façana en planta primera

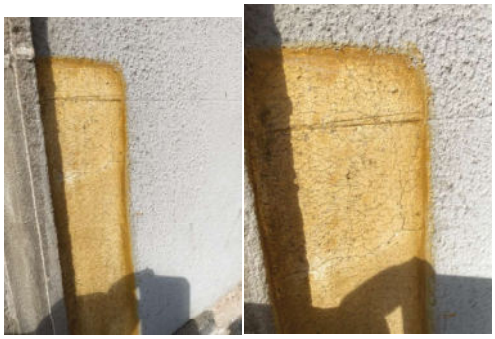
Marbrejat en plafó en dintell de buit de façana en planta primera

Resultats de les cales de Plaça Reial 3

S'ha d'aclarir que la primera intenció era fer les cales a la cantonada de plaça Reial corresponent al núm. 16, però que malgrat contactar amb la propietat, no ens van autoritzar, com si ho van fer al núm. 3. Aquesta ubicació no és tan bona perquè aquesta cantonada, rep sol de matí, cosa que fa que els morters originals estiguin més gastats en relació amb els que estan en ombra permanentment. Es van realitzar les cales a la planta principal, el més a prop possible de la cantonada, on els morters de fons actualment estan pintats de gris. El primer que apareix en eliminar aquesta capa de pintura texturada, és una altra capa de pintura moderna, de color groc ocre, igual als fons actuals de la plaça, demostrant així que el color gris dels cantons es va deure a un canvi de criteri quan ja s'havia "restaurat" tota la plaça. Sota aquesta segona capa de pintura color ocre, apareix ja el morter d'estuc de calç i pols de marbre original de la plaça, amb l'especejament de carreus marcat sobre el morter encara tendre. El morter original és blanc, cosa que indica que no va ser tenyit en massa i que el color original es va pintar sobre el morter arrebossat en fresc. A causa del desgast natural de la façana, la capa arrebossada i brillant que contenia el color s'ha perdut. Si hagués estat pintada en sec, la capa pictòrica hauria deixat un patró de degradat de forma diferent del morter. En tractar-se d'un petit tast en un lloc no idoni (els idonis no són accessibles sense bastida), i fer el decapat de forma diferent de com es faria a la bastida, l'eliminació de la pintura ocre tenyeix el morter original, donant la falsa sensació d'un morter tenyit en massa. De tota manera, sabem per la documentació de la restauració de l'edifici núm. 1, era tal i com estem confirmant

També es van realitzar cales a les fusteries, aprofitant que semblaven que encara són les originals. Abans de començar vam poder observar com els porticons, que en aquest cas són de tipus corredís, i per tant no és possible accedir a la cara exterior (que queda darrere del vidre) sense desmuntar les portes, tenen un color diferent de la balconera, i sembla ser l'original, ja que només s'observa una capa de pintura, gastada en alguns punts de fregament en què deixa veure la fusta, i amb l'aspecte de la pintura original (amb 150 anys òbviament).

Porticons correders interiors originals

El color que apareix és el terracota que ja havíem observat a les fusteries del passatge Madoz, i l'estat de conservació varia molt a la façana que dóna a l'Est respecte de la que dóna al Sud, on a causa de la calor la pintura s'ha contret degut als olis i resines ressecs perquè reben més hores de sol. En tots dos casos la pintura està protegida de l'aigua, així que realitzem de tota manera la cala a la part exposada.

El que apareix sota la capa marró fosca actual, és una altra de color marró vermellós, també moderna, i sota aquesta la capa de color gris que també havíem observat al passatge Madoz, però en aquest cas, segurament a causa de l'orientació més exposada, sota la capa grisa, ja s'ha perdut la capa color terracota que observem als porticons

Cales en fusteries originals

Finalment i atès que també teníem les persianes de llibret originals, vam fer una prova de decapat de les mateixes, i el que va aparèixer és el més sorprenent; sota la capa de color marró fosc, hi ha una capa de color marró vermellós, ambdues modernes i que es retiren amb facilitat, però sota les dues apareix una pintura a l'oli, molt dura, de color blau o verd (la presència d'olis i resines pot groguejar un blau fins a fer-ho semblar verd amb el temps) Vam veure que els mateixos colors apareixien a les dues façanes. A les baranes no vam poder trobar restes de la pintura original.

Cales en persianes de llibret

A partir de les cales i de l'anàlisi de fotografia històrica, podem arribar a fer un resum dels materials, colors i acabats que formen part del conjunt objecte d'estudi (Plaça Reial, carrer Colom i Passatge Madoz):

-pedra / basament

-barana color verd

-fons de revestiment continu façana / marbre de color ocre amb vetes vermelles

-Pilastres lliscades blanques (brillant), potser amb betes gris clar

-Capitell terracota patinada

-cornisa color pedra (entre p.segona i p.tercera)

-cornisa superior blanca

-balaustrada de terracota velada

-persianes de llibret blaves o verdes

-Fusteries de fusta, color terracota

Alguns dels documents presentats al concurs de la Plaça Reial, apuntaven aquesta combinació de colors i textures. No és un document que correspongui al projecte guanyador, però si que dona una idea de l'estil o els tractaments que es feien a la meitat del segle XIX.

1848_Projecte de plaça dedicada a Pere III-Detalls dels pisos primer i segon, Josep Oriol Mestres_AHCB

En conclusió, després de la investigació realitzada per l'equip i dels resultats de les proves realitzades, podríem dir que en origen, tant la plaça reial com el passatge Madoz i el Carrer Colom, eren iguals estèticament; es tracta d'un conjunt i no tindria gaire sentit que s'haguessin fet de manera diferent (tampoc no ho suggereix cap document). Si bé el passatge Madoz sembla arquitectònicament més senzill que la plaça, perquè té menys relleus i plafons que aquesta, va ser en la decoració dels marbrejats on es van igualar, i els relleus físics de la plaça, són simulats en "trampantojo" al passatge. Tenim els mateixos tipus de marbre a totes elles, i de la mateixa manera podem extrapolar que les fusteries, les persianes i les baranes tenien un tractament similar. i que podem extrapolar els resultats de les unes a les altres.

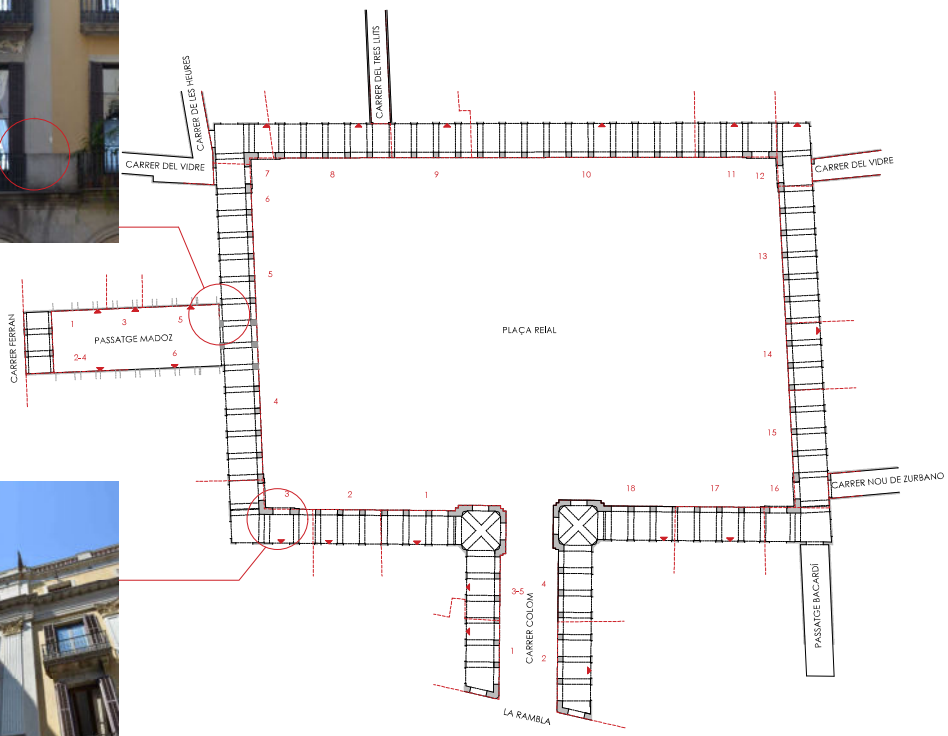
La realització de cales abans de les actuacions de restauració, seran clau i molt importants per confirmar l'estat de les façanes originals en la totalitat de la plaça.

Barcelona, a 18 de juliol de 2023

Francisco Vez Subirachs

ESCALA
DIN A3 1/500

PROPOSTA CALES
Plaça Reial. Barcelona

PLA D'ACTUACIÓ: Restauració de la Pl.Reial

MATTERS Arquitectura SLP
juny 2023

PLANOL NUM.

Institut de Paisatge Urbà